

# **Troost, troost mijn volk**

(Jes. 40:1)

## **De enige troost van de Heidelbergse Catechismus**

Handleiding bij de Heidelbergse Catechismus

Door

**Dr. AH Bogaards**

© Kopiereg: AH Bogaards

[attie@enigstetroos.org](mailto:attie@enigstetroos.org)

**Eerste uitgave**

**2007**

[www.christelikemedia.org](http://www.christelikemedia.org)

## Inhoud

|                                                                                |    |
|--------------------------------------------------------------------------------|----|
| Troost, troost mijn volk.....                                                  | 1  |
| Voorwoord .....                                                                | 19 |
| Zondag 1 .....                                                                 | 20 |
| Onze enige troost .....                                                        | 20 |
| Vraag 1.....                                                                   | 21 |
| Antwoord 1 .....                                                               | 21 |
| Vraag 2.....                                                                   | 24 |
| Antwoord 2 .....                                                               | 24 |
| Zondag 2 .....                                                                 | 25 |
| Christus openbaart door zijn wet onze ellende .....                            | 25 |
| Vraag 3.....                                                                   | 25 |
| Antwoord 3 .....                                                               | 26 |
| Vraag 4.....                                                                   | 27 |
| Antwoord 4 .....                                                               | 27 |
| Vraag 5.....                                                                   | 27 |
| Antwoord 5 .....                                                               | 27 |
| Zondag 3 .....                                                                 | 28 |
| Christus openbaart door zijn Woord de oorsprong van onze zonde en ellende..... | 28 |
| Vraag 6.....                                                                   | 29 |
| Antwoord 6 .....                                                               | 29 |
| Vraag 7.....                                                                   | 30 |
| Antwoord 7 .....                                                               | 30 |
| Vraag 8.....                                                                   | 31 |

|                                                                                                |    |
|------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Antwoord 8 .....                                                                               | 31 |
| Zondag 4 .....                                                                                 | 33 |
| God straft onze zonden en daarin is Hij absoluut rechtvaardig .....                            | 33 |
| Vraag 9.....                                                                                   | 34 |
| Antwoord 9 .....                                                                               | 34 |
| Vraag 10.....                                                                                  | 35 |
| Antwoord 10 .....                                                                              | 35 |
| Vraag 11.....                                                                                  | 35 |
| Antwoord 11 .....                                                                              | 36 |
| Zondag 5 .....                                                                                 | 38 |
| Er is maar één manier om van de rechtvaardige straf vrij te komen: door te betalen.....        | 38 |
| Vraag 12.....                                                                                  | 39 |
| Antwoord 12 .....                                                                              | 39 |
| Vraag 13.....                                                                                  | 39 |
| Antwoord 13 .....                                                                              | 40 |
| Vraag 14.....                                                                                  | 40 |
| Antwoord 14 .....                                                                              | 40 |
| Vraag 15.....                                                                                  | 41 |
| Antwoord 15 .....                                                                              | 41 |
| Zondag 6a.....                                                                                 | 42 |
| Christus openbaart in zijn Woord de vereisten voor de Middelaar en wie deze verlosser is ..... | 42 |
| Vraag 16.....                                                                                  | 43 |
| Antwoord 16 .....                                                                              | 43 |

|                                                          |    |
|----------------------------------------------------------|----|
| Vraag 17.....                                            | 43 |
| Antwoord 17 .....                                        | 44 |
| Vraag 18.....                                            | 44 |
| Antwoord 18 .....                                        | 44 |
| Zondag 6b .....                                          | 46 |
| God maakt de Middelaar bekend door het Woord.....        | 46 |
| Vraag 19.....                                            | 46 |
| Antwoord 19 .....                                        | 46 |
| Zondag 7 .....                                           | 50 |
| Door het geloof krijgen wij deel aan de Middelaar .....  | 50 |
| Vraag 20.....                                            | 51 |
| Antwoord 20 .....                                        | 51 |
| Vraag 21.....                                            | 52 |
| Antwoord 21 .....                                        | 52 |
| Vraag 22.....                                            | 53 |
| Antwoord 22 .....                                        | 54 |
| Vraag en Antwoord 23.....                                | 54 |
| Zondag 8 .....                                           | 55 |
| De indeling van de Twaalf Artikelen: God Drie-enig ..... | 55 |
| Vraag 24.....                                            | 55 |
| Antwoord 24 .....                                        | 55 |
| Vraag 25.....                                            | 58 |
| Antwoord 25 .....                                        | 58 |
| Zondag 9 .....                                           | 59 |

|                                                     |    |
|-----------------------------------------------------|----|
| De troost van Gods Vaderschap.....                  | 59 |
| Vraag 26.....                                       | 59 |
| Antwoord 26 .....                                   | 59 |
| Zondag 10 .....                                     | 64 |
| De troost van God de Vader zijn voorzienigheid..... | 64 |
| Vraag 27.....                                       | 64 |
| Antwoord 27 .....                                   | 65 |
| Vraag 28.....                                       | 67 |
| Antwoord 28 .....                                   | 67 |
| Zondag 11 .....                                     | 69 |
| De Naam Jezus.....                                  | 69 |
| Vraag 29.....                                       | 69 |
| Antwoord 29 .....                                   | 69 |
| Vraag 30.....                                       | 72 |
| Antwoord 30 .....                                   | 72 |
| Zondag 12a.....                                     | 73 |
| De Naam Christus .....                              | 73 |
| Vraag 31.....                                       | 73 |
| Antwoord 31 .....                                   | 74 |
| Zondag 12b .....                                    | 79 |
| Die naam Christen.....                              | 79 |
| Vraag 32.....                                       | 79 |
| Antwoord 32 .....                                   | 79 |
| Zondag 13 .....                                     | 84 |

|                                                                   |     |
|-------------------------------------------------------------------|-----|
| Jezus de eniggeboren Zoon van God en onze Here .....              | 84  |
| Vraag 33.....                                                     | 84  |
| Antwoord 33 .....                                                 | 84  |
| Vraag 34.....                                                     | 86  |
| Antwoord 34 .....                                                 | 87  |
| Zondag 14 .....                                                   | 89  |
| De neerdalende lijn (1): de geboorte van onze Here.....           | 89  |
| Vraag 35.....                                                     | 90  |
| Antwoord 35 .....                                                 | 90  |
| Vraag 36.....                                                     | 92  |
| Antwoord 36 .....                                                 | 93  |
| Zondag 15 .....                                                   | 94  |
| De neerdalende lijn (2): lijden onder Pilatus en kruisiging ..... | 94  |
| Vraag 37.....                                                     | 95  |
| Antwoord 37 .....                                                 | 95  |
| Vraag 38.....                                                     | 97  |
| Antwoord 38 .....                                                 | 97  |
| Vraag 39.....                                                     | 98  |
| Antwoord 39 .....                                                 | 98  |
| Zondag 16a.....                                                   | 100 |
| De neerdalende lijn (3): dood, begrafenis.....                    | 100 |
| Vraag 40.....                                                     | 101 |
| Antwoord 40 .....                                                 | 101 |
| Vraag 41.....                                                     | 102 |

|                                                           |     |
|-----------------------------------------------------------|-----|
| Antwoord 41 .....                                         | 102 |
| Vraag 42.....                                             | 102 |
| Antwoord 42 .....                                         | 102 |
| Vraag 43.....                                             | 103 |
| Antwoord 43 .....                                         | 103 |
| Zondag 16b .....                                          | 105 |
| De neerdalende lijn (4): neerdaling naar de hel .....     | 105 |
| Vraag 44.....                                             | 105 |
| Antwoord 44 .....                                         | 105 |
| Zondag 17 .....                                           | 109 |
| De opstijgende lijn (1): de opstanding van Christus ..... | 109 |
| Vraag 45.....                                             | 109 |
| Antwoord 45 .....                                         | 110 |
| Zondag 18 .....                                           | 114 |
| De opstijgende lijn (2): de hemelvaart van Jezus .....    | 114 |
| Vraag 46.....                                             | 115 |
| Antwoord 46 .....                                         | 115 |
| Vraag 47 .....                                            | 116 |
| Antwoord 47 .....                                         | 116 |
| Vraag 48.....                                             | 117 |
| Antwoord 48 .....                                         | 117 |
| Vraag 49.....                                             | 118 |
| Antwoord 49 .....                                         | 118 |
| Zondag 19a.....                                           | 121 |

|                                                                             |     |
|-----------------------------------------------------------------------------|-----|
| De opstijgende lijn (3): Christus is gaan zitten aan Gods rechterhand ..... | 121 |
| Vraag 50.....                                                               | 121 |
| Antwoord 50 .....                                                           | 121 |
| Vraag 51.....                                                               | 122 |
| Antwoord 51 .....                                                           | 122 |
| Zondag 19b .....                                                            | 125 |
| De stijgende lijn (4): Christus komt weer om te oordelen .....              | 125 |
| Vraag 52.....                                                               | 125 |
| Antwoord 52 .....                                                           | 126 |
| Zondag 20 .....                                                             | 130 |
| Wat wij geloven van de Heilige Geest.....                                   | 130 |
| Vraag 53.....                                                               | 130 |
| Antwoord 53 .....                                                           | 130 |
| Zondag 21 .....                                                             | 135 |
| De kerk, de gemeenschap van de heiligen en de vergeving van zonden .....    | 135 |
| Vraag 54.....                                                               | 136 |
| Antwoord 54 .....                                                           | 136 |
| Vraag 55.....                                                               | 141 |
| Antwoord 55 .....                                                           | 141 |
| Vraag 56.....                                                               | 142 |
| Antwoord 56 .....                                                           | 142 |
| Zondag 22 .....                                                             | 143 |
| De opstanding van het vlees en het eeuwige leven.....                       | 143 |
| Vraag 57.....                                                               | 143 |



|                                       |     |
|---------------------------------------|-----|
| Antwoord 57 .....                     | 143 |
| Vraag 58.....                         | 146 |
| Antwoord 58 .....                     | 147 |
| Sondag 23.....                        | 149 |
| Door het geloof gerechtvaardigd ..... | 149 |
| Vraag 59.....                         | 150 |
| Antwoord 59 .....                     | 150 |
| Vraag 60.....                         | 150 |
| Antwoord 60 .....                     | 150 |
| Vraag 61.....                         | 153 |
| Antwoord 61 .....                     | 153 |
| Zondag 24 .....                       | 155 |
| Onze goede werken.....                | 155 |
| Vraag 62.....                         | 155 |
| Antwoord 62 .....                     | 156 |
| Vraag 63.....                         | 157 |
| Antwoord 63 .....                     | 157 |
| Vraag 64.....                         | 158 |
| Antwoord 64 .....                     | 158 |
| Zondag 25 .....                       | 159 |
| Het Woord en de sacramenten .....     | 159 |
| Vraag 65.....                         | 160 |
| Antwoord 65 .....                     | 160 |
| Vraag 66.....                         | 162 |

|                                            |     |
|--------------------------------------------|-----|
| Antwoord 66 .....                          | 162 |
| Vraag 67 .....                             | 163 |
| Antwoord 67 .....                          | 163 |
| Vraag 68.....                              | 164 |
| Antwoord 68 .....                          | 164 |
| Zondag 26 .....                            | 165 |
| Het sacrament van de doop .....            | 165 |
| Vraag 69.....                              | 166 |
| Antwoord 69 .....                          | 166 |
| Vraag 70.....                              | 167 |
| Antwoord 70 .....                          | 167 |
| Vraag 71.....                              | 170 |
| Antwoord 71 .....                          | 170 |
| Zondag 27 .....                            | 171 |
| Waarheen de doop wijst; de kinderdoop..... | 171 |
| Vraag 72.....                              | 172 |
| Antwoord 72 .....                          | 173 |
| Vraag 73.....                              | 173 |
| Antwoord 73 .....                          | 173 |
| Vraag 74.....                              | 174 |
| Antwoord 74 .....                          | 174 |
| Zondag 28 .....                            | 177 |
| Het heilig avondmaal .....                 | 177 |
| Vraag 75.....                              | 178 |

|                                                          |     |
|----------------------------------------------------------|-----|
| Antwoord 75 .....                                        | 179 |
| Vraag 76.....                                            | 180 |
| Antwoord 76 .....                                        | 180 |
| Vraag 77 en Antwoord 77 .....                            | 180 |
| Zondag 29 en 30a.....                                    | 181 |
| Het verschil tussen het avondmaal en de Roomse mis ..... | 181 |
| Vraag 78.....                                            | 182 |
| Antwoord 78 .....                                        | 182 |
| Vraag 79.....                                            | 183 |
| Antwoord 79 .....                                        | 183 |
| Vraag 80.....                                            | 184 |
| Antwoord 80 .....                                        | 184 |
| Zondag 30b .....                                         | 188 |
| Wie mag en wie mag niet aan het avondmaal komen.....     | 188 |
| Vraag 81.....                                            | 188 |
| Antwoord 81 .....                                        | 189 |
| Vraag 82.....                                            | 194 |
| Antwoord 82 .....                                        | 194 |
| Zondag 31 .....                                          | 196 |
| De sleutels van het hemelrijk.....                       | 196 |
| Vraag 83.....                                            | 197 |
| Antwoord 83 .....                                        | 197 |
| Vraag 84.....                                            | 199 |
| Antwoord 84 .....                                        | 199 |

|                                                                                             |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Vraag 85.....                                                                               | 200 |
| Antwoord 85 .....                                                                           | 200 |
| Zondag 32 .....                                                                             | 202 |
| De noodzaak van goede werken .....                                                          | 202 |
| Vraag 86.....                                                                               | 202 |
| Antwoord 86 .....                                                                           | 203 |
| Vraag 87 .....                                                                              | 207 |
| Antwoord 87 .....                                                                           | 207 |
| Zondag 33 .....                                                                             | 208 |
| De bekering.....                                                                            | 208 |
| Vraag 88.....                                                                               | 209 |
| Antwoord 88 .....                                                                           | 209 |
| Vraag 89.....                                                                               | 212 |
| In deze vraag gaat het om een verduidelijking van het afsterven van de oude mensa.<br>..... | 212 |
| Antwoord 89 .....                                                                           | 212 |
| Vraag 90.....                                                                               | 214 |
| Antwoord 90 .....                                                                           | 214 |
| Vraag 91.....                                                                               | 214 |
| Antwoord 91 .....                                                                           | 215 |
| Zondag 34 .....                                                                             | 216 |
| De Wet. Het Eerste Gebod: Wij moeten de HERE alleen dienen .....                            | 216 |
| Vraag 92.....                                                                               | 218 |
| Antwoord 92 .....                                                                           | 218 |

|                                                                                               |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Vraag 93.....                                                                                 | 219 |
| Antwoord 93 .....                                                                             | 219 |
| Vraag 94.....                                                                                 | 220 |
| Antwoord 94 .....                                                                             | 220 |
| Vraag 95.....                                                                                 | 222 |
| Antwoord 95 .....                                                                             | 222 |
| Zondag 35 .....                                                                               | 224 |
| Het Tweede Gebod: Wij moeten de HERE slechts dienen zoals Hij het in zijn Woord beveelt ..... | 224 |
| Vraag 96.....                                                                                 | 224 |
| Antwoord 96 .....                                                                             | 225 |
| Vraag 97.....                                                                                 | 230 |
| Antwoord 97 .....                                                                             | 230 |
| Vraag 98.....                                                                                 | 230 |
| Antwoord 98 .....                                                                             | 231 |
| Zondag 36 .....                                                                               | 233 |
| Het Derde Gebod: De Naam van de HERE .....                                                    | 233 |
| Vraag 99.....                                                                                 | 233 |
| Antwoord 99 .....                                                                             | 236 |
| Vraag 100.....                                                                                | 239 |
| Antwoord 100 .....                                                                            | 239 |
| Zondag 37 .....                                                                               | 241 |
| Het Derde Gebod: De Godvrezende eed.....                                                      | 241 |
| Vraag 101.....                                                                                | 241 |

|                                                                 |     |
|-----------------------------------------------------------------|-----|
| Antwoord 101 .....                                              | 241 |
| Vraag 102.....                                                  | 243 |
| Antwoord 102 .....                                              | 244 |
| Zondag 38 .....                                                 | 245 |
| Het Vierde Gebod: De dag van de HERE.....                       | 245 |
| Vraag 103.....                                                  | 245 |
| Antwoord 103 .....                                              | 246 |
| Zondag 39 .....                                                 | 250 |
| Het Vijfde Gebod: Gezag.....                                    | 250 |
| Vraag 104.....                                                  | 250 |
| Antwoord 104 .....                                              | 251 |
| Zondag 40 .....                                                 | 256 |
| Het Zesde Gebod: Respect voor leven.....                        | 256 |
| Vraag 105.....                                                  | 257 |
| Antwoord 105 .....                                              | 258 |
| Vraag 106.....                                                  | 260 |
| Antwoord 106 .....                                              | 260 |
| Vraag 107 .....                                                 | 260 |
| Antwoord 107 .....                                              | 260 |
| Zondag 41 .....                                                 | 263 |
| Het Zevende Gebod: Kuisheid binnen én buiten het huwelijk ..... | 263 |
| Vraag 108.....                                                  | 263 |
| Antwoord 108 .....                                              | 263 |
| Vraag 109.....                                                  | 268 |

|                                                                     |     |
|---------------------------------------------------------------------|-----|
| Antwoord 109 .....                                                  | 268 |
| Zondag 42 .....                                                     | 270 |
| Het Achtste Gebod: Wij en de bezittingen van onze naaste .....      | 270 |
| Vraag 110.....                                                      | 270 |
| Antwoord 110 .....                                                  | 270 |
| Vraag 111.....                                                      | 276 |
| Antwoord 111 .....                                                  | 276 |
| Zondag 43 .....                                                     | 278 |
| Het Negende Gebod: Ons woord en de goede naam van onze naaste ..... | 278 |
| Vraag 112.....                                                      | 278 |
| Antwoord 112 .....                                                  | 278 |
| Zondag 44 .....                                                     | 283 |
| Het Tiende Gebod en een terugblik op de Wet.....                    | 283 |
| Vraag 113.....                                                      | 284 |
| Antwoord 113 .....                                                  | 284 |
| Vraag 114.....                                                      | 285 |
| Antwoord 114 .....                                                  | 285 |
| Vraag 115.....                                                      | 286 |
| Antwoord 115 .....                                                  | 286 |
| Zondag 45 .....                                                     | 289 |
| Het gebed .....                                                     | 289 |
| Vraag 116.....                                                      | 291 |
| Antwoord 116 .....                                                  | 291 |
| Vraag 117.....                                                      | 292 |

|                                                    |     |
|----------------------------------------------------|-----|
| Antwoord 117 .....                                 | 292 |
| Vraag 118.....                                     | 294 |
| Antwoord 118 .....                                 | 294 |
| Vraag en antwoord 119.....                         | 294 |
| Zondag 46 .....                                    | 296 |
| Het Onze Vader: De aanhef .....                    | 296 |
| Vraag 120.....                                     | 296 |
| Antwoord 120 .....                                 | 296 |
| Vraag 121.....                                     | 299 |
| Antwoord 121 .....                                 | 299 |
| Zondag 47 .....                                    | 301 |
| De eerste bede: Laat uw Naam geheilgd worden ..... | 301 |
| Vraag 122.....                                     | 301 |
| Antwoord 122 .....                                 | 303 |
| Zondag 48 .....                                    | 307 |
| De tweede bede: Laat uw koninkrijk komen .....     | 307 |
| Vraag 123.....                                     | 307 |
| Antwoord 123 .....                                 | 307 |
| Zondag 49 .....                                    | 313 |
| De derde bede: Laat uw wil geschieden .....        | 313 |
| Vraag 124.....                                     | 313 |
| Antwoord 124 .....                                 | 313 |
| Zondag 50 .....                                    | 318 |
| De vierde bede: Geef ons ons dagelijks brood.....  | 318 |



|                                                |     |
|------------------------------------------------|-----|
| Vraag 125.....                                 | 318 |
| Antwoord 125 .....                             | 319 |
| Zondag 51 .....                                | 323 |
| De vijfde bede: Vergeef ons onze schulden..... | 323 |
| Vraag 126.....                                 | 323 |
| Antwoord 126 .....                             | 324 |
| Zondag 52 .....                                | 328 |
| De zesde bede en slot van ons gebed .....      | 328 |
| Vraag 127 .....                                | 329 |
| Antwoord 127 .....                             | 329 |
| Vraag 128.....                                 | 333 |
| Antwoord 128 .....                             | 333 |
| Vraag 129.....                                 | 335 |
| Antwoord 129 .....                             | 335 |
| Enkele geraadpleegde bronnen .....             | 337 |

Opgedragen aan mij zoon Henk

**Ps. 119:9-14: Waarmee zal de jongeling zijn pad zuiver houden? Door het te houden aan uw woord. Ik zoek U met mijn hele hart; laat mij niet afdwalen van uw geboden. Ik heb uw belofte in mijn hart opgeborgen, opdat ik tegen U niet zal zondig. Geloofd zij U, o HERE! Leer mij uw verordeningen! Ik heb met mijn lippen verteld al de bepalingen van uw mond. In de weg van uw getuigenissen verblijd ik mij meer dan in alle bezit.**

## Voorwoord

“De Heidelberger, de eenvoudige Heidelberger, houdt eraan vast, mijn kinderen!” Dit waren de woorden van Hermann Friedrich Kohlbrugge (1803-1875) op zijn sterfbed. Dit is ook mijn oproep aan onze jeugd en aan ieder die dit boek leest.

De Heidelbergse Catechismus is een schatkamer. Hij put zijn rijkdom uit de goudmijn van het Woord.

Onze belijdenis wil de Schrift na spreken. Wie daarom de Catechismus wil verklaren, moet dat vanuit het Woord doen.

Onze belijdenis wil het Woord na-spreken. Daarom is hij een geweldige eenheid. Wie daarom de Catechismus wil verklaren, moet Catechismus met Catechismus verklaren.

Christus wordt hierin verheerlijkt. Vraag en antwoord 1 laat ons zien wat God in Christus gedaan heeft en nog doet en als een gouden draad loopt het door tot aan het einde van zondag 52.

De Gereformeerde Kerk Pretoria-Rooiwal zag het belang van deze publicatie in. Hiermee wil men dienstbaar zijn in het uitdragen van het evangelie in het kerkverband en in het hele land. Mijn dank aan mijn gemeente voor hun ondersteuning en bijdrage in het uitgeven van dit werk.

Verskillende personen maakten de verschijning hiervan mogelijk door hun financiële bijdrage en aanmoediging. Mijn hartelijke dank aan ieder van hen.

Mevrouw Hermien Söhnge deed met grote toewijding en degelijkheid de taalkundige verzorging.

De ondersteuning van mijn vrouw en zoon door de jaren heen was kostbaar en onmisbaar.

Boven alles wil ik de Here danken voor zijn hulp. Hij alleen ontsluit de schatkamer van de Schrift voor ons en Hij alleen geeft ons ogen om zijn Zoon te zien.

Dr. AH Bogaards

## Zondag 1

### Onze enige troost

Vraag 1: Wat is uw enige troost in leven en in sterven?

Antwoord: Dat ik met lichaam en ziel in leven en in sterven (a) niet aan mijzelf (b) , maar aan mijn getrouwe Verlosser, Jezus Christus behoort (c). Hij heeft met zijn kostbare bloed voor al mijn zonden ten volle betaald (d) en mij uit alle heerschappij van de duivel verlost (e). Hij bewaart (f) mij op zo'n wijze dat, zonder de wil van mijn hemelse Vader, geen haar van mijn hoofd kan vallen (g). Alles moet inderdaad tot mijn zaligheid dienen (h). Daarom verzekert Hij mij ook door zijn Heilige Geest van het eeuwige leven (i) en maakt Hij mij van harte gewillig en bereid om voortaan voor Hem te leven (k).

(a)Rom. 14:8. (b) 1 Kor 6:19. (c) 1 Kor 3:22; Tit. 2:14: (d) 1 Pet 1:18, 19; 1 Joh 1:7; 2:2, 12. (e) Heb 2:14; 1 Joh 3:8; Joh 8:34-36. (f) Joh 6:39; 10:28; 2 Tess 3:3; 1 Pet 1:5. (g) Math. 10:30; Luk 21:18. (h) Rom. 8:28. (i) 2 Kor 1:22; 5:5; Ef. 1:14; Rom. 8:16. (k) Rom. 8:14; 1 Joh 3:3.

Vraag 2: Hoeveel dingen moet je weten om in deze troost heilig te kunnen leven en sterven?

Antwoord: Drie dingen (a): Ten eerste, hoe groot mijn zonde en ellende zijn (b); ten tweede; hoe ik van al mijn zonde en ellende verlost word (c) en ten derde hoe ik God voor zo'n verlossing dankbaar moet zijn (d).

(a)Math. 11:28-30; Ef. 5:8. (b) Joh 9:41; Math. 9:12; Rom. 3:10; 1 Joh 1:9, 10. (c) Joh 17:3; Hand 4:12; 10:43. (d) Ef 5:10; Ps. 50:14; Math. 5:16; 1 Pet 2:12; Rom. 6:13; 2 Tim. 2:15.

Zondag 1 is de inleiding tot de Catechismus:

- Hier wordt een korte **opsomming** (v/a 1) en
- **indeling** (v/a 2) van de hele Catechismus gegeven.

## Vraag 1

### ONS HARTZEER EN ONZE ENIGE TROOST IN LEVEN ÉN IN STERVEN

Wij hebben **troost** nodig. Dat betekent: Er is iets dat ons hart pijn doet. De **zonde** maakt ons hart ziek, want:

- door onze zonde is God vertoornd op ons en wij verdienen zijn straf;
- door de zonde is onze verhouding met andere mensen stuk, en
- door de zonde is er ziekte en dood.

Wij zoeken troost **in leven** én **in sterven**. Immers,

- **in** (dit) **leven** krijgen we te maken met de zonde: de toorn van God over onze zonden, gebroken mensverhoudingen en de gevolgen van de zonde als ziekte en
- **in sterven**, wanneer wij sterven, komen wij met onze zondeschuld voor de rechterstoel van God te staan.

De troost wordt beschreven als de **enige**. Er is net één troost.

Al bij de toegangspoort tot de reformatorische Heidelbergse Catechismus en met name in het woord **enige** horen we de echo van de Reformatie van Luther en Calvijn met zijn **alleen** (enige, Latijn **sola**): het Woord alleen, Christus alleen, het geloof alleen, genade alleen, aan God alleen de eer.

## Antwoord 1

### DRIE MAAL CHRISTUS

Drie maal wordt er gesproken van **Hij**: Deze **Hij** is **Christus**.

1. **Hij betaalt** mijn zondeschuld en **verlost mij** van de heerschappij van de duivel, van de macht van de zonde,

2. **Hij bewaart** mij, en
3. **Hij verzekert** mij van het eeuwige leven en **maakt** mij **bereid** om voortaan voor Hem te leven.

### **GOD DE VADER IN CHRISTUS DOOR DE HEILIGE GEEST IS ONZE ENIGE TROOST**

Antwoord 1 spreekt ook van de **Vader** en de **Heilige Geest**:

- Christus bewaart mij op zo'n wijze **dat, zonder de wil van mijn hemelse Vader, geen haar van mijn hoofd kan vallen. Alles moet inderdaad tot mijn zaligheid dienen.**
- Christus **verzekert** mij ook **door zijn Heilige Geest van het eeuwige leven en maakt mij van harte gewillig en bereid om voortaan voor Hem te leven.**

We kunnen dus zeggen: God in Christus door de Heilige Geest is onze **enige troost**. Niemand anders kan ons van de zonde verlossen en dingen tussen ons en God en tussen ons en onze medemens goed maken. Christus alleen verlost ons; Hij alleen maakt alles tussen ons en de Vader weer goed, en Hij werkt door de Geest in ons.

### **CHRISTUS' BEWARING EN MIJN BEPROEVINGEN**

Christus' bewaring betekent niet dat er nooit beproevingen op mijn levensweg komen. Christus bewaart mij zo dat **alles**, ook de beproevingen, **tot mijn zaligheid moeten dienen**. De geschiedenis van Josef is een mooi voorbeeld: "Maar God heeft mij voor jullie uit gestuurd om voor jullie een overblijfsel op de aarde te verzekeren en om jullie in leven te houden tot een grote verlossing" (Gen 45:7). Christus' bedoeling met **alles** wat Hij op Josefs weg gebracht had, was de verlossing, de **zaligheid**, van het huis van Jakob.

### **DAAROM**

Met het woord **daarom** wordt het **verzekeren**-werk én het **gewillig-maken** van Christus door de Heilige Geest ten nauwste verbonden aan het werk van Christus in het eerste deel van het antwoord (het **betalen**, **verlossen** en **bewaren**). Ik kan het ook zo omschrijven: Omdat

Christus voor mijn zonden betaald heeft, mij verlost en mij bewaart, **daarom** (om die reden):

- **verzekert Christus mij ook door zijn Heilige Geest van het eeuwige leven;** omdat Christus met zijn kostbare bloed voor al mijn zonden ten volle betaald heeft, en
- **maakt Hij mij van harte gewillig en bereid om voortaan voor Hem te leven;** omdat Christus mij verlost heeft van de heerschappij van de duivel.

Nog anders gezegd:

- Mijn **zekerheid** van het **eeuwige leven** ligt in de schuld betalende, verlossende en bewarende werk van Christus.
- Het **geheim** van **mijn van harte gewillig en bereid zijn om voortaan voor Hem te leven** ligt in de kracht van Christus' kruis.

In de Reformatie is er het nauwste verband gelegd tussen **Woord** en **Geest**. De Geest is de Geest van het Woord, die met het Woord naar ons toe komt. Hij is de Geest van Christus, die Christus naar ons toe brengt. Precies dat vinden we hier: De Heilige Geest komt in en met het Woord naar ons toe en op grond van de verlossing en bewaring van Christus verzekert Hij ons van het eeuwige leven en maakt Hij ons dankbaar.

De Heilige Geest is de andere Trooster (Joh 14:16), de Geest van de waarheid (Joh 14:17), die de Vader in de Naam van Christus gestuurd heeft (Joh.14:26). Christus is de waarheid (Joh 14:6), die de Geest van de waarheid aan ons verkondigt. De Geest troost ons met Christus. Hij leert ons alles en herinnert ons aan alles wat Christus gezegd heeft (Joh 14:26). De Geest doet niets liever dan Christus aan ons verkondigen: "Hij zal Mij verheerlijken, omdat Hij dat zal nemen uit wat aan Mij behoort, en aan jullie verkondigen" (Joh 16:14).

Zie ook hoe nauw ons **doopformulier** het werk van de Heilige Geest met het werk van Christus verbindt: Als wij in de Naam van de Heilige Geest gedoopt worden, "verzekert de Heilige Geest ons door dit heilige sacrament dat Hij in ons wil wonen en ons tot lidmaten van Christus wil heiligen (1 Kor 12:13) door tot ons eigendom te geven wat wij in Christus

hebben, namelijk de afwassing van onze zonden en de dagelijkse vernieuwing van ons leven ..."

## **Vraag 2**

Wat moet ik **weten** om deel te krijgen aan de troost waarvan vraag en antwoord 1 spreekt?

## **Antwoord 2**

### **1. DRIE DINGEN**

Ik moet drie dingen **weten**:

- wat mij hartzeer maakt: de zonde
- hoe ik van het hartzeer gered kan worden, dit wil zeggen getroost kan worden
- hoe ik God dank moet zeggen voor deze troost

Deze drie dingen (zonde, verlossing, dankbaarheid) zijn de drie hoofdstukken waarover de Catechismus gaat.

### **2. DEZE DRIE DINGEN HANGEN SAMEN**

Wij moeten nooit de zondekennis (deel 1) en de dankbaarheidskennis (deel 3) losmaken van de verlossingskennis (deel 2). Waarom niet? Omdat wij pas een besef krijgen van onze zonde als Christus verlossend in ons werkt, en alleen door de kracht van Christus komt er dankbaarheid in ons leven.

### **3. WETEN MET HET VERSTAND ÉN MET HET HART**

Dit **weten** is niet maar net een weten met het verstand, maar ook met het hart. Dat is geloofskennis. Deur het geloof **weten** wij.

## **Het eerste deel of hoofdstuk: ZONDEKENNIS**

**(zondag 2-4)**



## Zondag 2

### Christus openbaart door zijn wet onze ellende

Vraag 3: Waaruit kent u uw ellende?

Antwoord: Uit de wet van God (a).

(a)Rom. 3:20.

Vraag 4: Wat eist de wet van God van ons?

Antwoord: Dit leert Christus ons samenvattend in Mattheus 22:37-40: *Je moet de Here uw God liefhebben met uw hele hart en met uw hele ziel en met uw hele verstand. Dit is het eerste en grote gebod. En het tweede dat hiermee gelijk staat: U moet uw naaste liefhebben als uzelf. Aan deze twee geboden hangt de hele wet en de profeten* (a).

(a)Deut. 6:5; Lev 19:18; Mark 12:30; Luk 10:27.

Vraag 5: Kunt u dit alles volkomen nakomen?

Antwoord: Nee (a), want ik ben van nature geneigd om God en mijn naaste te haten (b).

(a)Rom. 3:10, 20, 23; 1 Joh 1:8, 10. (b) Rom. 8:7; 2:3; Tit. 3:3; Gen 6:5; 8:21; Jer. 17:9; Rom. 7:23.

### Vraag 3

Hoe weet je dat je een zondaar bent en dat je de straf van God verdient? Weet je dat zomaar vanzelf? Weten alle mensen, ook ongelovigen, dit? Vraag en antwoord 3 leidt ons naar het antwoord.

**Ellende.** Met dit woord worden bedoeld: onze zonde en het gevolg ervan. Het woord "ellende" had oorspronkelijk de betekenis van **uit-land-ig**, buiten je vaderland zijn, weg

van je dierbare land. Dit is waaruit onze ellende ten diepste bestaat: Als gevolg van onze sonde zijn we uitgeworpen uit het dierbare koninkrijk (land) en de heerlijke gemeenschap van God.

### **Antwoord 3**

#### **1. DE WET: KENBRON VAN ONZE ELLENDE**

De wet van God is onze kennisbron. Uit onszelf weten we niet dat we zondaars zijn en dat wij het oordeel van God verdienen. God moet onze ogen daarvoor openen.

God doet dat door zijn wet: **Uit de wet van God**. In een spiegel zien we dat ons gezicht vuil is en dat we gewassen moeten worden. De wet is de spiegel van God. Paulus zegt: “... door de wet is de kennis van zonde” (Rom. 3:20) en “... ik zou de zonde niet anders dan door de wet gekend hebben” (Rom. 7:7).

Maar nu moeten we heel goed beseffen: Blinde mensen kunnen hun gezicht niet in een spiegel zien, hoe mooi de spiegel ook is. Geestelijk zijn we blind voor de spiegel van de wet. God moet ons het oog van het geloof geven om in deze spiegel te kunnen kijken. Eerst door het geloof beseffen we dat we overtreders van de wet zijn en hoe vuil we zijn. Veel mensen, ook kerkmensen, lezen en horen de wet, maar die zegt hen niets.

#### **2. DE WET: SPIEGEL IN CHRISTUS' HAND**

- Christus' verlossing begint niet pas in zondag 5-31 (deel 2, het deel over de verlossingskennis). Hier al (deel 1, zonde- en ellendekennis) is de Zoon van God reddend aan het werk, want het is onze Here Jezus zelf die ons door zijn Geest en Woord overtuigt dat we verlossing nodig hebben. De wet is deel van het Woord. De wet van de HERE is de spiegel in Christus' hand. Wij moeten Christus achter de wet zien staan en wij moeten zijn stem in de wet horen. Als wij dit weten, beseffen we dat de wet genade is.
- Het is een Godswonder, een wonder dat God door zijn Zoon bewerkt, als wij tot de overtuiging komen dat we zondaars zijn en dat wij de eeuwige straf van God verdienen.

## Vraag 4

Wat is de diepste eis van de wet?

## Antwoord 4

De eis van de wet kan in één woord samengevat worden: **liefde**. God vraagt van onze liefde: Liefde voor God en liefde voor onze naaste. De liefde voor God en de liefde voor onze naaste hangen met elkaar samen: Wie zijn medemens niet liefheeft, heeft God ook niet lief.

**Hele**. God eist 100%. Hij is met niets minder dan dit tevreden. “Je moet de Here uw God liefhebben met uw **hele** hart en met uw **hele** ziel en met uw **hele** verstand” (Math. 22:37).

## Vraag 5

Wat zien we als we in de spiegel van God kijken?

## Antwoord 5

### 1. HAAT IN PLAATS VAN LIEFDE

In dit antwoord wordt gezegd **wat wij zien** als we gelovig **in de spiegel** van God kijken: Ik ben van nature geneigd om God en mijn naaste te **haten** – haat in plaats van liefde.

**Van nature**. Zo is de mens door de zondeval geworden.

### 2. IK!

**Wij moeten toch onthouden over wie het hier gaat. De Catechismus zegt: ik. Dit is hoe ik, de gelovige, eruit zie als ik in de spiegel van Christus kijk.**

- Door het geloof leren wij zeggen: **Ik**, ik ben van nature geneigd om te haten. Christus legt het **ik** op mijn lippen door de spiegel van de wet voor mij te houden.

## **Zondag 3**

### **Christus openbaart door zijn Woord de oorsprong van onze zonde en ellende**

Vraag 6: Heeft God de mens dan zo zondig en verkeerd geschapen?

Antwoord: Nee, God heeft de mens goed (a) en naar zijn beeld geschapen (b). Dat betekent: in ware gerechtigheid en heiligheid, zodat hij God, zijn Schepper, recht kon kennen, Hem van harte lief kon hebben en samen met Hem in de eeuwige zaligheid kon leven om Hem te loven en te prijzen (c).

a) Gen 1:31. (b) Gen 1:26, 27. (c) Ef 4:24; Kol 3:10; Kor 3:18.

Vraag 7: Waar komt deze verdorven natuur van de mens dan vandaan?

Antwoord: Van de val en ongehoorzaamheid van ons eerste ouders, Adam en Eva, in het paradijs (a). Daar is onze natuur zo verdorven geworden dat wij allen in zonde ontvangen en geboren worden (b).

(a) Gen 3; Rom. 5:12, 18, 19. (b) Ps. 51:7; Gen 5:3.

Vraag 8: Zijn wij zo verdorven dat we helemaal niet in staat zijn om iets goeds te doen en tot alle kwaad geneigd zijn?

Antwoord: Ja (a), behalve als wij door de Geest van God wedergeboren worden (b).

(a) Gen 8:21; 6:5; Job 14:4; 15:14, 16, 35; Joh 3:6; Jes. 53:6. (b) Joh 3:3, 5; 1 Kor 12:3; 2 Kor 3:5.

## Vraag 6

De grote vraag waarover het in deze zondag gaat, is: Waar komt onze zondige geaardheid (HC. 2:5) vandaan?

Is het misschien Gods schuld? **Heeft God de mens dan zo zondig en verkeerd geschapen?** Zo zijn we: We proberen altijd de schuld op iemand anders te steken. Wij huiveren ook niet om de schuld op God te steken (Gen.3:12).

## Antwoord 6

### 1. DE OORSPRONG VAN ONZE ELLENDE NIET BIJ GOD

Om het antwoord op de oorsprong van onze zonde en ellende te weten, moeten we naar de Bijbel gaan. Alleen in het Woord – en nergens anders – krijgen we het antwoord. In de Schrift is Christus, onze hoogste Profeet en Leraar (HC. 12:31), aan het woord.

In dit antwoord wil de Catechismus ons laten zien: Het is niet Gods schuld is dat wij zijn zoals we zijn.

### 2. GOD HEEFT ONS GOED EN NAAR ZIJN BEELD GESCHAPEN

God heeft de mens niet **zo zondig en verkeerd geschapen**. Integendeel, God heeft de mens **goed** geschapen. Meerdere malen wordt in Genesis 1 gezegd dat God zag dat wat Hij gemaakt had, goed is. Met **goedt** word bedoeld: Het **beantwoordde aan zijn doel**.

Hij heeft de mens **naar zijn evenbeeld** geschapen. Wij kunnen het woord **evenbeeld** ook verklaren als: **onderkoning**. God schiep de mens als zijn onderkoning hier op aarde.

De Catechismus vertelt ons hoe de mens als een onderkoning geschapen is: in **ware gerechtigheid** (hij stond in de rechte verhouding tot zijn Koning, die HERE; hij is geschapen als een onderdanige en gehoorzame onderkoning) en **heiligheid** (het leven van de mens voor de zondeval werd gekenmerkt door absolute toewijding of heiliging aan God; de mens was vol ware liefde).

God heeft de mens goed en naar zijn evenbeeld geschapen, **zodat** (met het doel dat) de mens God **kon kennen en liefhebben**.

Ziet u: God heeft de mens niet slecht, als een opstandige onderkoning (dit wil zeggen in **ongerechtigheid** en **onheiligheid**) geschapen, maar Hij heeft de mens **goed** geschapen, dit wil zeggen dat hij aan zijn doel als onderkoning kan beantwoorden.

### 3. GOD GEEFT DE GAVEN OM EEN GOEDE ONDERKONING TE ZIJN

God geeft de mens alles, al de **gaven**, die nodig zijn om een goede onderkoning te zijn: Hij schept de mens zo dat Hij aan het doel waartoe hij geschapen is (om beeld van God te zijn, onderkoning te zijn) kan beantwoorden. God heeft de mens zo geschapen dat hij dat **kon** doen. Nu **eist** God ook dat de mens Hem recht zal kennen en liefhebben.

### Vraag 7

Maar waar komt de verdorven natuur van de mens dan vandaan als God de mens goed gemaakt heeft?

### Antwoord 7

#### DE OORSPRONG VAN ONZE ZONDIGE NATUUR

Uit de Bijbel, en met name Genesis 3, leert de Catechismus ons waar onze zondige natuur vandaan komt. Die komt **van onze eerste ouders, Adam en Eva, in het paradijs**.

Maar, zegt u misschien, dat waren toch Adam en Eva! Ik was het niet! Waarom word ik dan geraakt door dit wat een ander gedaan heeft?

Laat ik het verklaren: Adam was niet maar een losstaand individu, een eenling. **Adam** was het **hoofd en de vertegenwoordiger** van het ganse menselijke geslacht. De hele mensheid, ook wij, waren bij hem ingesloten. Daarom, toen hij viel, zijn wij samen met hem gevallen.

Wij leren dit onder andere uit Romeinen 5:12: Door één mens (Adam) is de zonde in de wereld binnengekomen en door de zonde de dood. En waarom? Dan zegt Paulus: Omdat allen gezondigd hebben. In de ene mens, Adam, hebben wij allemaal gezondigd en zijn de dood schuldig geworden. In vers 19 zegt Paulus verder dat "... **door de** ongehoorzaamheid

van de **ene mens** velen tot zondaars gesteld zijn..." Dit betekent: door de ongehoorzaamheid van de ene mens zijn wij allen, zondaars, schuldigen.

## Vraag 8

Deze vraag en antwoord wil ons leren hoe erg onze zondetoestand, onze verdorvenheid is: Die is zo erg dat wij **helemaal niet** in staat zijn om **iets goeds** te doen en tot **alle kwaad** geneigd zijn. Zie hoe sterk het wordt gesteld: helemaal niet en niets goeds; integendeel, alle kwaad.

## Antwoord 8

### TWEE GEBOORTEN: DE GEWONE GEBOORTE EN OPNIEUW GEBOREN WORDEN

Wij zijn hopeloos en totaal onbekwaam tot enig goed, **behalve** als God ingrijpt: Wij moeten **door de Geest van God wedergeboren worden**. God moet ons te hulp komen. Een Nieuwe geboorte moet plaatsvinden.

In zondag 3 is er van **twee geboortes** sprake:

- In antwoord 7 horen we van de **eerste geboorte**. Dat is onze **lichamelijke geboorte**. Daarvan zegt de Catechismus: Wij worden **allen in zonde ontvangen en geboren**. Om in zonde ontvangen in geboren te worden, betekent eerst: Adams zondes Schuld wordt al bij onze geboorte op onze rekening geschreven. We spreken van **erfschuld**. Ten tweede betekent het: Wij worden geboren als mensen die zondaars zijn en niets anders dan zonde kunnen doen. We spreken van **erfsmet**.
- In vraag 8 komt de **tweede geboorte** ter sprake. Dat is de **wedergeboorte** (opnieuw geboren worden) in Christus door de Heilige Geest.

Dat is onze **geestelijke geboorte**: de geboorte in Christus. Christus is de tweede Adam. Door de Heilige Geest worden wij in Christus ingelijfd. Dan worden we nieuwe mensen, mensen die eeuwig leven, geestelijk leven.

## GEBOORTE DOOR WOORD EN GEEST

De wedergeboorte is vrucht van Woord en Geest. Wij mogen het werk van de Geest nooit losmaken van het Woord, van het kruis, van het geloof.

In Johannes 3 (verse 4 - 9) vraagt Nikodemus twee maal naar het hóé, de manier van de wedergeboorte :

- Bij het eerste hoe (vers 4) wijst Jezus hem op de **Heilige Geest** (verse 5,8) en zijn **stem** (vers 8: geluid).
- Op het tweede hoe (vers 9) wijst Jezus Nikodemus op zijn **kruis** (vers 14) en op het **geloof** (vers 15).

Uit 1 Petrus 1:23 leren we eveneens dat wij door het Woord wedergeboren worden: "... u bent wedergeboren niet uit vergankelijk zaad, maar uit onvergankelijk, door het levende woord van God dat tot in eeuwigheid blijft".

## ADAM EN CHRISTUS

De kerkvader Augustinus heeft gezegd: "Wij moeten twee mensen kennen: Adam en Christus".

- **Wij moeten Adam kennen.** Wij moeten op grond van de Schrift weten: wij zijn bij Adam inbegrepen; hij is het hoofd en vertegenwoordiger van het hele menselijke geslacht en in hem worden wij allemaal met erfschuld en erfsmet ontvangen en geboren.
- **Wij moeten Christus kennen.** Wij moeten geloven: door Christus worden wij van de erfschuld en erfsmet in Adam verlost. Hij verlost ons van zondeschuld en zondemacht.



## Zondag 4

### God straft onze zonden en daarin is Hij absoluut rechtvaardig

Vraag 9: Doet God de mens dan geen onrecht aan als Hij in zijn wet van hem eist wat hij toch niet kan doen?

Antwoord: Nee (a), want God heeft de mens zo geschapen dat hij het kon doen (b). Maar de mens heeft zichzelf en zijn hele nageslacht als gevolg van de aanhitsing van de duivel (c) en door moedwillige ongehoorzaamheid van deze gaven beroofd.

(a) Ef. 4:24. (b) Gen 3:13; 1 Tim 2:13, 14. (c) Gen 3:6; Rom. 5:12.

Vraag 10: Wil God deze ongehoorzaamheid en afval ongestraft laten blijven?

Antwoord: Nee, helemaal niet; integendeel, zijn toorn is verschrikkelijk (a) zowel over de erfzonde als over de zonde die wij zelf doen. Hij wil die tijdelijk en eeuwig met een rechtvaardig oordeel straffen (b). Hij heeft immers gezegd: *Vervloekt is ieder die niet blijft in alles wat geschreven is in het boek van de wet om dat te doen* (c).

(a) Gen, 2:17; Rom. 5:12. (b) Ps. 50:21; 5:6; Nah. 1:2; Ex 20:5; 34:7; Rom. 1:18; Ef. 5:6. (c) Deut. 27:26; Gal 3:10.

Vraag 11: Is God dan ook niet barmhartig?

Antwoord: God is wel barmhartig (a); maar Hij is ook rechtvaardig (b). Daarom eist zijn gerechtigheid dat de zonde die tegen de allerhoogste majesteit van God gedaan is, ook met de zwaarste straf gestraft moet worden – dat is met de eeuwige straf aan lichaam en ziel.

(a) Ex 34:6, 7; 20:6. (b) Ps. 7:10; Ex 20:5; 23:7; 34:7; Ps. 5:5, 6; Nah 1:2, 3.

## Vraag 9

De mens beschuldigt God van onrechtvaardigheid. Hoe kan God nu eigenlijk van ons vragen om de wet te houden, terwijl wij totaal en al onbekwaam zijn daartoe (HC 2:5 en 3:8)? Is dat niet onrechtvaardig?

## Antwoord 9

Wij kunnen het antwoord in twee delen verdelen. God is niet onbillijk en onrechtvaardig, want:

### ***1. God heeft de mens zo geschapen dat hij de wet kon doen***

Als iemand als mijnwerker opgeleid is en zijn werkgever zou van hem eisen om de boekhouding van de mijn te doen, is dat een onredelijke eis. De werker is toch niet toegerust voor deze opdracht. Hij heeft niet de gaven daarvoor. In zo'n geval kan de werkgever hem later niet verwijten dat hij niet bekwaam is om het werk te doen. Het is echter een andere zaak als de werker dronken bij het werk komt en zijn werk als mijnwerker daarom niet kan doen. Dan is het wel zijn eigen schuld.

Precies daarop komt het antwoord van de Catechismus neer: **God heeft de mens zo geschapen dat hij dat (die wet) kon doen.** God heeft Hem al de gaven gegeven die nodig waren om een goede onderkoning, beeldrager van de HERE, te zijn (zie HC3:6).

### ***2. Dat die mens dat niet meer kan, is de schuld van de duivel én de eigen schuld van de mens***

**Als gevolg van de aanhitsing van die duivel.** De duivel had de hand in de val van de mens. Hij heeft Eva aangehitst om te eten van de boom.

**En door moedwillige ongehoorzaamheid.** Wij kunnen de schuld niet alleen op de schouders van de duivel leggen. De mens wilde zelf ook het verkeerde. Dit was **moedwillige ongehoorzaamheid** van de mens. Wij hebben geen excuus.

**Van deze gaven beroofd.** Toen God de mens geschapen had, heeft Hij hem zo geschapen en toegerust **dat de mens de wet kon onderhouden.** Het zijn de **gaven** waarvan hier gesproken wordt. Deze gaven heeft de mens door eigen schuld en moedwilligheid verloren.

## Vraag 10

God wil beslist niet onze ongehoorzaamheid en afval ongestraft laten blijven.

## Antwoord 10

**Zijn toorn is verschrikkelijk.** Onze zonde is voor God geen kleinigheid. In zijn tijdelijke en eeuwige straf zien wij zijn verschrikkelijke toorn en het verschrikkelijke van zijn toorn geopenbaard.

**Tijdelijke straf.** We kunnen hierbij denken aan dingen als natuurrampen en ziekten.

In deze tijdelijke straffen zit er ook een genade-element voor Gods kinderen. De Here tuchtigt hem die Hij liefheeft (Heb 12:5-11). Wanneer God ons met natuurrampen en ziekten straft voor onze zonden moeten we dat zien als boodschappen van de grote en vreselijke dag van de Here die komt. Het zijn alarmsignalen van God die ons oproept tot bekering, die ons oproept om naar Jezus te gaan als wij zijn eeuwige straf willen ontvluchten

Dat betekent natuurlijk niet dat elke ramp en tegenslag een straf is. Het kan ook bedoeld zijn als toetsing van ons geloof, om ons afhankelijkheid te leren, enzovoorts.

**Eeuwige straf.** Als we in ongeloof sterven en als Christus weer komt, zullen wij de volle straf ontvangen: de hel of eeuwige dood (2 Tess 1:9).

**De erfzonde.** De zondeschuld van Adam wordt ook op onze rekening geschreven.

**De zonde die wij zelf doen.** Dit is de zonde die wij zelf elke dag doen.

## Vraag 11

**Is God dan ook niet barmhartig (liefde)?** Zal Hij niet in zijn liefde onze zonden maar door de vingers zien en die ongestraft laten?

## Antwoord 11

### 1. DE RECHTVAARDIGHEID VAN GOD

Dit is typisch van de mensen van onze tijd: Zij willen er niets van horen dat God de zondes straft. God is liefde, zeggen ze. En dan halen ze zo graag de teksten aan die erover spreken dat God liefde is. Kijk nu maar naar Exodus 34:6,7 waar staat: "HERE, HERE, barmhartige en genadige God, lankmoedig en groot van goedertierenheid en trouw; die de goedertierenheid bewaart voor duizenden ..." Ja, het is waar dat dit er staat, maar er staat ook meer nl. dat de HERE "... ongerechtigheid en overtreding en zonde vergeeft, **maar nooit ongestraft laat blijven.**"

**Rechtvaardig, gerechtigheid.** Wij kunnen deze woorden ook vertalen met "verbondstrouw". De HERE is getrouw aan zijn verbond. Hij blijft bij dat wat Hij in zijn Woord gezegd heeft. Hij houdt Zich aan zijn verbondswoord: de straf op de sonde is de dood (Gen. 2:17; Rom. 6:23).

**Tegen de allerhoogste majesteit van God.** Met deze woorden laat de Catechismus ons de volle ernst van onze zonde zien. Als wij zondigen – tegen God of medemens – komen we niet alleen maar mensen te na, maar onze zonde is zonde tegen de allerhoogste majesteit van God. David zei van zijn zonde met Bábseba: “**Tegen U alleen** heb ik gezondigd en gedaan wat verkeerd is in uw ogen, zodat U rechtvaardig kunt zijn als U spreekt, rein als U gericht houdt” (Ps. 51:6). Daarom eist God dat het ook **met de zwaarste straf gestraft moet worden.** Deze zwaarste straf is **de eeuwige straf aan lichaam en ziel.**

Het is belangrijk om te zien dat Gods **eeuwige straf** niet alleen onze ziel raakt, maar ook ons **lichaam**. Beiden, **lichaam en ziel**, moeten dus verlost worden. Christus heeft met zijn lijden, dat een lijden naar **lichaam** en ziel was, ons **lichaam** en ziel van de **eeuwige verdoemenis** verlost, zegt antwoord 37.

### 2. DE LIJN VAN GODS RECHTVAARDIGHEID, DE LIJN VAN ZIJN BARMHARTIGHEID, EN HET KRUIS

De twee lijnen, Gods barmhartigheid en Gods rechtvaardigheid, lopen samen op Golgotha. Daar zijn op de heerlijkste wijze de rechtvaardigheid en de barmhartigheid (liefde) van

God geopenbaard. Enerzijds was het kruis een openbaring van zijn rechtvaardigheid: Eerder dan de sonde ongestraft te laten, heeft Hij die gestraft aan zijn eigen Zoon (vgl. ons Avondmaalsformulier en Rom. 3:25). Anderzijds was Golgotha de aller-heerlijkste openbaring van Gods barmhartigheid: Zo lief heeft God de wereld gehad dat Hij zijn eigen Zoon niet gespaard heeft, maar Hem voor ons overgegeven heeft aan de bittere en smadelijke dood van het kruis. Golgotha is het hoogste bewijs van Gods liefde én rechtvaardigheid.

**Het tweede deel of hoofdstuk: VERLOSSINGSKENNIS****(Zondag 5-31)****Zondag 5****Er is maar één manier om van de rechtvaardige straf vrij te komen: door te betalen**

Vraag 12: Aangezien wij volgens het rechtvaardig oordeel van God de tijdelijke en eeuwige straf verdiend hebben, hoe kunnen wij van deze straf bevrijd en weer in genade aangenomen worden?

Antwoord: God wil dat daar aan zijn gerechtigheid voldaan wordt (a). Daarom moeten wij of door onszelf of door een ander ten volle betalen (b).

(a) Gen 2:27; Ex 23:7; Ezech. 18:4; Math. 5:26; 2 Tess 1:6; Luk 16:2. (b) Rom. 8:4.

Vraag 13: Kunnen wij door onszelf betalen?

Antwoord: Nee, helemaal niet; wij maken juist onze schuld elke dag nog groter (a).

(a) Job 9:2; 15:15, 16; 4:18, 19; Ps. 130:3; Math. 6:12; 18:25; 16:26.

Vraag 14: Kan enig ander scheepsel voor ons betalen?

Antwoord: Nee, want ten eerste wil God aan geen ander scheepsel de schuld straffen die de mens gemaakt heeft (a). Ten tweede kan geen enkel scheepsel de last van de eeuwige toorn van God tegen de zonde dragen en andere scheepsels ervan verlossen (b).

(a) Ezech. 18:4; Gen 3:17. (b) Nah 1:6; Ps. 130:3.

Vraag 15: Welke middelaar en verlosser moeten wij dan zoeken?

Antwoord: Eén die een ware (a) en rechtvaardige (b) mens is, maar nochtans ook sterker dan alle schepselen is, dit wil zeggen die terzelfdertijd ware God is (c).

(a) 1 Kor 15:21; (b) Heb 7:26. (c) Jes. 7:14; 9:5; Jer. 23:6; Luk 11:22.

## Vraag 12

Hoe kunnen wij van deze absoluut rechtvaardige straf verlost worden en weer in genade aangenomen worden?

Dit gaat om de belangrijke vraag: Hoe kan onze verhouding met de Here weer herstel worden?

U moet a.u.b. het woordje **ons** in deze zondag niet missen. Het gaat over **ons**: dat **wij** de straf verdiend hebben en hoe **wij** daarvan verlost kunnen worden.

## Antwoord 12

In zondag 5 zijn er **drie belangrijke woorden: gerechtigheid** (a 12), **schuld** (a 13 en a 14) **en betalen** (a 12, v 13, v 14).

**Gerechtigheid.** Wij hebben het woord **gerechtigheid** al in de laatste vraag en antwoord (11) van zondag 4 gehoord. Toen probeerde de mens nog om een uitvlucht te zoeken door te vragen: God is toch barmhartig (liefde)? Zal Hij dan misschien de zonde door de vingers zien en zijn rechtvaardige straf vergeten? Antwoord 11 trok een streep door deze uitvlucht: Het is waar dat God barmhartig is, maar Hij is ook rechtvaardig. **Daarom eist zijn gerechtigheid dat de zonde ... gestraft moet worden.** Hier in v/a 12 horen we het weer: **God wil dat er aan zijn gerechtigheid voldaan wordt.** God **eist** en God **wil**!

Wat is deze **gerechtigheid** van God? Daarmee bedoelt de Bijbel de trouw van de HERE aan zijn verbond. God blijft bij de woorden van zijn verbond. Hij ziet niet af van zijn eis dat zijn wet 100% gehouden en de straf voor onze overtredingen volkomen gedragen moet worden. Dat is de enige weg terug naar het paradijs. Dat is de weg van gerechtigheid.

## Vraag 13

Nu wordt er naar iemand gezocht die kan betalen:

Kunnen wij – **de mens** – zelf betalen?

### Antwoord 13

Door de eeuwen heen waren er mensen die dachten dat zij zelf kunnen betalen. Om maar te beginnen bij de Farizeeërs in de tijd van Jezus: Hun gedachtegang kan verduidelijkt worden met het beeld van een weegschaal met twee bakjes. In het ene worden je zonden gelegd, in het andere je goede werken. Nu moet je net zorgen dat het bakje met de goede werken meer weegt dan het zondebakje, dat het gewicht dus overhelst naar de goede kant. Om dit te kunnen bereiken, hebben de Farizeeërs talloze wetten en verordeningen opgesteld. Als de mensen die gehoorzaam zouden onderhouden, dan zou het koninkrijk van de hemel op de aarde neerdalen!

In onze tijd is de mens nog niet veranderd. Duizenden kerkmensen geloven dat als je maar net goed leeft en genoeg doet voor de kerk en zorgt dat je bijdrage goed is, dan zal je zalig worden. De mens kan dus zelf betalen, of dan ten minste wel een gedeelte.

#### ***Maar kan de mens zelf betalen?***

Het antwoord is **nee**, en het wordt heel sterk gesteld: **helemaal niet**. Waarom kunnen wij helemaal niet betalen? Want **wij maken juist onze schuld elke dag nog groter**. Wij doen elke dag nog zonde. Daarom wordt onze schuld alleen meer en niet minder. Wij zullen nooit tot het einde van de betaling van onze schuld komen.

### Vraag 14

Wie kan dan betalen?

Kan enige ander scheepsel – **een engel** misschien – betalen?

### Antwoord 14

**Om twee redenen** kan een ander scheepsel **niet** voor ons betalen:

1. **God wil aan geen ander scheepsel de schuld straffen die de mens gemaakt heeft.**  
De HERE heeft zijn **verbond** in het paradijs (Zie Gen 2 en Hos 6:7) **met de mens opgericht** en de mens heeft het gebroken. Daarom moet de mens gestraft worden.



2. **Geen enkel scheepsel kan de last van de eeuwige toorn van God tegen de zonde dragen en andere scheepsels ervan verlossen.** Wij hebben *niet* met *gewone straf*, de straf van mensen, te maken, maar met de *straf van God*. Daarom kan een gewoon scheepsel (een mens, dier of engel) ons er niet van verlossen. De straf is te groot en te zwaar.

### Vraag 15

Maar wie kan dan betalen?

Aan welke **vereisten** moet de Middelaar en verlosser voldoen?

**Middelaar.** Iemand die in het midden (middel-laar) staat, tussen twee strijdende partijen, en vrede tussen hen brengt.

### Antwoord 15

De Middelaar moet aan de volgende **vereisten** voldoen: Hij moet

- **waar en rechtvaardig mens** en
- **ware God** zijn.

Op deze vereisten gaat zondag 6 dieper in.

## Zondag 6a

### Christus openbaart in zijn Woord de vereisten voor de Middelaar en wie deze verlosser is

Vraag 16: Waarom moet hij een waar en rechtvaardig mens zijn?

Antwoord: Omdat de gerechtigheid van God eist dat de menselijke natuur die gezondigd heeft, voor de zonde moet betalen (a). Maar de mens, die zelf zondaar is, kan niet voor anderen betalen (b).

(a) Ezech. 18:4, 20; Rom. 5:18; 1 Kor 15:21; Heb 2:14-16. (b) Heb 7:26, 27; Ps. 49:8; 1 Pet 3:18.

Vraag 17: Waarom moet hij terzelfdertijd ware God zijn?

Antwoord: Om door de kracht van zijn Godheid (a) de last van de toorn van God (b) aan zijn mensheid te kunnen dragen (c) en voor ons de gerechtigheid en het leven te kan verwerven en teruggeven (d).

(a) Jes. 9:5; 63:3. (b) Deut. 4:24; Nah 1:6; Ps. 130:3. (c) Jes. 53:4, 11. (d) Jes. 53:5, 11.

Vraag 18: Wie is deze middelaar die terzelfdertijd ware God (a) en ware (b) rechtvaardige mens is (c)?

Antwoord: Onze Here Jezus Christus (d), die God aan ons tot wijsheid, gerechtigheid, heiligmaking en volkomen verlossing gegeven heeft (e).

(a) 1 Joh 5:20; Rom. 9:5; 8:3; Gal 4:4; Jes. 9:6; Jer. 23:6; Mal 3:1. (b) Luk 1:42; 2:6, 7; Rom. 1:3; 9:5; Fil 2:7; Heb 2:14, 16, 17; 4:15. (c) Jes. 53:9, 11; Jer. 23:5; Luk 1:35; Joh 8:46; Heb 4:15; 7:26; 1 Pet 1:19; 2:22; 3:18. (d) 1 Tim 2:5; Math 1:23; 1 Tim 3:16; Luk 2:11; Heb 2:9. (e) 1 Kor 1:30.

## Vraag 16

Het **eerste vereiste** is dat de Middelaar **waar en rechtvaardig mens** moet zijn.

**Ware** mens. Een echte mens, d.w.z. geen engel of dier.

**Rechtvaardig** mens. Een zondeloze mens.

## Antwoord 16

Hier wordt verklaard waarom de Middelaar een waar en een rechtvaardig mens moet zijn:

- **Ware mens. Omdat de gerechtigheid van God eist dat de menselijke natuur die gezondigd heeft, voor de zonde moet betalen.** Hier horen we weer van de **gerechtigheid** (verbondstrouw) van God. God heeft zijn verbond met de mens (**menselijke natuur**) opgericht en daarom eist de HERE in zijn rechtvaardigheid dat **de menselijke natuur die gezondigd heeft**, moet betalen. God is absoluut rechtvaardig. In Ezechiël 18:4 zegt de HERE: "... de ziel die zondigt, die moet sterven". En ... de mens heeft het verbond overtreden. Daarom moet **de mens** de schuldbrief ontvangen en de schuld betalen. Deze mens zijn wij, jij en ik.
- **Rechtvaardige mens. Want de mens, die zelf zondaar is, kan niet voor anderen betalen.** De mens die zelf zondaar is, kan niet voor een ander betalen. Iemand die zelf bankroet is, kan niet een anders schuld betalen. Trouwens, een failliete schuldenaar kan zijn eigen schuld niet eens betalen, laat staan nog een ander uit de schuld helpen. En onze positie is door de zondeval nog veel en veel erger, zegt de Heidelbergse Catechismus: Wij **hebben** niet alleen schuld, maar we **vermeerderen** die ook nog. Wij maken juist onze schuld elke dag nog groter (v/a 13). Wij kunnen niet anders dan alleen schulden maken. Wij zijn onbekwaam tot enig goed en geneigd tot alle kwaad (v/a 8).

## Vraag 17

Het **tweede vereiste** waaraan de Middelaar moet voldoen, is dat Hij **ware God** moet zijn.

## Antwoord 17

**De last van de toorn van God.** Wij moeten dit goed verstaan: Wij hebben niet te maken met gewone, menselijke toorn. Integendeel; **God is vertoornd op ons**. Wij hebben dus te doen met de ondragelijke grote last van zijn toorn. Een gewoon mens kan die niet dragen of betalen. Nahum 1:5,6 leert ons dit duidelijk: "De bergen beven voor Hem, en de heuvels smelten weg; en de aarde rijst op voor zijn aangezicht, ja, de wereld en allen die daar wonen. Wie zal standhouden voor zijn grimmigheid? En wie zal bestand zijn tegen de gloed van zijn toorn? Zijn gramschap wordt uitgegoten zoals vuur, en de rotsen worden stuk gerukt voor Hem."

**Door de kracht van zijn Godheid.** De middelaar moet ware God zijn, om door zijn Goddelijke kracht de Goddelijke toorn te kunnen dragen.

## Vraag 18

Nu wordt gevraagd **wie** deze Middelaar is die ware en rechtvaardige mens en ook ware God is.

## Antwoord 18

Deze Middelaar is **onze Here Jezus Christus**.

**God** de Vader **heeft** Hem aan ons **gegeven**, zegt Jezus (Joh 3:16). De Middelaar is een geschenk van boven: De Vader heeft zijn eniggeboren Zoon aan ons gegeven. De verlossing komt van boven. De Vader geeft zijn Zoon, het kostbaarste wat Hij heeft, aan ons, aan zondaars.

In 1 Kor 1:30 schrijft Paulus dat wij door God de Vader in Christus Jezus zijn en dat Christus Jezus "voor ons geworden is wijsheid uit God en gerechtigheid en heiligmaking en verlossing". Dit is waar onze Catechismus de woorden vindt dat God (de Vader) onze Here Jezus aan ons gegeven heeft **tot wijsheid, gerechtigheid, heiligmaking en volkomen verlossing**.

- Hij is gegeven tot **wijsheid**: Christus is Gods meesterplan tot onze verlossing. Christus die gekruisigd is, is Gods wijsheid.
- Christus is het wijze plan van God, want Hij is gegeven tot **gerechtigheid**: Christus vervult de gerechtigheid die God eist door de straf te dragen en de geboden te vervullen (Math 5:17). Zo wordt onze verhouding met God hersteld.
- Christus is het wijze plan van God, want Hij is gegeven tot **heiligmaking**: Christus' volkomen gehoorzaamheid aan Gods wet (zijn heiligheid) wordt ons toegerekend en geschonken.
- Christus is gegeven tot **verlossing**. Eigenlijk staat er in het Grieks **loskoping**. Christus is gegeven tot loskoping. Iemand die slaaf was of de dood verdiende, is losgekocht door de betaling van een losprijs. In Mattheüs 20:28 wordt van Christus gezegd dat Hij gekomen is om zijn leven te geven als losprijs voor velen. Verscheiden keren in zondag 5 en 6 hebben we gehoord: betaal, **betaal**. Wij moeten ten volle betalen. Hier hebben we het wonder: God betaalt zelf. De loskoping vindt plaats door het bloed van Christus (Ef. 1:7).

In antwoord 6 heeft onze Catechismus beleden dat wij geschapen zijn naar het beeld van God. Dit betekent: in ware gerechtigheid en heiligheid. Adam heeft zichzelf en zijn nakomelingen echter van deze gaven, de gerechtigheid en heiligheid, beroofd (a 7). Christus is de tweede Adam, die deze gaven van **gerechtigheid** en **heiligmaking** weer voor ons verworven heeft.

## Zondag 6b

### God maakt de Middelaar bekend door het Woord

Vraag 19: Waaruit weet je dat?

Antwoord: Uit het heilig evangelie, dat God zelf aanvankelijk in het paradijs bekend gemaakt heeft (a). Daarna liet Hij het door de heilige aartsvaders (b) en profeten (c) verkondigen en door die offers en andere ceremonies van de wet laat uitbeelden. (d). Eindelijk heeft Hij het door zijn eniggeboren Zoon vervuld (e).

(a) Gen 3:15. (b) Gen 22:18; 12:3; 49:10. (c) Jes. 53; 42:1-4; 43:25; 49:5, 6, 22, 23; Jer. 23:5, 6; 31:32, 33; 32:39-41; Micha 7:18-20; Hand 10:43; 3:22-24; Rom. 1:2; Heb 1:1. (d) Heb 10:1, 7; Kol 2:7; Joh 5:46. (e) Rom. 10:4; Gal 4:4; 3:24; Kol 2:17.

### Vraag 19

In de vorige vraag is de Middelaar die waar (recht) en rechtvaardige (zondeloze) mens en terzelfdertijd ware God is, voor ons aangewezen.

Nu gaat het over de belangrijke vraag: **Waaruit weet jij dat** Christus deze Middelaar is, die waar en rechtvaardig mens is en tegelijk ook ware God? Hoe kom je eraan?

### Antwoord 19

In Mattheüs 16:16 belijdt Petrus van Jezus: "U bent de Christus, de Zoon van de levende God."

Hoe wist Petrus dat? Was dit aan Jezus' uiterlijk te zien? Leek Hij als een God? Als een Koning? Nee, Hij was immers in de gestalte van een dienstknecht gekomen: "Hij had geen gestalte of heerlijkheid, dat wij Hem zouden aanzien, en geen voorkomst, dat we Hem zouden begeren." (Jes. 53:2)

Kon Petrus het afgeleid hebben uit Jezus' wonderwerken? Evenmin. Immers, hoeveel mensen in die tijd hadden die ook niet gezien, en – al wat zij van Jezus konden zeggen,

was: Hij is Johannes de Doper of Jeremia of één van de profeten. Hoe velen hadden niet zijn prediking gehoord, en toch hebben weinigen deze geloofd!

Daarom zei Jezus eerst tegen Petrus waar hij **niet** aan deze zuivere kennis gekomen was: "... vlees en bloed hebben dit niet aan je geopenbaard ...". (Math. 16:17) Daarmee zei Jezus tegen Petrus en ook tegen ons: met ons mensenverstand en met onze redeneringen komen wij niet tot de overtuiging en erkenning dat Jezus de Christus, de Zoon van God is.

Ook in onze tijd gaat het zo: Jaar in en jaar uit horen wij de prediking van Christus door zijn gezanten. Toch is het helaas zo dat vele hoorders – inclusief kerkmensen – niet onder de indruk komen dat Jezus de Christus is. Weinigen komen zo ver om te zeggen: Here, bij U alleen zijn de Woorden van het eeuwige leven. U alleen kunt ons zalig maken.

Dan toont Jezus waar Petrus **wel** de zuivere belijdenis ontvangen heeft: "Vlees en bloed hebben dit niet aan je geopenbaard, **maar mijn Vader die in de hemelen is**". Daarmee zegt Christus tegen Petrus: Deze belijdenis van hem is niet van menselijke herkomst, maar die is van hemelse oorsprong, van de Vader.

Het geloof is een gave van God (Ef 2:8). Het is iets wat wij als genadegeschenk uit de hemel ontvangen. Het blijft een scheppingswerk van God waarover wij ons nooit genoeg kunnen verwonderen en waarvoor wij de Here nooit genoeg kunnen danken. De Vader moet het aan ons onthullen. De Vader moet het aan ons openbaren, zodat wij kunnen zien dat Jezus de Christus, **mijn** Verlosser en **mijn** Zaligmaker is.

De Vader onthult deze heerlijke waarheid aan ons. Natuurlijk, dit betekent niet dat het zomaar zo direct uit de hemel in onze harten valt. God overtuigt ons en maakt dit geheimenis aan ons bekend **door zijn Woord**.

Hier in **Mattheüs 16** doet de Vader dit onder andere door **het Schriftwoord van Psalm 2** – door een woord uit het Oude Testament. Hij opent Petrus' ogen voor het woord van Psalm 2 en Hij laat Petrus zien hoe deze Psalm in Christus vervuld is. Leg Psalm 2 maar naast Mattheüs 16. Dan zult u zien hoe de woorden van Psalm 2 doorklinken in Mattheüs 16:

- **“U bent de Christus”**, zegt Petrus. Dat komt uit Psalm 2. In Psalm 2:2 zegt de HERE dat de koningen van de aarde tegen de HERE en zijn Gezalfde (zijn Christus), opstaan.

- Wanneer Petrus verder zegt “***U bent de Zoon van de levende God***”, is dat eveneens ontleend aan Psalm 2. In Psalm 2:7 zegt de HERE van zijn Christus: "U bent mijn Zoon". Dat wil zeggen: U bent Zoon van Jahwe, U bent Zoon van de levende God. De woorden ***de levende God*** zijn een vertaling van de Naam HERE in Psalm 2:7.

Petrus is er ook zeker van overtuigd door het Woord dat Jezus preekte.

Door het Woord doet God dit. Nog steeds werkt God op dezelfde manier: Hij geeft ons de Bijbel waarin Christus tot ons spreekt. Christus spreekt tot ons in de prediking. Er is niets heerlijkers dan de Bijbel te kunnen lezen en om op zondag naar de prediking van Christus' boodschappers te luisteren. Daardoor gaan onze ogen en harten open voor het werk van Christus en dat Hij de beloofde Middelaar is.

**Evangelie.** Waaruit weet je dat onze Here Jezus Christus de Middelaar, jouw Verlosser is? Daarop antwoordt de Catechismus: **Uit het heilig evangelie.**

Wij zijn geneigd om bij het woord **evangelie** alleen te denken aan de vier evangelies (Mattheüs, Markus, Lukas en Johannes) of het Nieuwe Testament.

Onze Catechismus zegt echter: ***Reeds in het Oude Testament*** heeft God zijn **evangelie** bekend gemaakt:

- **Reeds in het paradijs**, met de aankondiging van de komst van het Vrouwenzaad dat de kop van de slang zal vermorzelen, heeft God het evangelie verkondigd (Gen 3:15).
- Aan de **aartsvaders** (Abraham, Isak en Jakob) is Christus beloofd. Denk maar aan de ram die in de plaats van Isak geofferd werd (Gen 22).
- De **profeten** hebben van Hem geprofeteerd. Jesaja profeteert van het Lam dat naar de slachtplaats geleid wordt (Jes. 53:7).
- Het kruisoffer is afgebeeld in alle **offers** van het Oude Verbond (o.a. Lev 1-7).
- De **ceremonies van de wet**, zoals de besnijdenis en het pasga, beeldden Christus uit.



Uiteindelijk heeft God dat wat beloofd en afgebeeld is in het Oude Testament **vervuld** in het *Nieuwe Testament* door de komst van zijn **eniggeboren Zoon**.

## Zondag 7

### Door het geloof krijgen wij deel aan de Middelaar

Vraag 20: Worden alle mensen dan weer door Christus zalig zoals ze door Adam verloren gingen?

Antwoord: Nee, (a) maar alleen zij die door een waar geloof in Hem ingelijfd worden en al zijn weldaden aannemen (b).

(a) Math. 7:14; 22:14. (b) Mark 16:16; Joh 1:12; 3:16, 18, 36; Jes. 53:11; Ps. 2:12; Rom. 11:20; 3:22; Heb 4:3; 5:9; 10:39; 11:6.

Vraag 21: Wat is een waar geloof?

Antwoord: Een waar geloof is niet alleen een vaststaande kennis waardoor ik alles wat God in zijn Woord aan ons geopenbaard heeft, voor waar aanvaard (a), maar ook een vast vertrouwen (b), dat de Heilige Geest (c) door het evangelie in mijn hart werkt (d), namelijk dat God niet alleen aan anderen maar ook aan mij uit louter genade slechts op grond van de verdienste van Christus (e) vergeving van zonden, eeuwige gerechtigheid en zaligheid (f) geschonken heeft.

(a) Jak 2:19. (b) Heb 11:1, 7; Rom. 4:18-21; 10:10; Ef 3:12; Heb 4:16; Jak 1:6. (c) Gal 5:22; Math. 16:17; 2 Kor 4:13; Joh 6:29; Ef 2:8; Fil 1:19; Hand 16:14. (d) Rom. 1:16; 10:17; 1 Kor 1:21; Hand 10:44; 16:14. (e) Ef 2:8; Rom. 3:24; 5:19; Luk 1:77, 78. (f) Rom. 1:17; Gal 3:11; Heb 10:10, 38; Gal 2:16.

Vraag 22: Wat moet een Christen geloven?

Antwoord: Alles wat in het evangelie aan ons beloofd wordt (a) en wat de artikelen van ons algemene en ongetwijfelde Christelijke geloof ons in hoofdzaak leren.

(a) Joh 20:31; Math. 28:19; Mark 1:15.

Vraag 23: Hoe luide deze artikelen?

Antwoord: (1) *Ik geloof in God de Vader, de Almachtige, de Schepper van hemel en aarde.* (2) *En in Jezus Christus, zijn eniggeboren Zoon, onze Here;* (3) *die ontvangen is van de Heilige Geest, geboren uit de maagd Maria;* (4) *die geleden heeft onder Pontius Pilatus, gekruisigd is, gestorven en begraven is en neergedaald is naar de hel;* (5) *die op de derde dag opgestaan is uit de dood;* (6) *opgevaren is naar de hemel en zit aan de rechterhand van God, de almachtige Vader,* (7) *waarvandaan Hij zal komen om de levenden en de doden te oordelen.* (8) *Ik geloof in de Heilige Geest;* (9) *ik geloof aan een heilige, algemene, Christelijke kerk, de gemeenschap van der heiligen;* (10) *de vergeving van zonden;* (11) *de opstanding van het lichaam* (12) *en een eeuwig leven.*

## Vraag 20

In de vorige zondagen hebben wij geleerd: **Alle mensen**, zonder uitzondering, **zijn door Adam**, hoofd en vertegenwoordiger van het menselijke geslacht, **verloren gegaan**, dat wil zeggen **rampzalig** geworden. **Door Christus** wordt de rampzalige mens **weer zalig**.

De grote vraag is echter: Worden **alle** mensen dan weer door Christus zalig zoals zee door Adam verloren gegaan zijn?

## Antwoord 20

Het antwoord van de Catechismus is verdoemend: Nee, niet alle mensen worden zalig, maar **slechts** zij die **geloven**.

In Johannes 3:36 lezen we: "Hij die in de Zoon gelooft, heeft het eeuwige leven; maar hij die de Zoon ongehoorzaam is, zal het leven niet zien, maar de toorn van God blijft op hem".

In Hebrëeën 3 en 4 wordt verteld dat velen van de Israëlieten, het verbondsvolk, de vervulling van de belofte van het land Kanaän niet ontvingen. De reden is duidelijk. Door ongeloof konden zij e niet ingaan (Heb 3:19). Het evangelie werd aan deze Israëlieten in

de woestijn verkondigd. Het evangelie baatte hen echter niet, omdat ze niet geloofden (Heb 4:2).

Het geloof is van kardinaal belang. ***Het geloof is de hand waarmee ik Christus ontvang.*** Als ik geen hand heb, kan ik de zak geld niet nemen die mij aangeboden wordt. De hand is noodzakelijk; zo ook de hand van het geloof. De geloofshand zelf redt mij echter niet, maar dat wat in deze geloofshand is, namelijk Christus.

Door het ware geloof worden wij **in Hem ingelijfd**. In het woord **ingelijfd** horen wij het woord **lijf** of lichaam. Christus is het Hoofd van de kerk en de kerk is zijn lichaam (Ef 1:22-23). Door het geloof worden wij in zijn lichaam ingelijfd en krijgen we deel aan al de rijkdom die Hij voor ons verworven heeft. Als een koning gekroond wordt, is het toch niet alleen zijn hoofs, waarop de kroon geplaatst wordt, die de voordelen van die koningschap geniet, maar ook zijn lichaam deelt erin. Zo is het ook met Christus (het Hoofd) en allen die in Hem geloven (zijn lichaam). Zoals de leden van een lichaam delen in alles wat het hoofd bezit, zo delen allen die door een waar geloof in Christus ingelijfd zijn aan dat wat Hij voor ons verdiend heeft.

Wij moeten **al zijn weldaden aannemen**. Met **al zijn weldaden** wordt bedoeld alles wat Hij voor ons gedaan en verworven heeft. Met de hand van het geloof nemen wij het aan.

## Vraag 21

Hoe is het ware geloof?

## Antwoord 21

Wij kunnen het ware geloof in twee delen samenvatten: **kennis** en **vertrouwen**.

Het ware geloof is:

- **Kennis:** Om te kunnen geloven, moeten we Jezus Christus ook kennen. We moeten weten wat Hij voor ons gedaan heeft en waarom wij Hem zo nodig hebben. Deze kennis is allerm minst enkel en alleen een verstandskennis. Het woord **kennen** in de Bijbel is een **typisch verbondswoord**. Het betekent zoveel als om **liefdevol te**

**kennen.** Geloof is om vol liefde kennis te nemen van onze Here Jezus Christus. De kennis van zijn kruis en van zijn bittere lijden – het is een kennis die ons hart aangrijpt.

Het is ook een **vaststaande** kennis: Het ware geloof twijfelt niet aan dat wat in de Bijbel staat. Het echte geloof aanvaardt **alles** wat God in zijn Woord aan ons geopenbaard heeft voor waar.

- **Vertrouwen:** Geloof is een **vast** vertrouwen. Dit waarop ik vast vertrouw, is **dat God niet alleen aan anderen maar ook aan mij uit louter genade slechts op grond van de verdienste van Christus vergeving van zonden, eeuwige gerechtigheid en zaligheid geschonken heeft.** De woorden **ook aan mij** zijn uitermate belangrijk. Het ware geloof zegt **ook aan mij**. Het staat voor mij vast: Christus is gestorven en Hij heeft dat ook voor mij gedaan.

De Catechismus zegt ook tegen ons ***waar het geloof vandaan komt:***

- **De Heilige Geest werkt dat door het evangelie in mijn hart.** Door **Geest** en Woord (**evangelie**) werkt God het geloof in ons. Evenmin als wat onze hand geschapen heeft, evenmin hebben wij de hand van het geloof geschapen. Zoals God aan het begin alles uit niets geschapen heeft door zijn Geest en Woord, zo schept Hij in onze lege, dode harten door Geest en Woord het geloof.

## Vraag 22

Hier gaat de Catechismus breedvoeriger in op de ***inhoud*** van het geloof: **Wat is dan voor een Christen nodig om te geloven?** Het gaat om die ***kennis*** die noodzakelijk is en dat waarop wij moeten ***vertrouwen***.

## Antwoord 22

1. De Heidelbergse Catechismus zegt eerst: Wij moeten geloven **alles wat in het evangelie aan ons beloofd wordt: Gods beloften** zijn de vaste grond, het fundament, waarop de voeten van ons geloof onwankelbaar vast staan.
2. De Catechismus zegt als tweede: Wij moeten geloven **wat de artikelen van ons algemene en ongetwijfelde Christelijke geloof** (de Twaalf Artikelen) **ons in hoofdzaak leren**. Voegt de Catechismus nu nog iets *bij* het **evangelie**? Nee. De Twaalf Artikelen of Apostolische Geloofsbelijdenis komen niet met iets nieuws. Ze willen slechts een *samenvatting* geven van de beloften van het evangelie.

De Twaalf Artikelen zijn beslist geen droge belijdenis. Integendeel; ze zijn een opsomming van Gods heerlijke en troostrijke beloften. Ze zijn een etalage waarin de rijkdom van Gods beloften voor ons uitgestald worden:

- a) de *belofte* van God de zorg van de **Vader**;
- b) de *belofte* van schuldvergeving door het bloed van de **Zoon**, en
- c) de *belofte* van het reinigende werk van de **Heilige Geest**.

## Vraag en Antwoord 23

Hier worden de Twaalf Artikelen of Apostolische Geloofsbelijdenis gegeven. In de Twaalf Artikelen zien wij wat de inhoud van Gods beloften aan ons is: God belooft niet maar net iets aan ons, maar Zichzelf: De Vader, de Zoon en de Heilige Geest worden aan ons beloofd. Op deze weelde, deze inhoud van ons geloof, zal de Catechismus nu in het volgende aantal zondagen (zondag 8 tot 24) in diepte ingaan.

## Zondag 8

### De indeling van de Twaalf Artikelen: God Drie-enig

Vraag 24: Hoe worden deze artikelen ingedeeld?

Antwoord: In drie delen: het eerste gaat over God de Vader en onze schepping; het tweede over God de Zoon en onze verlossing; het derde over God de Heilige Geest en onze heiligmaking.

Vraag 25: Terwijl er toch maar één, enig goddelijk Wezen is, waarom spreekt u van drie, namelijk de Vader, Zoon en Heilige Geest (a)?

Antwoord: Omdat God Zich zo in zijn Woord geopenbaard heeft (b) dat deze drie onderscheiden Personen de enige, ware en eeuwige God zijn.

(a) Deut. 6:4; Ef. 4:6; Jes. 44:6; 45:5; 1 Kor 8:4, 6. (b) Jes. 61:1; Luk. 4:18; Gen 1:2, 3; Ps. 33:6; Jes. 48:16; Math. 3:16, 17; 28:19; 1 Joh 5:7; Jes. 6:1, 3; Joh 14:26; 15:26; 2 Kor 13:13; Gal 4:6; Ef 2:18; Tit. 3:5, 6.

#### Vraag 24

Met **deze artikelen** worden de Twaalf Artikelen bedoeld. In deze zondag gaat het over de indeling van de Twaalf Artikelen.

#### Antwoord 24

De Catechismus is een wonderlijke eenheid. In vraag 22 is de vraag gesteld: "**Wat** moet een Christen geloven" Daarop was het antwoord kort en krachtig: Gods **belofte** in het evangelie.

Maar **wat precies belooft** God in het Woord? Dit wil ik zo antwoorden: Hij belooft niet maar net **iets**, maar **Zichzelf**. In Genesis 17:7 zegt de HERE tegen Abraham: "En Ik zal

mijn verbond oprichten tussen Mij en jou en jouw nageslacht ná je in hun geslachten als een eeuwig verbond, om voor u een God te zijn en voor uw nageslacht ná u". ***God zelf is de inhoud van ons geloof.*** Op Hem steunen wij door het geloof. Aan Hem houden wij ons vast.

Nu gaan we een stapje verder: ***Deze beloften*** worden ***opgesomd in de Twaalf Artikelen.*** In vraag 24 wordt de vraag gesteld: Hoe worden deze artikelen ingedeeld? Dan volgt het antwoord: In die delen: het eerste gaat over **God de Vader** en onze schepping;

- het tweede over **God de Zoon** en onze verlossing;
- het derde over **God de Heilige Geest** en onze heiligmaking.

Het is niet zomaar net een indeling. Het is een indeling die voor ons samenvat waarover de Twaalf Artikelen gaan. Die leert ons: ***De Twaalf Artikelen gaan over God, God Drie-enig.*** De Apostolische Geloofsbelijdenis heeft als inhoud God de Vader, God de Zoon en God de Heilige Geest.

De Drie-enige God is de inhoud van ons geloof.

Wij belijden dat God de Drie-enige God is. Als we belijden dat God de Drie-enige is, mag onze belijdenis nooit enkel een stukje verstandskennis zijn. Wij belijden niet alleen Wie en wat God is, maar Wie en wat God Drie-enig ***voor ons*** is: wat Hij ***voor ons*** doet en ***voor ons persoonlijk betekent.*** In antwoord 24 horen we drie maal het woord **onze**: "God de Vader en **onze** schepping; God de Zoon en **onze** verlossing; God de Heilige Geest en **onze** heiligmaking".

Ik vat het eenvoudig samen wat God Drie-enig voor ons persoonlijk betekent. Wij drukken in deze belijdenis dus uit:

- dat God de ***Vader ons*** geschapen heeft en onderhoudt;
- dat God de ***Zoon onze*** Verlosser is door zijn bloed, en
- dat God de ***Heilige Geest ons*** reinigt en heiligt.



God Drie-enig belooft Zichzelf aan ons. Dat zegt ons ook in **ons doopformulier**. In dit rijke formulier wordt ons gespeld wat het inhoudt dat God Drie-enig Zichzelf aan ons belooft:

1. Als wij in de Naam van de **Vader** gedoopt worden, betuigt en verzegelt de Vader aan ons dat Hij een eeuwig genadeverbond met ons opricht (Gen 17:7, Gal 4:6,7), ons tot zijn kinderen en erfgenamen aanneemt en ons daarom met alle goede dingen wil verzorgen en alle kwaad van ons wil afweren of tot onze bestwil beschikt.
2. En als wij in de Naam van de **Zoon** gedoopt worden, verzegelt de Zoon aan ons dat Hij ons in zijn bloed zo van al onze zonden wast – waarmee Hij ons in zijn dood en opstanding inlijft – dat wij van onze zonden bevrijd en voor God rechtvaardig gerekend worden (1 Kor 1:30).
3. Net zo ook als wij in de Naam van de **Heilige Geest** gedoopt worden, verzekert de Heilige Geest ons door dit heilige sacrament dat Hij in ons wil wonen en ons tot lidmaten van Christus wil heiligen (1 Kor 12:13) door tot ons eigendom te maken wat wij in Christus hebben, namelijk de afwassing van onze zonden en de dagelijkse vernieuwing van ons leven, totdat wij eindelijk onder de gemeente van de uitverkorenen in het eeuwige leven vlekkeloos gesteld zullen worden (Rom. 8:9, 15, 16).

Toen wij gedoopt zijn in de Naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest, zijn al deze dingen aan ons persoonlijk beloofd.

De Catechismus gaat nu in de volgende veertien zondagen deze Twaalf Artikelen in bijzonderheden behandelen:

- Over de Vader: zondag 9-10.
- Over de Zoon: zondag 11-19.
- Over de Heilige Geest: zondag 20-22.

## Vraag 25

In deze vraag gaat het erover dat er **net één, enige goddelijk Wezen** is. Toch lezen we in de Bijbel van **drie Personen: de Vader, de Zoon en de Heilige Geest**. We spreken in dit verband van de **Drie-eenheid**. In het woord Drie-eenheid horen we de twee woorden: drie en één. God is drie Personen, maar toch is er net één God.

## Antwoord 25

Hoe kunnen we zo spreken? Daarop antwoordt de Catechismus: **Omdat God Zich zo in zijn Woord geopenbaard heeft.**

De Catechismus probeert dit grote geheimenis **niet te verklaren**, maar stelt net doodeenvoudig: Het **Woord** leert ons God zo kennen. Daarmee moeten we tevreden zijn. Ons kleine mensenverstand kan de grote God niet volkomen begrijpen.

### HET WOORD LEERT ONS DAT ER DRIE PERSONEN ZIJN

Op verschillende plaatsen in de Bijbel horen we van de drie Personen.

Mattheüs vertelt in hoofdstuk 3:13 tot 17 aan ons hoe Jezus door Johannes de Doper in de Jordaan gedoopt is. Toen de Here Jezus uit het water opklom, gebeurde er iets heel bijzonders: De hemelen gingen meteen voor Hem open en de Geest van God daalde "als een duif" op Jezus neer. Daarop zei een machtige stem, de stem van de Vader, uit de hemel: "Dit is mijn geliefde Zoon in wie ik een welbehagen heb."

### HET WOORD LEERT ONS OOK DAT ER NET ÉÉN GOD IS

In Deuteronomium 6:4 zegt Mozes: "Hoor, Israël, de HERE onze God is een enige HERE" (enig = één).

In het Nieuwe Testament horen wij hetzelfde: "Wat dan het eten van het offervlees aan de afgoden betreft, weten wij dat een afgod niets in de wereld is, en dat er geen andere God is, behalve Eén" (1 Kor 8:4).

## Zondag 9

### De troost van Gods Vaderschap

Vraag 26: Wat gelooft u als u zegt: *Ik geloof in God de Vader, de Almachtige, de Schepper van de hemel en de aarde?*

Antwoord: Ik geloof dat de eeuwige Vader van onze Here Jezus Christus, die de hemel en aarde met alles wat daarin is, uit niets geschapen heeft (a) en door zijn eeuwige raad en voorzienigheid nog onderhoudt en regeert (b), ter wille van zijn Zoon Christus mijn God en Vader is (c). Op Hem vertrouw ik zo dat ik er niet aan twijfel dat Hij mij met alles wat voor lichaam en ziel nodig is, zal verzorgen (d). Hij zal ook al het kwaad dat Hij in dit jammerdal over mij beschikt, tot mijn bestwil veranderen (e), omdat Hij dit als een almachtige God kan (f) en ook als een getrouwe Vader wil doen (g).

(a) Gen 1 en 2; Ex 20:11; Job 33:4, 38, 39; Hand 4:24; 14:15; Ps. 33:6; Jes. 45:7. (b) Heb 1:3; Ps. 104:27-30; 115:3; Math. 10:29; Ef 1:11. (c) Joh 1:12; Rom. 8:15; Gal 4:5-7; Ef 1:5. (d) Ps. 55:23; Math. 6:25, 26; Luk 12:22. (e) Rom. 8:28. (f) Jes. 46:4; Rom. 10:12. (g) Math. 6:32, 33; 7:9-11.

### Vraag 26

In deze vraag en in zondag 10 gaat het over het eerste artikel van de Twaalf Artikelen: *Ik geloof in God de Vader, de Almachtige, de Schepper van de hemel en de aarde.*

### Antwoord 26

#### DE HOOFDGEDACHTEN: DE SCHEPPER MIJN VADER

Wat wil dit antwoord ons leren?

- Laat me eerst zeggen ***wat de Catechismus hier niet wil doen***: Antwoord 26 wil niet in bijzonderheden uitweiden over het scheppingswerk van God de Vader. Anders gesteld: De hoofdzaak hier is niet dat God alles gemaakt heeft en vooral niet hóe Hij alles gemaakt heeft.
- Wat is dan wel de ***hoofdgedachte***? Dat de God die alles geschapen heeft en alles nog verzorgt en in zijn handen houdt **mijn Vader** is. De Catechismus wil ons hier ***troosten*** met de gedachte: ***God, de Almachtige, de God die zo sterk is dat Hij alles uit niets gemaakt heeft – die God is mijn Vader.***

#### DOOR CHRISTUS ONZE VADER

"Ik geloof dat de eeuwige Vader ... **ter wille van zijn Zoon Christus** mijn God en Vader is".

**Ter wille van** – drie kleine woordjes, maar geladen woorden. Laat mij verduidelijken:

Het **ter wille van zijn Zoon Christus** geeft ons ***de reden waarom God onze Vader is***: Het is ***dankzij*** Christus, dankzij zijn offerande. Door zijn kruis zijn wij veranderd van slaven van de duivel tot kinderen van onze hemelse Vader.

De woorden **ter wille van zijn Zoon Christus** zeggen ook: Het is ***niet ter wille van iets in onszelf*** dat God onze Vader is. Het is niet omdat wij zulke goede mensen zijn, niet omdat zij zulke voortreffelijke eigenschappen hebben of omdat wij zo hard voor het koninkrijk van God werken dat wij kinderen van de Here zijn. Integendeel, de Bijbel laat ons zien dat wij het recht op kindschap van God door onze zonde in het paradijs verbeurd hebben en het nog elke dag verbeuren door onze zonden. God zou volkomen rechtvaardig geweest zijn als Hij ons voor altijd uit het Vaderhuis met de vele woningen gesloten had en als wij voor eeuwig de liefelijkheid van zijn Vaderschap en het voorrecht van zijn Vaderlijke zorg moesten ontberen.

Maar God zij dank! Of liever: De Vader zij dank, want zo lief heeft God de Vader de wereld gehad dat Hij zelfs zijn eigen Zoon niet gespaard heeft, maar Hem voor ons allen overgegeven heeft aan de bittere en de smadelijke dood van het kruis. Hij heeft zijn eigen

Zoon gegeven om door Hem de deur weer voor ons te openen. Christus' offer was de sleutel tot het Vaderhuis. Ter wille van Hem wil God weer onze Vader zijn.

In het **ter wille van Christus** ligt ook voor mij de **zekerheid** dat God mijn Vader wil zijn en elke dag voor mij wil zorgen. Door Christus is Gods Vaderzorg en Vaderliefde **gewaarborgd**.

#### VERTROUWEN ZONDER TE TWIJFELEN

Op Hem **vertrouw** ik zo, zegt de Catechismus, dat ik er **niet aan twijfel** dat Hij mij met alles wat voor lichaam en ziel nodig is, zal verzorgen.

#### ONZE VADER EN HET KWAAD IN ONS LEVEN

Veel mensen hebben problemen met Gods Vaderschap en het zware of **kwaad** in ons leven.

Van het kwaad en Gods Vaderschap belijdt de Catechismus: **Hij zal ook al het kwaad dat Hij in dit jammerdal over mij beschikt (voor) mij ten goede keren**. Ook daarin **vertrouwen** wij op onze Vader **zonder te twijfelen**.

Hier moeten twee punten uitgelicht worden:

- Eerst wordt beleden dat **Hij**, de Vader, het kwaad over mij **beschikt**;
- Ten tweede belijden wij dat Hij dat kwaad voor **mij** (ons) **ten goede keert**.

Dit kan het beste verklaard worden aan de hand van het Woord. Jozefs broers bedachten kwaad tegen hem. In Genesis 45 wordt dit kwaad verklaard vanuit het oogpunt van de broers **én** vanuit het oogpunt van God. Van de daad van de broers wordt gezegd: Zij hebben Jozef **naar Egypte verkocht** (Gen 45:4). Hun kwade, zondige bedoeling kwam daarin uit. Van God wordt daarentegen gezegd dat Hij Jozef naar Egypte **gestuurd** had en wat zijn goede bedoeling daarmee was: “Maar God heeft mij voor u uit gestuurd om voor u een overblijfsel op de aarde te verzekeren en om u in leven te houden tot een grote verlossing” (Gen 45:7). God heeft het kwaad in Jozefs leven ten goede gekeerd.

Ik wijk hier doelbewust af van de woorden **tot mij bestwil veranderen** en vertaal liever **mij ten goede keren**. Dat is wat in de oorspronkelijke tekst van de Catechismus staat. Dat God het kwaad **mij ten goede keert**, betekent: God neemt het kwaad niet weg, maar Hij laat wel het goeie eruit voortkomen. Dit blijkt duidelijk uit de geschiedenis van Jozef.

Wij zullen dit **mij ten goede keren** in het licht van antwoord 1 van de Catechismus moeten verklaren. Daar staat: **Alles moet inderdaad tot mijn zaligheid dienen**.

Ons doopsformulier zegt van het kwaad in ons leven dat God de Vader “alle kwaad van ons wil afweren of tot ons bestwil beschikken”. Het oorspronkelijke formulier heeft nog daarbij “dat alle schepselen (vanwege het verbond dat wij met God hebben) ons geen schade kan aandoen, maar **tot onze zaligheid moet dienen**”.

#### DE REDENEN VOOR ONS VERTROUWEN

De **redenen voor ons vertrouwen** zijn de volgende:

- **Omdat Hij dit als een almachtige God kan doen en**
- **omdat Hij dit ook als een getrouwe Vader wil doen.**

het gaat om twee gedachten: **kunnen en willen**:

- Hij **kan**, want Hij is een **almachtige God**.

Deze Vader van ons, zo belijden wij, is Hij **die de hemel en de aarde met alles wat daarin is, uit niets geschapen**, en **deze** Vader **onderhoudt en regeert** ook nog alles elke dag. Wat wil de Catechismus nu hiermee bij ons thuisbrengen? Hij wil ons leren: Ziet u nu wat een sterke God u hebt? Zien jullie nu dat Hij niet alleen een Vader is die wil helpen, maar dat Hij een God is die zijn kinderen ook inderdaad **kan** helpen. Want zie maar: In zijn scheppingswerk en in het feit dat Hij alles elk ogenblik in zijn handen heeft, hebben jullie een demonstratie, een troostrijk bewijs van zijn almacht.

Dit is iets wat we in de Heilige Schrift dikwijls vinden. De Bijbelschrijvers bemoedigen Gods kerk door haar op Gods almacht in zijn scheppingswerk te wijzen. Denk aan Psalm 121. De Psalmdichter slaat zijn ogen op naar de bergen en hij vraagt: "Waar zal mijn hulp vandaan komen?" Daarop antwoordt hij: "Mijn hulp is van de HERE". Bij deze woorden

stopt hij echter niet. Hij gaat verder: Mijn hulp is van de HERE ... "die hemel en aarde gemaakt heeft". Daarmee zegt hij: Zo sterk, zo almachtig is de HERE, de God die met mij een verbond gesloten heeft.

- Hij **wil**, want Hij is een **getrouwe Vader**.

Het **ter wille van Christus** laat ons zien hoe God weer onze Vader geworden is. Maar het **ter wille van Christus** wil ons ook laten zien wat een ontzagelijke prijs de Vader moest betalen om ons zijn kinderen te maken: Het kostte Hem zijn dierbare Zoon. Daarom moeten wij zeggen: In Jezus Christus krijgen wij een kijkje in Gods Vaderhart. In Jezus zien wij hoe groot zijn liefde voor ons, zijn wegloopkinderen, was, want de Vader heeft zelfs zijn eigen Zoon niet gespaard om ons te redden van de slavernij van de duivel. Daarom: op Golgotha hebben wij het hoogste bewijs van zijn liefde. Daar zien wij zijn Vaderliefde voor ons op de heerlijkste wijze geopenbaard.

Aan de voet van het kruis wordt alle twijfel weggenomen. Daar zien we dat we een Vader hebben die **alles** voor ons over heeft. Daar krijg ik de zekerheid: ik heb een Vader die mij wil helpen.

### **BELIJD ÉN BELEEF GODS VADERSCHAP**

Belijd **én beleef**, wordt er gezegd. Daarmee wordt bedoeld: Wij moeten ook beleven en uitleven wat we belijden. We moeten geloven wat we belijden.

In dit verband is het verhaal van Luther en de oude boer een goed voorbeeld. Op een dag ontmoette Luther de oude boer. De man was uiterst verslagen en pessimistisch, want zijn hele boerderij was tot de grond toe afgebrand. De toekomst leek voor hem donker. "Wel, man," zei Luther, "ken je de Twaalf Artikelen? " Ja, die kende hij, en op Luthers verzoek begon hij ze op te zeggen: "Ik geloof in God de Vader, de Almachtige, Schepper van hemel en aarde, en ..." "Stop," zei Luther tegen hem "geloof je dit werkelijk?" Toen hij ja zei, zei Luther: "Maar mens, als je nu waarachtig gelooft dat de Almachtige je Vader is, hoe kan je nog één ogenblik bang zijn dat Hij niet voor jou zal zorgen?"

## Zondag 10

### De troost van God de Vader zijn voorzienigheid

Vraag 27: Wat verstaat u onder de voorzienigheid van God?

Antwoord: De almachtige en overal tegenwoordige kracht van God (a), waardoor Hij hemel en aarde en al de schepselen als met zijn hand nog onderhoudt en zo regeert (b) dat loof en gras, regen en droogte (c), vruchtbare en onvruchtbare jaren, voedsel en drank, gezondheid en ziekte (d), rijkdom en armoede (e) en alles ons niet per toeval maar uit zijn Vaderhand toekomen (f).

(a) Hand 17:25-28; Jer. 23:23, 24; Jes. 29:15, 16; Ezech.8:12. (b) Heb. 1:3. (c) Jer. 5:24; Hand 14:17. (d) Joh 9:3. (e) Spr. 22:2. (f) Math. 10:29; Spr. 16:33.

Vraag 28: Wat baat het ons dat wij weten dat God alles geschapen heeft en het nog door zijn voorzienigheid onderhoudt?

Antwoord: Dat wij in alle tegenspoed geduldig (a) en in voorspoed dankbaar (b) kunnen zijn. Verder dat wij ook voor de toekomst een vast vertrouwen in onze getrouwe God en Vader (c) kunnen stellen dat geen schepsel ons van zijn liefde zal scheiden (d), aangezien alle schepselen zó in zijn hand zijn dat ze zonder zijn wil niet kunnen roeren of bewegen (e).

(a) Rom. 5:3; Jak 1:3; Ps. 39:10; Job. 1:21, 22. (b) 1 Tess 5:18; Deut. 8:10. (c) Ps. 55:23; Rom. 5:4. (d) Rom. 8:38, 39. (e) Job 1:12; 2:6; Spr. 21:1; Hand 17:25.

### Vraag 27

Zondag 10 kan in een enkele uitdrukking samengevat worden: **Gods Vaderhand**. In deze troostrijke zondagsafdeling gaat het om Gods Vaderhand in ons hele leven: Gods Vaderhand in onze vreugde, Gods Vaderhand in ons verdriet, Gods Vaderhand wat er



gisteren was, Gods Vaderhand wat nu bij ons is en Gods Vaderhand die er ook morgen en overmorgen zal zijn.

## Antwoord 27

### GODS VADERHAND IN VOORSPOED EN IN TEGENSPOED

Er kan veel met ons gebeuren in ons leven. De Catechismus noemt een paar tegenstrijdige dingen: **regen en droogte, vruchtbare en onvruchtbare jaren, gezondheid en ziekte, rijkdom en armoede.**

Waar kom dat alles vandaan? Is het een blind, keihard noodlot dat de ziekte op onze weg gestuurd heeft? Is het maar net dankzij ons harde werk dat er voedsel en drank op onze tafel is?

Nee, zegt onze Catechismus, het is door de **voorzienigheid** van God. Dit moeilijke woord vat de belijdenis in een eenvoudige, maar troostrijke woord samen: **Vaderhand**. Gods voorzienigheid – dit is Gods **Vaderhand** in mijn hele leven, in voorspoed, maar ook in tegenspoed.

Opvallend is dat de goede dingen eerst genoemd worden: eerst de **regen**, dan de **droogte**, enzovoorts.

### DRIE BELANGRIJKE DINGEN IN VERBAND MET DEZE VADERHAND

De Catechismus zegt ***drie belangrijke dingen in verband met deze Vaderhand:***

1. Het is een **Vaderhand**

Ons leven is niet in de ijzeren greep van een tirannenhand. Wij zijn niet overgeleverd aan een keiharde noodlot-hand. Ons bestaan is in de liefdesgreep van een Vaderhand. Als wij dit al weten, zullen wij zo getroost en blij zijn, wat er ook op onze levensweg mag komen. Als Vader **wil** Hij ons helpt en verzorgt (v/a 26).

2. het is een **almachtige** hand

De voorzienigheid van God is de **almachtige ... kracht van God**. Mijn Vaders hand is almachtig, onoverwinnelijk sterk, tot alles in staat. Hij **kan** helpen en verzorgt en regeert (v/a 26).

### 3. Het is een **overalteenwoordige** hand

De voorzienigheid van God is de ... **overalteenwoordige kracht van God**. Dé hand is er overal en altijd.

Ps. 139:5-10: “U sluit mij in van achteren en van voren, en U legt uw **hand** op mij. Om dit te begrijpen is te wonderbaar voor mij, te hoog: ik kan er niet bij. Waar zou ik heengaan van uw Geest en waarheen vluchten van uw aangezicht? Klim ik op naar de hemel, U bent er; en maak ik het dodenrijk mijn bed, zie, U bent er! Neem ik die vleugels van de dagenraad, gaan ik bij het einde van de zee wonen, ook daar zou uw **hand** mij leiden en uw **rechterhand** mij vasthouden.”

### **WAT DEZE VADERHAND DOET**

Van deze Vaderhand worden twee dingen beleden:

#### 1. Hij **onderhoudt** alles

Hij houdt alle dingen in stand. Dit heeft de dichter van Psalm 145:15,16 zo heerlijk goed begrepen: "De ogen van allen wachten op U, en U geeft hen hun spijs op de goede tijd. U opent uw **hand** en verzadigt alles wat leeft met welbehagen." Het gras in het veld, het voedsel op mijn tafel – dit is de **Vaderhand** die daarin voor mij open gaat.

#### 2. Hij **regeert** over alle dingen

Hij is aan het werk in wereldgebeuren, maar heel in het bijzonder zijn de levens van zijn kinderen in zijn hand. Alles wat wij ervaren, komt ons toe uit Gods handen. En Hij regeert over ons niet met een ijzeren vuist, maar met een **Vaderhand**.

Dit is een Vaderhand die zijn kinderen leidt tot zaligheid. Dat wist de dichter van Psalm 139 zo goed. Hij wist van Gods hand die overal is (vs 5,10), en aan het einde bidt hij om de leiding van deze Vaderhand: “Doorgrond mij, o God, en ken mijn hart; toets mij en ken mijn gedachten; en zie of er bij mij een weg is van smart, en leidt mij op de eeuwige weg!” (vs 23-24)

## Vraag 28

Hoe troost deze gedachte van Gods voorzienigheid, zijn Vaderhand, ons?

## Antwoord 28

### HET GELOOF IN GODS VADERHAND LEVERT DRIE VRUCHTEN OP

De boom van het geloof in Gods voorzienigheid draagt drie vruchten. In alle drie gaat het om **geloofsvruchten**:

- Eerst kan ik **in alle tegenspoed geduldig** zijn.

**Geduldig** betekent hier: om onder de zwaarste druk in het geloof staande blijven.

Let ook op het woord **alle**: het gaat om alle mogelijke tegenspoed.

- Hoe kunnen wij dit alles dragen en hanteren? **Alleen** wanneer wij met het **geloofsoog** Gods **Vaderhand** achter onze tegenslagen opmerken; **alleen** wanneer wij geloven dat onze Vader met zijn linkerhand ons een kruis oplegt, maar ons terzelfdertijd met zijn krachtige rechterhand ondersteunt.
- Als tweede vrucht van ons geloof in Gods Vaderhand noemt de Catechismus: om **in voorspoed dankbaar** te kunnen zijn.
  - Wanneer zullen we in voorspoed dankbaar zijn? **Alleen** wanneer wij met het **geloofsoog** Gods **Vaderhand** in onze zegeningen zien. Als wij **door het geloof** weten dat het Gods Vaderhand is die mij werk geeft en mijn dagelijkse brood en boter en succes – als wij dit beseffen, worden wij zo diep dankbaar.
- De derde vrucht van ons geloof in Gods Vaderhand is dat die ons een **vast vertrouwen** in onze getrouwe God en Vader geeft **voor de toekomst**.
  - ❑ **Een Waar geloof** is ook **vertrouwen** (v/a 21):

Het is een vast vertrouwen **in onze getrouwe God en Vader**. De God op wie wij vertrouwen, is **onze getrouwe God en Vader**. Het ware geloof weet wat het aan

God heeft: Hij is **onze** God en **onze** Vader om Christus wil; Hij is **getrouw**; Hij is **God en Vader**.

Aangaande deze getrouwe God en Vader vertrouwen wij **dat geen schepsel ons van zijn liefde zal scheiden, aangezien alle schepselen zó in zijn hand zijn dat ze zonder zijn wil niet kunnen roeren of bewegen**. Zijn liefde en zijn almacht geven vertrouwen voor de toekomst.

□ **Een Waar geloof** is ook **kennis** (v/a 21):

In de Bijbel leren we God kennen als onze Vader om Christus wil. In het Woord leren wij de grootheid van zijn liefde kennen: “Want zo lief had God [de Vader] de wereld, dat Hij zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, zodat ieder die in Hem gelooft, niet verloren mag gaan, maar het eeuwige leven kan hebben” (Joh 3:16).

➤ Wanneer zullen we met vertrouwen de toekomst tegemoet gaan? **Alleen** wanneer wij **door het geloof** weten: Onze Vaders zijn hand is almachtig; zijn hand is er altijd; zijn hand is een Vaderhand, een liefdeshand, die mij omvouwt, een hand die mij om Christus wil nimmer en nooit zal loslaten.

## Zondag 11

### De Naam Jezus

Vraag 29: Waarom wordt de Zoon van God genoemd: *Jezus*, wat Verlosser betekent?

Antwoord: Omdat Hij ons van al onze zonden verlost (a) en bij niemand anders enige zaligheid te zoeken of te vinden is (b).

(a) Math. 1:21; Heb 7:25. (b) Hand 4:12; Joh 15:4, 5; 1 Tim 2:5; Jes. 43:11; 1 Joh 5:11.

Vraag 30: Geloven de mensen die hun zaligheid en heil bij de heiligen, bij zichzelf of ergens anders zoeken, ook in de enige Verlosser, Jezus?

Antwoord: Nee, maar zij verloochenen met de daad de enige Verlosser als Heiland, Jezus, hoewel zij met de mond in Hem roemen (a). Slechts één van twee dingen is immers mogelijk: of Jezus is geen volkomen Verlosser, of zij die deze Verlosser met een waar geloof aannemen, hebben in Hem alles wat voor hun zaligheid nodig is (b).

(a) 1 Kor 1:13, 30, 31; Gal 5:4. (b) Heb 12:2; Jes. 9:6; Kol 1:19, 20; 2:10; 1 Joh 1:7.

### Vraag 29

In deze vraag gaat het over de Naam **Jezus**.

### Antwoord 29

#### EÉN NAAM HEEFT IN DE BIJBEL ONTZAGLIJK VEEL GEZEGD

In Matthéüs 1 lezen we dat een engel van de Here in een droom aan Jozef verscheen en tegen hem zei: "... zij [Maria] zal een zoon baren, en je moet Hem **Jezus** noemen, want het is Hij die zijn volk van hun zonden zal verlosser" (vs. 21).

Voor ons zegt een naam niet zoveel. Het is voor ons slechts een aanduiding **wie** iemand is, maar **niet wát** iemand is. Wij geven onze kinderen familienamen, bijvoorbeeld Jan, Piet,

Sarie of Sannie, of we bedenken zomaar net een mooie naam. Verder heeft die naam echter geen bijzondere betekenis.

In de Bijbelse tijd was het echter niet zo. Een naam heeft ontzaglijk veel te zeggen:

- Daarmee is iets gezegd over het **karakter** van de persoon die dé naam draagt. Denk maar net aan de naam Jakob. Die betekent “bedrieger” – en hoe heeft hij niet zijn oom, Laban, bedrogen!
- Soms zei een naam ook iets over de **opdracht** die zo'n persoon van de Here ontvangen had. Zo betekent de naam Elia “mijn God is de HERE”. Precies dat moest Elia met zijn hele leven aan Achab en Isébel en het afvallige Israël getuigen: De HERE alleen is God en niet Baäl! Zijn naam gaf dus zijn levensroeping aan.

#### **GOD ZELF ZEGT WAT DE NAAM MOET ZIJN**

Een naam was in oud Israël niet zomaar een nietszeggend iets. Dat is duidelijk.

Dit is ***nog meer het geval wanneer de HERE iemand een naam geeft***. In Mattheüs 1:20-23 hebben we niet zomaar een gewone, menselijke bode, maar een gezant uit de hemel, een boodschapper met een opdracht van God zelf. Deze hemelse bode zijn Godgegeven opdracht luidt: Jozef moet het kind Jezus noemen.

#### **GOD ZELF VERKLAART DAARBOVEN NOG DE NAAM JEZUS**

Zo ontzaglijk belangrijk is deze Naam Jezus en zo dringend noodzakelijk is het dat wij zullen weten wat deze Naam betekent, dat de engel niet alleen zegt wat de Naam van het Kind moet zijn, maar ***ook een verklaring van de Naam*** erbij geeft. Hij zegt tegen ons wat de Naam betekent: "... want het is Hij die zijn volk van hun zonden zal verlossen" (Math. 1:21).

Onze Catechismus neemt deze woorden uit Matthéüs 1:21 over: **Omdat Hij ons van al onze zonden verlost.**

## ZONDEN

Als hier van **zonden** gesproken wordt, moeten we denken aan de **schuld**, de **macht** en de **gevolgen** van de zonde:

1. **De schuld van de zonde.** De zonde dompelt ons in schuld bij God. Dat maakt ons strafwaardig. Wij verdienen de eeuwige dood. Om ons daarvan te redden, is Jezus gekomen. Hij heeft in onze plaats de vloek gedragen. Hij heeft met zijn kruisdood onze schuld voor God uitgedelgd.
2. **De macht van de zonde.** Door de zondeval heeft de zonde de troon bestegen in onze levens. De zonde is een verwoestende macht. Die vervreemdt ons van God. Die verwoest ook menselijke verhoudingen. De sonde – dit is de verklaring waarom de wereld is zoals hij is: een puinhoop van haat, oorlog, echtscheidingen. Ook dit heeft Jezus aan het kruis gedaan: Hij heeft ons gered van de macht van de duivel en de zonde.
3. **De gevolgen van de zonde:** ziekte, gebreken en dood. Jezus redt ons van deze gevolgen. Nu zien we het nog niet, maar door het geloof weten wij: Als Hij weer komt, zal er geen ziekte en dood meer zijn. Dan zal Hij alle tranen van onze ogen afwissen.

## ENIGE EN VOLKOMEN VERLOSSER

Jezus redt ons van **al** onze zonden. Christus is een **volkomen** Verlosser. Wij hebben in Hem **alles** wat we nodig hebben voor onze zaligheid, zegt antwoord 30. Let op de woorden **al**, **alles** en **volkomen**.

Bij **niemand anders** is er **enige** zaligheid te zoeken of te krijgen. Onze verlossing is door Christus alleen. Niet onze werken of Maria's voorbede, of wat ook al, verlossen ons niet, maar Christus is de **enige** Verlosser (a 30).

### Vraag 30

In de tijd van het opstellen van de Catechismus waren er mensen (de Rooms-Katholieke Kerk) die meenden dat hun goede werken of de heiligen (de voorbede van Maria) hen zo'n beetje konden helpen om in de hemel te komen.

Nu vraagt de Catechismus: **Geloven dé mensen** (deze Rooms-Katholieken) die hun zaligheid en heil bij de heiligen, bij zichzelf of ergens anders zoeken, **ook in de enige Verlosser?**

### Antwoord 30

#### ALLES OF NIETS

De hele leer van de Roomse Kerk komt neer op een verloochening van Jezus. Met de **mond** belijden ze Hem wel, maar met di **daad** (met de daad van werkheiligheid) verloochenen zij hun enige Zaligmaker.

Jezus is **of** voor ons **niets of** Hij is **alles**, zegt onze belijdenis: **Slechts één van twee dingen is immers mogelijk:**

- **of Jezus is geen volkomen Verlosser,**
- **of zij die deze Verlosser met een waar geloof aannemen, hebben in Hem alles wat voor hun zaligheid nodig is.**

Dit zijn de twee mogelijkheden. Een middenweg is er niet. Jezus is de enige weg.

#### EEN WAAR GELOOF: JEZUS ALLES

Zij die deze Verlosser met **een waar geloof** aannemen, zegt onze belijdenis, **hebben in Jezus alles wat voor hun zaligheid nodig is.**

Waar komt onze Catechismus eraan om de zaak zo scherp te stellen? In de Bijbel. In Galaten 1:8-9 zegt de Heilige Geest: Laat hen die aan de verlossing van Jezus iets willen toevoegen een vervloeking zijn. En in Handelingen 4:12 zegt Petrus: " En de **zaligheid is in niemand anders**, want er is ook **geen andere naam** onder de hemel die onder de mensen gegeven is, **waardoor wij gered moeten worden**".



## Zondag 12a

### De Naam Christus

Vraag 31: Waarom wordt Hij *Christus*, wat Gezalfde betekent, genoemd?

Antwoord: Omdat Hij door God de Vader bestemd en aangesteld en met de Heilige Geest gezalfd (a) is tot onze hoogste Profeet en Leraar (b), die aan ons de verborgen raad en wil van God aangaande onze verlossing ten volle bekend gemaakt heeft (c); tot onze enige Hogepriester (d), die ons met het enige offer van zijn lichaam verlost heeft (e) en met zijn voorbede voortdurend bij de Vader voor ons intreedt (f); tot onze eeuwige Koning, die ons met zijn Woord en Geest regeert en ons bij de verlossing die verworven is, beschermt en bewaart (g).

(a) Ps. 45:8; Heb 1:9; Jes. 61:1; Luk 4:18. (b) Deut. 18:15; Hand 3:22; 7:37; Jes. 55:4. (c) Joh 1:18; 15:15. (d) Ps. 110:4. (e) Heb 10:12, 14; 9:12, 14, 28. (f) Rom. 8:34; Heb 9:24; 1 Joh 2:1; Rom. 5:9, 10. (g) Ps. 2:6; Zach. 9:9; Math. 1:5; Luk. 1:33; Math. 28:18; Joh 10:28; Op 12:10, 11.

### Vraag 31

In deze vraag gaat het over de Naam **Christus**. De Catechismus zegt ook wat deze naam betekent: **Gezalfde**.

Ook in het Oude Testament horen we van de Gezalfde, maar dan wordt de naam **Messias** gebruikt. Die betekent precies hetzelfde als Christus. “Christus” is de Griekse vertaling van de Hebreeuwse naam “Messias”.

In het Oude Testament zijn verschillende ambtsdragers gezalfd: **koningen** (1 Sam 10:1), **priesters** (Lev 8:12, 21:10-15), **en profeten** (1 Kon 19:16). De kostbare, heilige zalfolie werd over het hoofd van dé persoon uitgegoten. Zij waren dus gezalfden of messiassen of christussen. Al deze gezalfden wezen heen naar di grote Gezalfde die zou komen.

De **olie** was symbool of teken van de **Heilige Geest**.

Dé **zalving** was van bijzondere betekenis.

- Die betekende dat God zelf het dé persoon **aanwees** en verkoos in het bijzondere ambt, hetzij van profeet, priester of koning. Dé mant komt dus niet op eigen gezag, maar met de volmacht van de Here en als zij gestuurde.
- Zalving had ook de betekenis van **bekwaammaking**. God stelt iemand niet alleen aan als profeet, priester of koning. Hij wil dié persoon ook bekwaam maken voor de roeping waartoe Hij hem geroepen heeft.

Deze bekwaammaking werd op een bijzondere wijze door de zalving afgebeeld. In het oude Oosten werd zalfolie niet alleen gebruikt als medicijn zoals bij ons. Het was eigenlijk meer een soort verfrissende parfum. Wanneer iemand na een lange en moeizame tocht door de verzengende hitte van die wereld zichzelf gezalfd heeft, voelde hij zich weer fit. De zalfolie verkwikte de vermoeide reiziger en hij voelde zich daardoor weer toegerust en bekwaam om zijn tocht voort te zetten. Zo wilde de HERE door de zalving zijn profeten, priesters en koningen verzekeren dat Hij hen wilde toerusten en geschikt maken voor hun ambt. Dat zou de HERE doen door zijn Heilige Geest, die in de zalving afgebeeld wordt.

## Antwoord 31

### 1. CHRISTUS DOOR GOD DE VADER ZELF GEZALFD

Jezus wordt Christus, of Gezalfde, genoemd, **omdat Hij door God de Vader bestemd en aangesteld en met de Heilige Geest gezalfd is** tot Profeet, Hogepriester en Koning.

Daarvan lezen we in Mattheüs 3:13-17. Op een dag kwam Jezus naar Johannes de Doper. Toen werd ook Hij gedoopt. Maar er was nog iets met Jezus gebeurd: Hij is ook **gezalfd**.

Maar **met de zalving van Jezus** zijn er **een paar heel bijzondere dingen** gebeurd:

- Hij is niet letterlijk met geurige zalfolie gezalfd zoals het geval was met de profeten, priesters en koningen van het Oude Testament. Wel is Hij **gezalfd met Hem** die door de zalfolie afgebeeld wordt, **de Heilige Geest**, want nadat Jezus gedoopt werd, is de Heilige Geest in de gedaante van een duif op Hem neergedaald.
- Wat nog zo bijzonder was, was dat niet Johannes de Doper – een mens – Jezus gezalfd heeft. In het Oude Testament waren het wel mensen, profeten, die een horen

met geurige zalfolie over het hoofd van de profeet, priester of koning uitgoten. In Mattheüs 3:13-17 wordt dat echter gedaan **door God de Vader** zelf, want de Heilige Geest is in de gedaante van een duif op Jezus neergedaald en toen werd de stem van de Vader gehoord: "Dit is mijn geliefde Zoon in wie Ik een welbehagen heb." (vs 17) Wat een aangrijpende gebeurtenis, niet waar? Voor deze heerlijkste van alle zalvingen maakt God geen gebruik van tussenpersonen (mensen), maar Hij doet het Zelf. Daarmee zegt de Vader zelf: Jezus is de Christus. God de Vader zelf heeft Hem **aangesteld en met de Heilige Geest gezalfd**. Hem moet u gehoorzamen.

## 2. DE DRIE AMBTEN VAN CHRISTUS

Met de zalving werd Jezus aangesteld en toegerust met de Heilige Geest voor zijn bijzondere taak als

1. **onze hoogste Profeet**
2. **onze enige Hogepriester**
3. **onze eeuwige Koning**

Het was iets heel bijzonders, want in het Oude Testament horen we maat van één persoon die koning én priester was, namelijk Melchisédek, de koning van Salem (Gen 14).

Laat ons kijken naar alle drie deze ambtem:

1. Hij is onze **hoogste Profeet en Leraar**.

Als onze hoogste Profeet en Leraar heeft Christus **aan ons de verborgen raad en wil van God aangaande onze verlossing ten volle bekend gemaakt**.

Hij toont aan ons de weg tot **verlossing** van onze zonden. Wie er belang in stelt om gered te worden, moet daarom naar zijn leerschool gaan.

Waar vinden we deze hemelse leerschool? In de Bijbel, natuurlijk, in het Nieuwe én Oude Testament.

- Ook het **Oude Testament** is deel van het leerplan van onze hoogste Leraar. Al in het Oude Testament, op elke bladzij ervan, spreekt Christus, de hoogste Profeet, zelf met ons door zijn profeten. Al in het Oude Testament wordt Christus, de Weg, aan ons geopenbaard.
- Onder de **Nieuwtestamentische bedeling** is Christus zelf naar de aarde gekomen, heeft met zijn kerk gesproken en gezegd: "Ik ben de weg en de waarheid en het leven." (Joh 14:6) Het moet een heerlijke tijd geweest zijn voor de discipelen, maar toen Hij opvoer naar de hemel. Betekende dat dat zijn leerlingen zonder een onderwijzer waren? Geenszins, want voor zijn hemelvaart beloofde Hij aan zijn discipelen: Hij zou de andere Trooster, zijn Heilige Geest, sturen en "... Hij zal u alles leren en zal u herinneren aan alles wat Ik tegen u gezegd heb." (Joh 14:26) Door zijn Heilige Geest heeft onze grootste Profeet er toen voor gezorgd dat zijn apostelen de leer op schrift gesteld hebben, het onmisbare Handboek van onze Meester, de Bijbel. Wie de stem van onze grote Onderwijzer wil horen, moet vanzelfsprekend dit Boek lezen.

Zijn Woord is ook genoeg. Daarin heeft onze Here Jezus het plan van God aangaande onze verlossing **ten volle** geopenbaard. Meer dan dit hebben wij niet nodig. Toch zijn er vandaag nog mensen die naar meer zoeken. Zij verbeelden zich dat God in hun oor fluistert of in dromen met hen spreekt. De Here heeft echter heel duidelijk gezegd dat wij aan de Bijbel genoeg hebben: Wij mogen er niets bij voegen (Op 22:18).

## 2. Onze Here Jezus **onze enige Hogepriester**.

Hij is onze **enige** Hogepriester.

De Catechismus zegt twee dingen van zijn werk als Hogepriester:

**Eerst: Hij heeft ons met het enige offer van zijn lichaam verlost.**

De priesters in het Oude Testament brachten dierenoffers. Christus offerde zijn **lichaam**.

Zijn offer wordt een **enig** offer genoemd. Daarmee wordt bedoeld: enigste. Er hoeft niets meer bij te komen. Met zijn kruisoffer heeft Hij voor al onze zonden ten volle betaald.

**Tweede: Met zijn voorbede treedt Hij voortdurend voor ons in bij de Vader.**

Thans is onze Here Jezus in de hemel, aan de rechterhand van zijn Vader, maar steeds zet Hij zijn hogepriesterlijke werk voort. Want daar brengt Hij voortdurend zijn offer bij zijn Vader in gedachtenis. Wanneer wij gezondigd hebben en pleiten om vergeving, treedt Hij voor ons in de bres. Dan zegt Hij tegen zijn Vader: Ik ben voor dit kind gestorven aan het vloekhout van Golgotha. Met zijn doorboorde handen en zijn doorstoken zijde pleit Hij voor ons, en zijn pleitrede wordt altijd verhoord, want Hij heeft de machtigste pleitgrond denkbaar: zijn hogepriesterlijke werk, zijn lichaam en zijn bloed.

3. Christus is gezalft als **onze eeuwige Koning**.

In de tijd van het Oude Testament was het de taak van de koning om het volk te regeren volgens de Wet van God, om de hulpeloze te beschermen en om te strijden tegen de vijanden van het volk.

Dit alles deed onze Here Jezus op volmaakte wijze:

Als Koning **regeert** Hij over ons **met zijn Woord en Geest**. Wij moeten het werk van de Heilige Geest nooit losmaken van het Woord. De Heilige Geest werkt door de Bijbel in ons en de Heilige Geest maakt ons van harte gewillig en bereid om ons te onderwerpen aan Koning Jezus' Koningswoord.

Als het van ons zou afhangen, zouden we al lang van de weg van verlossing afgedwaald zijn. Wij zijn immers zo zwak en onze tegenstander, de duivel, zo sterk. Daarom is het heerlijk om te weten: **Christus beschermt en bewaart ons** en daarom blijven wij **bij de verlossing die** door Hem aan het kruis **verworven is**.

### **3. HIJ IS DE WEGWIJZER, DE WEGBOUWER EN OP-DE-WEGHOUDER:**

- Als **Profeet** wijst Hij aan ons de **weg**;
- als **Hogepriester** bouwt Hij voor ons de **weg**, en
- als **Koning** houdt Hij ons op de **weg**.

Hij is de **Wegwijzer**, **Wegbouwer** en **op-de-Weghouder**. Hij is zelf de Weg (Joh 14:6).

#### 4. CHRISTUS IS DE AMBTSNAAM VAN JEZUS

Wij moeten goed verstaan: Jezus had geen twee namen. Sommigen denken dat zijn ene Naam Jezus was en zijn andere Naam Christus, zoals ik twee doopnamen heb: Arie Hendrik. De Naam Christus is ook niet Jezus' achternaam.

Nee, de Naam Christus is zijn ambtsnaam. Die zegt iets van zijn ambt of beroep. Net zoals we spreken van Mnr X, de onderwijzer, of Mnr Y, de advocaat, net zo moeten we spreken van Jezus, de Christus. Of iets anders gesteld: Wij spreken van "Dominee zo en zo". Maar "Dominee" is niet mijn naam. Dit zegt slechts wat mijn ambt of beroep is: Ik ben predikant. De titel zegt ook welk werk ik doe: Ik preek. Zo spreken we verder van dokter die en die of advocaat zo en zo. Wij allen weten dat de woorden dokter en advocaat niet de namen van die mensen zijn. Het zijn hun ambtsnamen of titels. Die zeggen wat deze mensen doen of werken.

Nu ja, net zo is de Naam **Christus** de ambtsnaam van onze Verlosser.

## Zondag 12b

### Die naam Christen

Vraag 32: Waarom wordt u een Christen genoemd (a)?

Antwoord: Omdat ik door het geloof een lid van Christus ben (b) en daardoor deel aan zijn zalving heb (c) zodat ik zijn Naam kan belijden (d), mijzelf als een levend dankoffer aan Hem kan toewijden (e) en in dit leven met een vrij geweten tegen de zonde en de duivel kan strijden (f) en hierna met Christus in eeuwigheid over alle schepselen kan regeren (g).

(a) Hand 11:26. (b) 1 Kor 6:15. (c) 1 Joh 2:27; Hand 2:17. (d) Math. 10:32; Rom. 10:10. (e) Rom. 12:1; 1 Pet 2:5, 9; Op 1:6; 5:8, 10. (f) 1 Pet 2:11; Rom. 6:12, 13; Gal 5:16, 17; Ef. 6:11; 1 Tim 1:18, 19. (g) 2 Tim 2:12; Math. 25:34.

### Vraag 32

In het stadje Antiochië, 12 kilometer van de Middellandse Zee, waar Syrië en Klein Azië elkaar ontmoeten, was het de eerste keer dat de volgelingen van Jezus **Christenen** genoemd werden (Hand 11:26).

In deze vraag en antwoord gaat het over de betekenis van de naam Christen.

### Antwoord 32

#### 1. WAAROM WIJ CHRISTENE GENOEMD WORDEN

Het is een heerlijke naam, want daarmee worden wij vernoemd naar onze geliefde Zaligmaker. De Naam **Christus** betekent **Gezalfde** en de naam Christen betekent precies hetzelfde: **gezalfde**. Ook wij zijn dus gezalfden.

In de vorige les hebben we gehoord dat Christus Gezalfde genoemd werd en dat het woord betekent: Hij is gezalfd met de Heilige Geest. Dit is gebeurd de dag toen Hij door Johannes de Doper gedoopt is. Toen kwam de Heilige Geest in de gedaante van een duif op Hem en bleef (Math. 3:16). Nu betekent Christen-zijn: **wij hebben deel aan Christus' zalving**.

Wij ontvangen dus ook **de Heilige Geest**. Dat is gebeurd op de Pinksterdag. Toen is de Heilige Geest op de kerk uitgestort (Hand 2). In 1 Johannes 2:20 wordt van de hele kerk gezegd: U (de gemeente: de dominee en de ouderlingen en die diakens en de lidmaten) hebben de zalving van de Heilige. Met de Heilige bedoelt hij de Heilige Geest.

## 2. DOOR HET GELOOF KRIJGEN WIJ DEEL AAN DE ZALVING MET DE HEILIGE GEEST

De Catechismus laat ons ook zien hoe wij deel krijgen aan deze zalving van Christus. Het **geloof** is onmisbaar. **Ik ben door het geloof een lid** (van het lichaam) **van Christus**. Dit lichaam van Christus is de kerk. Zoals de leden van een lichaam delen in alles wat het hoofd bezit, zo **delen** allen die door een waar geloof in Christus ingelijfd zijn **aan Christus**, het Hoofd, zijn **zalving** met de Heilige Geest.

Kijk weer naar vraag en antwoord 20, waar we ook horen van de noodzaak van het geloof en dat wij door het geloof in Christus “**ingelijfd**” (deel van zijn lichaam) worden. De Heidelbergse Catechismus is zo’n mooie eenheid. Hier in antwoord 32 kunnen we zien wat één van de **weldaden** van Christus is waarvan antwoord 20 spreekt: de zalving met de Heilige Geest.

## 3. ABSOLUUT NOODZAKELIJKE TOERUSTING

Deze **zalving** met de Heilige Geest is absoluut noodzakelijk. Zalving betekent immers **toerusting**.

- Aan de ene kant **roept** de Here ons tot hete ambt van profeet, priester en koning.
- Aan de andere kant **rust** Hij ons ook **toe** voor deze taken. Let op de woordjes **zodat** en **kunnen**: Ik heb deel aan zijn zalving **zodat** ik iets **kan** doen: **zodat** ik als gevolg daarvan zijn Naam **kan** belijden, mijzelf als een levend dankoffer aan Hem **kan** toewijden en in dit leven met een vrij geweten tegen de zonde en de duivel **kan** strijden en hierna met Christus in eeuwigheid over alle schepselen **kan** regeren. De Heilige Geest plant ons door het geloof in Christus in – dit is de reden voor en het geheim van het **kunnen**.



#### 4. ONZE DOOP EN DE BELOFTE VAN DE HEILIGE GEEST VAN BEKWAAMMAKING

*Toen Jezus gedoopt is* in de Jordaanrivier, is Hij ook gezalfd met de Heilige Geest.

*Toen wij gedoopt zijn*, zijn we gedoopt in de Naam van de Vader en de Zoon *én de Heilige Geest*. In het uur van onze doop is de Heilige Geest, die bekwaam maakt, aan ons *beloofd*. Het doopformulier zegt: “... als wij in de Naam van de Heilige Geest gedoopt worden, verzekert de Heilige Geest ons door dit heilige sacrament dat Hij in ons wil wonen en ons tot lidmaten van Christus wil heiligen (1 Kor 12:13) door tot ons eigendom te maken wat wij in Christus hebben, namelijk de afwassing van onze zonden en de dagelijkse vernieuwing van ons leven ...”

#### 5. CHRISTUS ZALFT ONS MET ZIJN HEILIGE GEEST TOT DRIE AMBTEN

Vooraf twee uiterst belangrijke opmerkingen:

- De Gezalfde is ook de Zalver: Het is Christus (Gezalfde) die zijn kerk zalft met de Heilige Geest. Het is de Gezalfde die ons gezalfden, Christenen, maakt.
- Alleen door de Gezalfde zijn ambtswerk kan ik gezalfde zijn. Ik kan mijn ambt als gezalfde nooit en te nimmer losmaken van het ambtswerk van Christus. Mijn zalving als profeet, priester en koning heeft alles en alles te maken met het ambtswerk van Christus, dat wil zeggen zijn ambt als Profeet, Priester en Koning: door de kracht van het Woord van mijn hoogste Profeet word ik profeet, die zijn Woord als profeet uitdraagt; door de kracht van het enige offer van mijn enige Hogepriester kan ik priesterlijk mijn leven als dankoffer aan Hem toewijden; door Woord en Geest van mijn eeuwige Koning kan ik weer koning zijn.

##### a) Wij zijn **PROFETEN**

Dit houdt in dat wij **zijn Naam kunnen belijden**.

Met **Naam** bedoelt de Heidelbergse Catechismus niet alleen de Naam van Jezus, maar het hele Woord van God. Woord en Naam zijn hetzelfde. God openbaart Zichzelf, dat wil zeggen zijn Naam, aan ons in het Woord. Gaan en kijk weer wat bij de verklaring van

antwoord 29 over de betekenis van een naam gezegd is. De Naam van God komt ook ter sprake in het derde gebod (zondag 36) en in de eerste bede van het Onze Vader (zondag 47).

**Belijden** betekent in de Bijbel altijd in het openbaar voor iets of iemand uit te komen. Waar het hart van vol is, loopt de mond van over.

Wij mogen dit niet in de handen van de dominee of de kerkenraad laten om het evangelie aan anderen te verkondigen of om tegen verkeerde dingen in de samenleving bezwaar te maken. Wij moeten allen, krachtens onze zalving, profeteren en uitkomen voor onze dierbare Heiland. Het is niet alleen de taak van de dominee of de ouderling om mensen te vermanen of te spreken over loterij, wij moeten dat allemaal doen. Op Pinksterdag hebben immers niet alleen de apostelen in andere talen gesproken, maar de hele kerk!

#### b) Wij zijn **PRIESTERS**

Een Priester is iemand die offers aan de Here brengt. Wij moeten dat ook doen: Ik moet **mijzelf als een levend dankoffer aan Hem toewijden**.

Dit offer dat wij aan God moeten brengen, is **geen zoenoffer**. Dat wil zeggen het is niet bedoeld als een offer ter betaling van onze zondesschuld. Het zoenoffer is reeds gebracht aan het kruis. Het offer dat de Here van ons vraagt, is een **dankoffer**. In Romeinen 12:1 spreekt Paulus ervan: "Ik vermaan u dan, broeders, bij de ontferming van God, dat u uw **lichamen** zult stellen als een levend, heilige en aan God welgevallige **offer**." Op grond van de ontferming van God, op grond van zijn genade die Hij aan hen bewezen heeft in het offer van zijn Zoon, roept de apostel de gemeente op om hun lichamen aan de Here te offeren. Natuurlijk betekent het niet dat zij en wij nu letterlijk onze lichamen op het altaar moeten leggen en die in rook en vlammen moeten laten opgaan. Met **lichaam** bedoelt de apostel ons hele leven: Onze hele handel en wandel moet aan God gewijd worden. Dit is ons priesterlijke werk.

Onze belangrijkste taak als priesters is om te bidden: het offer van de lippen.

#### c) Wij zijn **KONINGEN**

Zoals een koning moet strijden tegen zijn vijanden en hen moet overwinnen om zodoende vrede in zijn land te hebben, zo moet elke Christen **strijden tegen de zonde en de duivel**. **In dit leven** zullen wij een voortdurende strijd tegen de zonde en de duivel hebben. Wij zijn een "strijdende" kerk. Wij moeten de volle wapenrusting aantrekken, want wij hebben een voortdurende worstelstrijd tegen de boze geesten in de lucht (Ef. 6:10-20).

**Hierna**, na dit leven van strijd, zullen wij **met Christus in eeuwigheid over alle schepselen regeren**.

#### **6. WIJ KUNNEN DE BEKWAAMMAKING DOOR DE GEEST NOOIT LOSMAKEN VAN CHRISTUS**

Wij moeten nooit het werk van de Geest losmaken van Christus. In Openbaring 1:5-6 lezen wij dat Christus onze koningen en priesters voor zijn God en Vader gemaakt heeft. Het werk van bekwaammaking van de Heilige Geest heeft alles met Christus te maken. De Heilige Geest, zegt ons doopformulier, wil ons tot lidmaten van Christus heiligen (1 Kor 12:13) door tot ons eigendom te maken wat wij in Christus hebben, namelijk de afwassing van onze zonden en de dagelijkse vernieuwing van ons leven.

#### **7. HETE GEBED OM DE HEILIGE GEEST**

De Heilige Geest wordt in de doop aan ons **beloofd**. Wij moeten echter ook **bidden** om de Heilige Geest “omdat God zijn genade en Heilige Geest alleen aan hen wil geven die Hem met hartelijke verzuchtingen zonder ophouden daarom bidden en daarvoor danken” (antwoord 116).

## Zondag 13

### Jezus de eniggeboren Zoon van God en onze Here

Vraag 33: Waarom wordt Christus de *eniggeboren Zoon van God* genoemd, terwijl wij toch ook kinderen van God zijn?

Antwoord: Omdat alleen Christus de eeuwige natuurlijke Zoon van God is (a), terwijl wij om zijnentwil uit genade tot kinderen van God aangenomen zijn (b).

(a) Joh 1:14; Heb 1:1, 2; Joh 3:16; 1 Joh 4:9; Rom. 8:32. (b) Rom. 8:16; Joh 1:12; Gal. 4:6; Ef 1:5, 6.

Vraag 34: Waarom noem je Hem onze *Here*?

Antwoord: Omdat Hij ons naar lichaam en ziel van de zonden en uit alle heerschappij van de duivel niet met goud of zilver, maar met zijn kostbare bloed tot zijn eigendom verlost en vrijgekocht heeft (a).

(a) 1 Pet 1:18, 19; 2:9; 1 Kor 6:20; 1 Tim 2:6; Joh 20:28.

### Vraag 33

**Waarom wordt Christus de eniggeboren Zoon van God genoemd, terwijl wij toch ook kinderen van God zijn?** Het gaat in deze vraag om het verschil tussen Christus' Zoonschap van God en ons kindschap van God.

### Antwoord 33

#### 1. CHRISTUS DE ZOON VAN GOD

Christus is **de Zoon van God**. Zo belijden we hier. Toch is dit een geloofsbelijdenis die door de eeuwen heen betwijfeld is. Op de vraag: Wie is Jezus, waren er al vele uiteenlopende antwoorden. Op een keer heeft Jezus aan zijn discipelen gevraagd: "Wie zeggen de mensen dat Ik, de Zoon van de mens, ben?" Daarop zeiden zijn leerlingen Hem

wat de mensen in zijn tijd van Jezus dachten: "Sommigen (zeggen dat U) Johannes de Doper (bent), en sommigen Elia, en anderen Jeremia of één van de profeten" (Math. 16:13).

Zo waren er mensen in de geschiedenis van de kerk, die weigerden om te belijden dat Jezus de Zoon van God was; voor hen was Hij maar net een heel goed mens, een wonderlijk voorbeeld om na te volgen, maar beslist niet de Zoon van God. Vandaag nog krijgen wij zulke mensen, nog te horen.

## 2. EEN LEVENSBELANGRIJKE BELIJDENIS

Deze belijdenis is ontzaglijk belangrijk. Dat zien we al in het feit dat Jezus ook zijn kerk, zijn discipelen, met de vraag confronteert: "Maar jullie, wie zeggen jullie dat Ik ben?" Twee maal zegt Jezus "jullie". Daarmee beklemtoont de Heiland dat Hij een antwoord van de kerk eist. Hier is een vraag waarin wij – Petrus, en ook de kerk vandaag – niet neutraal kunnen blijven, wil Jezus zeggen. Dan komt de zuivere belijdenis over de lippen van Petrus: "U bent de Christus, de Zoon van de levende God" (Math. 16:16).

***Ons eeuwige behoud en zaligheid hangt daarvan af:*** Alleen als Jezus werkelijk God was, kon Hij de toorn van God dragen (HC 6:17).

## 3. HET ZOONSCAP VAN CHRISTUS EN ONS KINDSCHAP

Christus is de **eniggeboren Zoon van God**. Maar direct vraagt de Catechismus dan: Maar als Jezus de enig geborene is, wat dan van ons? Wij zijn toch ook kinderen van de Here?

Ja, dit is waar, antwoordt de Catechismus dan, maar er is wel een groot verschil tussen Jezus' verhouding tot de Vader en onze verhouding tot Hem. ***Er zijn twee verschillen*** tussen ons kindschap en Christus' Kindschap:

- **Christus** alleen is **eeuwige** Zoon van God.

**Wij**, daarentegen, worden wij pas ***in de tijd*** kinderen van de Vader. Er was een tijd toen wij nog niet bestonden, maar van Jezus kunnen wij dat nooit zeggen. Hij bestond niet pas toen Hij geboren is uit de maagd Maria (Micha 5:1).

- **Christus** alleen is de **natuurlijke** Zoon van God. Hij heeft dezelfde natuur als de Vader, d.i. de Goddelijke natuur.

**Wij** daarentegen zijn geen natuurlijke kinderen van God. Wij hebben geen goddelijke natuur. Wij zijn tot kinderen van God **aangenomen**.

#### 4. HOE WIJ KINDEREN VAN GOD GEWORDEN ZIJN

De Catechismus leert ons ook hoe wij kinderen van God geworden zijn. Wij zijn tot kinderen van God aangenomen:

- **om Christus wil** (dankzij zijn verlossingswerk)
- **uit genade** (zonder dat wij het verdiend hebben).

#### 5. ONS KINDSCHAP KAN NIET LOSGEMAAKT WORDEN VAN HET GELOOF IN CHRISTUS ALS ENIGGEBOREN ZOON VAN GOD

Ons kindschap heeft alles te maken met de belijdenis van zondag 13 dat Jezus de eeuwige, natuurlijke Zoon van God is.

Dit is juist het grote thema van het evangelie volgens Johannes, "... dat u kunt geloven dat Jezus de Christus is, de Zoon van God" (Joh 20:31) en dat God aan allen die in de Naam van de Zoon geloven, de macht (recht) geeft om kinderen van God te worden (Joh 1:12).

### Vraag 34

#### DE BETEKENIS VAN DE NAAM **HERE**

Wij kunnen de Naam **Here** op twee manieren verklaren:

1. **Here** is de vertaling van het Griekse woord **kurios**. Dat was de titel voor de eigenaar van slaven en het woord betekent **eigenaar** of **bezitter**. Onze Here is onze Eigenaar en wij zijn zijn eigendom of bezit. Hij heeft recht en aanspraak op ons, want wij behoren aan Hem.
2. Het woord **Here** of **kurios** kan ook vertaald worden met **Koning**. In de toenmalige wereld droeg de keizer de titel **kurios**. Deze titel eigent Jezus Zichzelf toe, want Hij is de Here van alle heren en de Koning van alle koningen (1 Tim 6:15; Op 17:14; 19:16).

## Antwoord 34

Antwoord 34 laat ons zien **hoe** Hij onze **Here** geworden is: **Omdat Hij ons vrijgekocht heeft.**

In verband met dit vrijkopen moeten we naar drie dingen kijken:

### 1. WAARVAN EN WAARUIT HIJ ONS VRIJGEKOCHT HEEFT

Hij heeft ons verlost en vrijgekocht **van de zonden en uit alle heerschappij van de duivel**. Door de zondeval van Adam zijn wij allemaal slaven van Satan en de zonde geworden. Niemand kan zichzelf of een ander daaruit bevrijden. Ouders kunnen hun kinderen daarvan niet bevrijden. Maar dat wat niemand anders kon doen, dat heeft de Zoon van God gedaan.

### 2. DE PRIJS WAARMEE HIJ ONS VRIJGEKOCHT HEEFT

In de toenmalige wereld was het zo dat, als men een slaaf op de markt wilde kopen, men dat kon doen als je maar net genoeg zilver en goud had.

Maar daarmee kon onze Here Jezus ons niet loskopen. Wij zijn vrijgekocht **niet met goud of zilver, maar met het kostbare bloed van onze Here Jezus Christus**. God eist dat voor de zonde betaald moet worden. De straf op de zonde is de dood. Dat is de prijs. Hij moest zijn leven geven. Dit heeft Jezus zelf eenmaal gezegd, namelijk dat Hij gekomen is om "zijn leven te geven als een losprijs voor velen (Math. 20:28)". In Efeziërs 1:7 staat het zo: Wij zijn verlost door het bloed van Christus.

Wij moeten beseffen: Wij zijn duur gekocht. Dat heeft de Vader zijn kostbaarste, zijn dierbare Zoon gekost! De Catechismus spreekt van het **kostbare** bloed van onze Here Jezus Christus.

### 3. WAARTOE DE HERE JEZUS ONS VRIJGEKOCHT HEEFT

Wij zijn tot zijn **eigendom** vrijgekocht. Wij zijn verlost, **zodat** wij Hem zullen dienen aan Wie wij nu behoren.

In 1 Petrus 2:9 staat geschreven: "Maar u bent een uitverkoren geslacht, een koninklijk priesterschap, een heilig volk, een volk als **eigendom** verkregen". En dan zegt de apostel ook **waartoe** ze vrijgekocht zijn als eigendom: "Om te verkondigen de deugden van Hem die u uit de duisternis geroepen heeft tot zijn wonderbare licht". Eigendom zijn houdt in dat

wij zijn Naam in de wereld zullen verkondigen. Dit doen we als we het evangelie, de blijde boodschap, aan anderen vertellen en als we als onderdanen (slaven, bezitting, eigendom) van de Here leven.



## Zondag 14

### De neerdalende lijn (1): de geboorte van onze Here

Vraag 35: Wat betekent: *ontvangen is van de Heilige Geest, geboren is uit de maagd Maria*?

Antwoord: Dat de eeuwige Zoon van God, die waar en eeuwig God is (a) en blijft (b), de ware menselijke natuur uit hetzelfde vlees en bloed van die maagd Maria (c) door de werking van de Heilige Geest (d) aangenomen heeft. Zo is Hij tegelijkertijd de ware nakomeling van David (e), in alles aan zijn broeders gelijk (f), behalve de zonde (g).

(a) 1 Joh 5:20; Joh 1:1; 17:3; Rom. 1:3, Kol 1:15. (b) Rom. 9:5. (c) Gal 4:4; Luk 1:31, 42, 43. (d) Math. 1:20; Luk 1:35. (e) Rom. 1:3; Ps. 132:11; 2 Sam 7:12; Luk 1:32; Hand 2:30. (f) Fil 2:7; Heb 2:14, 17. (g) Heb 4:15.

Vraag 36: Welk nut verkrijgt u uit de heilige ontvangenis en geboorte van Christus?

Antwoord: Dat Hij onze Middelaar is (a), en met zijn onschuld en volkomen heiligheid mijn zonde waarin ik ontvangen en geboren ben, voor God bedekt (b).

(a) Heb 7:26, 27. (b) 1 Pet 1:18, 19; 3:18; 1 Kor 1:30, 31; Rom. 8:3, 4; Jes. 53:11; Ps. 32:1.

#### DE TWEE LIJNEN IN HET LEVEN VAN CHRISTUS

Om zondag 14 tot 19 goed te verstaan, wil ik hier een kort overzicht geven.

In deze zondagen wil de Heidelbergse Catechismus het grootse en heerlijke verlossingswerk van onze Heiland nog verder voor ons ontsluiten. Dat doet de Catechismus door ons te wijzen op de  **twee lijnen**  in Christus' leven:  **de lijn van vernedering**  en  **de lijn van verhoging** .

1. Eerst is er de  **neerdalende lijn**  (zondag 14-16), de lijn van diepe versmading en  **vernedering** : Die begint met de geboorte van Jezus, waarbij we in onze behandeling van zondag 14 zullen stilstaan. Daarna komt het lijden, sterven, begravenis en

neerdaling ter helle. Hoe ontzaglijk diep moest Jezus niet neergedaald zijn in onze ellende, in onze doemwaardige toestand, om ons te kunnen redden! Wanneer wij dit overdenken, moet de liefde van God ons met grote eerbied vervullen.

2. **Tweede** (zondag 17-19) is er de **opstijgende lijn** in het heilswerk van onze dierbare Zaligmaker: zijn opstanding, zijn hemelvaart, zijn zitten aan de rechterhand van God, en zijn wederkomst. Dit is de lijn van **verhoging**. Omdat Jezus gehoorzaam was tot in de dood, ja de dood van het kruis, heeft God Hem ook uitermate verhoogd en Hem een heerlijkheid gegeven boven alles. Vanuit de hemel geeft Hij ons ook deel aan het heil dat Hij voor ons aan het kruis verdiende.

### Vraag 35

In deze vraag gaat het over de belijdenis **die ontvangen is van de Heilige Geest, geboren is uit de maagd Maria**.

### Antwoord 35

#### CHRISTUS WARE EN EEUWIGE GOD

**Ware en eeuwige God.** Aan het begin van het evangelie volgens Lukas (1:26-38) verscheen een bijzondere boodschapper, een gezant van God uit de hemel, aan Maria: de engel Gabriël. De boodschap die hij bracht, is de heerlijkste die ooit gehoord is: De **Zoon van God** zal geboren worden. Twee maal (1:32,35) herhaalt de engel het: Het kind dat geboren zal worden, is niemand anders dan de eigen, natuurlijke **Zoon van God**. De Bijbel herhaalt niet zonder reden en zonder groot gewicht dingen. Gabriël wil hiermee tegen ons zeggen: Hier is iets wat wij beslist niet mogen vergeten. Het hele gebouw van onze zaligheid is op deze waarheid (dat Christus de Zoon van God is) gebouwd. Toren wij daaraan, dan stort onze verlossing in puin. Immers, het is noodzakelijk dat Jezus zelf ook God moest zijn, want de toorn van God tegen onze zonde is zo groot en zo zwaar dat alleen Goddelijke kracht die kan dragen (HC 6:17).

Wij moeten goed naar onze belijdenis luisteren: De eeuwige Zoon van God, die ware en eeuwige God **is en blijft**, heeft de menselijke natuur aangenomen. Met zijn geboorte heeft

Jezus niet zijn Goddelijke natuur afgelegd. Hij is niet opgehouden om God te zijn, maar Hij is ware en eeuwige God gebleven. Zonder dat was onze verlossing niet mogelijk.

### **WARE MENS**

Christus heeft **de ware menselijke natuur** uit vlees en bloed van de maagd Maria door de werking van de Heilige Geest aangenomen. Hij moest mens worden. Immers, de mens heeft gezondigd en daarom moet de mens betalen (HC 6:16). Van dit wonder lezen we ook onder andere in Lukas 1:26-38: de aankondiging dat Jezus vlees en bloed zou aannemen door zijn geboorte uit de maagd Maria.

De Heidelbergse Catechismus gebruikt het woordje **aangenomen**. De Zoon van God heeft de menselijke natuur **aangenomen**. Met opzet gebruikt de Catechismus dit woord en **niet** het woordje **veranderd**. Met zijn geboorte is Jezus niet van een Goddelijk in 'n menselijk wezen veranderd, maar **bij** zijn Goddelijke natuur heeft Hij ook de menselijke natuur aangenomen, zodat Hij nu niet alleen waarlijk mens is, maar ook waarachtig God is en blijft.

### **DE VLEESWORDING EEN DAAD VAN CHRISTUS**

het woord **aangenomen** laat ons de geboorte van Christus ook zien als een daad van Christus.

Onze geboorte is niet iets wat we konden kiezen. Met Christus is het echter totaal anders. Zijn geboorte was zijn daad. Hij heeft de ware menselijke natuur **aangenomen**. Filippenzen 2:6, 7 leert dit: “Hij, die in de gestalte van God was, heeft het geen roof geacht om aan God gelijk te zijn, maar het Zichzelf ontledigd door de gestalte van een dienstknecht **aan te nemen** en is aan de mens gelijk geworden; ...”

Al in de eeuwigheid heeft Hij Zich dit voorgenomen: “U hebt geen behagen in slachtoffer of spijsoffer; U hebt mijn oren doorboord; brandoffer en zondoffer hebt U niet geëist. Toen zei ik: Zie ik kom; in de boekrol is over mij geschreven.” (Ps 40:7-8)

### **EEN DAAD VAN CHRISTUS DOOR DE HEILIGE GEEST**

Hoe is dat gebeurd? Hier was geen man bij betrokken, maar **de Heilige Geest** heeft Maria **overschaduwd** (Luk 1:35). Hoe moeten wij dit verstaan? Waarschijnlijk word met dé woorden de Heilige Geest zal **over u komen** en u **overschaduw** gespeeld op de wolk van Gods heerlijkheid die in de woestijn over de tabernakel neerdaalde. Meer kunnen we niet zeggen. Al wat we weten is dat Hij **ontvangen is** als een geschenk van de Heilige Geest. De Geest van de Vader heeft de Zoon doorgegeven aan de wereld.

In Mattheüs 1:20 wordt de gebeurtenis verder verklaard: “... wat in haar verwekt is, is **uit de Heilige Geest**.”

### **ZONDELOZE MENS**

Christus was niet alleen ware mens. Hij was ook zondeloze mens: Hij was **in alles aan zijn broeders gelijk** (dus ware mens), **behalve de zonde**. “Want we hebben geen hogepriester die niet met onze zwakheden medelijden kan hebben, maar een die in alle opzichten verzocht is net zoals wij, maar **zonder zonde**.” (Heb 4:15)

Alweer is het een onmisbaar vereiste, want een mens die zelf zondaar is, kan immers niet voor een ander betalen (HC 6:16). Christus is de Heilige en daarom kon Hij in onze plaats gaan staan. Daarom kon Hij, de Heilige, voor ons, de on-heiligen, sterven.

### **DE BELOOFDE ZOON VAN DAVID**

Hij is, zegt Gabriël tegen Maria (Luk 1:32, 33), de beloofde en lang verwachte David-zoon, **de ware nakomeling van David**, die zal zitten op de troon van David, en aan zijn koninkrijk zal er geen einde zijn.

Hoe heeft het ware volk van God niet uitgezien naar deze dag, naar de komst van hun Verlosser-Koning, en nu, na zoveel eeuwen is het heilrijke ogenblik aangebroken!

De belofte dat die Messias of Christus uit het nageslacht van **David** geboren zou worden, vinden we onder andere in Psalm 110 en in 2 Samuel 7:12-16.

## **Vraag 36**

**Welk nut verkrijgt u uit de heilige ontvangenis en geboorte van Christus? Welke waarde heeft dit voor u?**

## Antwoord 36

### MIJN ZONDE WAARIN IK ONTVANGEN EN GEBOREN BEN

Het is altijd iets heel bijzonders als een kindje in de gemeente gedoopt wordt, niet waar? Om het onschuldige gezichtje te zien en de prachtige, mooie kleertjes? Toch – het uiterlijke bedriegt. Immers, ons doopsformulier zegt dat het kind niet zo onschuldig is als het lijkt. Integendeel, hij of zij is in zonde ontvangen en geboren. In Adam kwam het kind met zondeschuld (erfschuld) en met een bedorven natuur (erfsmet) de wereld in. Zo mooi als het baby'tje op het oog lijkt, zo vuil is hij of zij van de zonde.

Helaas, dit is de grote waarheid: wij komen zwart van de ongerechtigheid in de wereld. Van de wieg tot aan het graf is ons leven bevestigd van de zonde. Het begint dus niet pas als we ouder worden, maar van onze prilste jeugd af, van het ogenblik dat wij het eerste levenslicht aanschouwen, is onze levensweg verdorven en zijn we doemwaardig.

### CHRISTUS IN ONSCHULD EN VOLKOMEN HEILIGHEID ONTVANGEN EN GEBOREN

Tegenover **mijn zonde** (erfschuld en erfsmet) waarin ik ontvangen en geboren ben, staat de **onschuld** (Hij had geen erfschuld) en **volkomen heiligheid** (Hij heeft geen erfsmet, d.w.z. een verdorven natuur, gehad) waarin Hij ontvangen en geboren is.

Juist daarin ligt het nut van de heilige ontvangenis en geboorte van onze Here Jezus. Hij kwam rein, zondeloos, in de wereld. De Catechismus spreekt van zondeloosheid, zijn **onschuld en volkomen heiligheid**. Zo kon Hij onze **zonde, onze schuld en volkomen onheiligheid**, waarmee wij al bij de wortel van ons bestaan besmet zijn, bedekken. Van het begin tot het einde van zijn leven moest Hij zonder vlek zijn, om onze levensgang, die van onze geboorte tot ons sterven onrein is, met zijn volmaakte levensloop voor God bedekken. Daarom kon Hij niet als volwassen Man in de wereld gekomen zijn, maar moest Hij als zondeloos Kind geboren worden.

## Zondag 15

### De neerdalende lijn (2): lijden onder Pilatus en kruisiging

Vraag 37: Wat verstaat u onder het woord: *geleden*?

Antwoord: Dat Christus naar lichaam en ziel tijdens zijn hele leven op aarde, maar vooral aan het einde daarvan, de toorn van God tegen de zonde van het hele menselijke geslacht gedragen heeft (a). Zo heeft Hij met zijn lijden als het enige verzoeningsoffer (b) ons lichaam en ziel van de eeuwige verdoemenis verlost (c) en voor ons de genade van God, de gerechtigheid en het eeuwige leven verworven (d).

(a) Jes. 53:4; 1 Pet 2:24; 3:18; 1 Tim 2:6. (b) Jes. 53:10; Ef 5:2; 1 Kor 5:7; 1 Joh 2:2; Rom. 3:25; Heb 9:28; 10:14. (c) Gal 3:13; Kol 1:13; Heb 9:12; 1 Pet 1:18, 19. (d) Rom. 3:25; 2 Kor 5:21; Joh 3:16; 6:51; Heb 9:15; 10:19.

Vraag 38: Waarom heeft Hij onder de *rechter Pontius Pilatus* geleden?

Antwoord: Zodat Hij onschuldig door de wereldlijke rechter veroordeeld zou worden (a) en ons daardoor zou bevrijden van het strenge oordeel van God dat over ons moest komen (b).

(a) Joh 18:38; Math. 27:24; Luk 23:14, 15; Joh 19:4. (b) Ps. 69:5; Jes. 53:4, 5; 2 Kor 5:21; Gal 3:13.

Vraag 39: Zit er iets meer in dat Christus *gekruisigd* is en niet op een andere manier gestorven is?

Antwoord: Ja, want daardoor ben ik zeker dat Hij de vervloeking die op mij rustte het, op Zich genomen heeft (a), omdat de kruisdood door God vervloekt is (b).

(a) Gal 3:13. (b) Deut. 21:23.

## Vraag 37

In vraag en antwoord 37 tot 39 gaat het over de woorden **die geleden heeft onder Pontius Pilatus, gekruisigd is**.

In antwoord 37 wordt het woord **geleden** verklaard. Vraag 37 spreekt van het **woordje** (verkleinwoord) geleden. **Geleden** is inderdaad een klein woordje, maar een klein woordje met een grote inhoud.

## Antwoord 37

### ONZE ZONDE DE OORZAAK VAN CHRISTUS' LIJDEN

Achter het vreselijke lijden van de Zoon van God staat onze zonde. Die was de **reden** voor zijn lijden. Onze zonden hebben Hem aan het kruis genageld. Dit belijden wij samen met de Heidelbergse Catechismus, wanneer de Catechismus zegt dat Christus **de toorn van God tegen de zonde van het hele menselijke geslacht gedragen heeft**.

Als er iets is wat onze aandacht in **Jesaja 53:5** niet mag ontsnappen, is dat het woordje **ons**. In deze wondermooie profetie wordt voorspeld: het lijden van de Knecht van de HERE. Deze lijdende Knecht is niemand anders dan Jezus Christus. En dan toont onze tekst direct de **oorzaak** van zijn smarten aan: ons! "Maar Hij is ter wille van **onze** overtredingen doorboord, ter wille van **onze** ongerechtigheden is Hij verbrijzeld". Het is alsof de profeet voor ons gaat staan, met de vinger naar ons wijst en zegt: **Jij** bent de man!

Ons Avondmaalsformulier zegt: Hij heeft door zijn dood **de oorzaak** van onze eeuwige honger en kommer, **namelijk de zonde**, weggenomen.

### DE ZONDE VAN HET HELE MENSELIJKE GESLACHT

Christus heeft **de zonde van het hele menselijke geslacht** gedragen. Dat is een Bijbelse gedachte. In 1 Johannes 2:2 lezen we: "En Hij is een verzoening voor onze zonden, en niet alleen voor die van ons, maar ook voor die van de hele wereld." In de Dordtse Leerregels (2:3) belijden wij ook: "Deze dood van de Zoon van God is het enige en volmaakte offer en voldoening voor de zonden. Zijn dood is van oneindige kracht en waarde, overvloedig genoeg om de zonden van de hele wereld te verzoenen."

Dit betekent echter niet dat Christus' offer van nut is voor de hele wereld. Wie niet gelooft, krijgt er geen deel aan. Johannes 3:36 verkondigt: "Hij die in de Zoon gelooft, heeft het eeuwige leven; maar hij die de Zoon ongehoorzaam is, zal het leven niet zien, maar **de toorn van God blijft op hem.**" Hierbij sluit de Catechismus (HC 7:20) aan wanneer hij vraagt of **alle mensen** dan weer door Christus zalig worden zoals ze door Adam verloren gegaan zijn. Daarop luidt het antwoord van de Catechismus: **Nee; maar slechts hen die door een waar geloof in Hem ingelijfd worden en al zijn weldaden aannemen.**

Geloof is dus noodzakelijk om deel te krijgen aan de verzoening van Christus.

#### **TWEE TIJDPERKEN IN HET LIJDEN VAN CHRISTUS**

Christus is gevonnist **om de toorn van God te dragen**. De belijdenis noemt in dit verband  **twee tijperken**:

- Jezus moest de toorn van God **tijdens de hele tijd van zijn leven op aarde** dragen.
- Maar **vooral aan het einde van zijn leven** (aan het kruis) moest Hij zo ontzettend hevig lijden onder de grimmigheid van zijn Vader.

In deze beide tijperken was niet alleen **zijn ziel**, maar ook zijn **lichaam** voorwerp van Gods toorn. We komen weer op dit lijden naar lichaam en ziel terug als de betekenis van de kruisdood besproken wordt (v/a 39).

#### **HET DOEL VAN ZIJN LIJDEN**

De Catechismus laat ook zien wat het **doel** van Jezus' lijden was. De Catechismus stelt het eerst negatief en dan positief:

- **Eerst negatief:** In de oorspronkelijke tekst, de Duitse tekst van de Catechismus, staat het woordje **zodat**. Dit geeft het doel aan. Jezus moest zo bitter lijden **zodat Hij ons lichaam en ziel van de eeuwige verdoemenis kon verlossen** (HC 15:37). In antwoord 38 wordt beleden dat Jezus onschuldig veroordeeld moest worden door Pilatus **zodat Hij ... ons daardoor zou bevrijden van het strenge oordeel van God, dat over ons moest komen.**
- Maar het antwoord zegt ook ten **tweede positief** wat wij wel verkrijgen dankzij Christus: **Zodat Hij voor ons de genade van God, de gerechtigheid en hete**



**eeuwige leven kon verwerven.** Wij ontvangen niet de eeuwige dood (**eeuwige verdoemenis**), maar wel het **eeuwige leven**.

#### **HET ENIGE VERZOENINGSOFFER**

Christus' **lijden** wordt beschreven als het **enige verzoeningsoffer**. Net dit (enige = alleen, al een) brengt verzoening met God. Verschillende keren in de Catechismus horen we woorden als **enige** en **alleen**. In vraag 1 van de Catechismus wordt er bijvoorbeeld gevraagd naar **onze enige troost**.

#### **NAAR LICHAAM ÉN ZIEL**

Christus moest **naar lichaam en ziel** de toorn van God tegen de zonde dragen, zodat Hij **ons lichaam en onze ziel** van de eeuwige verdoemenis kon verlossen.

Dat **moest**, want in antwoord 11 hebben we gehoord dat de gerechtigheid van God eist dat de zonde met de eeuwige straf **aan lichaam en ziel** gestraft moet worden. De kruisdood was ook een lijden naar lichaam én ziel (zie die verklaring bij antwoord 39).

Christus verlost niet alleen onze ziel, maar ook ons lichaam. Wij behoren met ziel én lichaam aan Hem (vgl. HC 1:1).

### **Vraag 38**

In vraag en antwoord 38 worden de woorden **onder de rechter Pontius Pilatus geleden** besproken.

### **Antwoord 38**

#### **VANUIT HET OOGPUNT VAN DE MENS EN VANUIT HET OOGPUNT VAN GOD**

Wij moeten naar dit vonnis kijken **vanuit het oogpunt van de mens (Pilatus)** en **vanuit het oogpunt van God**.

- **Vanuit het oogpunt van Pilatus gezien**, vindt hier een ten hemel schreiend onrecht plaats. Een onschuldiger mens dan Jezus was en is er niet. Toch werd Hij veroordeeld. Toch vonniste Pilatus Hem, de Onschuldige, het zuiver witte Lam van God. Van één kant werd Hij ondervraagd en dan is Pilatus' conclusie uiteindelijk:

"Ik vind geen schuld in Hem". Vijf maal zegt Pilatus dit: Onschuldig! Toch vonnist hij Jezus uiteindelijk tot de kruisdood.

- Toch zullen wij deze schokkende geschiedenis ook vanuit een ander oogpunt moeten zien: **vanuit het oogpunt van God**. Achter de rechterstoel van Pilatus staat God, de hoogste Rechter van hemel en aarde. Immers, **de overheid is Gods dienaar** en de rechtbank is een dienstknecht van God (Rom. 13). Rechter Pontius Pilatus is slechts een instrument in de hand van de aller-rechtvaardigste Rechter, God, de HERE. Daarom staat Jezus in dat ogenblik niet enkel voor een Romeinse, een menselijke rechtbank, maar Hij staat daar voor de hemelse rechterstoel. Pilatus is onrechtvaardig wanneer hij Jezus het doodsvonnis oplegt, want hij stuurt een mens, van wie hij verschillende keren gezegd heeft dat Hij onschuldig is, naar de slachtbank. **Maar God**, hoe heeft Hij Jezus gezien in dat ogenblik, daar in de rechtszaal van Pilatus? **Beladen met ónze zonden en daarom de eeuwige dood, de kruisdood, dubbel en dwars schuldig.**

Maar, o mens, zie dit niet verkeerd: Het zijn niet de eigen zonde van onze Here Jezus Christus die Hem dit doemvonniss op de hals halen. Immers, Hij had geen zonde. Daarom, nog eens, het zijn **ónze** zonden die gemaakt hebben dat de heilige Zoon van God tot de misdadigers gerekend werd. Anders gezegd: Hij ging in onze plaats in de beschuldigdenbank staan, daar waar wij naar recht moesten staan.

De Catechismus zegt dit alles zo scherp: Hij moest onder Pilatus lijden, zodat Hij **onschuldig** door de wereldlijke rechter **veroordeeld zou worden** en **ons** (de schuldigen) **daardoor zou bevrijden van het strenge oordeel van God, dat over ons moest komen.**

## Vraag 39

Deze vraag gaat over het feit dat Jezus **gekruisigd** is. Zit er iets meer in dat Hij niet op een andere manier, door het zwaard of iets anders, gestorven is, maar juist aan het kruis?

## Antwoord 39

**DE KRUISDOOD DOOR GOD VERVLOEKT**

De kruisdood had **een bijzondere betekenis**. Deuteronomium 21:23 verklaart dat voor ons: Een die opgehangen is, is door God **vervloekt**.

Numeri 25 zal u helpen om te verstaan wat met **vervloekt** bedoeld wordt. In Numeri 25 wordt aan ons verteld hoe de Israëlieten met die dochters van de Midianieten hoereerden en zich aan de afgod, Baäl-Peor, gekoppeld hadden. Daarop is de toorn van de HERE tegen Israël ontbrand en Hij gaf aan Moses bevel: Neem al de oversten van Israël en hang hen in het openbaar op voor de HERE, zodat zijn brandende toorn van Israël afgewend kan worden (25:4).

Achter dit **ophangen** zit een diep symbolische betekenis. Het volk had reeds de oversten gedood door hen te stenigen. Nu hangen zij dé mannen ook nog aan een hout op. Daarmee zeggen ze: HERE, wij hebben deze oversten gedood, maar verder dan het doden van het lichaam kunnen wij niet gaan. Daarom geven wij hen over aan uw gericht, uw vloek. Handelt U nu verder met hen in de **eeuwige dood**. Door iemand aan een hout te hangen, is hij dus niet net aan de dood, maar aan de **eeuwige dood** overgegeven. Dit is wat met Jezus aan het kruis gebeurde. Aan het kruis is Hij de eeuwige dood gestorven. Toen was Hij afgesneden van zijn hemelse Vader die Hij zo innig lief had. In plaats van zijn liefde heeft Hij zijn verschrikkelijke toorn gesmaakt. De toorn van God – dat is hel.

#### **DE KRUISDOOD WAS EEN LIJDEN NAAR LICHAAM ÉN ZIEL**

- De kruisdood was voor Jezus een **lichamelijke** foltering. Aan zijn lichaam kon Hij de toorn of vloek van God voelen. De kruisiging was een onmenselijk wrede straf. Het was een langzame dood. Spijkers doorboorden de handen en voeten van de gekruisigde. In de gloeiende zon hing de terechtgestelde, terwijl de gloeiend hete koorts door zijn lichaam joeg.
- Nog oneindig veel erger was het kruislijden voor Christus ten opzichte van de **ziel**. Als zondeloze Zoon van God was Hij zo gevoelig voor de toorn van God. Zijn gevoel voor de toorn van God was niet, zoals in ons geval, door zonde afgestompt. Dit lijden liet Hem aan het kruis uitroepen: “Mij God, mijn God, waarom hebt U Mij verlaten?” (Math 27:46)

## Zondag 16a

### De neerdalende lijn (3): dood, begrafenis

Vraag 40: Waarom was het noodzakelijk dat Christus Zich tot in de dood vernederde?

Antwoord: Door de gerechtigheid en waarheid van God (a) kon niet anders dan door de dood van de Zoon van God voor onze zonden betaald worden (b).

(a) Gen 2:17. (b) Rom. 8:3, 4; Heb 2:14, 15.

Vraag 41: Waarom is Hij *begraven*?

Antwoord: Om daarmee de verzekering te geven dat Hij werkelijk gestorven is (a).

(a) Hand 13:29; Math. 27:59, 60; Luk 23:53; Joh 19:38.

Vraag 42: Als Christus dan voor ons gestorven is, waarom moeten wij ook nog sterven?

Antwoord: Onze dood is geen betaling voor onze zonden (a), maar slechts een afsterven van de zonden en een doorgang tot het eeuwige leven (b).

(a) Mark 8:37; Ps. 49:8. (b) Fil 1:23; Joh 5:24; Rom. 7:24.

Vraag 43: Welk nut verkrijgen wij nog verder uit offer en dood van Christus aan het kruis?

Antwoord: Door zijn kracht wordt onze oude mens saam met Hem gekruisigd, gedood en begraven (a). Als gevolg kunnen onze zondige begeerten niet meer over ons heersen (b), maar kunnen wij onszelf als een dankoffer aan Hem toewijden (c).

(a) Rom. 6:6. (b) Rom. 6:6, 12. (c) Rom. 12:1.

## Vraag 40

Waarom was het noodzakelijk dat Christus Zich **tot in de dood** toe vernederde? Waarom kon Hij niet op een andere manier voor de zonde betalen?

## Antwoord 40

### DE GERECHTIGHEID EN WAARHEID VAN GOD EIST DE DOODSTRAF

Onze Here Jezus moes sterven, want de **gerechtigheid** en **waarheid** van God eiste dat.

- Met de **gerechtigheid** van God wordt bedoeld zijn verbondstrouw; de HERE blijft getrouw aan wat Hij gezegd heeft in zijn verbond.
- Het woordje **waarheid** heeft ook alles te maken met het verbond van de en zijn verbondswaarden: God is een waar maker van zijn verbondswaarden; Hij maakt waar wat Hij zegt; Hij laat niet één van zijn verbondswaarden onvervuld.

Zo beschrijft de Catechismus God dus: als absoluut trouw aan elk woord dat Hij gesproken heeft en als Eén die zijn woorden, zijn woorden van strafdreiging zowel als zijn heerlijke beloftewaarden, waar maakt. Hij is een God van gerechtigheid en waarheid.

De HERE blijft bij zijn woord. Nu ja, in zijn verbond heeft God tegen Adam gezegd: De dag dat je eet van de boom van kennis van goed en kwaad, zal je zeker steven (Gen 2:17). U kent de geschiedenis: Adam at van de verboden vrucht. Gods verbondstrouw betekende nu dat Hij niet afzag van de straf waarmee Hij in het paradijs gedreigd had. In zijn **gerechtigheid** (verbondstrouw) maakt Hij dat oordeelwoord **bewaarheid**.

Wij **moeten** dus sterven. Dit is het vonnis dat wij verdienen. Hoe kunnen wij daar voorbij komen? Op geen manier. God ziet niet af van de straf. Dat betekent dus dat Christus ons op geen andere manier kon redden dan door te sterven. Gods gerechtigheid en waarheid eisen dat alleen op zo'n manier voor de zonde betaald kon worden.

## Vraag 41

Vraag 41 gaat over de **begravenis** van Jezus.

## Antwoord 41

### HET BEWIJS DAT JEZUS WERKELIJK GESTORVEN IS: ZIJN BEGRAFENIS

*Jezus is gestorven.* Zijn begravenis is de **verzekering**, het bewijs, dat Hij **werkelijk gestorven is**.

Hoe waar dit argument van de Catechismus is, blijkt als we bedenken waarom Pilatus verlof tot zijn begravenis gaf. Pilatus had namelijk eerst bij de officier van de wacht uitgezocht of het lichaam werkelijk dood was. Toen heeft hij beslist van de soldaten gehoord hoe zij er zeker van geworden zijn dat Jezus inderdaad dood was; hoe zij de speer in zijn zijde gestoken hadden en gezien hadden dat er bloed en water uitkwam. De Romeinen wisten dat een lichaam in zo'n geval dood was. Op grond van deze mededeling heeft Pilatus het lichaam aan Josef van Arimathea gegeven om begraven te worden, en zo ligt in de begravenis het bewijs van Jezus' dood.

## Vraag 42

Jezus is dus inderdaad gestorven – daarmee heeft Hij onze straf gedragen.

Dit plaatst ons echter voor een probleem: Als Jezus onze straf gedragen heeft, **waarom moeten wij ook nog sterven** Straft de HERE zodoende de zonde niet twee maal?

## Antwoord 42

### ONZE DOOD IS GEEN BETALING, MAAR AFSTERVEN EN DOORGANG

Onze belijdenis antwoordt: Onze dood is **geen betaling** (loon, straf) voor onze zonde, **maar slechts** (alleen):

- **Een afsterven van de zonde:** In het nieuwe Jeruzalem zondigen wij als gelovigen niet meer. Daar is het definitief en voor altijd en volkomen voorbij met onze zonden en onze zondige aard.

- **Een doorgang tot het eeuwige leven:** De dood is voor gelovigen geen poort meer naar de hel, maar een deur naar het paradijs. Onze dood is dus geen straf meer op onze zonde, maar daardoor wordt de deur van het Vaderhuis voor ons geopend en gaan wij in in de vreugde van onze Here.

### Vraag 43

Vraag en antwoord 43 gaat nu kijken naar **welk nut** wij **nog** uit het kruis van Christus krijgen.

### Antwoord 43

#### CHRISTUS' KRUISDOOD VERLOST ONS OOK VAN DE GEESTELIJKE DOOD

Toen wij in het paradijs gezondigd hadden, hebben wij de dood in drieërlei gedaante over ons gehaald:

- de lichamelijke dood;
- de eeuwige dood (hel), en
- de geestelijke dood.

Met **geestelijke dood** bedoelen we: Alle gevoel voor God en onze naaste was dood. Wij zijn in ons hart gestorven. Onze liefde voor God en onze naaste was dood. Wij waren dood in de misdaden en de zonde.

Evenmin als we uit de lichamelijke dood kunnen opstaan, evenmin kunnen we uit de geestelijke dood opstaan. Christus is de oplossing. Zijn dood verlost ons van de heerschappij van de boze. **Door zijn kracht wordt onze oude mens samen met Hem gekruisigd, gedood en begraven.**

De **oude mens** waarvan hier sprake is, is onze oude, zondige natuur of aard. Dit is hoe wij door de zondeval geworden zijn: vijanden van God en haters van onze naaste. De Catechismus beschrijft de oude mens als **onze zondige begeerten** (oorspronkelijk: de boze lusten van het vlees) die **over ons heersen**.

Dat monster, genaamd **oude mens**, is **samen met Christus gekruisigd, gedood en begraven**.

De Catechismus sluit nu aan bij dit wat Paulus in Romeinen 6:6 zegt: “... aangezien wij dit weten dat onze oude mens samen gekruisigd is, zodat het lichaam van de zonde tot niet gemaakt zou worden en wij niet meer de zonde zouden dienen.” Toe Jezus gekruisigd is, is onze oude mens samen met Hem gekruisigd. Het kruis was niet alleen het sterfbed van Jezus, maar ook het sterfbed van onze oude mens.

**Het offer en de dood van Christus aan het kruis** hebben gevolgen in ons leven: als **gevolg** (als gevolg van dit offer en de dood van Christus) **kunnen onze zondige begeerten niet meer over ons heersen, maar kunnen wij onszelf als een dankoffer aan Hem toewijden**. Ook dit vindt onze Catechismus in Romeinen 6:6: “... aangezien wij weten dat onze oude mens samen gekruisigd is, **zodat** het lichaam van de zonde tot niet gemaakt zou worden en wij niet meer de zonde zouden dienen.” Het kruis was het einde van de heerschappij van onze oude mens.

**Het offer van Christus** is het geheim en de bewerkende oorzaak van ons **dankoffer**. Christus’ kruis heeft alles met ons dankbaarheidsleven te maken.

De heerlijke vrucht van Jezus’ dood, van zijn triomf over onze oude mens, is dat wij ons als een dankoffer aan Christus toewijden. Verlost van de geestelijke dood begint ons leven voor God en onze naaste.

Wanneer wij willen zien of iemand nog leeft, voelen wij zijn pols en luisteren we naar zijn hartslag en of hij nog ademt. Dit zijn alle tekens van leven. Geestelijk moeten er ook tekens van leven zijn. Deze tekens zijn enerzijds strijd tegen de sonde en aan de andere kant liefde voor God en liefde voor onze naaste. Wij zullen bij onszelf de diagnose moeten stellen, want wie niet geestelijk leeft, zal ook niet in eeuwigheid met God leven.



## Zondag 16b

### De neerdalende lijn (4): neerdaling naar de hel

Vraag 44: Waarom volgt er: *en neergedaald is naar de hel*?

Antwoord: Zodat ik in mijn zwaarste aanvechtingen verzekerd kan zijn en mijzelf volkomen kan vertroosten dat mijn Here Jezus Christus mij van de helse benauwdheid en pijn verlost heeft (a). Deze verlossing heeft Hij bewerkt door zijn onuitsprekelijke angst, smarten en verschrikking (b) die Hij ook aan zijn ziel door zijn hele leven, maar vooral aan het kruis geleden heeft.

(a) Jes. 53:5. (b) Ps. 18:5, 6; 116:3; Math. 26:38; 27:46; Heb 5:7.

#### Vraag 44

In deze vraag komen we bij de woorden **neergedaald is naar de hel**.

We kunnen maar zeggen: Hier hebben we eigenlijk een **samenvatting** en een **opsomming** van de **neerdalende lijn** (Zondag 14-16). Daarmee wordt uitgedrukt en verduidelijkt wat **de diepste betekenis** van het **lijden** van onze Here Jezus Christus om onzentwil was.

#### Antwoord 44

##### JEZUS IS NIET NEERGEDAALD NAAR DE HEL ALS PLAATS

Ik wil beginnen door tegen u te zeggen dat er geen enkele Schriftgrond voor het standpunt dat Jezus na zijn dood en terwijl Hij in het graf was in de hel **als plaats** was.

Het is genoegzaam om te wijzen op Jezus' woorden aan de moordenaar: "... vandaag zult o samen met mij in het paradijs zijn" (Luk 23:43) en onze Heilands stervenswoorden: "Vader, in uw handen beveel ik mijn geest" (Luk 23:46). Dat zegt alles: Toen Hij stierf, was Hij bij zijn Vader in het paradijs en **niet** in de hel.

### ... EN TOCH IS JEZUS NEERGEDAALD NAAR DE HEL

Naar de hel als plaats is Jezus dus niet neergedaald, en toch belijden wij: Hij **is** neergedaald naar de hel. Hoe moeten wij dit verstaan?

Ik kan het niet sterk genoeg benadrukken dat Jezus **wél neergedaald** is en dat Hij neergedaald is **naar de hel**. Elk woord van het artikel is waar. De Schrift zelf leert ons dat.

Onze Catechismus belijdt: Onze Here Jezus heeft **onuitsprekelijke angst, smarten en verschrikking ... geleden** – de angst, smarten en verschrikking van de hel. Waar heeft Hij dit helse lijden geleden? Dan antwoordt de Catechismus: **door zijn hele leven, maar vooral aan het kruis**. Laat on het zo zeggen: hier op aarde heeft Hij een hel gehad.

Een tekst die hier van bijzonder belang is, is Efeziërs 4 vers 9: "Maar **dít**: Hij is opgevaren – wat betekenen dat anders dan dat Hij ook eerst **neergedaald** is in de onderste delen van de aarde?" Wij kunnen "de onderste delen van de aarde" beter vertalen als: "de lagere delen, namelijk de aarde". Om te begrijpen wat daarmee bedoeld wordt, moeten we ook vers 10 betrekken, namelijk dat Jezus opgevaren is "boven alle hemelen". Wij hebben hier te maken met twee absolute, radicale uitersten: "neergedaald naar de lagere delen, namelijk de aarde" **tegenover** "opgevaren boven alle hemelen". In het eerste geval wordt het allerdiepste lijden en vernedering van onze Here Jezus – zijn helse lijden – getekend, en in het tweede zijn allerhoogste verhoging. Ik kan het ook zo stellen: vers 9 heeft **niets** te maken met de hel als plek (dat Christus na zijn dood naar de hel als plek neergedaald is) en toch heeft dit vers **alles** met de hel te maken, namelijk in dé zin dat Christus hel op aarde gehad heeft. Hij heeft immers van zijn geboorte tot zijn sterven onder de straf of vloek van God verkeerd – en wat is dat anders dan hel? En juist daarom, omdat Hij zo diep geleden heeft, kan Hij ons de gaven van Efeziërs 4 vers 11 geven.

Er is dus inderdaad sprake van een **neerdalen** en een neerdalen **naar de hel**.

### DE VIA DOLOROSA OF WEG VAN LIJDEN

Soms wordt gezegd: Jezus is niet naar de hel toe gegaan, maar de hel is **aan het kruis** naar Hem toe gekomen.

Deze uitspraak is voor mij net gedeeltelijk aanvaardbaar. Jezus is naar de aarde neergedaald om hier het helse lijden te lijden. De hel is dus niet alleen naar Hem toe gekomen, maar

Hij is er ook heen gegaan. Verder: ***Niet alleen Jezus' kruisiging*** moet ingesloten worden bij de woorden "die neergedaald is naar de hel", maar zijn ***hele aardse leven***, van zijn geboorte tot zijn sterven (HC 15:37; 16:44).

Aan toeristen in Jeruzalem wordt getoond dat de *Via Dolorosa* (de lijdensweg, de weg die Jezus gelopen heeft met het vloekhout) begint bij de rechtszaal van Pontius Pilatus en eindigt bij Golgotha. De Schrift leert echter dat de lijdensweg begonnen is bij de kribbe en gaat tot bij het graf.

#### **EEN DIEPER INZICHT IN DE HELE AARDSE LIJDENSWEG VAN ONZE HERE JEZUS**

Sommige mensen die een probleem met dit artikel hebben, zeggen dat het de indruk schept alsof Christus wel na zijn dood naar de hel neergedaald is. Zij argumenteren dan zo dat alles dat tot voor dit artikel gezegd is, gebeurtenissen zijn die in tijdsorde (chronologisch) het een op het ander volgt: ***eerst*** is Jezus ontvangen van de Heilige Geest, ***toen*** is Hij geboren, ***daarna*** heeft Hij geleden onder Pilatus en is Hij gestorven aan het kruis en toen is Hij begraven. In het licht hiervan lijkt het alsof ons artikel dan zo verstaan moet worden dat het in tijdsorde moet volgen op het begraven, dat het dus zegt: toen (nadat Hij gestorven is en begraven is) is Hij neergedaald naar de hel.

Het feit van de zaak is echter dat de woorden ***eerst***, ***toet*** en ***daarna*** niet in onze vertaling staan en nog minder in de oorspronkelijke.

Wat wij hier eerder hebben, is een geloofsuitspraak aangaande ***de diepste betekenis*** van het leven van onze Here Jezus ***lijden*** van de wieg tot in het graf. Nadat de Twaalf Artikelen al de feiten aangaande Jezus' leen genoemd heeft, verklaart de belijdenis, op grond van de Schrift, wat dat alles betekent: ***Dit*** – dit wil zeggen zijn geboorte, kruis en dood – ***was neerdalen naar de hel***.

#### **DE TWAALF ARTIKELEN EEN MOOI SCHILDERIJ**

De Twaalf Artikelen blijven voor mij een wonder van God. Zie net wat een heerlijk, harmonieus geheel ze zijn. Wie aan een deel van dit schilderstuk tornt, bederft het geheel. Door de invoeging van dit artikel hebben we een belijdenis waarin – net zoals in Efeziërs 4 – het ***neergedaald*** en die ***opgevaren*** staan, de ***hel*** en de ***hemel***.

**DE TROOST VAN HET NEERDALEN: HET PARADIJS OOK VOOR MIJ GEOPEND**

Onze Catechismus zegt zo mooi wat vrucht en doel van Jezus' helse lijden waren: **Zodat ok in mijn zwaarste aanvechtingen verzekerd kan zijn en mijzelf volkomen kan vertroosten dat mijn Here Jezus Christus mij ... van de helse benauwdheid en pijn verlost heeft.**

Ja, Jezus **is** neergedaald naar de hel. Maar daarom kon Hij aan de moordenaar die in de hel was (aan het kruis, het vloekhout) en aan alle helwaardigen die in Hem geloven, het paradijs openen met de sleutel – en er is geen andere – van zijn hellevaart. Daarom zullen deze woorden van onze Catechismus voor ons de grootste troost denkbaar blijven.

## Zondag 17

### De opstijgende lijn (1): de opstanding van Christus

Vraag 45: Welk nut heeft de *opstanding* van Christus voor ons?

Antwoord: Ten eerste heeft Hij door zijn opstanding de dood overwonnen zodat Hij ons de gerechtigheid die Hij door zijn dood verworven heeft, deelachtig kunnen maken (a). Ten tweede worden wij nu ook door zijn kracht tot een nieuw leven opgewekt (b). Ten derde is de opstanding van Christus voor ons een betrouwbare waarborg van onze zalige opstanding (c).

(a) Rom. 4:25; 1 Pet 1:3; 1 Kor 15:16. (b) Rom. 6:4; Kol 3:1, 3; Ef. 2:5, 6. (c) 1 Kor 15:20, 21.

#### Vraag 45

Er wordt gevraagd naar het **nut**, de vrucht, van Christus' opstanding **voor ons**. Telkens vraagt de Catechismus naar de betekenis van dat wat Jezus gedaan heeft voor ons persoonlijk.

In het leven van Christus is er sprake van twee lijnen: een afwaartse en een opwaartse lijn. Eerst was er de neerdalende lijn van zijn lijden en sterven. Wij kunnen gerust zeggen dé lijn liep van de hemel naar de hel. Immers, Jezus moest, om ons te kunnen redden, uit de hemel uit tot in de diepte van Godverlatenheid neerdalen.

In deze zondag beginnen we bij **de opwaartse lijn**: van het graf naar de hemelse heerlijkheid. Deze lijn van verhoging begint met Jezus' opstanding uit het graf, zijn overwinning over de dood, **onze dood**.

## Antwoord 45

### HET VERSCHIL TUSSEN SONDAG 16 EN 17: DOOD – LEVEN

Er is een opvallend verschil tussen zondag 16 en 17:

- In zondag 16 staat de **dood** in het middelpunt: Christus' dood en onze dood.
- In zondag 17 daarentegen zien we precies het tegenovergestelde: **leven**. Jezus leeft en Hij schenkt aan ons het leven! Antwoord 45 is eigenlijk een levenslied: Het zingt van het leven dat wij ontvangen in Christus Jezus, onze Here!

### HET LEVEN IN HET PARADIJS

In het paradijs heeft de mens echt geleefd. Met dit **leven** worden drie dingen bedoeld:

- **Eeuwig leven:** Daarmee wordt bedoeld: Adam en Eva hebben geleefd in de heerlijke tegenwoordigheid van God. Elke dag hebben zij de onbeschrijfelijk grote en wonderlijke liefde van God ervaren. De HERE wandelde met hen. Juist dít heeft het paradijs het paradijs gemaakt.
- **Geestelijk leven:** Daarmee wordt bedoeld: de mens leefde voor God en voor zijn naaste. Zijn hart was vol liefde voor zijn Schepper en zijn medeschepselen. Hij leefde in zijn hart.
- **Lichamelijk leven:** Daarmee wordt bedoeld: het lichaam van de mens kende geen ziekte, aftakeling en dood .

### DOOR DE ZONDEVAL IS DE DOOD IN DE PLAATS VAN HET LEVEN GEKOMEN

- **Eeuwige dood** in plaats van **eeuwig leven**: In plaats van de liefde van God was er nu zijn toorn.
- **Geestelijke dood** in plaats van **geestelijk leven**: In plaats van liefde was er nu haat, zonde, in ons hart. Het hart van de mens stierf.
- **Lichamelijke dood** in plaats van **lichamelijk leven**: Door de zondeval zijn ziekte en dood in de wereld gekomen.

## DOOR DE OPSTANDING VAN JEZUS IS HET LEVEN IN DE PLAATS VAN DE DOOD GEKOMEN

Christus brengt door zijn opstanding *het leven van het paradijs* weer *terug*:

1. ***Eeuwig leven***. De Catechismus zegt: **Ten eerste heeft Hij door zijn opstanding de dood overwonnen, zodat Hij ons de gerechtigheid die Hij door zijn dood verworven heeft, deelachtig kunnen maken.**

Als wij deze woorden van de Catechismus goed willen verstaan, zullen we ze moeten zien in verband met enkele andere vragen van de Catechismus.

Bij antwoord 11 is de **gerechtigheid** of **rechtvaardigheid van God** ter sprake gekomen. Gods gerechtigheid betekent: De HERE is **getrouw aan zijn verbond**. Hij blijft bij dat wat Hij in zijn Woord gezegd heeft. Hij houdt Zich bij zijn verbondswoord: de straf op de zonde is de **dood** (Gen 2:17; Rom. 6:23).

In vraag en antwoord 12 beleeft de Catechismus dat er maar één manier is waarop wij van deze straf bevrijd kunnen worden: Aan de **gerechtigheid** van God moet voldaan worden. Er moet betaald worden.

Nu ja, Christus is gebleven bij deze rechtvaardige eis van God. Hij heeft aan de gerechtigheid van God voldaan door de dood voor ons te sterven (HC 16:40). Hij was getrouw aan de verbondseis van de doodstraf op de zonde. **Dat** is de **gerechtigheid van Christus**, die Hij **door zijn dood verwerft**. Hij heeft in onze plaats de toorn van God gedragen en de vereiste schuld betaald.

Gods antwoord op de **gerechtigheid van Christus** was de opwekking van Christus. Met deze daad van opwekking verklaarde de Vader: Aan zijn gerechtigheid is inderdaad volledig voldaan door de **dood van Christus**.

In de Bijbel wordt soms gezegd: Christus is **opgestaan** (Matt 28:6,7). Daarmee wordt die opstanding beschreven als een **daad van Christus**: Hij heeft de dood overwonnen.

Ander keren wordt in de Schrift het woord **opgewekt** gebruikt. God heeft Christus **opgewekt** ter wille van onze rechtvaardigmaking (Rom. 4:25). Daarmee wordt de opstanding beschreven als **een daad van de Vader**.

In deze daad van de Vader dat Hij Christus opwekte, ligt een grote troost opgesloten. Ik wil dit verduidelijken met het volgende beeld:

Wij kunnen het graf van Jezus vergelijken met **een gevangenis**. In het gewone leven is het zo dat een rechter, als hij werkelijk rechtvaardig is, nooit een misdadiger vrij zal laten voordat hij zijn straf volledig uitgezeten heeft. Wanneer de gevangenisdeuren op een dag voor de gevangene geopend worden, is dit dus het teken dat zijn schuld betaald is.

Nu ja, onze hemelse Vader is de rechtvaardigste Rechter denkbaar. Wanneer Hij de gevangenis van Jezus, zijn graf, opent, dan betekent dit: De Vader is tevreden. De straf die Jezus moest dragen, is volledig afbetaald. Aan de **gerechtigheid** van God is voldaan. Daarom mag de Zoon uit de gevangenis komen. Deze opwekking is als het ware de kwitantie, het bewijs van de Vader dat de schuld betaald is. Nu moeten wij goed onthouden: Het is **onze** schuld die betaald is!

Christus heeft deze gerechtigheid **voor ons verworven**. Door het geloof in Christus krijgen wij deel aan deze **gerechtigheid** of betaling van de schuld door Christus. Voor ons betekent dit als gevolg: In plaats van Gods toorn (de eeuwige dood) zijn liefde (het **eeuwige leven**). Immers, er is ten volle betaald; aan de rechtvaardige eis van betaling is volkomen voldaan.



2. ***Geestelijk leven.*** De Catechismus zegt: **Ten tweede worden wij nu ook door zijn kracht tot een nieuw leven opgewekt.**

In Kolossensen 3:1 legt Paulus het nauwste verband tussen ons leven als ***nieuwe mensen*** (d.w.z.: ons leven als mensen die geestelijk weer leven, mensen die een leven van liefde leiden) enerzijds, en de opstanding van Christus anderzijds. Wij kunnen Paulus' woorden in vers 1 en verder zo samenvatten: "Als u dan samen met Christus opgewekt bent", leef nu ook als mensen die niet meer in het graf van de zonde liggen.

De opstanding van Jezus is ***het geheim*** van ons ***nieuwe leven***. Evenmin als we zelf uit het gewone graf en de dood kunnen opstaan zonder de kracht van Christus' opstanding, evenmin kunnen we uit het graf van de geestelijke dood opstaan zonder de kracht van de opstanding van Christus.

3. ***Lichamelijk leven.*** De Catechismus zegt: **Ten derde is de opstanding van Christus voor ons een betrouwbare waarborg van onze zalige opstanding.**

Door de eerste Adam is de lichamelijke dood in de wereld gekomen.

De tweede Adam, Christus, is uit de lichamelijke dood opgestaan en zijn opstanding is de betrouwbare waarborg, de vaste verzekering, dat wij ook eenmaal uit de dood zullen opstaan.

Zoals wij inbegrepen zijn bij ons eerste hoofd en vertegenwoordiger, Adam, zo zijn wij ook door het geloof inbegrepen bij de tweede Adam, Christus.

## Zondag 18

### De opstijgende lijn (2): de hemelvaart van Jezus

Vraag 46: Wat verstaat u onder: *die opgevaren is naar de hemel*?

Antwoord: Christus is voor de ogen van zijn discipelen van de aarde af naar de hemel opgenomen (a), en Hij is voor ons daar ten goede (b) totdat Hij weer komt om over de levenden en de doden te oordelen (c).

(a) Hand 1:9; Mark 16:19; Luk 24:51. (b) Heb 9:24; 4:14; Rom. 8:34; Kol 3:1. (c) Hand 1:11; Math. 24:30.

Vraag 47: Is Christus dan niet bij ons tot het einde van de wereld zoals Hij ons beloofd heeft (a)?

Antwoord: Christus is ware mens en ware God. Wat zijn menselijke natuur betreft, is Hij niet meer op aarde (b), maar wat zijn Godheid, majesteit, genade en Geest betreft, gaat Hij nooit meer van ons weg (c).

(a) Math. 28:20. (b) Heb 8:4; Math. 26:11; Joh 16:28; 17:11; Hand 3:21. (c) Joh 14:18; Math. 28:20.

Vraag 48: Maar als de mensheid niet overal is waar de Godheid is, worden de twee naturen in Christus dan niet van elkaar gescheiden?

Antwoord: Nee, volstrekt niet. De Godheid kan immers door niets ingeperkt worden en is overal tegenwoordig (a). Hieruit moet volgen dat de Godheid wel buiten zijn aangenomen mensheid (b) is, maar toch ook daarin is en persoonlijk daarmee verenigt blijft.

(a) Jer. 23:24; Hand 7:49. (b) Kol 2:9; Joh 3:13; 11:15; Math. 28:6.

Vraag 49: Welk nut heeft de hemelvaart van Christus voor ons?

Antwoord: Ten eerste dat Hij in de hemel onze Voorspraak bij de Vader is (a). Ten tweede dat wij onze menselijke natuur in de hemel als een betrouwbare waarborg hebben dat Hij, als het Hoofd ook ons, zijn leden, naar Zich toe zal nemen (b). Ten derde dat Hij zijn Geest als waarborg naar ons toe stuurt (c), door wiens kracht wij zoeken naar wat daar boven is, waar Christus aan de rechterhand van God zit, en niet wat op de aarde is (d).

(a) 1 Joh 2:1; Rom. 8:34. (b) Joh 14:2; 17:24; 20:17; Ef 2:6. (c) Joh 14:16; 16:7; Hand 2:33; 2 Kor 1:22; 5:5. (d) Kol 3:1.

## Vraag 46

In deze vraag gaat het over de **hemelvaart** van Christus.

## Antwoord 46

In dit antwoord wordt op het volgende nadruk gelegd:

- Christus' hemelvaart is **een feit**. Die is werkelijk gebeurd: Veertig dagen na zijn opstanding is Jezus met zijn discipelen naar de Olijfberg gegaan. Daar is Christus **voor de ogen van zijn discipelen** van de aarde af naar de hemel opgenomen (Hand 1:9). Zij hebben het met hun eigen ogen gezien. Zij waren er getuigen van, zodat wij tot onze troost mogen weten dat dit waarlijk gebeurd is.

Daarbij moeten we onthouden: de discipelen waren niet zomaar gewone ooggetuigen. Ze zijn door Christus zelf aangewezen en door Christus zelf toegerust met zijn Heilige Geest. Dat had Jezus aan hen beloofd voor zijn hemelvaart: “U zult kracht ontvangen wanneer de Heilige Geest over u komt, en u zult mijn getuigen zijn” (Hand 1:8). Daarom is het getuigenis van de discipelen niet zomaar een zwak, onbetrouwbaar, onzeker menselijke getuigenis. Integendeel, de altijd betrouwbare, verhoogde Here Jezus Christus zelf getuigt met zijn Geest door zijn getuigen. We hebben hier geïnspireerde getuigen. Daarom mogen wij met alle zekerheid weten: Het is werkelijk gebeurd; de hemelvaart van Christus is een **feit**. God zegt het.

Het is echter een **geloofs**feit. Daarmee bedoel ik: Het moet geloofd worden. Wie niet gelooft, zal het feit van hemelvaart niet aanvaarden, maar afdoen als een verhaaltje.

- Het is voor ons **tot ons voordeel: Hij is er voor ons ten goede**. Op dit voordeel breidt de Catechismus uit in vraag en antwoord 49.
- Christus blijft er **totdat Hij weer komt om te oordelen**. De dag komt dat Hij terug zal komen als Rechter.

### Vraag 47

Kort voor zijn hemelvaart heeft onze Here Jezus Christus nadrukkelijk aan zijn kerk **beloofd**: "En zie, Ik ben met u al de dagen tot aan de voleinding van de wereld." (Math. 28:20) Daarbij heeft Hij gezegd: "Amen". Het is waar en zeker.

Maar toen is Hij opgevaren naar de hemel. Hoe moeten we dit nu verstaan? Is Hij nu niet weg? En wat wordt er nu van zijn mooie **belofte** dat Hij met zijn almacht altijd bij zijn kerk zal zijn?

### Antwoord 47

#### DE OPLOSSING VAN HET PROBLEEM

De oplossing van het probleem ligt in het feit dat onze Here Jezus twee naturen heeft:

- **Wat zijn menselijke natuur betreft, is Hij niet meer op aarde**. Zijn menselijke natuur is in de hemel, en omdat dit een ware menselijke natuur is, is die niet alomtegenwoordig.
- **Wat zijn Godheid, majesteit, genade en Geest betreft, gaat Hij nooit meer van ons weg**. Daarop slaat die belofte van Mattheüs 28:20: "En zie Ik ben met u."

#### DE VERKLARING VAN DE BELOFTE VAN MATTHEUS 28

Op een wonderlijk-mooie manier verklaart de Catechismus deze belofte aan ons:

- Onze verhoogde Heiland is met zijn **Godheid** voortdurend bij ons. Zonder ophouden worden we omringd door zijn goddelijke zorg en almacht.

- Met zijn **majesteit**, d.w.z. met zijn koninklijke heerschappij, is Hij altijd bij ons. Als Koning van alle koningen heerst Hij over ons, en ons hele leven is in de handen van deze almachtige en alomtegenwoordige Koning.
- Met zijn **genade** is Hij altijd met ons. Elke dag gaan zijn genadige zorg en zijn onverdiende liefde naar ons uit.
- Hoe nabij Hij bij ons is, horen we in het vierde: Ook met zijn **Geest** is Hij zonder ophouden bij ons aanwezig. Met zijn Heilige Geest woont Hij in onze harten en zijn Heilige Geest doet niets liever dan onze aandacht vestigen op onze Koning en Hogepriester. Zo troost de Trooster ons.

### Vraag 48

De Here wijkt dus niet van ons. Al is Hij naar zijn mensheid in de hemel, toch is Hij met zijn Godheid voortdurend om en met en bij ons. Maar dit plaatst onze Catechismus voor een **ander probleem**: Als de mensheid van Jezus niet overal is waar zijn Godheid is, **worden de twee naturen dan niet van elkaar gescheiden?**

### Antwoord 48

Op dit probleem antwoordt onze Catechismus: Al is de Godheid van Jezus hier bij ons, die is nochtans niet gescheiden van zijn menselijke natuur in de hemel. Immers, als God is Hij op een en hetzelfde ogenblik niet alleen hier op aarde, maar ook bij zijn menselijke natuur in de hemel.

Ik wil dit weer met een beeld verduidelijken: Denk aan twee cirkels, een kleintje binnen een grote. Het kleintje is niet gescheiden van de grote, maar is permanent ingesloten als deel van de grotere. Toch reikt de grote cirkel op plaatsen waar het kleintje niet kan. Zo is het ook met Christus' goddelijke natuur: Die is nooit te scheiden van zijn menselijke natuur en toch zijn er plaatsen waar Jezus alleen met zijn Godheid aanwezig is.

## Vraag 49

De Catechismus vraagt naar het **nut** van Christus' hemelvaart **voor ons**.

De boom van Christus' hemelvaart draagt heerlijke vruchten voor Gods kinderen:

## Antwoord 49

### DE VRUCHTEN VAN CHRISTUS' HEMELVAART

- De eerste vrucht waarop de Catechismus onze aandacht vestigt, is dat Christus **onze Voorspraak bij de Vader is**.

Wij twijfelen zo dikwijls of de Vader naar onze gebeden wil luisteren en of wij door het gebed bij zijn troonzaal mogen ingaan. De hemelvaart verkondigt echter aan ons dat we een Advocaat bij God hebben en Hij treedt met zijn volmaakte offer voortdurend in bij zijn Vader (Rom. 8:34; 1 Joh 2:1). Deze Advocaat of Voorspraak had de meest waterdichte rechtsgronden denkbaar: Zijn bloed. Hij pleit voor ons op grond van zijn offerande. Daarom mogen wij ervan verzekerd zijn dat de Vader naar ons wil luisteren. Christus heeft voor ons de weg naar Gods Vaders troon en Vaderhart gebaad.

- De tweede vrucht die onze Catechismus noemt is **dat wij onze menselijke natuur in de hemel als een betrouwbaar pand (waarborg) hebben dat Hij als het Hoofd ook ons, zijn leden, na Zich toe zal nemen**.

Wij moeten altijd onthouden dat Christus niet alleen ware God is, maar ook ware mens. Toen Hij dus als ware mens in de hemel opgenomen werd door de Vader, is onze menselijke natuur ook weer toegelaten in Gods heerlijke paleis. ***In zijn menselijke natuur zijn wij zijn vertegenwoordiging en ingesloten en toegelaten tot de hemel.***

Zo'n **betrouwbaar pand (waarborg)** hebben wij in onze Here Jezus zijn verheerlijkte menselijke natuur die in de hemel is, dat Paulus kan zeggen dat God de Vader ons samen met Christus "... opgewekt en samen liet zitten in de hemelen in Christus Jezus." (Ef 2:6)

- De derde vrucht van de hemelvaart is **dat Christus ons zijn Geest als tegenpand (waarborg) stuurt**.

De Catechismus krijgt deze beschrijving van de **Geest als tegenpand** (onderpand) bij Paulus (2 Kor 1:22, 5:5; Ef 1:14).

Het woord pand of onderpand komt uit de rechts- en handelswereld van die tijd. Wij kunnen het ook vertalen met “deposito”. Zo’n pand of deposito is gegeven als de eerste vooruitbetaling van het volle bedrag. Dit pand was terzelfdertijd de waarborg of verzekering dat de volle som wel betaald zal worden. In het pand was de volle som dus inbegrepen. In het pand ben je al begonnen om de volle som in bezit te nemen.

Nu noemt Paulus de Heilige Geest het **onderpand**, dat aan de gemeente gegeven is. Daarmee bedoelt hij dat de Geest gegeven is als de eerste vooruitbetaling van de volle erfenis, die wij eenmaal zullen ontvangen. In ontvangst en bezit van de Geest hebben wij de waarborg en verzekering dat wij ook eenmaal het volle heil zullen ontvangen. In dit pand, de Heilige Geest, zijn wij **reeds begonnen** om de volle erfenis in bezit te krijgen.

Christus heeft zijn Geest als **waarborg** naar ons toe gestuurd, zegt de Catechismus, en **door de kracht van de Geest zoeken wij wat boven is, waar Christus is en aan de rechterhand van God zit, en niet wat op de aarde is.**

De woorden **zoeken wij wat boven is, waar Christus is en aan de rechterhand van God zit, en niet wat op de aarde is** komt uit Kolossensen 3:1, 2: “Als u dan samen met Christus opgewekt bent, **zoek de dinge daarboven waar Christus is en aan de rechterhand van God zit.** Bedenk de dingen die boven zijn, **niet wat op de aarde is.**” Dat laat ons precies zien wat de Heilige Geest doet: Hij richt onze aandacht op Christus **die daar boven is** en Hij overtuigt ons dat de verlossing in Hem alleen is.

Het is belangrijk dat wij moeten zien dat het “samen met Christus opgewekt” en het “zoek de dingen daarboven” in Kolossensen 3:1 aan elkaar verbonden worden. Wie door de Heilige Geest deel hebben aan de opwekking van Christus, wie samen met Christus opgewekt zijn in een nieuw leven (een nieuwe mens is), zoekt de dinge daarboven en laat zich beheersen door Christus, die aan de rechterhand van God zit.

In Kolossensen 3:3-17 zult u zien dat dit **zoeken naar wat daar boven is** alles te maken heeft met het afsterven van onze oude mens (onze oude, zondige natuur) en de opstanding

van onze nieuwe mens (om een leven van gehoorzaamheid te leiden onder de genadeheerschappij van Christus).

**Door de kracht van de Geest** zoeken wij wat boven is. Uit eigen kracht zullen we dat nooit doen. Wie daarom in Christus gelooft en zich door Christus laat leiden, mag weten dat het **de kracht van de Geest** is, die in hem werkt. Hij mag weten dat hij de Heilige Geest als tegenpand heeft. "... niemand kan zeggen dat Jezus de Here is, behalve door de Heilige Geest." (1 Kor 12:3)



## Zondag 19a

### De opstijgende lijn (3): Christus is gaan zitten aan Gods rechterhand

Vraag 50: Waarom wordt er bijgevoegd: *en zit aan de rechterhand van God*?

Antwoord: Christus is naar de hemel opgevaren zodat Hij Zich daar als het Hoofd van zijn Christelijke kerk (a) kan betonen, door wie de Vader alles regeert (b).

(a) Ef, 1:20-23; Kol 1:18. (b) Math. 28:18; Joh 5:22.

Vraag 51: Welk nut brengt deze heerlijkheid van ons Hoofd Christus ons?

Antwoord: Ten eerste dat Hij door zijn Heilige Geest de hemelse gaven in ons, zijn leden, uitstort (a). Ten tweede dat Hij ons met zijn macht tegen alle vijanden beschermt en bewaart (b).

(a) Hand 2:33; Ef4:8. (b) Ps. 2:9; 110:1, 2; Joh 10:28; Ef 4:8.

### Vraag 50

Toe onze Here Jezus opvoer naar de hemel ging Hij zitten aan de rechterhand van God. De Catechismus gaat nu verklaren wat deze woorden **zit aan de rechterhand van God** betekenen.

### Antwoord 50

Al in het **Oude Testament** is geprofeteerd dat Christus zal gaan zitten aan de rechterhand van God. In **Psalms 110** staat geschreven: “De HERE heeft tot mijn Here gesproken: Zit aan mijn rechterhand, totdat Ik uw vijanden maak tot een voetbank voor uw voeten.”

In **Mattheüs 22:41-46** zegt Jezus tegen de Farizeeërs de Heilige Geest heeft door David in Psalm 110 van Hem, de Christus, geprofeteerd toen David zei dat de HERE (de Vader) tot mijn Here (Christus) gezegd heeft om aan zijn rechterhand te zitten.

Dat Christus aan de rechterhand van zijn Vader ging zitten, betekent: ***Aan Hem wordt de hoogste macht en heerlijkheid gegeven.*** In Mattheüs 28:18 verwijst Jezus er naar wanneer Hij zegt: "Aan Mij is gegeven alle macht in de hemel en op de aarde".

De Catechismus verklaart **zit aan de rechterhand van God** zo:

- dat Christus ***Hoofd van zijn Christelijke Kerk*** is, en
- dat ***de Vader door Christus alles regeert.***

## Vraag 51

Welk **nut** (voordeel) heeft het nu voor ons als kerk, als gelovigen, dat Christus aan de rechterhand van God zit?

## Antwoord 51

De Here Jezus regeert over de kerk zowel als over de wereld.

Toch heerst Hij op een andere manier over zijn kerk dan over de wereld. ***Het verschil*** ligt hierin dat Hij zijn gemeente overlaadt met ***geschenken***.

De Heidelbergse Catechismus noemt ***twee gaven of geschenken*** die Christus aan zijn kerk geeft:

- **Ten eerste: dat Hij door zijn Geest de hemelse gaven in ons, zijn leden, uitstort.**

Het is wonderlijk hoe de Catechismus het stelt: Christus **stort** door zijn Geest hemelse gaven in ons **uit**. Die spreken van overvloed, van stromen van zegeningen. Het woordje ***uitstorten*** zegt: Zijn hemelse gaven stromen over u als zijn gemeente uit. Hij geeft ze niet die druppelsgewijs, maar het is een stortregen van genadegaven.

Op de Pinksterdag zijn de sluizen van de hemel geopend voor Gods volk. Want op die dag heeft onze hemelse Koning, Jezus, zijn Heilige Geest op zijn kerk uitgestort. In zijn preek op de Pinksterdag noemt Petrus dat Christus aan de rechterhand van God ging zitten en de Heilige Geest uitgestort heeft, dat wat zij op die Pinksterdag beleefden: "Nadat Hij dan

door de rechterhand van God verhoogd is en van de Vader de belofte van de Heilige Geest ontvangen had, heeft Hij die (de Heilige Geest) **uitgestort**, wat u nu ziet en hoort." (Hand 2:33)

In dezelfde preek zegt Petrus dat deze gebeurtenis, de uitstorting van de Heilige Geest, **al in het Oude Testament door Joël (Joël 2:28-32) geprofeteerd** is: "En in de laatste dagen, spreekt God, zal Ik van mijn Geest **uitstorten** op alle vlees, en uw zonen en uw dochters zullen profeteren, en uw jongelingen zullen gezichten zien, en uw ouden zullen dromen dromen." (Hand 2:17)

Bij deze **hemelse gaven** moeten wij eerst denken aan het Woord en de prediking van het Woord. Op de Pinksterdag, na de uitstorting van de Heilige Geest, zijn de apostelen begonnen met preken. Zij verkondigden het evangelie. Wat een zegenstroom komt ons daarin niet tegemoet! Immers, in het Woord horen wij van de weelde van Gods Vaderschap, de rijkdom van Christus' offer en de schat van de Heilige Geest.

Bij deze **hemelse gaven** moeten we ook denken aan de ambten in de kerk (Ef 4:7-12). De ouderlingen zijn geschenken van de Geest. Door hen wil Christus ons regeren, ons voeden en ons bewaren. Door de diakenen wil Hij zijn liefdevolle zorg naar ons laten uitgaan en wil Hij ons liefde voor elkaar leren. Maar niet alleen de kerkenraad ontvangt gaven van de Heilige Geest. Elke gelovige krijgt een bijzondere gave: de één dit en de ander dat, maar nooit zijn de gaven van de één minderwaardig in vergelijking met de ander (1 Kor 12). Aan de één geeft de Geest de gave om te kunnen troosten en aan de ander de gave om te bemoedigen. De Here Jezus maakt ons schatrijk, zodat wij anderen ook met onze gaven rijk en gelukkig zullen maken. De rivier van zegeningen komt naar ons toe gestroomd, niet zodat wij die bij onszelf zullen houden, maar dat wij ze zullen kanaliseren om door te stromen naar onze medemens.

De Heilige Geest deelt ook nog andere **hemelse gaven** aan ons uit: het wonder van de wedergeboorte en de opstanding uit de dood van de misdaden en de zonde. Hij geeft ons het geloof, waardoor Hij de schatten van genade die Christus Jezus is voor ons opent en ons daarin laat delen.

Weer horen we het woord **leden** (zie ook antwoord 49). In antwoord 20 van de Catechismus hebben we gehoord dat we door het geloof in Christus ingelijfd worden. Wij worden deel

van zijn lijf of lichaam, de kerk. Het is van levensbelang om deel te zijn van zijn lichaam. Als leden van het lichaam van Christus delen wij immers in de hemelse weldaden, die ons Hoofd (antwoord 51) in ons, zijn leden, uitgiet.

- **Ten tweede dat Hij ons met zijn macht tegen alle vijanden beschermt en bewaart**

Dit moeten we lezen tegen de achtergrond van de tijd waarin de Catechismus opgesteld is: aan alle kanten dreigde geloofsvervolging. De kerk werd bedreigd. Onder deze omstandigheden heeft de kerk zich vastgeklemd aan de belofte: Christus beschermt en bewaart zij kerk met zijn macht tegen alle vijanden.

Dit is een zuiver Bijbelse gedachte. Immers, in Mattheüs 24 vertelt Jezus zijn volgelingen van de zware vervolging van de laatste dagen. In de wereld zullen zij gehaat worden. En dan, in het laatste hoofdstuk van Mattheüs (28:18-20), kort voor zijn hemelvaart, stuurt Jezus zijn kerk in zo'n wereld om het evangelie te gaan verkondigen. Maar dan verzekert Hij hen: Ze gaan niet alleen, maar "... Ik ben met u..." en "Aan Mij is gegeven **alle macht** in de hemel en op de aarde". De almachtige Koning staat dus achter zijn kerk. Is dit geen heerlijke gedachte ?

In antwoord 51 lezen we van **vijanden** tegen wie de Koning ons beschermt en bewaart. In zondag 52 (antwoord 127) horen we van onze **drie doodsvijanden**: de duivel, de wereld en onze eigen zondige natuur. Daar belijden wij dat deze drie vijanden niet ophouden om ons aan te vallen. Daarbij belijden we dat we in onszelf zo zwak zijn dat wij niet een ogenblik staande kunnen blijven. Is het dan niet heerlijk om te weten dat wij een almachtige Koning hebben die ons **met zijn macht tegen alle vijanden beschermt en bewaart**?

## Zondag 19b

### De stijgende lijn (4): Christus komt weer om te oordelen

Vraag 52: Hoe wordt u getroost *door de wederkomst van Christus om de levenden en de doden te oordelen?*

Antwoord: Dat ik in alle droefheid en vervolging dezelfde Persoon met gespannen verwachting als Rechter uit de hemel verwacht (a) die Zich tevoren in mijn plaats voor de rechtbank van God gesteld en alle vervloeking van mij weggenomen heeft. Verder dat Hij al zijn en mijn vijanden in de eeuwige verdoemenis zal werpen (b), maar mij samen met al de uitverkorenen, naar Zich in de hemelse blijdschap en heerlijkheid zal nemen (c).

(a) Fil 3:20; Luk 21:28; Rom. 8:23; Tit. 2:13; 1 Tess 4:16. (b) Math. 25:41; 2 Tess 1:6. (c) Math. 25:34; 2 Tess 1:7.

### Vraag 52

Wij leren Christus in de Schriften kennen

- als het **Lam** dat voor onze zondesschuld geslacht is;
- wij zien Hem ook als **Koning** zitten aan de rechterhand van God, en
- hier in vraag en antwoord 52 wordt verkondigd dat Hij weer komt als **Rechter** op de wolken van de hemel om gericht te oefenen over hen die nog leven zowel as hen die al gestorven zijn.

De belijdenis van Christus' wederkomst is bedoeld als **troost** voor de gelovige. Daarom vraagt de Catechismus ook: Hoe wordt u **getroost** door de wederkomst van Christus om te oordelen? De Catechismus is toch een troostboekje. Hij wil ons troosten met elk stukje van het werk van Christus. Ook Christus' wederkomst is een troostrijke gebeurtenis.

## Antwoord 52

### 1. DE DAG VAN CHRISTUS' WEDERKOMST IS AL IN HET OUDE TESTAMENT VOORSPELD

Wanneer de profeten in het Oude Testament spraken van wederkomst-dag, hebben ze dikwijls de uitdrukking gebruikt **de dag van de HERE** (Amos 5:18).

De profeten hebben de dag van de HERE beschreven als

- Een dag van oordeel over de vijanden van Gods volk, maar ook als
  - Een dag van oordeel over die leden van het volk van God (de kerk) die zich niet willen bekeren (Amos 5:18).
- Enerzijds zal de dag van de HERE dus een dag van verschrikking zijn, ook voor het verharde, onbekeerde deel van het volk van de HERE.
- Anderzijds zal het een grootse dag zijn voor het gelovige overblijfsel, een dag van verlossing, een dag waarop alles nieuw gemaakt zal worden. In beelden ontleend aan het gewone aardse leven wordt de heerlijkheid van dat wat de dag van de HERE voor het ware volk van de HERE zal brengen, getekend: Zo zal er bijvoorbeeld geen oorlog meer zijn, maar "zij zullen van hun zwaarden pikke smeden en van hun speren snoeimessen", zegt Jesaja 2:4. Op die dag zal het verloren Eden van weleer, het paradijs van het begin, weer terugkeren, want, zegt Jesaja: "Dan weidt de wolf bij het lam, en het luipaard gaat liggen bij het bokje, en het kalf en de jonge leeuw en het vetgemeste vee bij elkaar, en een kleine jongen zal hen hoeden. De koe en de berin weiden, en hun kleintjes liggen bij elkaar; en de leeuw eet stro zoals de os; en de zuigeling speelt bij het hol van een adder, en het gespeende kind steekt zijn hand uit naar het hol van een schorpioen." (11:6-8) Het toneel dat hier voor ogen geroepen wordt, is dat van zalige harmonie en de aller heerlijkste vrede denkbaar.

## 2. DE TROOST VAN CHRISTUS' WEDERKOMST

De belijdenis van Jezus' wederkomst is bedoeld als troost voor mensen in nood: **in alle droefheid en vervolging** mogen wij er getroost aan denken: Jezus komt weer.

Denk eraan wanneer u bedroefd bent over wanneer iemand gestorven is voor wie je liefhad, wanneer u ziek bent, als u weet dat de dood niet ver meer is. Denk eraan wanneer de kerk vervolgd wordt en niemand naar uw getuigenis wil luisteren. Denk eraan wanneer de gebrokenheid van het leven u pijnigt en als die door uw hart snijdt om te zien hoe mensen in haat en nijd leven. Denk er dan aan: Jezus komt weer! Hij komt om alles heel te maken dat door de zonde zo stuk geslagen is! Hij komt weer en dan zal onze droefheid in vrolijkheid veranderd worden!

**Met een opgericht hoofd verwachten wij Hem.** Zo luidt de oorspronkelijke weergave van vraag en antwoord 52. ***Dit betekent twee dingen:***

- ***Wij verwachten Hem als overwinnaars.*** Hoe kunnen wij anders dan Hem in een overwinnaarshouding op te wachten? Wij weten immers: Onze Koning in de hemel heeft definitief getriomfeerd over duivel, ziekte, zonde en dood. Daarom zien wij met verlangen uit naar de dag wanneer Hij zijn overwinning zal afronden en alles weer zal herstellen zoals het eens in het paradijs was. Nooit mag een Christen een verliezershouding aannemen. Daarmee bedoel ik dat een mens toelaat dat de ellende van het leven je neerslaat en je denk: alles is voorbij, alles is hopeloos verloren.
- ***Win zien met groot verlangen uit naar zijn komst. Met gespannet verwachting,*** staat er in de nieuwe vertaling van de Catechismus. De bruid moet toch uitzien naar de komst van haar Bruidegom? In Openbaring 22:20 horen we hoe de bruidsgemeente vol zielsverlangen bidt: "Amen, ja kom, Here Jezus!"

De gedachte dat Christus komt als Rechter om te oordelen maak ons bang, vooral als we aan onze zonde en onze zondige aard denken. Wij zullen eens voor de rechterstoel van de heilige Zoon van God moeten staan. En dan, zegt het Woord, zal Hij scheiding maken tussen de schapen en de bokken. Toch moeten we niet vrezen, zegt onze belijdenis. Immers, de Rechter die komt, is niemand anders dan onze Here Jezus **die Zich tevoren in mijn**

**plaats voor de rechtbank van God gesteld en alle vervloeking van mij weggenomen heeft.** Is dit geen geweldige gedachte: de Rechter op de rechterstoel stond vroeger zelf eerst in mijn plaats in de beschuldigdenbank – Hij die eenmaal op Golgotha mijn vervloeking, mijn straf, op Zich genomen heeft!

*Als Christus als Rechter gaat zitten, zal Hij twee dingen doen.* Hij zal

- **al zijn en mijn vijanden in de eeuwige verdoemenis werpen,**
- **maar zal mij samen met al de uitverkorenen naar Zich in de hemelse blijdschap en heerlijkheid nemen.**

**Naar Hem** toe – dit is het toppunt van zaligheid. Dit is wat de hemel zo'n hemels heerlijke plaats maakt: Onze Bruidegom is er en daar zullen wij voor altijd bij Hem zijn.

### **3. DE TIJD VAN ZIJN WEDERKOMST EN DE TEKENS VAN DE TIJDEN**

Door de eeuwen heen waren er ***mensen die probeerden uit te werken***, zogenaamd op grond van Bijbelse gegevens, ***wanneer het zou zijn***. Zo heeft de stichter van de Jehova-getuigen, Charles Russel, verkondigd dat het duizendjarige vrede-rijk in 1914 zou komen. Toen dat niet gebeurde, zeiden zij dat het wel gekomen was, maar onzichtbaar.

Maar niet alleen de sektes denken dat ze het kunnen berekenen. Ook wij proberen het te doen. Wij zeggen dikwijls dat de tijd van de wederkomst niet meer ver weg kan zijn, want kijk allee maar naar de vreselijk afval van onze dagen en al de rampen en de aardbevingen en de oorlogen. Zijn dat geen tekens dat de wederkomst voor de deur is staat? Zijn dit niet de tekenen van de tijden waarvan Mattheüs 24 en Markus 13 en Lukas 24 schrijven, en zijn het geen bewijzen dat de wederkomst voor de deur staat?

- Daarop moeten we eerst antwoorden: De Bijbel leert ons dat wij niet de tijd van Christus' wederkomst kunnen berekenen, integendeel: Zijn komst zal ***onverwachts*** zijn, ***zoal een dief in de nacht*** (1 Thes. 5:2). En wij weten een dief kondigt niet de tijd van zijn komst aan, maar geheel en al onverwachts, wanneer niemand het verwacht, slaat hij toe. Zo zal het ook gaan met de komst van de Zoon van de mens.



- Ten tweede moeten wij verstaan: Het is niet de bedoeling van de tekenen van de tijden dat wij daaruit afleidingen zouden kunnen maken van het precieze tijdstip van de wederkomst. De tekenen willen **niet** tegen ons zeggen **wanneer** de Here komt, maar **wel dat** Hij komt. Ze zijn bedoeld om ons te herinneren aan zijn komst, om onze verwachting gespannen te houden. In al dé tekenen horen wij zijn naderende voetstappen.
- Ten derde moeten wij weten: Deze tekenen kwamen **reeds in de tijd van de discipels** voor. Jezus zegt bijvoorbeeld tegen zijn discipelen: "En **u** zult horen van oorlogen ..." (Math 24:6).
- Wij moeten in de vierde plaats ook goed verstaan wat de Bijbel bedoelt met **de laatste dagen** waarin deze tekenen zullen plaatsvinden. Ik krijg dikwijls het gevoel dat veel mensen – ook Gereformeerden – daaronder verstaan: de laatste week of maand voor de wederkomst. Toch is dat niet waar. De **laatste dagen** waarvan de Schrift spreekt, is **de tijd tussen de hemelvaart van onze Here Jezus en zijn wederkomst**. In die tijd zullen al de genoemde tekenen plaatsvinden.

## Zondag 20

### Wat wij geloven van de Heilige Geest

Vraag 53: Wat gelooft u van *de Heilige Geest*?

Antwoord: Ten eerste is Hij samen met de Vader en de Zoon ware en eeuwige God (a). Ten tweede is Hij ook aan mij gegeven (b) zodat Hij mij door een waar geloof aan Christus en al zijn weldaden deel laat krijgen (c), mij troost (d) en eeuwig bij mij blijft (e).

(a) 1 Joh 5:7; Gen 1:2; Jes. 48:16; 1 Kor 3:16; 6:19; Hand 5:3, 4. (b) Gal 4:6; Math. 28:19, 20; 2 Kor 1:22 ; Ef 1:13. (c) Gal 3:14; 1 Pet 1:2; 1 Kor 6:17. (d) Joh 15:26; Hand 9:31. (e) Joh 14:16; 1 Pet 4:14.

### Vraag 53

In deze zondag gaat het over de derde Persoon in de goddelijke Drie-eenheid, namelijk de Heilige Geest.

### Antwoord 53

#### 1. HIJ IS WARE GOD

Het gaat over de **Persoon** van de Heilige Geest: Wie en Wat Hij is.

In dit verband zegt de Catechismus dat de Heilige Geest **samen met de Vader en de Zoon ware en eeuwige God is**.

Door de eeuwen heen waren er dwaalleraars die deze waarheid betwijfelden en leerden het dat de Heilige Geest niet God is. Zo was er een zekere Arius die zei dat alleen de Vader Goes is! De Zoon en de Heilige Geest daarentegen zijn slechts schepselen. Daarbij voegde Arius ook nog dé verschrikkelijke lastering dat de Heilige Geest een schepsel is dat lager in rang is dan de Zoon.

Wat zegt de Bijbel echter? Die leert ons heel duidelijk van de waarachtige en eeuwige Godheid van de Geest. Een heel belangrijke bewijsplaats is Handelingen 5:3,4. Dit gaat over de geschiedenis van Ananias die gejoekt had over het bedrag dat hij voor zijn stuk grond gekregen had. Ananias deed alsof hij het hele bedrag voor de voeten van de apostelen gelegd had. Luister nu goed naar het antwoord van Petrus aan hem: "Ananias, waarom heeft de Satan uw hart vervuld om tegen de **Heilige Geest** te liegen?" En hoor dan wat de apostel verder zei: "Je hebt niet tegen mensen gelogen, maar tegen **God**." Hier noemt Petrus de Heilige Geest God!

## 2. HET GROTE BELANG VAN DEZE BELIJDENIS

Waarom is deze belijdenis van de Godheid van de Geest zo belangrijk? **Onze hele zaligheid hangt ervan af**. Ik zal het zo verduidelijken: Wij waren dood door de misdaden en de zonde (Ef 2:1). Zo wordt onze geestelijke toestand beschreven voordat we gered werden. Nu weet u alleen God kan doden levend maken. Trek het dan door naar het werk van de Heilige Geest: Als Hij niet waarlijk God was, zou Hij geen leven in onze dode harten kunnen blazen. Als Hij niet waarlijk God was, zou Hij ons niet uit de geestelijke doodstoestand van de zonde kunnen opwekken en tot leven kunnen brengen, leven voor God en leven voor onze naaste.

## 3. DAT HIJ OOK AAN MIJ GEGEVEN IS

In antwoord 53 belijden wij dat de Heilige Geest **ook aan mij** gegeven is.

Het is niet genoeg dat ik weet Wie en Wat Hij is en wat Hij alles doet. Nee, zegt de Catechismus, als ik belijd dat ik in de Heilige Geest geloof, dan zeg ik daarmee: Hij is ook aan **mij** gegeven. De Heilige Geest met al zijn heerlijke werkzaamheden is ook mijn persoonlijke, kostbare hartbezit.

Hoe kan ik er zo zeker van zijn? **Ik geloof dit op grond van Gods belofte**. Immers, in het uur van mijn **doop** heeft de Here zijn Geest aan mij beloofd.

#### 4. VERBONDSBELOFTE, VERBONDSEIS

God belooft aan ons bij de doop zijn Geest, maar Hij wil ook hebben dat we moeten bidden om de Heilige Geest. Jezus heeft dat op een keer aan zijn discipelen geleerd: "Bid, en aan u zal (de Heilige Geest) gegeven worden; zoekt, en u zult vinden; klop, en u zal opengedaan worden. Want ieder die bidt, ontvangt" (Luk 11:9, 10). Hoort u hoe deze woorden overvloeien van zekerheid: Bidt en het **zal** gegeven worden? Als wij oprecht verlangen naar de Geest en bidden om zijn werkzaamheid in ons leven, dan **zal** de Here ook zijn doopbeloften aan ons in vervulling laten gaan.

#### 5. HET WERK VAN DE HEILIGE GEEST: WAT HIJ DOET

De Heidelbergse Catechismus zegt met welk **doel** (**zodat**) de Heilige Geest aan ons gegeven wordt.

- De Heilige Geest is de Ene die aan ons het geloof schenkt

Ons geloof komt niet uit de aarde op. Het daalt uit de hemel neer. Daarmee bedoel ik: Het geloof is geen scheppingswerk van de mens. Het geloof is een gave van God. Dat leert Paulus ons in Efeziërs 2:8 waar hij zegt: "Want uit genade bent u gered, *door het geloof*, en het (het geloof)(is) niet uit uzelf: het is de gave van God".

**Hoe** geeft de Heilige Geest het geloof? De Heilige Geest komt naar ons toe in de Bijbel. **Het Woord is zijn instrument waarmee Hij in en aan ons werkt.** Het Woord is de workshop van de Heilige Geest. Daarom is het logisch dat wij moeite zullen doen met de Schrift en Woordverkondiging (bijwoning van de eredienst, catechisatie), want daarin komen wij onder de heiligende en herscheppende invloed van de Geest.

De Heilige Geest geeft ons het geloof en dor het geloof leidt Hij ons naar Christus toe. Wij kunnen Hem daarom, zegt Calvijn, terecht noemen **de sleutel** waardoor de schatten van het hemelse koninkrijk voor ons ontsloten worden. Als wij de Geest niet gehad hadden, zouden wij geen geloof gehad hebben. Dan zouden wij voor eeuwig buiten de deur van het hemelse koninkrijk gestaan hebben.

Wat de Heilige Geest nu doet door ons het geloof te geven, is om ons **aan Christus** te verbinden. Hij wil ons van Christus leren en ons naar Hem toe brengen. Dit zegt Jezus zelf in Johannes 14:26: "Maar de Trooster, de Heilige Geest, die de Vader in mijn Naam zal sturen, Hij zal jullie alles leren **en zal jullie herinneren aan alles wat Ik (d.i. Jezus!) tegen jullie gezegd heb.**" Het gaat er dus voor de Geest om, ons te herinneren aan de woorden van onze Heiland. Zijn leer is dit wat de Geest bij de Kerk thuis wil brengen. In Johannes 16:13 zegt Jezus verder dat de Geest ons in de hele waarheid zal leiden, en die waarheid is niets en niemand anders dan onze Here Jezus. Hij is immers de weg en **de waarheid** en het leven. De Heilige Geest doet dus niets liever dan onze aandacht vestigen op Christus!

De Heilige Geest, zegt de Catechismus, laat mij **door een waar geloof** deel krijgen aan **al de weldaden van Christus**. Deze **weldaden** zijn de schat van schuldvergifenis, de weelde van Gods Vaderschap en de rijkdom van het eeuwige leven, om maar net enkele dingen te noemen.

- De **Geest troost ons** met Christus

In Johannes 14:26 wordt Hij Trooster genoemd. Hij troost ons door ons te wijzen op Christus. Het offer van Christus is onze enige troost in leven en in sterven. Dit is de troost die de Heilige Geest dus aan ons brengt – en wat een enorm rijke troost is dit niet! Want in Christus zijn wij gered van de eeuwige toorn van God. Dankzij Christus is alles tussen ons en God weer goed. Om Christus wil mag ik weten dat Gods liefde mij elke dag omringt als een kleed.

Het woord Trooster kan vertaald worden met **Advocaat**. De Heilige Geest is onze Advocaat. In Johannes 14:16 wordt Hij de "andere" Advocaat genoemd. Dit betekent: Er is nog een Advocaat en dat is Christus. Een gelovige heeft dus twee Advocaten. Christus is onze Advocaat in de hemel: Hij bepleit onze zaak voor de rechtbank van God en Hij vraagt dat de Vader ons zal vergeven op grond van zijn offer. De Heilige Geest daarentegen is onze Advocaat hier op aarde: Als onze gewetens ons aanklagen dat wij tegen al Gods geboden zwaar gezondigd hebben, wijst Hij ons altijd weer op de zoenverdienste van Christus. Als de duivel ons beschuldigt en tegen ons zegt dat onze zonden te groot zijn, dat wij toch nooit in de hemel kunnen komen, dan herinnert deze Advocaat ons aan Golgotha en dan overtuigt Hij ons dat het offer van Jezus groot genoeg is om al onze schuld uit te

delgen. Natuurlijk, de Heilige Geest doet dit met het Woord in de hand. De Bijbel is en blijft altijd zijn instrument.

- De **Heilige Geest blijft eeuwig bij ons**

De Heilige Geest is in ons komen wonen. De gemeente in zijn geheel en elke gelovige afzonderlijk is zijn *tempel*. Het is voor ons een grote troost dat de Heilige Geest nooit meer van ons wijkt, maar altijd zo nabij ons is om ons te leiden met het licht van het Woord.

## Zondag 21

### De kerk, de gemeenschap van de heiligen en de vergeving van zonden

Vraag 54: Wat gelooft u van de *heilige, algemene Christelijke kerk*?

Antwoord: Dat de Zoon van God (a) uit het hele menselijke geslacht g (b) voor Zich een gemeente die tot het eeuwige leven uitverkoren is (c), door zijn Geest en Woord (d) in de eenheid van het ware geloof (e) van het begin van de wereld af tot het einde toe (f) vergadert, beschermt en onderhoudt (g) en dat ik daarvan een levend lid ben (h) en eeuwig zal blijven (i).

(a) Ef 5:26; Joh 10:11; Hand 20:28; Ef 4:11-13. (b) Gen 26:4; Op 5:9. (c) Rom. 8:29; Ef 1:10-13. (d) Jes. 59:21; Rom. 1:16; 10:14-17; Ef 5:26. (e) Hand 2:42, Ef 4:3-5. (f) Ps. 71:17, 18; Jes. 59:21; 1 Kor 11:26. (g) Math. 16:18; Joh 10:28-30; Ps. 129:1-5. (h) 1 Joh 3:14, 19-21; 2 Kor 13:5; Rom. 8:10. (i) Ps. 23:6; 1 Kor 1:8, 9; Joh 10:28; 1 Joh 2:19; 1 Pet 1:5.

Vraag 55: Wat verstaat u onder *de gemeenschap van de heiligen*?

Antwoord: Ten eerste dat de gelovigen, allemaal samen en ieder afzonderlijk, als leden met de Here Christus gemeenschap en aan al zijn schatten en gaven deel hebben (a). Ten tweede dat ieder verplicht is om zijn gaven gewillig en met vreugde tot nut en zaligheid van de ander leden aan te wenden (b).

(a) 1 Joh 1:3; Rom. 8:32; 1 Kor 12:12, 13; 1 Kor 6:17. (b) 1 Kor 12:21; 13:1, 5; Fil 2:4-8.

Vraag 56: Wat gelooft u van de *vergeving van de zonden*?

Antwoord: . Dat God, op grond van de voldoening van Christus, aan al mijn zonden en ook mijn zondige aard waartegen ik mijn leven lang moet strijden (a), nooit meer wil denken. Uit genade wil Hij aan mij de gerechtigheid van Christus schenken (b) zodat ik nooit in het strafgericht van God zal komen (c).

(a) 1 Joh 2:2; 1:7; 2 Kor 5:19. (b) Rom. 7:23-25; Jer. 31:34; Micha 7:19; Ps. 103:3, 10, 12. (c) Joh 3:18; 5:24.

## Vraag 54

Het woord **kerk** betekent ***die aan de Here behoren***. Door het geloof weten wij Hij heeft ons met zijn kostbare bloed tot zijn ***eigendom*** vrijgekocht (antwoord 34).

De kerk wordt beschreven als **heilige** kerk. Dit is eveneens een geloofsuitspraak. **Heilig** betekent: ***afgezonderd door God voor God en zijn dienst. In Christus*** is de kerk werkelijk geheiligd (Heb 10:10). “Want door één offer heeft Hij voor altijd volmaakt hen die geheiligd worden.” (Heb 10:14)

Het woord **algemene** betekent dat het gaat over ***de kerk over de hele wereld en van alle tijden***. Ook de kerk is een zaak van **geloof**: Wat **gelooft** u van de heilige, algemene, Christelijke kerk? Door het geloof weten wij dat de Zoon van God een kerk vergaderd, beschermt en bewaart.

Iemand vroeg in een tijd waarin dwaalleer en kerkvervolging heel erg waren, aan een predikant: Dominee, hoe gaat het met de kerk? Daarop antwoordde de predikant: Het gaat goed met de kerk, want de Zoon van God vergadert, beschermt en bewaart zijn kerk. Dit is wat ik bedoel als ik zeg dat de kerk een zaak van geloof is. **Ondanks** alle tegenslagen en ondanks dat wat mensen doen, gaat de kerk nochtans door, **dankzij** de Zoon van God. Geloof aan de kerk is geloof in de Zoon van God.

## Antwoord 54

### 1. KERKBOW IS HET WERK VAN DE ZOON VAN GOD

Het is bijzonder treffend dat wanneer de Catechismus over de kerk spreekt, hij niet begint met wat mensen doen, maar begint met de woorden “**Dat de Zoon van God ...**”

Kerkbouw is geen mensenwerk. Het is niet dankzij het werk van dominees en ouderlingen dat er een gemeente is en dat mensen groeien in het geloof. Het is ook niet dankzij de vlijtige huisgodsdienst van ouders dat er een vergadering van gelovigen is.

Het is alleen dankzij de Zoon van God dat de kerk ontstaat, bestaat en voortbestaat.

### 2. DE ZOON VAN GOD VERGADERT, BESCHERMT EN ONDERHOUDT DE KERK



Het kerkenwerk van **de Zoon van God** behelst drie dingen:

- De Zoon **vergadert** de kerk

De Zoon van God is de grote Kerkbouwer. Deze waarheid heeft Jezus zelf aan zijn discipelen verkondigd toen Hij op een keer tegen Petrus zei: "Jij bent Petrus, en op deze rots zal **Ik** mijn gemeente bouwen." (Math. 16:18)

Jezus vergelijkt de kerk dus met een gebouw, een huis, dat opgericht wordt. Dit beeld gebruikt de Bijbel meerde keren. Zo zei Paulus tegen de Korinthiërs: "Het gebouw van God bent u." (1 Kor 3:9)

De Zoon van God vergadert de kerk. Hij verzamelt ons. Hij brengt ons tot geloof en Hij legt ons in de schoot van de kerk. Zo groeit de tempel van de Here tot een machtig bouwwerk tot eer van God alleen. Immers, Hij, en niet mensen, laat het gebouw verrijzen. Daarom, wie wil roemen over de kerk, moet niet roemen in mensen, moet niet roemen in trouwe huisgodsdienst, moet niet roemen in de mooie preken van deze of gene dominee, maar moet roemen in de Here alleen.

- De Zoon **bewaart** de kerk

Bij de Zoon ligt dus het **ontstaan** van de kerk. Dat is echter niet alles. Hij is ook de almachtige waarborg dat de kerk zal **voortbestaan**.

Wij moeten goed onthouden dat de kerk een bedreigd gebouw is. In Mattheüs 16:18 is er sprake van de poorten van het dodenrijk: De Satan en zijn legioenen stormen bij de poorten van de hel uit om de kerk aan te vallen en te vernietigen. Door de eeuwen heen, dag voor dag, van ogenblik tot ogenblik, loodst de duivel de ene aanval na de andere tegen de kerk van de Here. Nu doet hij dat op de ene manier, dan weer op een andere manier. Soms probeert hij de kerk door bloedige vervolging uit te wissen, soms door dwaalleer en afval. Steeds is hij actief. Daarbij is hij veel sterker dan wij. Als het van ons zou afhangen, zou de kerk al lang niet meer bestaan..

Onze enige troost, maar ook onze zekere troost is: De Zoon van God, zelf almachtig God, bewaart zijn schapen.

In Mattheüs 16 noemt de Here Jezus ons **zijn** gemeente. Wij zijn zijn **eigendom**. Dit is toch wat het woord **kerk** betekent. Hij heeft duur voor ons betaald. Ja, het heeft Hem zijn bloed gekost. Denken jullie dan dat de Here, terwijl wij Hem zo'n hemelhoge prijs gekost hebben, zal toelaten dat de hel ons van Hem ontrooft en de duivelse legermachten ons verslinden?

- De Zoon **onderhoudt** de kerk

Dit betekent Hij voorziet ons van de geestelijke spijs. Hij is de goede Herder die ons leidt naar groene weivelden en naar wateren waar rust is. Zonder voedsel kunnen de schapen niet leven. Het onontbeerlijke voedsel verschaft de Zoon van God aan ons.

### 3. DIT KERKENWERK DOET DE ZOON DOOR ZIJN GEEST EN WOORD

De Zoon van God vergadert, beschermt en onderhoudt de kerk **door zijn Geest en Woord**:

- Hij **vergadert** zijn kerk **door zijn Geest en Woord**

Handelingen is het boek van het kerk vergaderende werk van onze Here Jezus Christus. Zoals Genesis het boek is van de schepping van hemel en aarde, zo kunnen wij Handelingen in zekere zin het boek van de schepping van de kerk noemen, want we horen daarin hoe de Here door zijn Woord en Geest voor Zich een kerk **vergadert** (verzamelt) uit alle volken, naties en talen.

Boven het boek Handelingen staat in onze vertalingen: ***De handelingen van de heilige apostelen***. Dit is echter niet correct. Dé naam staat ook niet in het oorspronkelijke Grieks. Een betere naam zou zijn: ***De handelingen van onze Here Jezus Christus door zijn Geest en Woord***. Immers: het boek is vol van het werk van **de Heilige Geest**, en van het begin tot het einde van Handelingen horen wij hoe **het Woord** gepredikt wordt. Al in hoofdstuk 2 begint het. De Heilige Geest wordt uitgestort en het eerste wat de discipelen dan doen, is het Woord verkondigen. De Geest gaat met het gepreekte Woord aan het werk en het verrassende resultaat van de actie Geest-en-Woord is dat op die Pinksterdag 3 000 mensen bij de gemeente gevoegd werden!

Hier hebben we **het geheim van kerkgroei en gemeente-uitbreiding**: De Geest, door Woordverkondiging, d.w.z. de prediking. Daaruit moeten wij leren hoe belangrijk de

preken, catechisatie en huisbezoek zijn, want daarin komt de Geest naar ons toe en door het Woord werkt Hij in ons.

Wij hebben ook de Geest nodig. Als de Geest onze ogen niet opent, blijven we blind voor het Woord. Daarom moet het ons dagelijks gebed zijn dat de Geest door zijn Woord krachtig in onze levens en in de wereld werkzaam zal blijven. Calvijn gebruikt in dit verband het beeld van een blinde die de zon niet kan zien. Zo gaat het ook met ons in geestelijke zin: wij zijn blind voor het Woord en we begrijpen er niets van, tenzij de Geest ons “ogen” geeft. Als de Geest ons niet krachtig overtuigt, geloven wij het Woord niet, en blijven we buiten de kerk staan.

- De Zoon **bescherm**t zijn kerk ook **door zijn Geest en Woord**

In Efeziërs 6:17 noemt Paulus heel treffend het Woord *het zwaard van de Geest*. Daar hebben we het weer: Geest en Woord. Hete Woord is onze vesting. Binnen het fort zijn we veilig tegen de verzoeking van de Satan. In het Beloftewoord van God vinden we rust en troost en veiligheid. Met het zwaard van de Geest slaan wij zijn aanvallen af. Maar hoe krijgen wij dit machtige wapen in handen? De Geest geeft het aan ons. Hij geeft ons geloof en inzicht in het Woord. Hij maakt ons bekwaam om het te hanteren, om dwalingen tegen te kunnen staan en om Satan te weerleggen als hij tegen ons zegt dat de Here ons vergeten heeft of dat onze zonden te groot zijn om vergeven te worden.

Het spreekt natuurlijk vanzelf dat wij ook een verantwoordelijkheid hebben. Wij moeten ons bewapenen. Wij moeten het Woord leren kennen. Dat doen we als we naar de kerk gaan, huisgodsdienst houden en persoonlijk met de Bijbel bezig zijn.

- De Zoon van God **onderhoudt** zijn kerk **door Geest en Woord**

Zijn Evangeliewoord is het voedsel. Zonder dat zouden wij geestelijk sterven. Daarom, wil een kerk leven en blijven leven, dan moet hij naar de “groene weivelden” van het Woord gaan.

#### 4. WIE AAN DEZE KERK BEHOREN

Wie behoort tot die kerk?

Een mens is geneigd om dadelijk te zeggen: Natuurlijk iedereen die lidmaten zijn van de Gereformeerde Kerk en andere kerken.

De Catechismus zegt echter: De kerk zijn die mensen die **tot het eeuwige leven uitverkoren zijn**. Niet alle kerkmensen zijn uitverkoren. In de kerk zijn er ook mensen die niet werkelijk geloven en zich niet dagelijks bekeren.

Onze Nederlandse Geloofsbelijdenis spreekt in artikel 29 van de ware kerk en zegt dan dar er in de kerk ook huichelaars zijn. Deze huichelaars zijn in de kerk met de goeden vermengd. Zij behoren echter niet tot de kerk, hoewel zij er uiterlijk in zijn.

Het is een heel interessant woord dat de Nederlandse Geloofsbelijdenis gebruikt: **huichelaars**. Eigenlijk staat er oorspronkelijk **hypocriet**. Dat is een Grieks woord en het betekent **toneelspeler**. In de kerk zijn er veel mensen die toneel spelen. Zij doen alsof ze Christenen zijn. Ze zeggen dat ook, maar het ware, vruchtdragende geloof ontbreekt bij hen. Zij behoren maar net aan de kerk omdat ze daarom niet als heidenen beschouwd willen worden. Of ze behoren aan de kerk omdat Pa en Ma of de gemeenschap dat verwacht, maar hun hart en ziel zijn er niet bij betrokken. Het is voor hen geen vreugde om samen met het volk van de Here op te gaan naar de kerk.

Deze dingen moeten ons dwingen tot ernstig zelfonderzoek: Waarom komen wij naar de kerk? En waarom willen wij deel zijn van het volk van de Here? Dit moet ook gezegd worden om de huichelaars te ontmaskeren en om de onverschilligen wakker te schudden.

Misschien vraag je jezelf af: Maar ben ik een uitverkorene? Behoor ik waarlijk bij de ware kerk? Kan ik dat weten?

Daarop wil ik antwoorden: Zeker kunnen wij weten of wij werkelijk lid zijn van de kerk en of wij uitverkorenen zijn. Hoe kunnen we dit weten? Door de Geest en het Woord. Immers, door Geest en Woord vergadert Jezus zijn kerk. En nu zegt de Heilige Geest in dat Woord: "Hij die in de Zoon gelooft, heeft het eeuwige leven; maar hij die de Zoon ongehoorzaam is, zal het leven niet zien, maar de toorn van God blijft op hem" (Joh 3:36).

Wij mogen en moeten de Geest ook bidden om een waar geloof.

## 5. DE KERK ALS MOEDER

De Zoon van God vergadert, beschermt en bewaart door zijn Woord en Geest.

In dit werk gebruikt Christus de kerk.

De gemeente, zegt Calvijn, is de moeder van de gelovigen (zie ook Gal 4:26). Aan moeder Kerk is het zaad van het onvergankelijke leven (het Woord) in bewaring gegeven (1 Pet 1:23). Door dat Woord geeft moeder Kerk geboorte aan de gelovigen en door dat Woord voedt de gemeente de gelovigen. Wie weigert om de gemeente als moeder te hebben, begeert tevergeefs om God als Vader te hebben. Immers, God verwekt zijn kinderen en maakt hen groot, maar Hij doet dat door de dienst van de gemeente.

Het is niet de kerk die ons het geloof geeft, maar het is God zelf door zijn Woord en Geest. Toch heeft het de Here behaagd om zijn kerk daarin te gebruiken. De kerk is zijn instelling en door zijn ambtsdragers wil hij de gelovigen toerusten en de gemeente laten groeien (Ef 4:11 e.v.). Door de prediking van de kerk komen wij tot geloof (Rom. 10:14-17).

## Vraag 55

In deze vraag gaat het over **de gemeenschap van de heiligen**. Met de **heiligen** worden de gelovigen bedoeld. Wij moeten het woord heiligen goed verstaan. Het betekent niet dat wij in onszelf zonder zonde zijn. Nee, ons is in en door Christus geheiligd. **Geheiligd** wil ook zeggen: afgezonderd van de wereld en toegewijd aan God.

## Antwoord 55

### TWEE LIJNEN

We zien in dit antwoord twee lijnen lopen:

- Lijn 1 is de lijn naar de Here Jezus Christus: ***De gelovigen hebben deel aan de Here Christus:***

Door het geloof hebben wij **aan al zijn schatten en gaven deel**. We kunnen denken aan de schat en gave van het Woord, de schat en gave van de Heilige Geest, enzovoorts. God maakt ons schatrijk in Christus.

- Lijn 2 is de lijn naar elkaar toe: ***De gelovigen hebben een verplichting tegenover elkaar:***

Ook bij lijn nummer 2 horen we van **gaven**. Bij de eerste lijn is gezegd dat wij deel hebben aan de schatten en gaven van Christus. Nu leert de Catechismus: Wij zijn **verplicht** om onze gaven tot voordeel van de andere leden van het lichaam van Christus aan te wenden. God maakt ons rijk, zodat wij anderen rijk zullen maken. Hij geeft ons gaven zodat wij de gaven zullen uitdelen. Dat is iets waartoe wij verplicht worden.

- In 1 Korinthiërs 12:12 e.v. beschrijft Paulus de kerk met het beeld van een lichaam. Wij zijn **aan Christus verbonden**, want Hij is het **Hoofd** en wij de **leden** van het lichaam. Deze beeldspraak maakt duidelijk hoe vast wij aan Christus verbonden zijn. Vanuit het Hoofd regeert de Geest het hele lichaam. Als u een lichaam van een hoof afsnijdt, zal het lichaam dadelijk doodgaan. Een Lichaam zonder hoofd kan niet bestaan. Zo kan een kerk niet zonder Christus, zijn Hoofd, bestaan.
- Dit beeld in 1 Korinthiërs 12:12 en verder maakt ook duidelijk dat wij **aan elkaar verbonden zijn**. Als je een lid (lichaamsdeel) van het lichaam afsnijdt, sterf het ook dadelijk af. Een lid kan ook niet zonder het lichaam bestaan. Een kerklidmaat kan niet zonder de gemeente bestaan.

## Vraag 56

Zondag 21 behandelt ten slotte het wonder van **de vergeving van zonden**.

## Antwoord 56

Waarom vergeeft de Vader onze zonden? **Op grond van de voldoening van Christus**. Hij heeft **voldaan** aan de wet in onze plaats.

**Uit genade**, d.w.z. zonder verdienste, wil de Vader aan mij **de gerechtigheid van Christus** schenken. Met de gerechtigheid van Christus wordt bedoeld: Christus' gehoorzaamheid aan de wet. Die, zegt de Catechismus, wordt op mijn rekening gezet zo alsof ik zelf alles volbracht heb.

De vrucht hiervan is dat ik **nooit in het strafgericht van God zal komen**.

## Zondag 22

### De opstanding van het vlees en het eeuwige leven

Vraag 57: Welke troost geeft de *opstanding van het lichaam* aan u?

Antwoord: Dat niet alleen mijn ziel na dit leven dadelijk tot Christus, zijn Hoofd, opgenomen zal worden (a), maar ook dit zelfde lichaam van mij, door de kracht van Christus opgewekt, weer met mijn ziel verenigd en aan het heerlijke lichaam van Christus gelijkvormig zal worden (b).

(a) Luk 16:22; 23:43; Fil 1:21, 23. (b) Job 19:25, 26; 1 Joh 3:2; Fil 3:21.

Vraag 58: Welke troost schept u uit het artikel van het *eeuwige leven*?

Antwoord: Dat, aangezien ik nu al het begin van de eeuwige vreugde in mijn hart ervaar (a), ik na dit leven volkomen zaligheid zal bezitten – een zaligheid die geen oog gezien, geen oor gehoord en in het hart van geen mens ooit opgekomen is – om God daarin eeuwig te prijzen (b).

(a) 2 Kor 5:2, 3. (b) 1 Kor 2:9.

#### Vraag 57

Deze vraag, evenals de volgende, begint met het woord **troost**: **Welke troost geeft de opstanding van het vlees aan u?**

Onze enige troost in leven én in sterven is dat ik met **lichaam én ziel**, in leven en in sterven, aan Christus behoor (HC 1:1).

In deze vraag gaat het erover dat zowel mijn ziel als mijn lichaam van de dood verlost wordt.

#### Antwoord 57

**MIJN ZIEL**

Onze Catechismus begint bij dat wat met onze ziel gebeurt het ogenblik dat wij sterven: **dat mijn ziel na dit leven dadelijk tot Christus opgenomen zal worden.**

Mijn ziel wordt **dadelijk**, op dat ogenblik dat ik sterf, tot Christus, mijn Hoofd, opgenomen. Op dat ogenblik als ik mijn ogen in dit aardse jammerdal sluit, op datzelfde moment open ik mijn ogen in Gods zalige paradijs.

De hele Schrift getuigt ervan. Het sluit ook het Oude Testament in, want in Psalm 73 zingen we immers:

*U zult mij leiden door uw raad,  
o God, mijn Hulp, mijn Toeverlaat,  
en na de dag van aardse strijd,  
mij opnemen in uw heerlijkheid.* (Ps. 73:10, berijmd)

Reeds de mensen onder het Oude Verbond wisten dus van een leven na de dood. Maar nog duidelijker leren wij dat uit het Nieuwe Testament. Denk maar aan de woorden van Jezus aan de berouwvolle moordenaar aan het kruis: "Voorwaar, Ik zeg u, vandaag zal je met Mij in het Paradijs zijn." (Luk 23:43) Het lichaam van deze moordenaar is dus, toen hij stierf, naar de ashoop gebracht, zoals met moordenaars gehandeld werd in die tijd, maar zijn ziel was in Gods eeuwige paradijs, samen met Jezus.

Door de eeuwen heen, ook vandaag nog, waren en zijn er mensen die het leven na de dood ontkennen. Zij zeggen dood is dood. Als je sterft, is alles voorbij. Er zijn zelfs zogenaamde Christenen die het voortleven van de ziel na de dood ontkennen. Zij beweren dat wij zullen slapen totdat Jezus komt. Het getuigenis van de Schrift is echter zo overweldigend dat wij er niet eens over hoeft te redekavelen.

De Bijbel zegt heel wat over de zogenaamde **tussentoestand**. Met de tussentoestand wordt in de theologie bedoeld de tijd tussen ons sterven en de opstanding van ons lichaam. Het gaat dus over de tijd waarin ziel en lichaam van elkaar gescheiden zijn, de tijd waarin ons lichaam tot stof vergaat in het graf, maar onze ziel bij Christus is. Want hoor maar net wat Paulus zegt in Filippenzen 1:23: "... ik heb verlangen om heen te gaan en met Christus te zijn, want dat is verreweg het beste". Daarbij sluit onze Catechismus aan wanneer hij zegt: **Mijn ziel wordt dadelijk naar Christus, zijn Hoofd, opgenomen.**

De Bijbel verkondigt dus in duidelijke en heerlijke taal hete bewuste voortbestaan van de zielen van de gelovigen na de dood. Maar er is ook een donkere andere zijde: het voortleven



van de zielen van de ongelovigen. Want van de rijke man wordt gezegd dat ook hij bij zijn sterven zijn ogen in het hiernamaals opende, maar toen was hij in het dodenrijk en hij leed helse smarten (Luk 16:23,24). Terwijl de gelovigen genieten van Christus' heerlijke gemeenschap en zijn liefdevolle nabijheid, is het bij de goddelozen precies het tegenovergestelde. Zij zijn gescheiden van God en afgesneden van de zaligheid: er is een diepe kloof (Luk 16:26). Hun lot zal met één woord verschrikkelijk wezen. Terwijl de hemel betekent om **met** God te zijn, betekent de hel om **zonder** God te zijn. Terwijl de hemel betekent om de volheid van Gods liefde te smaken, betekent de hel om de pijn van zijn toorn ervaren.

### **MAAR OOK MIJN LICHAAM**

**Ook ditzelfde lichaam van mij zal, door de kracht van Christus opgewekt, weer met mijn ziel verenigd en aan het heerlijke lichaam van Christus gelijkvormig worden**

De mens is ziel én **lichaam**. God heeft beiden gemaakt. Daarom verlost onze Levensvorst, Jezus, niet alleen onze zielen, maar ook onze lichamen, want dat is voor Hem ook belangrijk. Dit zal Hij doen wanneer Hij komt op de wolken van de hemel. Dan zal Hij alles nieuw maken, ook mijn afgetakelde en vergane lichaam.

In 1 Thessalonisensen 4:16, 17 schrijft Paulus over de wederkomst en dan vertelt hij dat de bazuin zal weerklinken "... en zij die in Christus gestorven zijn, zullen eerst opstaan".

Dan zullen wij een **verheerlijkt lichaam** ontvangen. Op verschillende plaatsen spreekt Paulus van het lichaam. Zo zegt hij in Filippenzen 3:20, 21 dat wij als Verlosser verwachten de Here Jezus Christus, "die ons vernederde lichaam van gedaante zal veranderen, om gelijkvormig te worden aan zijn verheerlijkte lichaam ...".

Onze lichamen zullen **door de kracht van Christus opgewekt worden**. Christus is onze troost.

Ook in 1 Corinthiërs 15:51-53 gaat Paulus erop in en dan gaat hij in op het verschil tussen ons oude lichaam en ons verheerlijkte lichaam: "Zie, ik deel u een verborgenheid mee: Wij zullen niet allen ontslapen, maar wij zullen allen veranderd worden, in een ogenblik, in een oogwenk, bij de laatste bazuin; want de bazuin (van de wederkomst – AHB) zal weerklinken en de doden zullen onvergankelijk opgewekt worden; en wij zullen veranderd

worden. Want dit vergankelijke moet met onvergankelijkheid bekleed worden, en dit sterfelijke moet met onsterfelijkheid bekleed worden".

Wat kunnen wij uit 1 Corinthiërs 15 afleiden over het verheerlijkte lichaam, hoe het zal zijn? Misschien kunnen we het meeste leren als we letten op het verschil tussen ons oude en ons nieuwe lichaam, want Paulus spreekt van vergankelijk-onvergankelijk, sterfelijk-onsterfelijk. Uit het hele gedeelte leren wij dus één ding: het verheerlijkte lichaam zal niet meer onderworpen zijn aan de ontbindende krachten van de dood. De dood zal niet meer zijn. Daarom juicht Paulus: "De dood is verslonden in de overwinning." (1 Kor 15:54)

Ons huidige lichaam draagt de littekens van de zondeval: ziekte, gebreken, zwakheid, enzovoorts. Van het ogenblik van onze geboorte af zijn er ontbindende krachten, de krachten van de dood, in ons aan het werk. Daarom zegt ons **doopformulier** dat dit leven toch niets anders aan een geleidelijk sterven is. Ieder van ons draagt de kiem van de dood in zich om en elke komen wij een stap dichterbij het graf. Elke ziekte takelt ons af, beetje bij beetje, en uiteindelijk komt de definitieve slag.

Maar wat zal met de lichamen van de ongelovigen gebeuren? Ook hun lichamen zullen opstaan uit de graven, maar de Bijbel zegt dat dit "afgrijselijk" zal zijn (Jes. 66:24; Dan 12:2).

Ik wil dit deel afsluiten door u erop te wijzen dat ook hier het "bij Jezus zijn" het voornaamste is, want wanneer Paulus in 1 Thessalonicenzen 4 schrijft over de wederkomst en de opstanding van het lichaam, eindigt Hij met de woorden: "... en zo zullen wij altijd bij de Here zijn" (vs. 17). Dat is dus het belangrijkste: niet dat wij niet meer ziek zullen worden of pijn zullen lijden of zullen sterven, maar dat wij bij de Here zullen zijn, in zijn volmaakte tegenwoordigheid.

## Vraag 58

De Catechismus gaat nu het artikel van **het eeuwige leven** en de troost die dat ons geeft, behandelen.

## Antwoord 58

### NU REEDS

Het eeuwige leven is voor de Catechismus niet iets dat pas na de dood begint. **Nu al ervaren wij het begin van de eeuwige vreugde in ons hart.** Hier al, hier waar wij ons bevinden in het “doods/dal diep en donker”, hier al gaat het licht van het leven op.

Johannes verklaart in zijn eerste zendbrief: "En dit is het getuigenis: dat God ons het eeuwige leven gegeven heeft, en het leven is in zijn Zoon. Hij die de Zoon heeft, heeft het leven; wie de Zoon van God niet heeft, heeft niet het leven." (1 Joh 5:11,12) Dit is tegenwoordige tijd. Wij hebben het nu al. Het eeuwige leven is niet alleen toekomstmuziek, maar een triomflieder van het heden.

Wel is het zo dat wij **nu** nog maar net **het begin** ervaren. De spits is er al; **ná dit leven** zal ik **volkomen zaligheid** bezitten.

### WAT DIT EEUWIGE LEVEN IS

Wat is dit **eeuwige leven**? Om dat te verstaan, moeten we terug naar het paradijs. Dat was Adam en Eva daar, voor de zondeval, genden, dat was het eeuwige leven. Zij genoten namelijk Gods voortdurende nabijheid. Elke dag ging zijn Vaderlijke zorg naar hen uit. Het paradijs was een luid opklinkend lied van de liefde van God. De band tussen hen en God was nog heel. Ze konden naar God toe gaan en God wandelde met hen. Dat is eeuwige leven. Dit is hemel op aarde.

Eeuwig leven is dus niet maar net om voor altijd te leven. De duivel en zijn boe geesten (demonen) en de goddelozen in de hel zullen ook eenmaal voor altijd leven in deze zin van het woord. Nee, eeuwig leven is om elke dag en voor altijd te mogen leven in de zalige tegenwoordigheid van God.

### HET DOEL VAN DE ZALIGHEID

De Catechismus zegt ten slotte wat het doel van de zaligheid zal zijn, namelijk **om God daarin eeuwig te prijzen**. Dat is het doel waarvoor God de mens aan het begin geschapen heeft (zie antwoord 6, waar wij deze woorden ook vinden). Voor veel mensen draait de hemel net om het eigen ik: dan zal ik niet meer ziek zijn, dan zal ik weer mijn dierbaren

zien, dan zal ik zo zielsgelukkig zijn. Daarentegen zet de Catechismus God in het e middelpunt van de eeuwigheid. Het is eeuwige leven: om Hem te loven en te prijzen. Juist dat zal ons eenmaal zo onuitsprekelijk gelukkig en blij maken.

## Sondag 23

### Door het geloof gerechtvaardigd

Vraag 59: Maar wat baat het u nu dat u dit alles gelooft?

Antwoord: Dat ik in Christus voor God gerechtvaardigd en een erfgenaam van het eeuwige leven ben (a).

(a) Hab. 2:4; Rom.1:17; Joh 3:36.

Vraag 60: Hoe bent u rechtvaardig voor God?

Antwoord: Slechts door een waar geloof in Jezus Christus (a); zo dat al klaagt mijn geweten mij aan dat ik tegen al de geboden van God zwaar gezondigd heb geen ervan gehouden heb (b) en dat ik nog voortdurend tot alle kwaad geneigd ben (c), God nochtans aan mij zonder enige verdienste van mijn kant (d) uit louter genade (e) de volkomen genoegdoening (f), gerechtigheid en heiligheid van Christus (g) schenkt (h). Dit rekent Hij mij toe alsof ik nooit zonde gehad of gedaan heb, alsof ik zelf al de gehoorzaamheid volbracht hen die Christus voor mij volbracht heeft (i). Aan deze weldaad heb ik deel voor zover ik die met een gelovig hart (k) aanneem.

(a) Rom. 3:21, 22, 24; 5:1, 2; Gal 2:16; Ef 2:8, 9; Fil 3:9. (b) Rom. 3:9. (c) Rom. 7:23. (d) Tit. 3:5; Deut. 9:6; Ezech. 36:22. (e) Rom. 3:24; Ef 2:8. (g) 1 Joh 2:2. (h) (d) Rom. 4:4; 2 Kor 5:19. (i) 2 Kor 5:21. (k) Rom. 3:22; Joh 3:18.

Vraag 61: Waarom zegt u dat u slechts door het geloof rechtvaardig bent?

Antwoord: Niet dat ik op grond van de waarde van mijn geloof voor God aannemelijk ben, maar omdat slechts de genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus mijn gerechtigheid voor God is (a). En die kan ik niet anders dan slechts door het geloof aannemen en mij eigen maken (b).

(a) 1 Kor 1:30; 2:2. (b) 1 Joh 5:10.

## HET BIJZONDERE BELANG VAN DIT ARTIKEL

*De leer van de rechtvaardiging door het geloof alleen* is zo belangrijk, dat Calvijn die het *hoofdscharnier* noemde waarom de ganse godsdienst draait.

### Vraag 59

**Wat baat het u nu dat u dit alles gelooft?** Wat helpt het u, welke nut heeft het dat u alles gelooft wat in de Twaalf Artikelen staat, die in de voorafgaande zondagen verklaard zijn?

### Antwoord 59

Ik ben in Christus **voor God gerechtvaardigd**, dat wil zeggen: Ik sta voor de Vader als *iemand die volkomen gedaan heeft wat Gods wet vraagt*. Dat is echter niet dankzij mijzelf, maar **in Christus**. Met het **in Christus** wordt bedoeld: omdat ik door het geloof deel heb aan Hem en aan alles wat Hij gedaan heeft. Door mijn verbondenheid aan Christus ben ik ook **een erfgenaam van het eeuwige leven**. Hier horen we weer van **het eeuwige leven**, waarover de vorige vraag (58) breedvoerig ging.

### Vraag 60

Nu gaat de Catechismus in op het **hoe** van onze rechtvaardiging. Hoe op aarde kunnen onrechtvaardigen als rechtvaardigen voor God staan? Hoe kunnen mensen die de eeuwige dood verdienen, erfgenamen van het eeuwige leven zijn?

Deze vraag en antwoord gaan in op de woorden **in Christus** van antwoord 59.

### Antwoord 60

Ik wil graag met een beeld duidelijk maken wat het precies betekent dat God ons rechtvaardigt. Het beeld dat ik gebruik, is dat van een **rechtszaak**. Het is een rechtszaak die ons allen ten nauwste raakt. In het rechtsgeding is er **een Rechter, een aanklager, 'n klachtstaat, een aangeklaagde en uiteindelijk het vonnis**.

- De **Rechter** is **God**. Zo wordt Hij in Romeinen 8:33 aan ons voorgehouden: als de Rechter die rechtspraak levert. Voor zijn rechterstoel zullen wij allen eenmaal verschijnen. Hij is ook de alwetende en alziende God. "... Alles is open en bloot voor de ogen van Hem met wie wij te maken hebben", zegt Hebreëen 4:13.
- De **beschuldigten** zijn **wij**.
- De **aanklager** is **ons geweten**. **Mijn geweten klaagt mij aan**.
- De **klachtstaat** bevat drie aanklachten:
  - Eerst zegt de aanklager **dat ik tegen al Gods geboden zwaar gezondigd heb**.
  - De tweede aanklacht is **dat ik er niet één van gehouden heb**.
  - Ten derde zegt mijn geweten **dat ik nog voortdurend tot alle kwaad geneigd ben**.

Misschien denkt u: Nee, maar dat is toch te scherp gesteld. Zo slecht ben ik daarom nog niet. Maar luister dan naar een uitspraak van de apostel Paulus waar hij spreekt over zijn eigen leven, niet toen hij nog niet bekeerd was, maar toen hij al Christen geworden was: "Want wij weten dat de wet geestelijk is, maar ik ben vleselijk, verkocht onder de zonde. ... Want ik weet dat in mij, dat wil zeggen in mijn vlees, **niets goeds** woont; want het willen, is bij mij aanwezig, maar om goed te doen, dat vind ik niet. Want het goede dat ik wil, dat doe ik niet, maar het kwade dat ik niet wil, dat doe ik" (Rom. 7:14, 18, 19).

Uit Schrift en belijdenis is het dus duidelijk: de aanklager heeft gelijk. Wij zijn schuldig.

Let op hoe scherp de Catechismus de aanklacht stelt: dat ik tegen **al** de geboden van God **zwaar** gezondigd heb en **niet een** ervan gehouden heb en dat ik nog **voortdurend** tot **alle kwaad** geneigd ben. Wij horen vraag 8 hier terug: Wij zo verdorven dat we helemaal niet in staat zijn om iets goeds te doen en dat wij tot **alle kwaad** geneigd zijn.

- Daarom kan er in deze rechtszaak maar één **vonnis** zijn: de straf van de eeuwige dood.
- Maar in deze rechtszaak gebeurt iets verbijsterends: De Rechter staat op, maar in plaats dat Hij, zoals wij verwachtten, ons schuldig verklaart, verklaart Hij dat wij

rechtvaardig zijn en erfgenamen niet van de eeuwige dood, maar van het eeuwige leven.

Het geheim van de wonderlijke vrijspraak ligt in het woordje **nochtans**. Dit is het **nochtans** van Gods genade **in Christus**.

Christus is het geheim van onze eeuwige vrijspraak.

De Rechter van hemel en aarde ziet niet af van de straf, maar Iemand anders gaat staan in onze plaats in de beschuldigdenbank: de Zoon van de Rechter.

Hij is niet alleen maar onze Advocaat, maar Hij is onze **Borg**. Een Borg in de tijd van de Bijbel was iemand die instond voor een schuldenaar. Wanneer de schuldeiser naar de schuldenaar toekwam en de schuld opeiste, dan nam de borg het op zich om de schuld in de plaats van de schuldenaar te betalen. Hij nam dus op zich om te doen wat de schuldenaar niet kon doen. Nu ja, zo'n Borg hebben wij bij God: de Zoon van God. Wij waren schuldig om de wet te houden, maar wij konden het niet. Daarom heeft onze Borg dat voor ons gedaan. Wij waren de dood schuldig vanwege onze zonde, maar onze Borg heeft de schuld op Zich genomen en is de dood voor ons gestorven.

Martin Luther noemt dit **de grote ruil**:

- Christus neemt **onze ongerechtigheid** op Zich
- en schenkt ons **zijn gerechtigheid**.

Tegenover de **aanklachten** stelt de Catechismus wat wij **in Christus** hebben:

| De aanklachten tegen ons:                                                              | In Christus schenkt en rekt God ons het volgende toe:                                                                                                        |
|----------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. Wij <b>hebben tegen al Gods geboden zwaar gezondigd</b> . Ik heb de straf verdiend. | 1. <b>de volkomen genoegdoening van Christus</b> . Christus heeft voldaan aan de eis dat onze zonden gestraft moeten worden: Hij heeft die volkomen gedragen |



|                                                    |                                                                                                      |
|----------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 2. Wij hebben niet één van Gods geboden gehouden.  | 2. de volkomen gerechtigheid van Christus. Christus heeft in volkomen gehoorzaamheid de wet gehouden |
| 3. Wij zijn nog voortduren tot alle kwaad geneigd. | 3. de volkomen heiligheid van Christus.                                                              |

**Volkomen.** Christus' werk is volkomen, d.w.z. volmaakt. Het is genoeg. "Het is volbracht!" (Joh 19:30).

De Catechismus gebruikt een opeenstapeling van woorden om het onverdiende van dit alles te benadrukken: **uit louter** (zuiver, uitsluitend) **genade, geschonken, toegerekend.**

### Vraag 61

Het gaat in deze vraag over de plaats of waarde van het geloof in onze rechtvaardiging voor God.

### Antwoord 61

Het geloof is de **hand** waarmee ik Christus en zijn gerechtigheid aan mijzelf toe-eigen. Al ik geen hand heb, kan ik een geschenk, bijvoorbeeld een Bijbel, niet pakken en voor mijzelf nemen. En als u mij een geschenk aanbiedt, maar ik neem het niet, aan dan krijg ik het ook niet. Zo is het geloof ook noodzakelijk om deel te krijgen aan het geschenk van de vrijspraak die Christus voor ons verdiend heeft.

Is het **op grond van de waarde van mijn geloof** dat ik voor God rechtvaardig ben? Verdien ik de eeuwige vrijspraak door mijn geloof?

Dat wijst de Catechismus hier van de hand.

Evenmin als wijzelf de hand van ons lichaam, deze hand van vlees en bloed, gemaakt hebben, evenmin hebben wij onze geloofshand gemaakt. Het geloof is een gave van God. Zoals de Here aan het begin alles, ook handen, gemaakt heeft slechts door te spreken, slechts door zijn Woord, zo gaat het ook met de hand van het geloof: God komt naar ons toe met zijn Woord en door zijn Woord schept Hij het geloof in onze harten. Het geloof is

dus een werk van God en geen goed werk van ons. Daarom kan er geen sprake van zijn dat wij zeggen wij verdienen om door het goede werk van ons geloof door God gerechtvaardigd te worden

Om het beeld van de hand nog anders te gebruiken: het geloof is de lege hand die gevuld moet worden met de beloften in Christus. Wij worden niet vrijgesproken dankzij de hand, maar dankzij dat wat in deze hand ligt: het werk van onze Borg en Middelaar, Jezus Christus. Door de hand van het geloof nemen wij Christus aan en, met onze handen zo gevuld, gaan wij naar onze Rechter en dan zeggen we: Dit bied ik U aan ter betaling van mijn zonden. De Catechismus zegt: **Slechts dit, alleen de genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus is mijn gerechtigheid voor God.**

Het gaat er niet over of ik een groot geloof of een sterk geloof of een zwak geloof heb. De vraag is niet **hoe** deze handen eruit zien: zijn het grote handen, kleine handjes of zwakke handjes? De grote vraag is wel: Wat is er **in** jouw handen? Heb je Christus in je geloofshanden? Is Hij voor jou het een en het al?

Het geloof is wel noodzakelijk, want **ik kan het** (de genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus) **niet anders dan slechts door het geloof aannemen en mij eigen maken** (vgl. ook antwoord 60: Aan deze weldaad heb ik deel voor zover ik die met een gelovig hart aanneem). Als ik geen handen heb, kan ik niets voor mijzelf nemen. Zo heb ik ook de handen van het geloof nodig om het verzoeningswerk van Christenus aan te nemen.

## Zondag 24

### Onze goede werken

Vraag 62: Maar waarom kunnen onze goede werken niet de gerechtigheid voor God of een deel daarvan zijn?

Antwoord: Omdat de gerechtigheid die voor het strafgericht van God kan bestaan, helemaal volmaakt moet zijn en in alle opzichten met de wet van God overeen moet stemmen (a), en omdat ook onze beste werken in dit leven allemaal onvolmaakt en met zonden besmet zijn (b).

(a) Gal 3:10; Deut. 27:26. (b) Jes. 64:6.

Vraag 63: Verdienen onze goede werken dan niets, terwijl God ze toch in dit en in het toekomstige leven wil belonen?

Antwoord: Deze beloning wordt niet uit verdienste, maar uit genade gegeven (a).

(a) Luk 17:10.

Vraag 64: Maar maakt deze leer de mensen niet onverschillig en roekeloos?

Antwoord: Nee, want het is onmogelijk dat een mens die door een waar geloof in Christus ingeplant is, geen vruchten van dankbaarheid zal voortbrengen (a).

(a) Math. 7:18; Joh 15:5.

### Vraag 62

In zondag 23 bevonden wij ons als het ware in de hemelse **rechtszaal**, voor de rechterstoel van God. Daar stonden wij als beschuldigten. Het getuigenis tegen ons was verdoemend. De enige uitspraak die wij konden verwachten, was: Je bent schuldig. Maar de hof verrichtingen namen een dramatische wending. Iemand anders was in onze plaats in de beschuldigtenbank gaan staan en Hij verklaarde dat Hij alles zou betalen. De Borg is de Zoon van God.

Maar wat nu gebeurt – we noemen dit het verdere verloop van het rechtsgeding – is eenvoudig verbijsterend. Men zou toch verwachten dat de beschuldigde van blijdschap opspringt en God dankt, maar dat gebeurt niet. De aangeklaagde is niet tevreden met de **renen** voor zijn vrijspraak. Hij is ondersteboven omdat de Borg alles betaalt en hijzelf niets hoeft te doen. Hoor hoe hij begint terug te kabbelen met de Here: **Maar waarom kunnen onze goede werken niet de gerechtigheid voor God of een deel daarvan zijn?**

Wie is deze ondankbare mens? Dit is de mens door de eeuwen heen. Het is de mens die niet wil leven van genade alleen. Het zijn **wij**. Dwarsdoor de geschiedenis heen was de leer van rechtvaardigverklaring door het geloof alleen voor de trotse mens een steen des aanstoots.

Waarom houden wij zo weinig van dit wonderlijke leerstuk? De apostel Paulus geeft ons het antwoord in de Galaten-brief, waar hij zegt: "Maar ik maak u bekend, broeders, dat het evangelie dat door mij verkondigd wordt, **niet naar de mens is.**" (1:11) Dit betekent eigenlijk maar: Het gaat tegen ons gevoel in. Het breekt ons zelfbeeld tot de grond toe af.

En dan beginnen wij om onze goede werken de hemelse rechtszaal binnen te dragen: onze goede gezindheid, ons goede bedoelingen, ons harde werk voor de kerk, ons oprechte verlangen naar God, ons ware berouw over onze zonden, ons geloof, en nog veel meer. En wij stallen ze uit voor de Rechter. Deze voortreffelijke werken moeten toch indruk maken op God? O, wij zijn is daarvan vast overtuigd!

## Antwoord 62

Wat zegt God van onze goede werken? De Catechismus geeft ons het antwoord, Gods antwoord, want de belijdenis spreekt de Schrift na.

Hier is de maatstaf van de Rechter:

- **De gerechtigheid**, de goede werken, **die voor het strafgericht van God** (voor zijn rechtbank) **kunnen bestaan, moeten helemaal volmaakt zijn en in alle opzichten met de Wet van God overeenstemmen.** God eist 100%.

En dan begint de Rechter om onze goede werken aan zijn maatstaf, de Wet, te meten:

- Wij zakken voor de toets. Want, **ook onze beste werken in dit leven zijn allemaal** (zonder uitzondering) **onvolmaakt en met zonden besmet.**

### Vraag 63

Maar leert de Bijbel zelf ons dan niet dat onze goede werken door God beloond worden? Inderdaad is dit de leer van de Schrift. Psalm 19:12 zegt: In het onderhoud van Gods gebodene ligt een rijke beloning. Onze goede werken worden beloond:

- **In dit leven**

Wie de Here vreest en welvaart geniet, mag de welvaart zien als loon.

Dit betekent echter **niet** dat allen die de Here liefhebben, welvaart als loon ontvangen. Wel ervaart elke gelovige Gods zegen, en alleen de zegen van de Here maakt ons rijk en vol blijdschap. Als wij de Here vrezen delen wij in zijn gunst en liefde en gemeenschap. En die zijn meer waard dan alle schatten van de wereld, want die zijn hete eeuwige leven.

- **In het toekomstige leven**

Eenmaal zullen wij als erfgenamen van de Vader het volle loon ontvangen. Dat is de erfenis van het eeuwige leven op de nieuwe aarde.

### Antwoord 63

Wij geloven, net als Rome en de Farizeeërs, aan het doen van goede werken. Toch is er een verschil. De Roomse Kerk gelooft dat zij er iets mee verdient. Dat helpt dan om, samen met het offer van Christus, de hemel voor hen te openen. Daartegenover wijzen wij op Openbaring 14:13 waar staat: "Schrijf – zalig zijn van nu af de doden die in de Here sterven. Ja, zegt de Geest, zodat zij kunnen rusten van hun arbeid, en **hun werken volgen** met hen". Onze werken **volgen** ons, dit wil zeggen ze gaan niet zoals sleutels voor ons uit om de deur voor ons te openen, maar ze komen achter ons aan.

Onze belijdenis noemt dit loon vervolgens ook **genadeloon**. Dat is onverdiend loon. Hoe moeten wij dit verstaan? Wij hebben toch gewerkt voor de Here? Dan hebben wij het loon toch verdiend? Nee, dat hebben we niet, want in Filippenzen 2:13 zegt de Heilige Geest:

"... het is God die in u werkt om te willen zowel als om te werken naar zijn welbehagen". Het is God die ons gewillig maakt om goede werken te doen; het is Hij die ons daartoe in staat stelt. Daarom zijn mijn goede werken ten diepste niet van mij, maar van God. Wanneer de Here dan toch mijn goede werken beloont, dan is dit geen verdiend loon, maar genadeloon. Hij beloont zijn eigen werken in ons.

### Vraag 64

Onze goede werken verdienen niets. Ze dragen niet bij tot onze zaligheid. Dat geloven wij. Rome beschouwt dit als een gevaarlijke leer. Zij verwijten ons dat deze leer van genade de mensen alleen **onverschillig en roekeloos** ten opzichte van goede werken maakt. Zij beschuldigen ons Gereformeerden dat onze leer tot gevolg zal hebben dat mensen zullen zeggen: Waarom moet ik goede werken doen? Ik kan net zo goed in een goddeloos leven volharden!

### Antwoord 64

Tegenover de beschuldiging van onze tegenstanders stelt de Catechismus: **Het is onmogelijk dat ... een waar geloof ... geen vruchten van dankbaarheid zal voortbrengen.** Dat is zomaar heel sterk gesteld: het is **onmogelijk**. Het ware geloof **zal en moet** goede werken voortbrengen.

Een geloof onder werken is een dood geloof. Zo'n geloof kan ons niet zalig maken (Jak 2:14). Dat is niet het ware geloof.

Waarom **zal** en **moet** een waar geloof goede werken voortbrengen? Omdat wij door zo'n geloof **in Christus ingeplant** zijn, en zijn verlossingswerk is de vruchtbaarste grond denkbaar. Wie door het geloof geworteld is in deze leven gevende grond van zijn offerande zal vrucht dragen.

Ook zondag 16 (v/a 43) legt **het verband tussen Christus kruis en onze goede werken**: Door de kracht van zijn kruisoffer wordt onze oude mens samen met Hem gekruisigd, gedood en begraven; als gevolg kunnen onze zondige begeerten niet meer over ons heersen, maar kunnen wij onszelf als een dankoffer aan Hem toewijden. Het is belangrijk dat wij dit verband moeten zien.

## **Zondag 25**

### **Het Woord en de sacramenten**

Vraag 65: Terwijl wij slechts door het geloof deel aan Christus en al zijn weldaden krijgen, waar komt zo'n geloof dan vandaan?

Antwoord: De Heilige Geest werkt het in onze harten (a) door de verkondiging van het heilig evangelie en versterkt het door het gebruik van de sacramenten (b).

(a) Ef 2:8; 6:23; Joh 3:5; Filp. 1:29. (b) Math. 28:19; 1 Pet 1:22-23.

Vraag 66: Wat zijn sacramenten?

Antwoord: Het zijn zichtbare, heilige tekens en zegels die God ingesteld heeft om ons door het gebruik ervan de belofte van het evangelie nog beter te laten verstaan en die te bezegelen. Deze belofte is dat God door het enige offer van Christus dat aan het kruis volbracht is, vergeving van de zonden en het eeuwige leven uit genade schenkt (a).

(a) Gen 17:11; Rom. 4:11; Deut. 30:6; Lev 6:25; Heb 9:7-9; 9:24; Ezech. 20:12; Jes. 6:6, 7; 54:9.

Vraag 67: Zijn het Woord en de sacramenten beiden ervoor bestemd om ons geloof op het offer van Christus die aan het kruis als de enige grond van onze zaligheid te wijzen?

Antwoord: Ja, zeker, want de Heilige Geest leert ons in het evangelie en verzekert ons door de sacramenten dat onze volle zaligheid op het enige offer van Christus rust, dat aan het kruis voor ons gebracht is (a).

(a) Rom. 6:3; Gal 3:27.

Vraag 68: Hoeveel sacramenten heeft Christus in het Nieuwe Verbond of Testament ingesteld?

Antwoord: Twee, namelijk de heilige doop en het heilig avondmaal.

## Vraag 65

**Slechts door het geloof krijgen wij deel aan Christus en al zijn weldaden**, d.w.z. aan alles wat Hij voor ons verdiend heeft.

**Slechts door het geloof** – het geloof is dus absoluut noodzakelijk.

Maar dan is het ook belangrijk dat wij zullen weten: **Waar komt zo'n geloof dan vandaan?** Het gaan in deze zondag over de *oorsprong van ons geloof*.

## Antwoord 65

Geloof is niet van menselijke oorsprong. **De Heilige Geest werkt** (schept) **het** (het geloof). De mens heeft geen bijdrage geleverd bij de *schepping*. Het was **net Gods werk**. Wij hebben de hand van ons lichaam niet geschapen. Onze *herscheping* is eveneens **net Gods werk**. Ook de hand van het geloof, waarmee wij Christus en zijn weldaden aan onszelf toe-eigenen, is het werk van de Heilige Geest.

De Heilige Geest schept het geloof **in ons hart**. Het evangelie is beslist niet allen verstandskennis. Het raakt **ons hart**. God zegt tegen ons: Mijn zoon, mijn dochter, geef mij jouw hart (Spr. 23:26).

Hoe werkt de Heilige Geest het geloof? Daarop antwoordt de Catechismus:

- Hij **werkt het** geloof door **de verkondiging van het heilig evangelie**, en
- Hij **versterkt** het geloof door het gebruik van **de sacramenten**.

In Woord en sacrament komt de Heilige Geest naar ons toe.

De schepping van Genesis 1 was een schepping door het Woord. Met onze *herscheping* gaat het net zo: het geloof wordt geschapen door het Woord.



## 1. HET WOORD

Met **de verkondiging van het heilig evangelie** bedoelt de Catechismus: de preken van elke zondag.

In onze dagen denken mensen niet meer veel van **preken**. Velen beschouwen ze als een stokoud, **verouderd communicatiemiddel** in een moderne wereld van techniek en wetenschap. Wij voelen dat we veel betere middelen hebben om mensen, vooral kinderen, mee te bereiken. Denk maar aan de TV, video, de beamer, USB sticks, enzovoorts. Dat zijn toch veel betere en krachtiger onderwijsmiddelen? Zo voelt de mens van de twintigste eeuw, ook veel kerkmensen. Maar dan vergeten zulke mensen:

- Het Woord dat in de kerk aan het werk is, is geen mensenwoord, maar Gods almachtige Woord dat leven in dode harten kan scheppen, en
- achter het Woord staat de Heilige Geest en daarom heeft het Woord altijd effect, want de almachtige God is daarin en daarmee aan het werk.

Op Pinksterdag (Hand 2) werd de Heilige Geest uitgestort en het heel eerste wat toen gebeurde was: Petrus stond op en hij preekte en door zijn preek kwamen om 3 000 mensen tot bekering.

In Romeinen 10:14-17 leert Paulus dat het geloof door de prediking komt: "Hoe kunnen zij Hem dan aanroepen in wie zij niet geloofden? En hoe kunnen ze in Hem geloven van wie ze niet gehoord hebben? En hoe kunnen ze horen zonder één die preekt? En hoe kunnen ze preken als ze niet gestuurd worden? Zoals geschreven is: Hoe liefelijk zijn de voeten van hen die het evangelie van vrede verkondigen, van hen die het evangelie van de goede verkondigen! Maar ze waren niet allen gehoorzaam aan het evangelie; want Jesaja heeft gezegd: Here, wie heeft onze prediking geloofd? Het geloof is dus uit het gehoor, en het gehoor is door het woord van God."

## 2. DE SACRAMENTEN

Eigenlijk moest Gods Woord voor ons genoeg geweest zijn. Het is immers volkomen betrouwbaar. Maar helaas is ons geloof zo zwak. Het is voor ons zo moeilijk om te geloven dat al de heerlijke beloften van het evangelie **ook voor ons** bedoeld zijn. Daarom komt God ons te hulp. Hij geeft ons de sacramenten om ons geloof te **versterken** en te ondersteunen.

## Vraag 66

Deze vraag en dit antwoord willen aan ons verduidelijken **wat sacramenten zijn**.

## Antwoord 66

### 1. SACRAMENTEN ZIJN TEKENEN EN ZEGELS

- Het zijn **tekenen**. Wij kunnen ze vergelijken met plaatjes.

Als een onderwijzer aan zijn klas wil verduidelijken hoe een paard eruit ziet, kan hij dat doen met **woorden**. Hij kan aan zijn leerlingen vertellen dat een paard een kop, vier poten en een staart heeft. Maar om de klas te helpen om zijn woorden nog beter te verstaan, kan hij een **prent** van een paard aan hen tonen. Die licht zijn woorden toe. De prent is een hulpmiddel om de woorden des te beter te begrijpen.

Er is geen betere Onderwijzer dan de Heilige Geest. Hij komt in het Woord tot ons. In het Woord vertelt Hij ons wat Christus voor ons gedaan heeft en wat in Christus aan ons beloofd wordt. Maar om ons te helpen om **de belofte van het evangelie nog beter te verstaan**, geeft Hij ons “prenten”. Dat zijn de doop en het avondmaal. Zo bijvoorbeeld leert Hij ons in het Woord dat Christus ons reinigt van al onze zonden en dan licht Hij dat toe met de prent van de doop: zoals het water de vuiligheid van ons lichaam afwast, zo wast Christus de vuilheid van onze zonden af door zijn bloed en Geest.

- De sacramenten zijn ten tweeden ook **zegels** of verzekeringen.

Door de sacramenten wil de Here ons ook verzekeren en overtuigen dat de woorden, de heerlijke beloften in het evangelie, ook voor ons persoonlijk bedoeld zijn. Denk maar aan wat er gebeurt met de doop: God spreekt ons daar op onze naam aan en dan zegt Hij zo direct, zo heel persoonlijk: Zo-en-zo, Ik wil **jouw** Vader zijn en Ik wil **jouw** zonden afwassen Ja, bij de sacramenten wijst God als het ware met de vinger naar ons: Deze dingen die afgebeeld zijn in de doop en het avondmaal, die zijn ook voor **jou** bedoeld; daaraan hoef je niet te twifelen; zie, hier ontvang je de waarborg, de zegels van God zelf!

### 2. DE SACRAMENTEN BEELDEN CHRISTUS' KRUISOFFER AF:

- Veel mensen menen dat de doop ***iets in henzelf*** afbeeld: mijn geloof, mijn bekering, mijn keuze voor Jezus. De doop is voor zulke mensen eigenlijk niets anders dan iets als een geloofsbelijdenis.
- Onze Catechismus daarentegen leert: de sacramenten wijzen ons niet naar onszelf, maar naar Iemand anders: ***Christus***. Doop en avondmaal beelden niet af wat ***wij*** gedaan hebben, maar wat ***Hij*** voor ons gedaan heeft.

Doop en avondmaal beelden **de belofte van het evangelie** af. Deze belofte is de volgende: **dat God ons vanwege het enige offer van Christus dat aan het kruis volbracht is, vergeving van de zonden en het eeuwige leven uit genade schenkt.**

### Vraag 67

Het Woord, de doop en het avondmaal hebben alle drie dezelfde bedoeling, zijn voor hetzelfde **bestemd**:

- om ons geloofsoog te vestigen op **het offer van Christus aan het kruis**, en
- om ons leren dat dit kruisoffer **de enige grond van onze zaligheid** is. Christus is het fundament, de hoeksteen, waarop het gebouw van onze zaligheid verrijst.

In Romeinen 6:3 schrijft Paulus dat wij allen die in Christus Jezus gedoopt zijn, in zijn dood gedoopt zijn. In Galaten 3:27 schrijft Paulus dat allen die in Christus gedoopt zijn, zich met Christus bekleden.

### Antwoord 67

Woord en sacramenten leren ons precies hetzelfde: **dat onze volle zaligheid op het enige offer van Christus rust, dat aan het kruis voor ons gebracht is.**

- De Heilige Geest **leert** ons deze belofte in het **evangelie**.
- De Heilige Geest **verzekert** ons van deze belofte door de **sacramenten**.

In de prediking van de Bijbel **horen** wij het Woord, in de sacramenten **zien** wij het. Door de prediking van de Bijbel dringt de Heilige Geest onze harten binnen door de poort van onze **oren**, door de doop en het avondmaal komt Hij onze harten binnen door de poort van onze **ogen**. De prediking van het evangelie is het **hoorbare Woord**, de sacramenten zijn het **zichtbare Woord**. In beiden komt het evangelie van de kruisdood van Christus naar ons toe.

### Vraag 68

Hoeveel sacramenten zijn er?

### Antwoord 68

In het *Nieuwe Testament* zijn er twee:

- de doop
- het avondmaal

In het *Oude Testament* waren er ook twee:

- de besnijdenis
- het pasga

## Zondag 26

### Het sacrament van de doop

Vraag 69: Hoe wordt u in er in de heilige doop op gewezen en ervan verzekerd dat het enige offer van Christus aan het kruis jou ten goede komt?

Antwoord: Zo: Christus heeft het uitwendige waterbad ingesteld (a). Daarbij heeft Hij beloofd (b) dat ik net zo zeker met zijn bloed en Geest van de onreinheid van mijn ziel, dat is, van al mijn zonden, gewassen ben (c) als ik uitwendig met het water gewassen been, dat de vuilheid van het lichaam wegneemt.

(a) Math. 28:19. (b) Math. 28:19; Mark 16:16; Hand 2:38; Joh 1:33; Math. 3:11; Rom. 6:3, 4. (c) 1 Pet 3:21; Mark 1:4; Luk 3:3.

Vraag 70: Wat betekent het om met het bloed en de Geest van Christus gewassen te zijn?

Antwoord: Het betekent om van God vergeving van zonde uit genade te ontvangen ter wille van het bloed van Christus dat Hij in zijn offer aan het kruis voor ons gestort heeft (a). Verder, om door de Heilige Geest vernieuwd en als leden van Christus geheiligd te zijn, zodat wij de zonde hoe langer hoe meer afsterven en godvrezend en onbesproken leven (b).

(a) Heb 12:24; 1 Pet 1:2; Op 1:5; 7:14; Zach. 13:1; Ezech. 36:25. (b) Joh 1:33; 3:5; 1 Kor 6:11; 12:13; Rom. 6:4; Kol 2:12.

Vraag 71: Waar heeft Christus ons beloofd dat Hij ons net zo zeker met zijn bloed en Geest wil wassen zoals wij met het doopwater gewassen worden?

Antwoord: Met de instelling van de doop die als volgt luidt: *Ga dan heen, maak discipelen van alle naties en doop hen in de Naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest* (Math. 28:19); en: *Hij die gelooft en zich laat dopen, zal gered worden; maar hij die niet gelooft, zal veroordeeld worden* (Mark 16:16). Deze belofte wordt ook herhaald waar de

Schrift de doop *het bad van de wedergeboorte en de afwassing van de zonden* noemt (Tit 3:5; Hand 22:16).

## Vraag 69

De Catechismus vraagt nu dat verduidelijkt zal worden hoe wij in de doop:

- op iets **gewezen** (teken), en
- van iets **verzekert** (zegel) worden.

Dat iets is **Gods belofte**, namelijk dat **het enige offer van Christus aan het kruis jou ten goede komt**.

## Antwoord 69

### 1. DE DOOP IS INGESTELD DOOR CHRISTUS

De doop is geen menselijke uitvinding. Hij heeft zijn wortels in de Heilige Schrift. Christus zelf was de Insteller ervan. Hij is een gave en een geschenk van Hem aan ons. Kort voor zijn hemelvaart zei Jezus tegen zijn kerk: "Ga dan heen, maak discipelen van al de naties en doop hen in de Naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest." (Math. 28:19)

### 2. CHRISTUS ZELF BELOOFT IETS IN DE DOOP

In het Woord (Bijbel) is Christus aan het Woord.

Ook in de doop is Christus aan het Woord.

### 3. WAT CHRISTUS ONS IN DE DOOP BELOOFT

In de doop belooft Hij dat ik

- met zijn **bloed**
- en **Geest** van de onreinheid van mijn ziel, dat is, van al mijn zonden, gewassen ben.

### 4. DE DOOP ALS TEKEN EN ZEGEL

- De doop is een **teken** (tekening)

In het Woord, dat is de Bijbel, komen wij in de “school”, in die “klaslokaal”, van onze grote Onderwijzer, de Heilige Geest. Met Woorden vertelt onze goddelijke Leermeester ons daar dat het offer van Christus al onze zonden wegneemt. Door de poort van onze oren wil de Heilige Geest de vesting van ons hart binnengaan en innemen.

De Heilige Geest weet echter ook welke slechte leerlingen wij zijn. Hij weet dat het voor ons kleine en zwakke geloof zo moeilijk is om dit blijde Evangelie **Woord** te verstaan. En Hij is een Leraar zonder gelijke en een Onderwijzer zonder weerga. Daarom voegt Hij bij zijn Woord een **tekening** of een **plaat**. Met dé prent wil Hij ons helpen om zijn Woord beter te verstaan. Het teken is dus een hulpmiddel om ons het gesproken woord beter te laten begrijpen. Die moet de woorden van de hemelse Onderwijzer toelichten. Zo kan een gewone onderwijzer zijn scholieren ook met woorden verduidelijken hoe het hart eruit ziet, maar hij kan het ook aan hen "tonen" met behulp van een plaatje of een tekening. Ziet u nu welk een bekwame Onderwijzer de Heilige Geest is? Hij probeert ons hart niet alleen met woorden, maar ook met tekens te bereiken. Hij valt het fort van ons hart dus aan ook door de poort van onze ogen.

Het beeld of plaatje van de doop is heel eenvoudig. Wij krijgen er elke dag mee te maken: zoals gewoon water de vuilheid van onze lichamen wegneemt, zo wassen het bloed en de Geest van Christus ons van de vuilheid van de zonde.

- De doop is een **zegel** (verzekering)

Ik word in de doop door Christus zelf **verzekerd** dat ik **net zo zeker** met zijn bloed en Geest gewassen ben als ik uitwendig met het water gewassen ben.

## Vraag 70

De Catechismus gaat nu dieper in op de beloften van de doop.

## Antwoord 70

### 1. ONZE VUILHEID: ZONDESCHULD EN ZONDEMACHT

Ik ben door Christus' bloed en Geest **van al mijn zonden gewassen**. Met **zonden** wordt bedoeld **zondeschuld** én **zondemacht**.

- De zonde is eerst **schuld**: De zonde maakt ons schuldig voor God. Wij verdienen zijn straf. In de doop verzekert God ons nu van zijn belofte dat Hij door het bloed van Christus onze zondeschuld wil afwassen, zodat wij niet in het oordeel zullen komen.
- Maar de zonde is in de tweede plaats ook een **macht**: De zonde is een tiran die controle heeft over onze levens. Wij zijn zondaars die nog dagelijks zonde doen, al is onze zondeschuld afgewassen. Nu wil de Here ons niet alleen **wassen** van de vuilheid van onze schuld. Hij wil ons ook **bevrijden** van de zonde als macht in onze levens.

## 2. TEGENOVER ONZE VUILHEID GODS BELOFTEN

- ***Belofte 1: Om met het bloed van Christus gewassen worden***

Gewassen met het bloed van Christus betekent **van God vergeving van zonde uit genade ontvangen ter wille van het bloed van Christus dat Hij in zijn offer aan het kruis voor ons gestort heeft**.

Christus' bloed verlost ons van **zondeschuld**. Wij ontvangen **vergeving** van schuld **ter wille van het bloed van Christus**.

- ***Belofte 2: Met de Geest van Christus gewassen worden***

Gewassen met de Geest van Christus betekent: **door de Heilige Geest vernieuwd en als leden van Christus geheilgd zijn zodat wij de zonde hoe langer hoe meer afsterven en godvrezend en onbesproken leven**.

Christus verlost ons door zijn Geest van de **zondemacht**.

Ook deze tweede belofte heeft alles met Jezus te maken: Jezus heeft niet alleen onze **schuld** betaald. Aan het kruis heeft Hij ook de **macht** van de duivel en de sonde overwonnen. De Heilige Geest brengt ons naar Christus en zijn kruis. Door het geloof plant de Geest ons in Christus in. Hij **heiligt ons als leden van Christus**.



De vrucht van dit werk van de Heilige Geest wordt ingeluid door het woord **zodat: zodat wij de zonde hoe langer hoe meer afsterven en godvrezend en onbesproken leven.**

### **3. ANTWOORD 70 EN ONZE BEKERING (AFSTERVEN VAN DE OUDE MENS EN OPSTANDING VAN DE NIEUWE MENS)**

In zondag 33 (specifiek antwoord 88) wordt de bekering (of wedergeboorte) aan ons beschreven. De bekering bestaat uit **twee delen**:

- **het afsterven van de oude mens**, en
- **de opstanding van de nieuwe mens.**

Precies dit – het afsterven van de oude mens en het opstaan van de nieuwe mens – worden beschreven als de vrucht van het werk van de Heilige Geest hier in antwoord 70. Door het geloof plant de Geest ons in Christus in **zodat**:

- **wij de zonde hoe langer hoe meer afsterven** (afsterven van de oude mens), **en**
- **godvrezend en onbesproken leven** (opstanding van de nieuwe mens).

Onze dankbaarheid is vrucht van en wordt mogelijk gemaakt door het verlossingswerk van Christus.

Er is een ***onlosmakelijke band en verband*** tussen het deel van de Catechismus ***over de verlossing*** en ***het deel over de dankbaarheid***. Dat hebben we al in antwoord 43 gezien, waar de Catechismus zegt: Door Christus' kracht wordt onze oude mens samen met Hem gekruisigd, gedood en begraven. Gevolg is dat onze zondige begeerten niet meer over ons kunnen heersen, maar kunnen wij onszelf als een dankoffer aan Hem toewijden .

### **4. ONS DOOPFORMULIER OVER CHRISTUS-GEEST-BEKERING**

Ons doopsformulier legt dit verband tussen Christus, zijn Geest en onze bekering zo glashelder wanneer het zegt:

Net zo ook: Als wij in de Naam van de Heilige Geest gedoopt worden, verzekert de Heilige Geest ons door dit heilige sacrament dat Hij in ons wil wonen en ons tot lidmaten van

Christus wil heiligen (1 Kor 12:13) ***door tot ons eigendom te maken wat wij in Christus hebben***, namelijk

- de afwassing van onze zonden, en
- de dagelijkse vernieuwing van ons leven

### **Vraag 71**

In deze vraag wordt gevraagd naar bewijzen uit de Schrift.

### **Antwoord 71**

Verschillende teksten worden genoemd waar Christus beloofd heeft dat Hij ons net zo zeker met zijn bloed en Geest wil wassen als wij met het doopwater gewassen worden. Met deze Schriftbewijzen wil de Catechismus ons leren dat de belijdenis in het Woord gegrond is.

## Zondag 27

### Waarheen de doop wijst; de kinderdoop

Vraag 72: Is het uitwendige waterbad zelf dan de afwassing van de zonde?

Antwoord: Nee (a), want alleen het bloed van Jezus Christus en de Heilige Geest reinigen ons van alle zonden (b).

(a) Math. 3:11; 1 Pet 3:21; Ef 5:26. (b) 1 Joh 1:7; 1 Kor 6:11.

Vraag 73: Waarom noemt de Heilige Geest de doop dan het bad van de wedergeboorte en de afwassing van de zonden?

Antwoord: God zegt dit niet zonder gewichtige reden. Hij wil ons namelijk daarmee leren dat het bloed en de Geest van Christus onze zonden zo wegnemen als het water de vuilheid van het lichaam (a) wegneemt. Verder wil Hij ons vooral door deze Goddelijke waarborg en teken verzekeren dat wij net zo werkelijk geestelijk van onze zonden gewassen zijn als ons lichaam uitwendig met water gewassen wordt (b).

(a) Op 1:5; 7:14; 1 Kor 6:11. (b) Mark 16:16; Gal 3:27

Vraag 74: Moeten de jonge kinderen ook gedoopt worden?

Antwoord: Ja, aangezien zij net zoals de volwassenen in het verbond van God en zijn gemeente inbegrepen zijn (a). Ook aan hen wordt niet minder dan aan de volwassenen door het bloed van Christus de verlossing van de zonden (b) en de Heilige Geest, die het geloof werkt (c), beloofd. Daarom moeten zij ook door de doop als teken van het verbond in de Christelijke kerk ingelijfd en van de kinderen van de ongelovigen onderscheiden worden (d). Zo werd dat in het Oude Verbond door de besnijdenis gedaan (e) in de plaats waarvan het Nieuwe Verbond de doop ingesteld is (f).

(a) Gen 17:7. (b) Math. 19:14. (c) Luk 1:15; Ps. 22:11; Jes. 44:1-3; Hand 2:39. (d) Hand 10:47. (e) Gen 17:14. (f) Kol 2:11-13.

### GEVECHT AAN TWEE FRONTEN

De mannen van de Reformatie (Luther en Calvijn) en de opstellers van de Catechismus hebben aan twee fronten gevochten:

- tegen de dwaalleer van **de Roomse Kerk** (in vraag en antwoord 72-73 wordt tegen Rome standpunt ingenomen), en
- tegen **de Wederdopers**, die de leer van de kinderdoop verwierpen (in vraag en antwoord 74 wordt tegen hen standpunt ingenomen).

### Vraag 72

Vraag en antwoord 72 neemt tegen **de Roomse Kerk** standpunt in.

De Roomse Kerk leert dat bij het uitspreken van de doopwoorden (“Ik doop u in de Naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest”) het water van de doop verandert in water dat de zonden afwast. Rome maakt van de doopwoorden een soort toverformule en van de doop een soort tovermiddel.

De beschouwing van de Roomse Kerk komt erop neer dat het doopwater als zodanig onze zonden afwast (=de wedergeboorte schenkt). Dat gebeurt **automatisch, zonder geloof**. De noodzaak van geloof wordt uitgeschakeld.

Ironisch, met de doop wil de Heilige Geest juist **ons geloof** in Gods beloften **versterken**.

Wat doet Rome?

- Rome schakelt echter de noodzaak van het geloof uit.
- Rome schakelt de werking van de Heilige Geest uit.

## Antwoord 72

Tegenover de Roomse dwaling wordt gesteld: Niet de doop zelf (het doopwater) wast onze zonden af maar **alleen het bloed van Jezus Christus en de Heilige Geest reinigen ons van alle zonden.**

Dat **belooft** de Here aan ons in de doop: **de reiniging van alle zonden door het bloed van Jezus Christus en de Heilige Geest.** De doop is teken en zegel van Gods **beloften.** Maar – deze beloften **moeten geloofd worden.** Gods beloften gaan niet automatisch in vervulling. Als vroeger heeft de Catechismus gezegd: Niet alle mensen worden door Christus zalig, maar slechts hen die door een waar geloof in Hem ingelijfd worden en al zijn weldaden aannemen (HC 7:20).

## Vraag 73

Maar als de doop niet automatisch (zonder geloof) werkt en aan ons de wedergeboorte schenkt zoals de Roomse leert, hoe is het dan dat de Bijbel zelf toch de doop het **bad van de wedergeboorte** noemt?

## Antwoord 73

Al is het niet zo dat het doopwater onze zonden afwast, betekent dit niet dat de doop niets zegt. Integendeel, om de volgende **gewichtige redenen** noemt God de doop het **bad van de wedergeboorte:**

- God zelf **leert** (teken) ons met de doop **dat het bloed en de Geest van Christus onze zonden zo wegnemen zoals het water de vuilheid van het lichaam wegneemt.**
- God zelf **verzekert** (zegel) ons **door deze Goddelijke waarborg en teken dat wij net zo werkelijk geestelijk van onze zonden gewassen zijn als ons lichaam uitwendig met water gewassen wordt.**

God zelf is in de doop ***aan het Woord***:

- Hij **leert** ons daarin aangaande zijn ***belofte***, en
- **verzekert** ons in de doop van zijn ***belofte***.

De ***belofte*** is: dat **het bloed en de Geest van Christus onze zonden wegnemen**.

In de doop komt de Heilige Geest met Gods belofte, de belofte van Christus' bloed, naar ons toe. Wie dit sacrament gelovig gebruikt, mag in de doop ook zien dat God ons verzekert: het bloed en de Geest van Christus zijn ook voor mij bedoeld. Daarom noemt de Heilige Geest de doop ook **het bad van de wedergeboorte en de afwassing van de zonden**, niet omdat het doopwater dat zelf doet, maar omdat de Heilige Geest ons door dit sacrament werkelijk verzekert en een waarborg geeft dat wij deel hebben aan de reinigende werking van bloed en Geest van Christus.

Het is de eigen-aard en kenmerk van sacramenten dat ze de naam dragen van de zaak die ze afbeelden.

## Vraag 74

Vraag en antwoord 74 neemt tegen de ***Wederdopers*** standpunt in: Moeten kinderen van gelovigen ook gedoopt worden?

Het standpunt van de Wederdopers is: Kleine kinderen kunnen nog niet geloven. Daarom mogen ze niet gedoopt worden.

## Antwoord 74

Wij antwoorden de Wederdopers als volgt:

### ***1. Ook de kinderen van gelovigen zijn deel van Gods volk***

De kinderen van gelovigen moeten ook gedoopt worden, **aangezien zij net als de volwassenen in het verbond van God en zijn gemeente inbegrepen zijn**.

In Genesis 17:7 zegt de HERE tegen Abraham: “En Ik zal mijn verbond oprichten tussen Mij en o **en jouw nageslacht** ná u in hun geslachten als een eeuwige verbond, om voor u een God te zijn en voor uw nageslacht ná u.”

Ook Abrahams nageslacht, zijn kinderen, waren dus inbegrepen in het verbond.

Een jongetje acht dagen moest besneden worden (Genesis 17:12, 13). Van de besnijdenis wordt gezegd: “Zo moet dan mijn verbond in uw vlees zijn als een eeuwig verbond”. De besnijdenis was het merkteken dat het kind in het verbond van de HERE is en dus deel is van zijn verbondsvolk of gemeente.

## ***2. De doop is in de plaats van de besnijdenis gekomen***

Kinderen, zegt onze belijdenis, zijn in het Oude Verbond door de besnijdenis in de kerk ingelijfd.

Dan geeft onze belijdenis de stelling: **In het Nieuwe Verbond is de doop in de plaats van de besnijdenis ingesteld.** Onze Catechismus beroept zich voor deze stelling op Kolossenzen 2:11, 12, waar **de doop de besnijdenis van Christus** genoemd wordt.

Nu ja, als het waar is dat de doop in de plaats van de besnijdenis gekomen is en dat kleine kinderen in het Oude Testament besneden zijn als teken van hun lidmaatschap, dan mogen kleine kinderen onder het Nieuwe Verbond gedoopt worden.

## ***3. Gods beloften zijn ook voor de kinderen van de gelovigen bedoeld***

**Ook aan de kinderen wordt ... door het bloed van Christus de verlossing van de zonden en de Heilige Geest die het geloof werkt, beloofd.** Ook voor de kinderen van gelovigen zijn de beloften van God bedoeld. Immers, in Handelingen 2:39 zegt Petrus: "Want de belofte komt u toe en uw kinderen ...".

Als de beloften dan ook voor hen bedoeld zijn spreekt het vanzelf: dan is de doop, die toch een afbeelding (teken) en een waarborg (zegel) van de beloften is, ook voor hen bedoeld.

## **EEN BEELD: MIJN SCHAPEN, MIJN LAMMEREN**

In Johannes 10 wordt de gemeente de schapen van de Here genoemd. Onze Here Jezus is de goede Herder en wij zijn zijn schapen. In hetzelfde evangelie spreekt onze Here Jezus ook van de kleine schakapjes, want Hij zegt tegen Petrus: "Laat mijn lammeren weiden"

(Joh 21:15). Hoort u? Onze Here Jezus noemt de lammeren **mijn** lammeren. Ook de lammeren behoren aan Hem.

Als iemand met schapen boert, heeft hij in zijn kudde ook lammetjes. Om duidelijk te maken dat de schapen aan hem behoren, krijgen de schapen oormerken. De oormerken zijn het teken: Deze schapen zijn het eigen dom van de boer. Nu weet u allen zeker dat niet alleen de grote schapen aan de boer behoren. Ook de kleine schaapjes, de lammetjes, zijn de zijne. Ik geloof dat niemand zo dom zal zijn om dat te ontkennen. Ik geloof dat niemand zo dwaas zal zijn om te zeggen eerst als de lammetjes groot zijn, zijn zij van de boer. Nu waarom zal het dan anders zijn bij de schapen van de Here? Daarom, net zoals een gewone boer zijn grote en zijn kleine schaapjes merkt om te zeggen ze zijn van mij, allen, klein en groot zijn van mij, zo wil de Opperherder van de schapen, onze Here Jezus, aan volwassenen én kinderen zijn eigendomsmerk, de heilige doop, geven. Immers, niet alleen de groten, maar ook de kleintjes heeft Hij duur gekocht met zijn kostbare bloed.

#### **KINDEREN EN DE NOODZAAK VAN GELOOF**

God **eist** van ons geloof en bekering. Dat kunnen baby's uit de aard van de zaak niet doen. Als zij echter groter worden en meer beginnen te begrijpen van de dingen van de Here, krijgen zij al gaande meer verantwoordelijkheid om te dragen. Dan moeten ook zij geloven en wandelen in een leven van dankbaarheid, anders wordt de **belofte** van het reinigende bloed van Christus en de vernieuwende werking van de Heilige Geest geen werkelijkheid in hun levens. Dit noemen wij **de eisen van het verbond**. Het verbond heeft twee delen: aan de ene kant zijn er de beloften en aan de andere kant de eisen.

Het is nu de plicht die verbondsouders hebben: Enerzijds moeten ouders hun kinderen vertellen van Gods heerlijke beloften die bij hun doop aan hen geschonken zijn. Anderzijds moeten ouders hun kinderen leren dat de doop ons vermaant en verplicht tot een nieuwe gehoorzaamheid. Met de nieuwe gehoorzaamheid wordt bedoeld: om te geloven en om te leven volgens Gods geboden.



## Zondag 28

### Het heilig avondmaal

Vraag 75: Hoe word je in het heilig avondmaal erop gewezen en ervan verzekerd dat je aan de enige offerande van Christus aan het kruis en aan al zijn weldaden deel hebt?

Antwoord: Christus heeft mij en alle gelovigen bevolen om tot zijn gedachtenis van dit gebroken brood te eten en van deze beker te drinken. Daarbij heeft Hij beloofd (a), ten eerste, dat zijn lichaam zo zeker voor mij aan het kruis geofferd en gebroken en zijn bloed voor mij gestort is als ik met mijn ogen zie dat het brood van de Here voor mij gebroken en de beker aan mij gegeven wordt. Ten tweede, dat Hij zelf mijn ziel met zijn gekruisigde lichaam en gestorte bloed net zo zeker voor het eeuwige leven voedt en verkwikt als ik het brood en de beker van de Here als ontwijfelbare tekens van Christus' lichaam en bloed uit de hand van de bedienaar ontvang en met de mond geniet.

(a) Math. 26:26-28; Mark 14:22-24; Luk 22:19, 20; 1 Kor 10:16, 17; 11:23-25; 12:13.

Vraag 76: Wat betekent het om het gekruisigde lichaam van Christus te eten en zijn bloed dat vergoten is, te drinken?

Antwoord: Dit betekent niet slechts om met een gelovig hart het hele lijden en sterven van Christus aan te nemen en daardoor vergeving van zonden en het eeuwige leven te verkrijgen (a). Het betekent daarboven om door de Heilige Geest, die tegelijk in Christus en in ons woont, al hoe meer zo met zijn gezegende lichaam verenigt te worden (b) dat wij vlees van zijn vlees en been van zijn gebeente zijn (c), al is Christus nu in de hemel (d) en wij op aarde. D.w.z. dat wij door één Geest – zoals de ledematen van het lichaam door één ziel – eeuwig leven en geregeerd worden (e).

(a) Joh 6:35, 40, 47, 48, 50, 51, 53, 54. (b) Joh 6:55, 56. (c) Ef 5:29, 30; 3:16; 1 Kor 6:15; 1 Joh 3:24; 4:13. (d) Kol 3:1; Hand 3:21; 1 Kor 11:26. (e) Joh 6:57; 15:1-6; Ef 4:15, 16.

Vraag 77: Waar heeft Christus beloofd dat Hij de gelovigen zo zeker met zijn lichaam en bloed zal voeden en verkwikken als zij van dit gebroken brood eten en uit deze beker drinken?

Antwoord: Bij de instelling van het avondmaal die als volgt luidt (a): *In de nacht waarin Hij verraden is, nam de Here Jezus brood, en nadat Hij gedankt had, brak Hij het en zei: 'Neem, eet, dit is mijn lichaam dat voor u gebroken wordt; doe dit tot mijn gedachtenis. Net zo ook de beker ná het eten met de woorden: Deze beker is het nieuwe testament in mijn bloed; doe dit, zo dikwijls als u daaruit drinkt, tot mijn gedachtenis. Want zo dikwijls u van dit brood eet en deze beker drinkt, verkondigt u de dood van de Here totdat Hij komt (1 Kor 11:23-26). Deze belofte wordt ook herhaald door Paulus waar hij zegt: De beker van dankzegging die wij met dankzegging zegenen, is die niet de gemeenschap met het bloed van Christus? Het brood dat wij breken, is dat niet de gemeenschap met het lichaam van Christus? Omdat het één brood is, zijn wij allen één lichaam, want wij hebben allen deel aan het ene brood (1 Kor 10:16, 17).*

(a) Math. 26:26-28; Mark 14:22-24; Luk 22:19, 20.

## Vraag 75

### EEN TEKEN EN ZEGEL

Het avondmaal is, net als de doop, een **teken** (een schilderij of prent) en een **zegel** (een waarborg of verzekering). Dat is duidelijk uit de vraag:

Hoe word je in het heilig avondmaal

- **erop gewezen** (teken), en
- **ervan verzekerd** (zegel) dat je aan de enige offerande van Christus aan het kruis en aan al zijn weldaden deel hebt?

### WAT HET AFBEELDT EN WAARVAN HET U VERZEKERT

het beeldt deze **beloften** af:

- **de enige offerande van Christus aan het kruis en**
- **al zijn weldaden, en**

Het verzekert u aangaande deze **beloften**:

- ***dat u deel hebt aan dit offer en deze weldaden.***

## **Antwoord 75**

### **AVONDMAAL IS EEN BEVEL**

Avondmaal is een bevel: “Doe dit tot mijn gedachtenis.” (1 Kor 11:24)

### **WAT DOOR HET AVONDMAAL AFGEBEELD WORDT (TEKEN)**

Ik krijg een plaatje te zien. Met mijn ogen zie ik dat het brood van de Here voor mij gebroken wordt en dat de beker aan mij gegeven wordt.

Dit brood dat gebroken wordt en de wijn die geschonken wordt, beeldt af: **dat zijn lichaam aan het kruis geofferd en gebroken en zijn bloed gestort is.**

### **WAARVAN IK DOOR HET AVONDMAAL VERZEKERD WORD (ZEGEL)**

Twee maal horen wij de woorden **zo zeker**:

- dat zijn lichaam **zo zeker** voor mij aan het kruis geofferd en gebroken en zijn bloed voor mij gestort is als ik met mijn ogen zie dat het brood van de Here voor mij gebroken en de beker aan mij gegeven wordt.
- dat Hij zelf mijn ziel met zijn gekruisigde lichaam en gestorte bloed net **zo zeker** voor het eeuwige leven voedt en verkwikt als ik het brood en de beker van de Here, als ontwijfelbare tekens van Christus' lichaam en bloed, uit de hand van de bedienaar ontvang en met de mond geniet.

Het avondmaal is een verzekering ervan dat Christus' **lichaam aan het kruis geofferd en gebroken en zijn bloed gestort is – voor mij.**

Zie ook hoe dikwijls staat er **mij: voor mij** geofferd, **voor mij** gestort, dat Hij zelf **mijn ziel** voedt.

**HEERLIJK PERSOONLIJK**

Drie maal staan er in dit antwoord de woorden **voor mij**. Het avondmaal is, net als de doop, zo heerlijk persoonlijk. Christus zelf handelt door zijn dienaar (de dominee) aan deze tafel. Het is Christus zelf die het brood en de wijn mij aanreikt en daarmee aan mij, voor mij persoonlijk, zo op de man af, zegt: Hier, hier is het offer van Christus ook voor u – ook **voor mij**.

**Vraag 76**

Wat betekent het om het gekruisigde lichaam van Christus te eten en zij bloed dat vergoten is, te drinken?

**Antwoord 76**

Dat betekent twee dingen:

- Om te geloven en zo deel te krijgen aan Christus' kruisoffer
- Om door de Heilige Geest hoe langer hoe meer één te worden met Christus.

**Vraag 77 en Antwoord 77**

In deze vraag gaat dit over de Schriftgedeelten waar Christus beloofd heeft dat Hij de gelovigen zo zeker met zijn lichaam en bloed zal voeden en verkwikken als zij van dit gebroken brood eten en uit de beker drinken. Lees dit zelf met aandacht door.

## Zondag 29 en 30a

### Het verschil tussen het avondmaal en de Roomse mis

Vraag 78: Veranderen brood en wijn dan in het werkelijke lichaam en bloed van Christus?

Antwoord: Nee (a), maar zoals het water bij de doop niet in het bloed van Christus verandert of de afwassing van zonde zelf is, maar slechts een Goddelijk teken en verzekering daarvan (b), zo verandert het brood bij het avondmaal niet in het lichaam van Christus zelf (c). Overeenkomstig aard en gebruik van de sacramenten wordt het brood echter het lichaam van Christus genoemd (d).

(a) Math. 26:29. (b) Ef. 5:26; Tit. 3:5. (c) 1 Kor 10:16; 11:26. (d) Gen 17:10, 11; Ex 12:11, 13; 13:9; 1 Pet 3:21; 1 Kor 10:3, 4.

Vraag 79: Waarom noemt Christus dan het brood zijn lichaam en de beker zijn bloed of het nieuwe testament in zijn bloed en waarom noemt Paulus het de gemeenschap met lichaam en bloed van Christus?

Antwoord: Er zijn gewichtige redenen waarom Christus zo zegt: Hij wil ons daarmee leren dat, zoals brood en wijn het tijdelijke leven onderhouden, zo voeden zijn gekruisigde lichaam en gestorte bloed, als echt voedsel en drank, onze zielen voor het eeuwige leven (a). Verder wil Hij ons door deze zichtbare tekens en waarborgen vooral verzekeren dat wij net zo zeker door de werking van de Heilige Geest aan zijn ware lichaam en bloed deel krijgen als wij deze heilige tekens met de lichamelijke mond tot zijn gedachtenis ontvangen (b). Hij verzekert ons ook dat al zijn lijden en gehoorzaamheid zo zeker ons eigen zijn alsof wij zelf in eigen persoon alles geleden en de schuld voor onze zonden aan God ten volle betaald hebben.

(a) Joh 6:55. (b) 1 Kor 10:16.

Vraag 80: Wat is het onderscheid tussen het avondmaal van de Here en de Roomse mis?

Antwoord: Het avondmaal betuigt aan ons dat wij volkomen vergeving van al onze zonden hebben ter wille van het enige offer van Jezus Christus dat Hij zelf eens en voor altijd aan het kruis gebracht heeft (a), en dat wij door de Heilige Geest in Christus ingelijfd worden (b), die nu naar zijn menselijke natuur in de hemel aan de rechterhand van de Vader (c) is en daar door ons aanbeden wil worden (d). De Roomse mis, daarentegen, leert dat de levenden en de gestorvenen niet door het lijden van Christus vergeving van zonden hebben, tenzij Christus nog dagelijks voor hen door de priesters geofferd wordt. Verder dat Christus lichamelijk in brood en wijn aanwezig is en derhalve daarin aanbeden moet worden. De mis is dus in wezen niets anders dan een verloochening van het enige offer en lijden van Jezus Christus en een vervloekte afgoderij (e).

(a) Heb 10:10, 12; 7:26, 27; 9:12, 25; Joh 19:30; Math. 26:28; Luk 22:19. (b) 1 Kor 10:16, 17; 6:17. (c) Joh 20:17; Kol 3:1; Heb 1:3; 8:1. (d) Math. 6:20, 21; Joh 4:21; Luk 24:52; Hand 7:55; Kol 3:1; Fil 3:20; 1 Tess 1:10. (e) Heb 9:26; 10:12, 14.

## Vraag 78

In vraag en antwoord 78 tot 80 neemt de Catechismus standpunt in ***tegen die Roomse dwaling*** rondom het avondmaal.

U onthoudt zeker dat de Roomse Kerk ten opzichte van de doop het standpunt heeft dat het water van de doop werkelijk verandert in het bloed van Christus.

Iets soortgelijks zien we ook bij de beschouwing van de Roomse Kerk over het avondmaal. Rome gelooft: Als de priester de avondmaals-woorden uitspreekt ("Dit is mijn lichaam"), veranderen brood en wijn werkelijk in lichaam en die bloed van Christus. De Roomse avondmaals-visie wordt de ***transsubstantiatieleer*** genoemd.

## Antwoord 78

Hebben de Roomsens gelijk als ze zo redeneren? Hoegenaamd niet. Verplaats uzelf in de schoenen van de discipelen de avond toen het avondmaal door Jezus ingesteld is. Zouden zij nu werkelijk, toen Jezus zei dat het die brood zijn lichaam is, gedacht hebben: Daar staat Jezus met een stukje van zijn eigen vlees in zijn hand? Dat is toch absurd! Nee, zij wisten immers dat Jezus meermalen van beeldspraak gebruik maakte. Bij gelegenheid zei Jezus

dan: “Ik ben de deur van de schapen.” (Joh 10:7) Dit vatten wij toch ook niet letterlijk op in de zin dat wij denken dat Jezus daarmee bedoelde dat Hij echt een deur is? Daarom is het verkeerd om de avondmaalswoorden van Jezus wel letterlijk op te vatten.

Tegenover de Roomse beschouwing zeggen wij: Het brood en de wijn zijn **net tekens en zegels die heenwijzen naar** het lichaam en het bloed van Christus.

## Vraag 79

Als het brood en di wijn dan niet letterlijk het lichaam en het bloed van Christus zijn, waarom noemt Christus dan het brood zijn **lichaam**, enzovoorts?

## Antwoord 79

Al is het zo dat brood en wijn niet letterlijk lichaam en bloed van Christus zijn, noemt Jezus ze om de volgende **gewichtige redenen** wel zijn lichaam en bloed:

- God zelf **leert** (teken) ons met het avondmaal **dat, zoals brood en wijn het tijdelijke leven onderhouden, zo voedt zijn gekruisigde lichaam en gestorte bloed, als echt voedsel en drank, onze zielen voor het eeuwige leven.**
- God zelf **verzekert** (zegel) ons door deze zichtbare tekens en waarborgen dat wij net zo zeker door de werking van de Heilige Geest aan zijn ware lichaam en bloed deel krijgen als wij deze heilige tekens met de lichamelijke mond tot zijn gedachtenis ontvangen. Hij verzekert ons ook dat al zijn lijden en gehoorzaamheid zo zeker ons eigen zijn alsof wij zelf in eigen persoon alles geleden en de schuld voor onze zonden aan God ten volle betaald hebben.

**God zelf** is in het avondmaal **aan het Woord**:

- Hij **leert** ons daarin aangaande zijn **belofte**, en
- **verzekert** ons in het avondmaal van zijn **belofte**.

Deze **belofte** is:

dat **al Christus' lijden en gehoorzaamheid ons eigen is.**

In het avondmaal komt de Heilige Geest met Gods belofte, de belofte van Christus' bloed, naar ons toe. Wie dit sacrament gelovig gebruikt, mag daarin ook zien dat God zelf ons verzekert dat lichaam en bloed van Christus ook voor mij bedoeld zijn. Daarom wordt het brood ook het lichaam van Christus en de wijn zijn bloed genoemd, niet omdat het brood en de wijn dat zelf zijn, maar omdat brood en wijn ons **werkelijk verzekeren en garanderen** dat wij deel hebben aan lichaam en bloed van Christus, die daardoor afgebeeld wordt.

Om het ook zo te verduidelijken: Wen cheque van €10 noem ik tien euro, al is het net een stukje papier. Toch is het werkelijk tien euro, want het is een waarborg dat ik tien euro zal ontvangen als ik hemt bij de bank ga wisselen. Nu ja, zoals een cheque geld (R10) garandeert, zo garanderen brood en wijn van het avondmaal mij dat Christus zijn lichaam voor mij in de dood overgegeven heeft en zijn bloed voor mij gestort heeft. En daarom: omdat het deel hebben aan brood en wijn aan mij garandeert dat ik deel heb aan het Lam van God, daarom worden brood en wijn het lichaam en die bloed van Christus genoemd. Dit zijn de **eigen-aard en kenmerken van sacramenten** dat ze **de naam dragen van de zaak die ze afbeelden en garanderen.**

De Catechismus laat ons echter ook zien hoe wij deel krijgen aan de belofte die in het avondmaal afgebeeld wordt: niet automatisch, maar **door de werking van de Heilige Geest**. De Geest is de Geest van het geloof; Hij is de Geest die het geloof werkt door het Woord en de Geest die het geloof versterkt door het gebruik van de sacramenten (vgl. v/a 65). Door het geloof, dat de Heilige Geest schept, krijgen wij deel aan de belofte.

## Vraag 80

In deze vraag wordt er ingegaan op het verschil (**onderscheid**) tussen

- de Gereformeerde avondmaalsbeschouwing en
- de Roomse mis.

## Antwoord 80

Laten we het verschil tussen Rome en de Gereformeerden in de volgende tabel samenvatten:



| ROOMSE MIS                                                                                                     | AVONDMAAL                                                                                                                           |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. Wij krijgen y vergeving van zonden: slechts als Christus nog dagelijks door de mispriesters geofferd wordt. | 1. Wij krijgen vergeving van zonden: door het ene offer van Christus dat Hij zelf eens en voor altijd aan het kruis gebracht heeft. |
| 2. Christus is lichamelijk in de brood en de wijn aanwezig en moet daarom in brood en wijn aanbeden worden.    | 2. Christus is nu naar zijn menselijke natuur in de hemel en moet daar (in de hemel) door ons aanbeden worden.                      |
| 3. Brood en wijn geven ons deel aan lichaam en bloed van Christus.                                             | 3. De Heilige Geest lijft ons door het geloof in Christus in.                                                                       |

Laten we nu deze verschillen een voor een bespreken.

### **1. *Het ene offer aan het kruis is genoeg***

Voor **Rome** is de mis een ***dagelijkse herhaling*** van het offer van Golgotha. Met elke mis wordt Christus weer gekruisigd.

Ik vertel u hoe het bij de Roomse mis gaat. De Roomse priester bestijgt het altaar in de kerk. Een belletje op het altaar roept de toeschouwers tot aandacht. Dan neemt de priester het stukje brood (***ouwel***) en hij spreekt de instellingswoorden uit: “Dit is mijn lichaam”. Met het uitspreken van deze woorden – zo gelooft Rome – verandert het brood in het werkelijke lichaam van Christus. Daarop valt de priester op zijn knieën en aanbidt hij het stukje brood alsof het Christus zelf is. Dan licht hij de ***ouwel*** op, zodat deze door alle lidmaten aanbeden kan worden. Hetzelfde gebeurt met de wijn, bij het uitspreken van de instellingswoorden: “Dit is mijn bloed”. Dan volgen er weer gebeden, waarin di Here gevraagd wordt of Hij dit offer voor zowel de mensen die al gestorven zijn, zowel als hen die nog leven, zal aanvaarden. Daarop volgt de maaltijd: het heilige brood wordt in drie delen gebroken, één deel voor de hemelingen, één deel voor de zielen in het vagevuur en één deel voor de gelovigen op aarde.

Waarom is dat nodig volgens Rome? Was het ene offer aan het kruis dan niet voldoende? Nee, zeggen zij, het offer van Golgotha delgt wel onze erfzonde uit, d.w.z. de zonde die wij in Adam gedaan hebben, maar dit geeft geen voorziening voor onze dagelijkse zonden. Voor onze dagelijkse zonden is het misoffer, dat elke dag herhaald wordt, nodig.

Van deze dwaling zegt onze Catechismus: **De mis is in wezen niets anders dan een verloochening van het enige offer en lijden van Jezus Christus.** Rome loochent dat dit ene en volmaakte offer genoeg en voldoende is. Er moet iets bijkomen.

De Roomse mis gaat in tegen de woorden van Jezus aan he kruis: "Het is volbracht" (Joh 19:30). Daarmee verklaarde Jezus: De schuld op de zonde is volledig uitgedelgd, betaald.

Tegenover de ketterij van Rome, op grond van het kruiswoord van onze Heiland, belijden wij: Het avondmaal betuigt aan ons dat wij **volkomen** vergeving van **al** onze zonden hebben ( niet alleen van onze erfzonde, maar ook onze dagelijkse zonde), en dit dankzij en ter wille van het (ene en) **enige** offer van Jezus Christus dat Hij zelf **eens en voor altijd** aan het kruis volbracht heeft.

Deze woorden zijn gegrond in de Schrift. In Hebréeën 9:12 staat er: (Christus is) "niet met het bloed van bokken en kalveren, maar met zijn eigen bloed, **een maal** ingegaan in het heiligdom en heeft een **eeuwige** verlossing teweeggebracht". In Hebréeën 10:10-12 lezen we: "Door deze wil zijn wij geheiligd door het offer van het lichaam van Jezus Christus, net **een maal**. En elke priester staat wel dag voor dag om de dienst waar te nemen en dikwijls dezelfde slachtoffers te brengen die toch nooit de zonden kunnen wegnemen; maar Hij ging nadat Hij **één** slagoffer voor de zonden gebracht heeft, voor altijd zitten aan de rechterhand van God".

## **2. Christus moet in de hemel aanbeden worden**

Volgens **Rome** moet het heilige brood aanbeden worden. Ze vallen voor het brood (**ouwel**) op hun knieën neer, branden er kaarsen voor en houden er optochten mee. Ze hebben er zelfs een aparte kerkelijke feestdag aan gewijd.

**Dít**, zegt onze Catechismus, is niets anders dans een **afgoderij die vervloekt is**. De Roomse mensen buigen in aanbidding voor iets dat net stof is en niet God. Immers, het brood en de wijn zijn niet Christus, zijn niet God, en mogen daarom niet aanbeden worden. Wie dat wel doet, maak zich schuldig aan afgodendienst.

Tegenover Rome zeggen wij: **Christus is nu naar zijn menselijke natuur in de hemel aan de rechterhand van de Vader en wil daar door ons aanbeden worden**.

### ***3. Door het geloof krijgen wij deel aan Christus***

Volgens **Rome** verandert het brood bij de mis in het lichaam van Christus. Wie dus het brood met zijn mond, met de mond van zijn lichaam, eet, krijgt deel aan het offer van Christus. Dat gebeurt zomaar zo automatisch, zonder geloof, wanneer je het brood binnenkrijgt.

Ook veel Gereformeerden zijn besmet met dit Roomse gif. Natuurlijk, wij denken niet dat brood en wijn werkelijk in lichaam en die bloed van Christus veranderen. Toch zijn er tal Gereformeerden die, net als Rome, het avondmaal losmaken van het geloof. Zij denken dat ze zomaar zo automatisch deel krijgen aan het offer dat hier aan de avondmaalstafel afgebeeld wordt, omdat ze lidmaten van de kerk zijn en gedoopt zijn. Intussen is er in het leven van dié mensen geen sprake van een waar geloof dat vrucht draagt.

Tegenover deze Roomse dwaling is **onze belijdenis** heel duidelijk: Wij moeten door de Heilige Geest in Christus ingelijfd worden. Dat betekent: Wij moeten geloven. Door het geloof lijft de Heilige Geest ons in Christus in.

## Zondag 30b

### Wie mag en wie mag niet aan het avondmaal komen

Vraag 81: Wie moeten naar de avondmaalstafel van de Here komen?

Antwoord: Zij die vanwege hun zonden een afkeer van zichzelf hebben, maar toch vertrouwen dat die hen om Christus wil vergeven zijn en dat de zwakheden die nog over zijn, met zijn lijden en sterven bedekt zijn; en hen die ook begeren om hun geloof hoe langer hoe meer te versterken en hun leven te verbeteren. Maar de huichelaars en hen die zich niet van harte tot God bekeren, eten en drinken zichzelf een oordeel(a).

(a) 1 Kor 11:28; 10:19-22.

Vraag 82: Moeten die mensen ook aan het avondmaal toegelaten worden die met hun belijdenis en leven tonen dat ze ongelovig en goddeloos zijn?

Antwoord: Nee, want zo wordt het verbond van God ontheiligd en zijn toorn over de hele gemeente opgewekt (a). Daarom is de Christelijke kerk volgens het bevel van Christus en zijn apostelen verplicht om zulke mensen met de sleutels van het koninkrijk van de hemel uit te sluiten, totdat zij verbetering van hun leven bewijzen.

(a) 1 Kor 11:20, 34; Jes. 1:11; 66:3; Jer. 7:21; Ps. 50:16.

### Vraag 81

De Heidelbergse Catechismus wordt ons **troostboek** genoemd. Hij gaat immers van begin tot einde over onze enige **troost** in leven en in sterven. Dé troost bestaat daarin dat Christus voor al mijn zonden ten volle betaald heeft, dat Christus mij zo bewaart dat zonder de wil van de Vader geen haar van mijn hoofd valt, en dat Christus mij door dit alles (door zijn betaling, verlossing en bewaring) door zijn Heilige Geest van het eeuwige leven verzekert

en mij dankbaar maakt (antwoord 1). Door Christus is God mijn Vader, is alles tussen mij en God weer goed en verzekert de Heilige Geest mij van de eeuwige zaligheid.

Het is **deze troost die ook in het avondmaal voor ons afgebeeld wordt**: dat Christus voor mij gestorven is en dat de Heilige Geest mij door deze maaltijd verzekert dat alles tussen ons en God weer goed is, dankzij het offer van zijn Zoon. Wij kunnen daarom gerust het avondmaal de **troosttafel** noemen. Ook de maaltijd van het verbond vestigt onze aandacht op onze enige troost.

Wij hebben dus een troostboek dat ons leert **Wie** onze enige troost is en wij hebben een troosttafel die ons verzekert van deze troost.

Maar nu is de grote vraag in zondag 30: **Wie** zijn de **getroosten**? Wie **moet** naar het avondmaal komen?

## Antwoord 81

### 1. DE GETROOSTEN DIE AAN DE TAFEL MOGEN KOMEN

Er worden basaal **drie dingen** gezegd van de **getroosten die** aan de avondmaalstafel mogen komen:

- **De getroosten hebben een afkeer van zichzelf vanwege hun zonden**

Het avondmaal is bedoeld voor **zondaars**. Het is bedoeld voor mensen die **bewust zijn** van hun zonden. Het is bedoeld voor mensen die troost zoeken voor hun hartzeer over de zonde. Onze Here zegt in de Bergrede: "Zalig zij die treuren, want zij zullen vertroost worden" (Math. 5:4).

Helaas zijn er tal mensen die zalig – of liever: onzalig – onbewust zijn van hun zonden. Dat doet hen geen pijn. Ze willen er ook niets van horen dat ze zondaars zijn. Ze ergen zich erover. Voor hen is het avondmaal niet bedoeld! Immers, troost is alleen voor treurenden.

De Catechismus zegt: Het gaat over hen die **vanwege hun zonden een afkeer van zichzelf hebben**. Dit is nogal sterk gesteld, niet waar: een **afkeer**, een afschuw, hebben van jezelf vanwege je zonden. In dit woordje "afkeer" voel je heel duidelijk aan: dat het niet maar net een oppervlakkige berouw over jouw zonden is, maar het gaat om een **hartelijke**

weezin ertegen. Die kom op uit het hart, die snijdt door het hart van de treurenden, die doet hun **hart**-zeer.

Weet u waarom is dé getroosten zo met afkeer vervuld zijn? Omdat zij de zonde – nee, hun eigen, hun persoonlijke zonde – leren zien in het licht van de Wet van God. In de spiegel van Gods heilige Wet zijn zij van aangezicht tot aangezicht geconfronteerd met hun ontzettende vuilheid. Meer nog: zij hebben ook de ernst van hun zonden leren inzien, want samen met David hebben ze leren zeggen: "**Tegen U alleen** (= tegen U, HERE!) heb ik gezondigd en gedaan wat verkeerd is in Uw ogen." (Ps. 51:6) Voor dé mensen is het duidelijk geworden wat de ware aard en het ware karakter van elke zonde is: wie zondigt, zondigt niet maar net tegen mensen, maar tegen de allerhoogste majesteit van God (vraag en antwoord 11). Wie zondigt – of het nu tegen de eerste of de tweede tafel van de wet is, of je God niet liefhebt of dat je jouw naaste niet liefhebt, dat maakt niet uit –, wie zondigt, trapt op Gods Vaderhart. Wie de zonde zo leert kennen, krijgt een afkeer van zichzelf vanwege zijn zonde.

Weet u waar onze zondekennis nog meer verdiept wordt? Aan de voet van het kruis. Ons avondmaalformulier legt nu verband tussen onze zondekennis en Golgotha, wanneer het zegt: "...de toorn van God tegen de zonde – onze zonden – is zo groot, dat Hij deze ... aan zijn geliefde Zoon ... met de bittere en smadelijke dood van het kruis gestraft heeft". Daar bij het kruis wordt het duidelijk hoe erg onze zonden in de ogen van God zijn. Zo wijzen het brood en de wijn, de tekens van het gebroken lichaam van Christus, ons op de verschrikkelijke ernst van de zonde, van de toorn en de vervloeking van God. Daar leren wij de toorn kennen. Bij het vloekhout van Golgotha.

Waarom weid ik zo over de zonde uit? Omdat Jezus zelf ons leert: "Zalig zijn die treuren, want zij zullen vertroost worden." (Mah.t 5:4) Net zij die treuren over hun zonden zullen vertroost worden!

- ***De getroosten* zijn zondaars, die nochtans vertrouwen dat hun zonden om Christus wil vergeven zijn**

De **getroosten** hebben een afkeer van zichzelf vanwege hun zonden, **maar nochtans** vertrouwen zij dat de zondeschuld uitgedelgd is. Dit is het jubelende "nochtans" van het geloof: ondanks mijn zonden, dankzij Christus.

Ook hier weer, net zoals in het geval van het woord "afkeer", gaat het om ons hart. De getroosten zijn geen mensen die net met hun verstand weten van Christus. Ook hun hart is bij Hem betrokken. Zij **vertrouwen** dat hun zonden vergeven zijn. En vertrouwen, dat doe je niet met je hoofd, maar met je **hart**. Het woord "vertrouwen" betekent in de Bijbel eigenlijk zoveel als **steunen op**, om met het hele gewicht van jouw leven te leunen op Christus. Nergens anders vindt een hart vol smart steun en troost onder de ondragelijke last van de zondepijn dan in Christus alleen. En weet u: zijn schouders zijn sterk, almachtig sterk. Hij kan de last van u zonden dragen, hoe groot en hoe zwaar die ook al mag wezen. "Kom naar Mij, allen die vermoeid en belast zijn, en Ik zal u rust geven." (Math. 11:28)

De grond of reden voor ons vertrouwen dat onze schuld vergeven is, is: **om Christus wil**. Dat is de enige grond van ons vertrouwen dat onze zonden vergeven zijn: het bloed van het Lam. Daar kom niets van óns bij: niet onze goede werken of onze bijzondere vroomheid of wat dan ook.

- **De getroosten** zijn degenen **die begeren om hun geloof te versterken en hun leven te verbeteren**

Voor de zoveelste keer gebruikt de belijdenis een woord dat alles met ons **hart** te maken heeft: **begeren**. Zij verlangen naar iets. De Here zoek geen uiterlijk vertoon of toneelspe, maar Hij vraagt ons hart.

Zij begeren twee dingen:

- **om hun geloof hoe langer hoe meer te versterken** (Dat gebeurt toch aan het avondmaal: de versterking van ons geloof), en
- **hun leven te verbeteren** (Een dankbaarheidsleven te leiden. Wie zijn hart niet door de kracht van het kruis plaatst op het dankofferaltaar, hoort niet aan de tafel van het kruisoffer. De troosttafel is voor degene bij wie door de Geest van de gekruisigde en opgestane Christus op de tafel van hun hart geschreven is: dankbaarheid. Voor huichelaars is het avondmaal verboden.)

## 2. VRAAG EN ANTWOORD 2 EN DE GETROOSTEN VAN ANTWOORD 81

Als u nou goed geluisterd hebt naar de drie dingen die hierboven genoemd zijn, zou u gehoord hebben dat het dit de drie dingen zijn die wij volgens vraag en antwoord 2 moeten weten om deel te kunnen hebben aan de enige troost van vraag en antwoord 1: zondekennis, verlossingskennis, dankbaarheidskennis.

## 3. ANTWOORD 81 EN HET ZELFONDERZOEK VOOR HET AVONDMAAL

Wij vinden de drie dingen van antwoord 81 ook terug in het zelfonderzoek van het onverkorte *avondmaal formulier*:

- Ten eerste: Ieder moet nadenken over zijn zonde en vervloeking, zodat hij zichzelf kan mishagen en zich voor God kan verootmoedigen; want de toorn van God tegen de zonde is zo groot dat Hij die, eerder dan ze ongestraft te laten blijven, aan zijn geliefde Zoon, Jezus Christus, met de bittere en smadelijke kruisdood gestraft heeft.
- Ten tweede: Ieder moet zijn hart onderzoeken of hij de vaste belofte van God gelooft dat al zijn zonden hem alleen op grond van het lijden en de dood van Jezus Christus vergeven zijn en dat de volkomen gerechtigheid van Christus zich als zijn eigen toegerekend en geschonken is, ja, zo volkomen alsof hij in eigen persoon voor al zijn zonden betaald en alle gerechtigheid volbracht heeft.
- Ten derde: Ieder moet zijn geweten onderzoeken of hij van voornemen is om van nu af met zijn hele leven ware dankbaarheid aan God te betonen en oprecht voor Hem te wandelen; ook om eerlijk alle vijandschap, haat en nijd te laten varen en voortaan in ware liefde en eensgezindheid met zijn naaste te leven.

## 4. WIE NIET AAN DE AVONDMAALSTAFEL MAG KOMEN

Terwijl de Catechismus nog bezig is met de mensen die wel naar het avondmaal mogen komen, gaat hij snel over tot een andere groep: **de huichelaars en hen die zich niet van harte tot God bekeren.**



- **Huichelaars.** De oorspronkelijke tekst van de Catechismus spreekt van *hypocrieten*. Dat is een Grieks woord dat *toneelspelers* betekent. Die vinden we ook in de kerk: mensen die toneel spelen, mensen die doen alsof ze Christenen zijn en voorgeven dat ze om Christus geven, maar intussen zijn hun **harten ver van Hem af**. Deze acteurs, zegt de Catechismus, zijn uitgesloten van de troost van het avondmaal.
- **Zij die zich niet van harte tot God bekeren.** Zij die geen vruchten van liefde in hun leven dragen, zij die niet met de daad tonen dat ze Christenen zijn, zij worden uitgesloten. Daden alleen zijn echter ook niet genoeg: wij moeten ons **van harte** tot God bekeren.

Deze mensen **eten en drinken een veroordeling over zichzelf**. In plaats van troost ontvangen de huichelaars en de niet-bekeerden dus iets anders: een **veroordeeling**. Let wel, er staat niet **het** oordeel, want dat (**het** oordeel) zou betekenen het eeuwige oordeel. Met een veroordeling daarentegen wordt bedoeld: Gods tuchting in dit leven. Dat loopt natuurlijk uit op het eeuwige gericht als wij ons niet bekeren. Intussen wil God echter met zijn tijdelijke straffen het mensenhart zacht maken en hen zover brengen om wel vrucht te dragen. Wij hebben hier een duidelijke verwijzing naar 1 Korinthe 11:28-30. Er waren mensen in de gemeente van Korinte die het avondmaal op een onwaardige wijze gebruikten. Wie dat doet, zegt Paulus in vers 29, "eet en drinkt een oordeel over zichzelf, terwijl hij het lichaam van de Here niet onderscheidt". Dan vervolgt Hij in vers 30: "Daarom zijn er onder u veel zwakken en zieken, en een aantal zijn ontslapen."

## 5. DE WOORDEN VAN 1 KORINTHE 11 HEBBEN HUN WORTELS IN HET OUDE TESTAMENT

Het is heel belangrijk om te zien dat deze woorden van 1 Korinthiërs 11:28-30 hun wortels in het Oude Testament hebben. In 2 Kronieken 30 lezen we dat in de tijd van Hizkia weer begonnen is met de viering van het pascha, het avondmaal van het Oude Verbond. De meerderheid van het volk, een menigte uit Efraim en Manasse, Issaskar en Zébulon, hadden zich echter niet gereinigd, maar het pascha gegeten zoals het niet voorgeschreven was (vers 18). Uit vers 20 kunnen we afleiden dat er van hen toen ziek geworden zijn. Zij hadden

**een veroordeling** over zichzelf gegeten. Op het gebed van Hizkia hebben zij verzoening en daarop genezing ontvangen.

## Vraag 82

De vraag is: Wie **mogen niet** aan het avondmaal toegelaten worden?

Het komt al in de vraag zelf ter sprake wie niet toegelaten mogen worden: Het zijn de mensen **die met hun belijdenis en leven tonen dat ze ongelovig en goddeloos zijn**.

Het gaat dus om mensen die **in tweeërlei opzicht** afwijken van het Woord:

- in **belijdenis** (in je leer, bijvoorbeeld in je opvatting over de kinderdoop) en
- in **leven** (je daden, in dat wat je doet).

Deze mensen worden door de Catechismus beschreven als **ongelovig en goddeloos**. Is dat misschien niet te sterk gesteld? Nee, het gaat om mensen die niet geloven in wat God leert in zijn Woord. De Catechismus zegt ook aangaande het ware geloof: Het is onmogelijk dat een mens die door een waar geloof in Christus ingeplant is, geen vruchten van dankbaarheid zal voortbrengen (v/a 64). Wie niet luistert na het Woord, is goddeloos.

## Antwoord 82

Als wij deze mensen, die in belijdenis en leven afwijken van het Woord aan het avondmaal toelaten **wordt het verbond van God ontheiligd en zijn toorn over de hele gemeente opgewekt**. De geschiedenis van Agan, die nam van het bangoed van Jericho, dat de HERE uitdrukkelijk verboden had (Joz 7), is hiervan een duidelijk voorbeeld. Als gevolg van Agans zondedaad is **het verbond van God ontheiligd** en werd de **toorn van de HERE over de hele gemeente** van Israël **opgewekt** en verloor Israël de slag tegen Ai verloor. Wat met zulke mensen moet gebeuren, zegt de Catechismus vervolgens: **De Christelijke kerk is volgens het bevel van Christus en zijn apostelen verplicht om zulke mensen met de sleutels van het koninkrijk van de hemel uit te sluiten, totdat zij verbetering van hun leven bewijzen**.

In zondag 31 wordt er ingegaan op deze sleutels.

## **Zondag 31**

### **De sleutels van het hemelrijk**

Vraag 83: Wat zijn de sleutels van het koninkrijk van de hemel?

Antwoord: De verkondiging van het heilig evangelie en de Christelijke tucht. Met deze beide handelingen wordt het koninkrijk van de hemel voor de gelovigen geopend en voor de ongelovigen gesloten (a).

(a) Math. 16:18, 19; Math. 18:18

Vraag 84: Hoe wordt het koninkrijk van de hemel door de verkondiging van het heilig evangelie geopend en gesloten?

Antwoord: Volgens het bevel van Christus wordt aan de gelovigen gezamenlijk en afzonderlijk verkondigd en openlijk betuigd dat al hun zonden hen waarlijk door God ter wille van de verdienste van Christus vergeven zijn zo dikwijls zij de belofte van het evangelie met een waar geloof aannemen. Daarentegen wordt aan al de ongelovigen en huichelaars verkondigd dat de toorn van God en de eeuwige verdoemenis op hen rust zolang zij zich niet bekeren (a). Volgens dit getuigenis van het evangelie zal God zowel in dit als in het toekomstige leven oordelen.

(a) Joh 20:21-23; Math. 16:19.

Vraag 85: Hoe wordt het koninkrijk door de Christelijke tucht gesloten - en geopend?

Antwoord: Volgens het bevel van Christus worden zij die de naam Christen dragen en toch een onchristelijke leer huldigen of zich onchristelijk gedragen eerst herhaalde keren broederlijk vermaand. Als zij echter niet van hun dwalingen of schandelijke leven willen afzien, moet dat aan de gemeente of aan hen die door de gemeente daarvoor aangewezen zijn, gezegd worden. Als zij zich ook niet aan de vermaning van laatstgenoemde storen, worden zij niet langer tot de heilige sacramenten toegelaten en uit de Christelijke gemeente

en door God zelf uit het rijk van Christus uitgesloten. Zij worden weer als leden van Christus en zijn gemeente aangenomen wanneer ze werkelijke verbetering beloven en bewijzen (a).

(a) Math. 18:15-17; 1 Kor 5:4, 5, 11; 2 Kor 2:6-8.

### Vraag 83

In de vorige vraag is al verwezen naar sleutels waarmee zekere mensen uit het koninkrijk van de hemel uitgesloten worden.

Wat zijn deze twee sleutels?

### Antwoord 83

#### TWEE SLEUTELS

De twee sleutels zijn

1. **de verkondiging van het heilige evangelie** en
2. **de Christelijke tucht.**

#### SLEUTEL – EEN VOLUIT BIJBELS WOORD

Wij hebben in onze belijdenis aangaande de sleutels van het hemelrijk met een voluit Bijbelse term te maken.

1. ***Onze Here Jezus Christus*** zelf gebruikt het woord sleutels.

Na de geloofsbelijdenis van Petrus dat Jezus de Zoon van God is, antwoordt de Here hem: "Jij bent Petrus, en op deze rots zal Ik mijn gemeente bouwen, en de poorten van het dodenrijk zullen het niet overweldigen. En ik zal jou ***de sleutels van het koninkrijk van de hemelen*** geven; en wat jr ook op die aarde mag binden, zal in de hemel gebonden zijn, en wat je ook op die aarde mag ontbinden, zal in de hemel ontbonden zijn " (Math. 16:18, 19).

2. Met zijn spreken over de sleutels van het koninkrijk van de hemelen sluit onze Heiland aan bij de ***profetie van Jesaja 22:***

God geeft aan Jesaja de opdracht om naar Sebna, de bestuurder en beheerder van koning Hizkia's paleis, te gaan. Die man heeft zijn ambt misbruikt om zichzelf te verrijken. Daarom moet de profeet hem Gods oordeel aanzeggen. Hij wordt ook uit zijn ambt ontslagen. In zijn plaats wordt Eljakim aangesteld. In prachtige, beeldende woorden wordt dit door Jesaja tegen Sebna gezegd: "En Ik (de HERE) zal de die sleutel van het huis van David op zijn (Eljakims) schouders leggen; en hij zal openen, en niemand zal sluiten; en hij zal sluiten en niemand zal openen." (vers 22)

Zo'n beheerder over het koninklijke paleis droeg als teken van zijn waardigheid een grote houten sleutel op zijn schouder. Daarmee liep hij rond. Hij beschikte over de toegang tot het paleis van de koning. Hij kon besluiten wie bij de koning kon binnengaan en wie niet. Wanneer hij de deur voor iemand opende, dan was de deur open. Dan kon zo iemand ingaan naar de troonzaal van de koning. Maakte hij echter de deur voor iemand dicht, keurde hij hem niet waardig om binnen te gaan, dan was de deur dicht. Een sprekend beeld van de mach en bevoegdheid van dé bestuurder en wat zijn sleutels doen, niet waar?

Nu ja, dit beeld neemt Jezus nu en hij past het toe op Petrus. Zoals Eljakim de macht en bevoegdheid ontvangen hat om te beslissen wie tot de koning toegelaten werd, zo ontving Petrus de bevoegdheid met het oog op het koninkrijk van de hemelen.

Het koninkrijk van de hemelen wordt dus vergeleken met een gebouw, een paleis, en dat heeft een poort met een deur. Als de sleutels het voor ons openen, gaan we binnen. Dan mogen wij komen bij de Koning van alle koningen, een onbeschrijflijk wonderlijk voorrecht. Maar anderzijds: Als de sleutels sluiten, blijven wij buiten. Dan zijn we rampzalig. Want binnen is de feestzaal, buiten zijn die helse smarten. Binnen is God; ons alles, buiten is de hel van Godverlatenheid. Het gaat om de enige troost: God, om Hem te mogen hebben, om bij Hem te mogen wonen in zijn heerlijke tegenwoordigheid.

#### **DEZE ZONDAG STAAT OOK IN HET DEEL OVER DE VERLOSSING**

Wij moeten nooit vergeten dat deze zondag ook in het tweede deel van de Catechismus staat.

- Onze verlossing heeft alles met de **prediking** te maken. Door het middel van de prediking wil onze Here Jezus Christus ons deel geven aan zijn verlossing.
- Ook de **tucht** heeft onze verlossing op het oog. Door die middel van de tucht wil onze Here Jezus Christus ons terugleiden naar onze Verlosser.

Prediking en tucht zijn sleutels **in de hand van de Zoon van God**, onze Verlosser en Zaligmaker. Wie weet Wie in de prediking en in de tucht aan het werk is, kijkt er met een heel andere gezindheid naar.

### Vraag 84

In deze vraag gaat het over **de eerste sleutel: de verkondiging van het heilige evangelie** of prediking.

### Antwoord 84

#### HET OPENT

Wij moeten het goed verstaan: Niet alle prediking en de prediking van enige sekte gaat door voor een sleutel die ons toegang verleent tot het Koninkrijk van God en zijn heerlijkheid. Het gaat om een heel bijzondere soort prediking: **Christus-prediking, dat al hun zonden hen waarlijk door God ter wille van de verdienste van Christus vergeven zijn zo dikwijls als zij de belofte van het evangelie met een waar geloof aannemen.**

Als een preek Hem niet brengt, is die preek geen preek en geen sleutel. Weet u waarom? Heel eenvoudig omdat zijn offer de sleutel is en omdat alleen zijn bloed, en dat alleen, de deur naar het Vaderhuis voor ons opent.

Het spreekt echter vanzelf dat wij de sleutel ook in ontvangst moeten nemen. De hand waarmee wij dat doen, noemt de Catechismus het geloof: **zo dikwijls als wij de belofte van de zondevergeving door God ter wille van de zoenverdienste van Christus met een waar geloof aannemen**, opent de prediking het Koninkrijk voor ons. Geloof is noodzakelijk (vgl Joh 3:16,18a).

## DE PREDIKING SLUIT

In Johannes 3:18 zegt Jezus zelf: "Maar hij die niet gelooft, is reeds veroordeeld, omdat hij niet geloofd heeft in de Naam van de Zoon van God".

In de prediking moet niet alleen heil, maar ook onheil, niet alleen genade, maar ook gericht aangekondigd worden. Want prediking heeft, aldus de Catechismus, een dubbele functie: hij opent *én* hij sluit.

Onze belijdenis houdt er degelijk rekening mee dat er in de kerk twee groepen mensen zijn: enerzijds **gelovigen**, anderzijds **ongelovigen en huichelaars**.

Ook aan deze **ongelovigen** en **huichelaars**, toneelspelers, moet gedacht worden in de prediking. Aan hen moet de dominee, aldus onze Catechismus, zeggen **dat de toorn van God en de eeuwige verdoemenis op hen rust**. Dit staat in de tegenwoordige tijd: Gods grimmigheid rust **nu al** op hen. Gods toorn is in het heden al een verschrikkelijke werkelijkheid. Die vindt onze belijdenis bij Johannes 3:18: "Maar hij die niet gelooft, is **reeds** veroordeeld". Maar dan staat er verder: De toorn rust op hen **zolang zij zich niet bekeren**. Er is dus nog een kans om in te gaan. Juist daarom moet prediking ook oordeel verkondigen: om deze mensen te dringen om de kans te gebruiken. De preek moet een alarmsignaal, een waarschuwing zijn, om de ongelovigen en huichelaars te redden van het vreselijke gericht dat komt. Daarom is juist ***een prediking dir dit niet doet liefdeloos***.

## Vraag 85

In deze vraag gaat het over ***de tweede sleutel: de Christelijke tucht***.

## Antwoord 85

### DE TUCHT SLUIT

**Voor wie** wordt gesloten? Zekere **kerkmensen**, zegt onze belijdenis. Want het gaat over mensen die **de naam Christen dragen**, die dus opgetekend zijn in het ledenregister. En **waarom** worden zij uitgesloten? Omdat zij een **onchristelijke leer** huldigen of zich **onchristelijk gedragen**. Ook mensen die dwalen in de zuivere leer moeten dus getuchtigd worden en niet alleen zij die drinken en moorden.



Hier wil ik een belangrijke vraag stellen: **Wie moet tuchtogen?** Niet net de dominee en de ouderling, maar de tucht **begint bij de gemeente!** Dit is wat bedoeld wordt met de woorden: **herhaalde keren broederlijk vermaand.** Dat is een **herhaalde keren** vermanen. Wij moeten moeite doen om iemand te bekeren. Het **broederlijk** is ook belangrijk. Dit betekent: in liefde. Tucht is liefde. Tucht wil redden.

Pas als dat niet helpt, moet de zaak naar de **kerkenraad** toe. Als de betrokken persoon echter niet van zijn dwalingen of schandelijke leven wil afzien, **moet het aan de gemeente of aan hen die door de gemeente daarvoor aangewezen zijn, gezegd worden.** Zij die **door de gemeente ervoor aangewezen zijn**, is de kerkenraad.

Als zij zich ook niet aan de vermaning van de kerkenraad storen, **worden ze niet langer tot de heilige sacramenten toegelaten en uit de Christelijke gemeente en door God zelf uit het rijk van Christus uitgesloten.**

Dit is de geweldige ernst van de kerkelijke tucht: Zo iemand wordt **door God zelf buiten het rijk van Christus gesloten. Wij** moeten zien Wie buiten sluit: **God zelf**, geen mens. Wij moeten ook zien waarvan buiten gesloten wordt: **uit het rijk van Christus.**

## ZE OPENEN

Tucht wil redden. De bedoeling van de tucht is om mensen tot bekering te brengen, zodat ze in het koninkrijk van de hemel kunnen binnengaan.

Mensen die afgesneden zijn, kunnen **weer als leden van Christus en zijn gemeente aangenomen** worden. Dit gebeurt **wanneer zij werkelijke verbetering beloven en bewijzen.** De verbetering moet gezien (**bewijs**) worden. Het moet niet bij lege beloften blijven.

## **Het derde deel of hoofdstuk: DANKBAARHEIDSKENNIS**

**(Zondag 32-52)**

### **Zondag 32**

#### **De noodzaak van goede werken**

Vraag 86: Waarom moeten wij nog goede werken doen, terwijl wij toch zonder enige verdienste van onze kant alleen uit genade door Christus uit onze ellende verlost zijn?

Antwoord: Omdat Christus ons, nadat Hij ons met zijn bloed gekocht heeft, ook door zijn Heilige Geest tot zijn evenbeeld vernieuwd zodat wij met ons hele leven bewijzen dat we God dankbaar zijn voor zijn weldaden (a) en Hij door ons geprezen wordt (b). Verder, zodat wij voor onszelf uit de vruchten van ons geloof zekerheid kunnen krijgen (c) en ons door ons godvrezende leven onze naaste ook voor Christus kunnen winnen (d).

(a) Rom. 6:13; 12:1, 2; 1 Pet 2:5, 9; 1 Kor 6:20. (b) Math. 5:16; 1 Pet 2:12. (c) 2 Pet 1:10; Math. 7:17; Gal 5:6, 22. (d) 1 Pet 3:1, 2; Rom. 14:19.

Vraag 87: Kunnen de mensen dan niet zalig worden die in hun goddeloze, ondankbare leven volharden en zich niet tot God bekeren?

Antwoord: Nee, helemaal niet. Want de Schrift zegt dat geen onkuise, afgodendienaar, echtbreker, dief, gierigaard, dronkaard, lasteraar, rover e.d. het koninkrijk van God zullen beërven(a).

(a) 1 Kor 6:9, 10; Ef 5:5, 6; 1 Joh 3:14.

#### **Vraag 86**

**Waarom moeten wij nog goede werken doen, terwijl wij toch zonder enige verdienste van onze kant alleen uit genade door Christus uit onze ellende verlost zijn?**

Wij kunnen ook maar zeggen: Waarom moeten we nog goede werken doen, terwijl Christus toch alles gedaan heeft tot onze verlossing en terwijl onze goede werken toch geen bijdrage tot onze zaligheid leveren?

Dit gaat over de **noodzaak (moet)** van goede werken.

## Antwoord 86

### 1. HOE WIJ GOEDE WERKEN KUNNEN DOEN

Soms wordt het zo voorgesteld als zouden wij in de **verlossing**, het tweede deel van de Catechismus, te maken hebben met **Gods werk**: Hij verlost ons toch door de dood van zijn Zoon. Hier echter, bij de **dankbaarheidswerken**, zo denken velen, hier hebben we te maken met **het werk van de mens**. In de verlossing was God actief, maar in de dankbaarheid moeten wij overgaan tot actie.

Door deze opvatting zet Christus zelf een streep, wanneer Hij zegt: " ... zonder Mij kunt u niets doen" (Joh 15:5). Zonder onze Heiland kunnen wij **niets** doen, dus ook geen werken van dankbaarheid.

Wij moeten de Catechismus goed begrijpen. Het verlossingswerk van Christus wordt niet beperkt tot hoofdstuk 2, het deel over de verlossing. Nee, Christus breidt de vleugels van zijn reddende handeling ook uit over hoofdstuk 1 (zondekennis) en hoofdstuk 3 (dankbaarheidskennis). Ellendekennis is genade, verlossing is genade, maar ook dankbaarheid is genade. Het is alleen dankzij zijn genade dat wij dankbaar kunnen zijn.

In deze trant en geest begint de Heidelbergse Catechismus ook zijn eerste antwoord over de dankbaarheid: Hij springt **niet** weg met de mens en wat **de mens** moet doen. Hij begint met **Christus**: Christus **vernieuwt ons tot zijn evenbeeld**. Dat gebeurde aan het kruis en met zijn opstanding. Aan het kruis is de **oude mens** (= de ondankbare zondeslaaf) gestorven en met zijn opstanding zijn wij samen opgestaan als **nieuwe mensen** (= dankbare mensen onder de genadeheerschappij van Christus).

In Efeziërs 4:20-24 en in Kolossenzen 3:9-10 wordt het verband gelegd tussen het afleggen (letterlijk: uittrekken) van de oude mens en het aantrekken van de nieuwe mens, het beeld van God: "... u hebt de oude mens met zijn werken afgelegd en u hebt u met de nieuwe

mens bekleed, die vernieuwd wordt tot kennis naar het beeld van zijn Schepper”. Romeinen 6 laat ons zien waar de oude mens gestorven is: aan het kruis; ook hoe wij vernieuwd worden: in Christus. Door het kruis en de opstanding van Christus is de gelovige herschapen naar Christus’ evenbeeld. ***Het kruis is het sterfbed van onze oude mens en de opstanding is het geboorte-bed van onze nieuwe mens.***

**Evenbeeld** – daar horen we weer het woord van Genesis: De mens is geschapen naar het beeld van God. Beeld-zijn betekent: wij zijn geschapen als mensen die moesten leven en werken voor God. Wij moesten als gehoorzame onderkoningen van de grote Koning, de HERE, geheerst hebben over de schepping. Maar in plaats van dienaars van God en onderkoningen in zijn dienst zijn wij door de zondeval slaven van de duivel geworden (= oude mens). Door het verlossingswerk van Christus wordt het echter anders. Christus heeft niet net onze schuld betaald; Hij herschept ons ook. Het beeld van scheppingsdag, het beeld dat door de zonde aan scherven ligt – Jezus herschept het. Hij maakt ons weer van harte bereid en gewillig om Hem te dienen.

Deze herschepping doet Christus door zijn Geest en Woord. Christus vernieuwt ons **door zijn Heilige Geest**. De Heilige Geest is de toepasser van het werk van Christus. Door de Heilige Geest worden wij ingeplant in het Woord, in Christus, in zijn heilswerk. Dan worden wij nieuwe mensen, die weer beelddragers van God zijn.

Hier – ook in het deel over de dankbaarheid – leren wij het weer: ***Onze troost is God***. Hij is onze troost in onze zonde-ellende, want Hij verlost ons en Hij alleen. Bij de dankbaarheid zien wij hetzelfde: Ook hier worden we niet op onszelf teruggeworpen, maar ook hier worden we gewezen op onze enige troost: op wat God in Christus door zijn Heilige Geest doet. Ook in onze dankbaarheid moeten we dus uit deze troostbron leven. Dan kunnen en zullen we waarlijk dankbaar zijn.

#### **ANTWOORD 6 EN 86: OVER DE MENS ALS BEELD VAN GOD**

- ***Antwoord 6*** gaat over de ***schepping*** naar het beeld van God; ***Antwoord 86*** gaat over de ***herscheping*** naar het beeld van God.

- Zowel **antwoord 6** als **antwoord 86** laten ons zien dat ons beeldschap geen mensenwerk is, maar Gods werk: **God** heeft de mens naar zijn beeld geschapen (antwoord 6) en **Christus** heeft ons **door zijn Heilige Geest** tot zijn evenbeeld vernieuwd (antwoord 86).
- Beide antwoorden laten ons voorts het **doel** ervan zien, waarom wij naar het beeld van God geschapen en herschapen zijn: **zodat** de mens God zijn Schepper goed kan kennen, Hem van harte kan **liefhebben** en samen Hem in de eeuwige zaligheid kan leven om Hem te loven en te **prijzen**; **zodat** wij met ons hele leven bewijzen dat wij God **dankbaar** zijn voor zijn weldaden en Hij door ons **geprezen** wordt.

#### **ANTWOORD 86 EN 115: DE HEILIGE GEEST, DE VERNIEUWING NAAR HET EVENBEELD VAN GOD EN ONS GEBED**

**Antwoord 115** laat ons zien dat wij deel krijgen aan de vernieuwing naar het evenbeeld van God ook een zaak van gebed is. Wij moeten ons zonder ophouden beijveren en God om de genade van de Heilige Geest bidden, zodat wij altijd meer en meer naar het **evenbeeld** van God vernieuwd mogen worden totdat wij na dit leven de volmaaktheid als doel bereiken.

#### **2. WAAROM WIJ GOEDE WERKEN MOETEN DOEN**

De Catechismus geeft drie redenen waarom wij goede werken moeten doen:

- **zodat wij met ons hele leven bewijzen dat wij God dankbaar zijn voor zijn weldaden en Hij door ons geprezen wordt**
- **zodat wij voor onszelf uit de vruchten van ons geloof zekerheid kunnen krijgen en**
- **(zodat) wij door ons godvrezende leven onze naaste ook voor Christus kunnen winnen.**

In onze goede werken gaat het dus om:

- **God** (dank aan Hem voor al zijn weldaden en om Hem te prijzen)

- **Onszelf** (geloofszekerheid)
- **Onze naaste** (om onze naaste voor Christus te winnen).

We kijken in bijzonderheden naar die drie:

1. Als een vader iets aan zijn kinderen geeft, snoepgoed of een geschenk of wat ook, verwacht hij dat ze tegen hem dank zullen zeggen. Dat verwacht onze hemelse Vader eveneens van ons. Hij heeft aan ons, zijn kinderen, het grootste geschenk gegeven dat we ooit kunnen ontvangen: zijn eigen Zoon. Daarom eist de HERE van ons **dankbaarheid**. Wij moeten **met ons hele leven bewijzen** dat we God dankbaar zijn. Wij moeten onze Vader danken **voor zijn weldaden** in Christus. Deze dankbaarheid bestaat uit een **heel leven** van goede werken, in gedachten, woorden en daden van liefde voor God en onze naaste.
2. De tweede reden waarom wij goede werken moeten doen is: dat wij daaruit **zekerheid van ons geloof kunnen krijgen**. Natuurlijk, de grondslag (reden) van ons eeuwige behoud, onze zekerheid dat wij het eeuwige leven hebben, is ons geloof in Jezus Christus. **Maar anderszijds** leert de Bijbel ons ook: een geloof zonder werken kan ons niet redden. De reden daarvoor is heel eenvoudig: een geloof zonder werken is niet het ware geloof, want een waar geloof draagt vruchten. Kijk vooral naar Jakobus 2:14,17. Aan de vruchten wordt een boom gekend (Math. 7:16-20). Onze goede werken verzekeren ons derhalve dat wij ware gelovigen zijn.
3. Als derde reden, waarom wij goede werken moeten doen, noemt de Catechismus: dat wij door onze godvrezende wandel **onze naaste ook voor Christus kunnen winnen**. Onze vrome levenswandel kan onze naaste naar de kerk lokken. Door ons leven van liefde moeten wij hen jaloers maken. Wanneer ze naar ons kijken, moeten ze kunnen zeggen: Het moet heerlijk zijn om deel te zijn van die kerk, van dat Godsgezin. Het tegendeel is helaas ook waar: Onze liefdeloosheid, ons onderling getwist en haat, ons gebrek aan vergevingsgezindheid – dat stoot mensen af. “Laat uw licht zo schijnen voor de mensen, dat zij uw goede werken kunnen zien en uw Vader die in de hemelen is, verheerlijken.” (Math. 5:16)

**Vraag 87**

In deze vraag gaat het erover of zulke mensen die geen dankbaarheidswerken voortbrengen niet, zalig kunnen worden.

**Antwoord 87**

De Catechismus is heel beslist in zijn antwoord: **Nee, helemaal niet.**

De **reden** is de volgende:

**Want de Schrift zegt dat geen onkuise, afgodendienaar, echtbreker, dief, gierigaard, dronkaard, lasteraar, rover en dergelijken het koninkrijk van God zullen beërven.**

**Want de Schrift zegt.** De Catechismus zuigt het niet uit zijn duim, maar onze belijdenis wil net na-spreken wat er in de Bijbel staat.

1 Korintheërs 6:9, 10 wordt zo te zeggen woordelijk aangehaald in antwoord 87: "Of weet u niet dat de onrechtvaardigen het koninkrijk van God niet zullen beërven? Dwaal niet! Geen hoereerders of afgodendienaars of echtbrekers of wellustelingen of sodomieten of dieven of gierigaards of dronkaards of kwaadsprekers of rovers zullen het koninkrijk van God beërven". Lees ook Efeziërs 5:5 in dit verband.

## **Zondag 33**

### **De bekering**

Vraag 88: Uit hoeveel dele bestaat de ware bekering van de mens?

Antwoord: Uit twee dele: de afsterving van de oude mens en de opstanding van de nieuwe mens (a).

(a) Rom. 6:1, 4-6; Ef 4:22-24; Kol 3:5, 6, 8-10; 1 Kor 5:7; 2 Kor 7:10.

Vraag 89: Wat is het afsterven van de oude mens?

Antwoord: Dit is een hartelijk berouw erover dat wij God door onze zonden vertoornd hebben en daarom hoe langer hoe meer de zonde haten en ervan wegvlugten (a).

(a) Rom. 8:13; Joël 2:13; Hos 6:1.

Vraag 90: Wat is die opstanding van de nieuwe mens?

Antwoord: Dit is een hartelijke vreugde in God door Christus (a) en een lust en liefde om volgens de wil van God in alle goede werken te leven (b).

(a) Rom. 5:1; 14:17; Jes. 57:15. (b) Rom. 6:10, 11; Gal 2:20.

Vraag 91: Wat zijn goede werken?

Antwoord: Slechts die uit een waar geloof (a), volgens de Wet van God (b), tot zijn eer gedaan worden (c), en niet die op ons goeddunken of op overgeleverde gebruiken van mensen gegrond zijn (d).

(a) Rom. 14:23. (b) Lev 18:4; 1 Sam 15:22; Ef 2:10. (c) 1 Kor 10:31. (d) Ezech. 20:18, 19; Jes. 29:13; Math. 15:7-9.



## Vraag 88

Hier wordt gevraagd naar de **delen** waaruit **de ware bekering** bestaat

## Antwoord 88

De ware bekering bestaat uit **twee delen**:

- **het afsterven van de oude mens** en
- **de opstanding van de nieuwe mens**

### 1. DE OUDE MENS EN DE NIEUWE MENS

De uitdrukkingen *oude mens* en *nieuwe mens* komen uit het Woord (Ef 4:22-24, Kol 3:9-10).

Wat bedoelt de Bijbel met de **oude mens** en de **nieuwe mens**?

De **oude mens** is:

- de mens die door de *zondeval* slaaf van de zonde en knecht van de duivel geworden is;
- de mens die staat *onder de heerschappij van de duivel* en zijn wil doet. Dit is de mens die in opstand tegen God leeft;
- de mens die *niet wil luisteren naar het Woord*.

De **nieuwe mens** daarentegen is:

- de mens die door Christus uit alle heerschappij van de duivel *verlost* is;
- de mens die *onder de genadeheerschappij van Christus* staat;
- de mens die *luistert naar het Woord*.

### 2. HET AFSTERVEN VAN DE OUDE MENS EN DE OPSTANDING VAN DE NIEUWE MENS

Bekering betekent twee dingen:

- **Afsterven van de oude mens.** Daarmee wordt bedoeld: Wij laten ons niet meer beheren door onze oude mens (onze oude natuur).

- **Opstanding van de nieuwe mens.** Daarmee wordt bedoeld: Wij laten ons door Gods genade in Christus beheren door het Woord.

### 3. ONZE BEKERING HEEFT ALLES TE MAKE MET HET KRUIS EN DE OPSTANDING VAN CHRISTUS

Kom laten we kijken naar wat met de oude mens gebeurd is aan het kruis en wat de nieuwe mens te maken heeft met de opstanding van Christus:

1. Het **afsterven** van onze oude mens heeft alles met het **kruis van Christus** te maken

Wanneer Paulus in Romeinen 6 schrijft over het afsterven van de oude mens, zegt hij niet: Nu moet jij, o mens, door je weerstand tegen de zonde de oude mens een nekslag toedienen. Nee, hij neemt ons aan de hand naar Christus en zijn kruis toe.

Luister goed naar wat Paulus in Romeinen 6:5, 6 zegt. Hij schrijft daar: Onze oude mens is gestorven. Dat is gebeurd toen Jezus aan het vloekhout hing. Onze oude mens is samen met Jezus gekruisigd.

Wij moeten goed onthouden: toen Jezus daar hing, heeft Hij er niet gehangen net om onze schuld te betalen, maar ook om de slavenheerschappij van de zonde over ons te beëindigen. Onze oude mens, de mens onder de koningsheerschappij van Satan, is gekruisigd en gedood in de kruisiging en dood van onze Heiland. Da was het einde van de oude mens die nies liever deed dan de zonde dienen.

Daarom heeft de theoloog Kohlbrugge ook gezegd: Op Golgotha heb ik mij bekeerd.

Wat moeten wij dan doen? Geloven in Christus en door het geloof hoe langer hoe meer één worden met onze Overwinnaar-Koning en zijn overwinning.

Maar nu hebben we toch een probleem: Als Christus dan gestorven is en de oude mens aan het kruis gedood is, hoe is het dan dat wij als gelovigen nog zonde doen? Is de oude mens dood of niet? Daarop moeten we antwoorden **ja** en **nee**.

Het is **eerst ja**. Immers, op Golgotha **is** de oude mens verslagen.

Maar ten **tweede** is het ook **nee**. Aan het kruis is de oude mens inderdaad overwonnen en de macht van de zonde gebroken. Maar nu moet Christus ook nog deze overwinning **buiten**

**ons**, deze triomf van het kruis, **in ons** verwerkelijken. En dat gebeurt niet eensklaps. Het is een groeiproces. De Catechismus spreekt van **hoe langer hoe meer**. Het gaat ons leven lang door en wordt pas met onze dood voltooid. Pas dan is het met de oude mens helemaal uit en gedaan. In dit afstervingsproces blijft Christus steeds het geheim. Hoe meer ik leef uit zijn overwinning, hoe meer zal de oude mens in mij sterven. Buiten Christus om is er dus geen overwinning.

## 2. De **opstanding** van de nieuwe mens heeft alles met de **opstanding van Christus** te maken

Ook wat betreft de opstanding van de nieuwe mens wijst Paulus ons op Christus, waar hij schrijft in Romeinen 6:11: Wij zijn levend voor God **in Christus**. Het “in Christus” betekent: in de gemeenschap met Christus, in verbondenheid met Hem. In verbondenheid aan Hem zijn wij levend. Het **in Christus** – dat is het geheim van een leven voor God.

Daarom is ook de nieuwe mens een zaak van het geloof, want hoe meer wij ons overgeven aan Christus en leven uit zijn heilswerk, des te meer zal de nieuwe mens gestalte in ons leven krijgen.

De nieuwe mens in ons is Christus’ werk, niet dat van ons. Dat is al duidelijk als je net let op de uitdrukking: de opstanding van de nieuwe mens. Immers, opstanding, opstanding uit het graf, ook uit die graf van de zonde – dat is Goddelijk werk. Mensen kunnen dit niet doen. En hoe laat de Here mensen uit de dood van de zonde opstaan? Slechts door te spreken. Door de kracht van zijn Woord. Door de kracht van het kruis en de opstanding van Christus.

## 4. HET VERBAND TUSSEN DE AFDELING OVER DE VERLOSSING EN DE AFDELING OVER DE DANKBAARHEID

Ook onze Catechismus legt het verband tussen

- onze bekering (**dankbaarheid**) enerzijds, en
- het kruis en de opstanding (**verlossing**) anderzijds.

Ik toon u:

1. In vraag en antwoord 43 (*in de afdeling over de verlossing*) wordt het verband gelegd tussen Christus' sterven en het **afsterven van de oude mens**:

**Door zijn kracht** (= de kracht van zijn kruis) wordt onze **oude mens** samen met Hem gekruisigd, gedood en begraven. Gevolg is dat onze zondige begeerten niet meer over ons kunnen heersen, maar kunnen wij onszelf als een dankoffer aan Hem toewijden.

2. In vraag en antwoord 45 (*in de afdeling over de verlossing*) wordt het verband gelegd tussen Christus' opstanding en de **opstanding van de nieuwe mens**:

**Door zijn kracht** (= de kracht van zijn opstanding) worden wij tot **een nieuw leven** opgewekt.

Het is niet vreemd dat de Heidelbergse Catechismus de bekering **niet** zet in het eerste deel, in het deel over de zonde-kennis, maar juist in het dankbaarheidsdeel. De bekering komt dus pas **na** deel 2, na het deel over de verlossing. Daarmee wil de belijdenis ons iets leren, namelijk: Alleen verlost mensen kunnen dankbaar wezen en alleen mensen die ingeplant zijn in de overwinning van het Lam (Christus) kunnen een nieuw leven leiden. De triomf van het kruis en de overwinning van de opstanding maakt ons nieuwe mensen.

## Vraag 89

In deze vraag gaat het om een verduidelijking van het afsterven van de oude mensa.

## Antwoord 89

Het afsterven van de oude mens bestaat uit **zonde-droefheid, zonde-haat** en **zonde-vlucht**.

1. **HET AFSTERVEN VAN DE OUDE MENS IS EERST ZONDEDROEFHEID**

Het afsterven van de oude mens is een hartelijk **berouw** erover dat wij God door onze zonden vertoornd hebben. Wij moeten treuren over onze zonden. Jezus zegt: "Zalig zijn zij die treuren, want zij zullen vertroost worden." (Math. 5:4)

De Here is ook niet tevreden met een oppervlakkig berouw, maar het moet een **hartelijk berouw** zijn. Wij moeten hartzeer hebben.

Het berouw gaat er in de belangrijkste plaats over dat ik **God vertoornd** heb met mijn zonden en zijn Naam onteerd heb. Daarom klaagt David het na zijn moord en overspel uit: ***Tegen U, o HERE, tegen u alleen*** heb ik gezondigd (Ps 51:6).

## 2. HET AFSTERVEN VAN DE OUDE MENS IS TWEEDE ZONDE-HAAT

Ook dat heeft weer alles met ons **hart** te maken. Wij moeten 'n afschuw hebben in de zonde – en dan niet alleen in die van een ander, maar ook in onze eigen. Die moeten ons met weerzin tegen de zonde vervullen, namelijk dat wij God daarmee bedroefd hebben en pijn gedaan hebben.

## 3. HET AFSTERVEN VAN DE OUDE MENS IS IN DE DERDE PLAATS ZONDE-VLUCHT

Het afsterven van onze oude mens is niet net iets dat ons hart raakt. Het betreft niet alleen onze innerlijke gezindheid, maar ook onze uiterlijke, ook ons doen en laten, ook ***onze woorden onze daden***. Daarom noemt de Catechismus, naast de zonde-droefheid en de zonde-haat, in die derde plaats dat wij ervan **wegvluchten**.

Daarmee wordt bedoeld het uiterlijk **breken** met de zonde. Wij moeten ons onderlinge getwist en kwaadspreken en vloeken en vuile grappen laten staan.

Maar de vlucht sluit nog meer in: Wij moeten ook deze situaties en vrienden en tijdschriften en programma's die ons tot zonde kunnen verleiden, **vermijden**. Als wij God werkelijk liefhebben zullen we alles probeer te vermijden dat ons mogelijk zover kan brengen om Hem te bedroeven.

## Vraag 90

In deze vraag gaat het om een verduidelijking van **de opstanding van de nieuwe mens**.

## Antwoord 90

### HARTELIJK

Ook hier weer, net als bij het afsterven van onze oude mens, zijn niet alleen onze uiterlijke daden belangrijk, maar ook onze innerlijke. De Catechismus spreekt van een **hartelijke** vreugde en een lust en een liefde. Dit zijn al woorden die met ons hart te maken hebben. De Here is niet tevreden net met uiterlijke daden, maar Hij wil ook ons hart hebben. Daarom zegt Hij: Mijn zoon, geef mij jouw hart (Spr. 23:26).

En wie de Here waarlijk van harte lief heeft, die zal dat ook openbaren in daden van liefde. Dat kan net niet anders. Dan wordt het voor ons een vreugde om Gods geboden te doen en om te tonen dat wij Hem en onze naaste liefhebben. Dan doen we graag goede werken.

### DOOR CHRISTUS EN ANTWOORD 45

De Heidelbergse Catechismus is zo'n wonderlijk mooie eenheid. Hier in antwoord 90 gaat het over de opstanding van de nieuwe mens en – weer wordt die niet losgemaakt van Christus' verlossingswerk: De opstanding van de nieuwe mens is een hartelijke vreugde in God **door Christus** om volgens de wil van God in alle goede werken te leven.

Zie hoe de lijn van antwoord 45 loopt naar dit antwoord. Daar wordt het genoemd als een nut van Christus' opstanding: Wij worden nu ook **door zijn kracht** (door de kracht van zijn opstanding) **tot een nieuw leven opgewekt**.

## Vraag 91

We krijgen hier een *Schrift-definitie* van wat **goede werken** zijn.

## Antwoord 91

### GOEDE WERKEN MOETEN AAN DRIE VEREISTEN VOLDOEN

Het gaat over de **bron**, de **maatstaf** en het **doel** van onze goede werken.

- Eerst wordt **de fontein** van die goede werken aangetoond: die komt op **uit een waar geloof**. Het ware geloof, het geloof dat zich vastklampt aan Jezus Christus – die is de bron van goede werken. Zij die in het vlees zijn, kunnen God niet behagen (Rom. 8:8). Alles wat niet uit het geloof is, is zonde (Rom. 14:23). Zonder geloof is het niet mogelijk om God te behagen (Heb 11:6). Dat zien we ook in het optreden van Kain en Abel: beiden brachten een offer, maar dat van Kain heeft God niet aangenomen, omdat bij hem het geloof ontbrak (Heb 11:4).
- Als tweede wordt **de maatstaf** van de goede werken aangewezen: Goede werken of daden zijn die werken die **volgens de Wet van God zijn**. De Wet is de richtlijn of maatstaf en niet onze zogenaamde goede bedoelingen. Al bedoelen wij dus iets hoe goed, als het tegen de geboden van de HERE indruist, is het in de ogen van de HERE niet goed.
- In de derde plaats wordt **het doel** van de goede werken aangewezen: Ze moeten **tot eer van God** zijn. Veel mensen doen net goed omdat ze willen hebben dat de mensen hen moeten prijzen. Met zulke werken neemt de HERE ook geen genoegen.

## Zondag 34

### De Wet. Het Eerste Gebod: Wij moeten de HERE alleen dienen

Vraag 92: Hoe luidt de Wet van de Here?

Antwoord: God heeft al deze geboden aangekondigd (Ex 20:1-17; Deut. 5:6-21): *Ik ben de HERE uw God die u uit Egypteland, uit het slavenhuis, uitgeleid heb.*

Het eerste gebod: *Je mag geen andere goden voor mijn aangezicht hebben.*

Het tweede gebod: *Je mag voor uzelf geen gesneden beeld of enige gelijkenis maken van wat bovenin de hemel is, of van wat onder op de aarde is of van wat in de wateren onder de aarde is. Je mag je voor hen niet neerbuigen en hen niet dienen, want Ik, de HERE uw God, ben een jaloerse God, die de misdaad van de vaders bezoekt aan de kinderen, aan het derde en het vierde geslacht van hen die Mij haten; en Ik bewijs barmhartigheid aan duizenden van hen die Mij liefhebben en Mijn geboden onderhouden.*

Het derde gebod: *Je mag de Naam van de Here uw God niet ijdel gebruiken, want de Here zal degene die zijn Naam ijdel gebruikt, niet ongestraft laten blijven.*

Het vierde gebod: *Gedenk de sabbatdag, dat u die heiligt. Zes dagen moet u arbeiden en al uw werk doen, maar de zevende dag is de sabbat van de HERE uw God, dan mag u geen werk doen – jij of jouw zoon of jouw dochter, of jouw dienstknecht of jouw dienstmaagd, of jouw vee of de vreemdeling die in uw poorten is. Want in zes dagen heeft de Here di hemel en de aarde gemaakt, de zee en alles wat daarin is, en op de zevende dag heeft Hij gerust. Daarom heeft Hij de sabbatdag gezegend en die geheiligt.*

Het vijfde gebod: *Eer uw vader en uw moeder, dat uw dagen verlengd mogen worden in het land dat de HERE uw God aan u geeft.*

Het zesde gebod: *Je mag niet doodslaan.*

Het zevende gebod: *Je mag niet echtbreken.*



Het achtste gebod: *Je mag niet stelen.*

Het negende gebod: *Je mag geen vals getuigenis tegen je naaste spreken.*

Het tiende gebod: *Je mag niet begeren het huis je naaste, je mag niet jou naaste's vrouw begeren, of zijn dienstknecht, of zijn dienstmaagd, of zijn os of zijn ezel of iets wat van uw naaste is.*

Vraag 93: Hoe worden deze geboden ingedeeld?

Antwoord: In twee tafels (a), waarvan de eerste in vier geboden ons leert hoe wij ons tegenover God moeten gedragen, de tweede, in zes geboden, wat wij aan onze naaste verschuldigd zijn (b).

(a) Deut. 4:13; Ex 34:28; Deut. 10:3, 4. (b) Math. 22:37, 40.

Vraag 94: Wat gebiedt God in het eerste gebod?

Antwoord: Ik moet, ter wille van mijn zielenheil, alle afgoderij (a), toverij, waarzeggerij, bijgeloof (b), aanroeping van heiligen of andere schepsels (c) vermijden en daarvan wegvluchten g. Ik moet de enige ware God recht leren kennen (d), Hem alleen vertrouwen (e), mij slechts aan Hem met alle nederigheid (f) en geduld (g) onderwerpen en van Hem alleen alle goede dingen verwachten (h). Ik moet Hem met mijn hele hart liefhebben (i), vrezen (j) en eren (k). Zodoende zie ik eerder van alle schepselen af dan om in het minste tegen zijn wil te handelen (1).

(a) 1 Joh 5:21; 1 Kor 6:10; 10:7, 14. (b) Lev 19:31; Deut. 18:9, 10. (c) Math. 4:10; Op 19:10; 22:8, 9. (d) Joh 17:3. (e) Jer. 17:5, 7. (f) 1 Pet 5:5. (g) Heb. 10:36; Kol. 1:11; Rom. 5:3, 4; I Kor 10:10; Fil 2:14. (h) Ps. 104:27; Jes. 45:7; Jak 1:17. (i) Deut. 6:5; Math. 22:37. (j) Deut. 6:2; Ps. 111:10; Spr. 1:7; 9:10; Math. 10:28. (k) Math. 4:10; Deut. 10:20. (1) Math. 5:29; 10:37; Hand. 5:29.

Vraag 95: Wat is afgoderij?

Antwoord: Dat is in de plaats van de enige ware God die Zich in zijn Woord geopenbaard heeft, of naast Hem iets anders uit te denken of te hebben waarop je jouw vertrouwen stelt (a).

(a) Ef. 5:5; 1 Kron. 16:26; Fil 3:19; Gal 4:8; Ef. 2:12; 1 Joh 2:23; 2 Joh 9; Joh 5:23.

## Vraag 92

Buiten Exodus 20 staat die Wet ook in Deuteronomium 5.

## Antwoord 92

### OOK DE WET IS EVANGELIE

Veel mensen denken: De Wet heeft niets met het evangelie te maken. Die is alleen een aantal moetens en mag niets, die ons leven als jongeren verzuren.

Dat is omdat zij de Wet niet verstaan. Laten we daarom goed naar deze wet luisteren:

De Wet begint niet met een gebod, maar met verlossing: "Toen heeft God al deze woorden gesproken en gezegd: Ik ben de HERE uw God die u uit Egypteland, uit het slavenhuis, uitgeleid heb" (Ex 20:1, 2).

Wij kunnen niet zelf loskomen van de zonde en uit eigen vermogen de geboden nakomen, maar het is nu juist zo wonderlijk: **Eerst** is er **de verlossing** uit het slavenhuis van de zonde en pas **daarna** – nadat wij door Christus bevrijd zijn – volgen **de tien eisen** van de HERE. De HERE stelt ons dus zelf in staat om de dankbaarheidswet na te komen. Ziet u nu hoe het evangelie van verlossing en genade ook in onze dankbaarheid aan het werk is?

Gods gebod is een zaak van gebed: God moet ons ook geven wat Hij van ons eist. Denk aan het bekende gebed van de kerkvader Augustinus: "Here, geef mij wat U gebied; gebied dan wat U wil en U zult nooit tevergeefs gebieden". **En inderdaad: Eerst geeft God Zichzelf en dan eist Hij van ons gehoorzaamheid** (Calvijn). Hij geeft Zichzelf in zijn Zoon aan het kruis en als gevolg kunnen onze zondige begeertes niet meer over ons heersen, maar kunnen wij onszelf als een dankoffer aan Hem toewijden (HC 16:43).

Wij moeten nog meer van Gods evangelische wet zeggen: In de hele Wet schittert de goedheid van de HERE. Hij heeft zijn Wet niet aan ons gegeven om het leven voor ons moeilijk te maken of zodat ik als jongere niet meer van het leven kan genieten. Niets is verder van de waarheid verwijderd dan dit. Wij kunnen de Wet vergelijken met een **veiligheidsreling** langs een diepe afgrond. Deze reling is er niet om ons leven te verzuren. Hij is juist voor onze veiligheid en ons bestwil. Zo zet de HERE die heining van zijn evangelische wet langs ons levenspad. Daarmee heeft Hij het goede voor ons op het oog.

In de Wet horen we **de stem van de goede Herder** en in elke gebod zien we zijn hand, die ons leidt in sporen van gerechtigheid omwille van zijn Naam.

De Wet brengt echte **vreugde** in ons leven. “Ik ben vrolijk in de weg van uw getuigenissen als over allerhande rijkdom.” (Ps. 119:14) “De bevelen van de HERE zijn goed: ze verblijden het hart.” (Ps. 19:9) De hemelse vreugde zal erin bestaan dat wij Gods Wet volmaakt zullen onderhouden. Niets is heerlijker en niets maakt ons blijder dan Gods Wet onderhouden en Hem te eren zoals het hoort.

## Vraag 93

In deze vraag gaat het over de indeling van en een korte samenvatting van de Tien Geboden.

## Antwoord 93

### 1. LIEFDE TOT GOD EN LIEFDE TOT ONZE NAASTE

Die Catechismus verdeelt de Tien Geboden in twee tafels:

- de eerste vier geboden gaan over onze liefde tot God, en
- de laatste zes hebben als kern onze liefde tot onze naaste.

In Exodus 31:18 lezen we dat de HERE de Tien Gebodene op twee tafels geschreven heeft: “En Hij gaf aan Mozes, toen Hij geëindigd had om met hem te spreken op de berg Sinai, de twee tafels van de Getuigenis, tafels van steen, beschreven met de vinger van God.” In

Mattheüs 22:37-40 vat onze Here Jezus deze gebodene samen in twee: liefde tot God en liefde tot onze naaste.

## 2. LIEFDE IS OOK DADEN

Nooit is deze liefde alleen gevoel of emotie. Hij is **ook daden**. In de Wet gaat het immers niet alleen over jouw innerlijk, maar ook over dingen die je moet doen en dingen die je niet mag doen.

Ik geloof niet dat een bruid tevreden zal zijn met net een **gevoel** van liefde van de kant van haar bruidegom. Nee, hij moet die ook met daden tonen. Hetzelfde geldt van onze hemelse Bruidegom en zijn Wet: Wij moeten tonen dat wij van Hem houden. In antwoord 86 staat dat wij **met ons hele leven** moet **bewijzen** dat wij God dankbaar zijn.

### Vraag 94

In vraag 94 komt het eerste gebod aan de orde.

### Antwoord 94

#### 1. ONZE ZALIGHEID OP HET SPEL

De Catechismus begint zijn verklaring van het eerste gebod op een heel ernstige noot: **Ik moet, ter wille van mijn zieleheil alle afgoderij vermijden en ervan wegluchten.**

Ons eeuwige leven (**mijn zielenheil**) – dat is wat in het eerste gebod op het spel staat.

God kan geen afgoden voor zijn aangezicht verdragen. Wij staan elke dag van ons leven voor Gods aangezicht.

#### 2. ALLEEN

Onze belijdenis beklemtoont het **absolute vertrouwen** op God en die **loyaliteit aan Hem alleen** bijzonder scherp. Hoor maar hoe onze Catechismus het zegt:

De HERE is de **enige**, ware God; ik moet Hem **alleen** vertrouwen; ik moet mij **slechts** aan Hem onderwerpen; ik moet van Hem **alleen** alle goede dingen verwachten; en ik moet Hem mijn **hele** hart geven.

Hij is de enige. Hij eist ons geheel en al op en duldt niet dat wij Hem dienen met een verdeeld hart.

### 3. KENNEN, VERTROUWEN, ONDERWERPEN, VERWACHTEN

- Ik moet de enig ware God reg leren **kennen**. Kennis is noodzakelijk. Ook hier geldt het spreekwoord: Onbekend maakt onbemind. Maar het gaat niet zomaar om enige kennis. Er zijn veel godsdienstige groepen die beweren dat ze God kennen, maar toch kennen ze Hem niet. Het gaat om een **goed** kennen. Wij moeten Hem kennen als onze enige Verlosser en dat alleen Hij ons kan redden en niet ook nog onze goede werken die erbij moeten komen, zoals de sektes leren.
- Wij moeten op God alleen **vertrouwen** om ons te verlossen en gelukkig te maken. **Het** is geloof: om met het ganse gewicht van jouw leven op Hem alleen te steunen, om te weten dat alleen Hij jouw zondeschuld kan betalen en dat alleen Hij jou kan verlossen van de zondemacht die alles bederft.
- Wij moeten ons in alle nederigheid en geduld aan Hem alleen **onderwerpen**. Wij moeten maar klein worden voor Hem en beseffen dat Hij veel beter als wij weet wat goed is voor ons.
- Wij moeten **alle goede dingen van Hem alleen verwachten**. Hij alleen kan mij geven wat ik nodig heb voor mijn **geestelijke** leven: Hij geeft geloof en liefde en volharding. Hij verzorgt ons ook naar het **lichaam**: Mijn geld, mijn voedsel, mijn werkgelegenheid, mijn succes in het examen, alles komt van Hem af. Ik heb het niet te danken aan mijn breinkracht of mijn vernuft of inspanning.
- Ons moet Hom **met ons hele hart liefhê, eer en vrees**. Hy eis ons hele hart en al ons liefde. Ons kan nie God én Mammon dien nie. Die HERE wil die eerste en die enigste in ons lewe wees.

## Vraag 95

Vraag 95 geeft een beschrijving van afgoderij. Als wij er goed naar gaan kijken, zullen we zien hoe schuldig wij er zelf aan zijn.

## Antwoord 95

### 1. WAT AFGODERIJ IS

Afgoderij is om in de plaats van, of naast de enige en ware God iets te hebben waarop ik mijn vertrouwen stel. Anders gesteld: het is om in iets of iemand anders om je geluk en voorspoed en verlossing te zoeken.

### 2. OM OP IETS ANDERS DAN CHRISTUS TE VERTROUWEN

De theoloog Kohlbrugge beschreef afgoden zo: Afgoden zijn allen die niet **Jezus** zijn. Daarmee bedoelde hij: als wij op iets anders dan de Zoon vertrouwen, zijn we bezig met afgodendienst.

Laat ons het nog anders stellen:

- Als wij naast Christus ook op onze goede werken vertrouwen om onze **zondeschuld** te betalen, zijn we bezig met afgoderij. Dan worden onze eigen kracht en vroomheid afgoden waarop we steunen om ons in de hemel te brengen.
- Wij zijn ook bezig met afgoderij als we denken dat we zonder Jezus de **zondemacht** kunnen overwinnen en mensen kunnen helpen om in liefde en vrede met elkaar kunnen laten samenleven.

Het woord **vertrouwen** is een sleutelwoord in zondag 34. Wij moeten de enig ware God alleen **vertrouwen** (antwoord 94) en niet op iets anders ons **vertrouwen** stellen (antwoord 95).

### 3. DE AFGODEN VAN ONZE TIJD

Het is waar: Wij hebben geen afgodsbeelden meer zoals de mensen van de oude tijd. Wij kennen niet meer de Baäls en Astartes. Dat betekent echter niet dat wij geen afgoden hebben.

We noemen net een paar moderne afgoden:

- Er is eerst de **geldgod**: Ter wille van een beter inkomen verwaarlozen we de kerk. Wij geloven inderdaad wat het spreekwoord zegt: Goud dat stom is, maakt recht wat krom is. Daarom jagen we na meer en meer, want we denken dat groter rijkdom ons gelukkig zal maken.
- Als tweede vereert ons land de **sportgod**. Hoeveel mensen buigen op zondag, de dag van de HERE, niet, voor zijn altaar neer?
- Als derde is er **seks**. Vroeger, in het oude Griekenland, was er een god van de seksuele liefde. Zijn naam was Eros. In onze tijd is Eros levender dan ooit: Seks en het menselijke lichaam worden verheerlijkt. Kijk maar hoe de media dat doen.
- Zelfs een **levenspartner** kan een afgod worden. Dat gebeurt als wij ter wille van hem of haar naar een andere kerk toe gaan en ons niet laten leiden door de wil, het Woord van de enige God.

## Zondag 35

### **Het Tweede Gebod: Wij moeten de HERE slechts dienen zoals Hij het in zijn Woord beveelt**

Vraag 96: Wat eist God in het tweede gebod?

Antwoord: Wij mogen God op geen enkele manier afbeelden (a) en Hem op geen andere manier vereren als Hij in zijn Woord bevolen heeft (b).

(a) Jes. 40:18, 19, 25; Deut. 4:15, 16; Rom. 1:23; Hand 17:29. (b) 1 Sam 15:23; Deut. 12:30; Math. 15:9.

Vraag 97: Mogen wij dan helemaal geen beelden maken?

Antwoord: God kan en mag op geen enkele manier afgebeeld worden (a). De schepselen mogen wel afgebeeld worden, maar God verbiedt dat wij van hen afbeeldingen maken en bezitten om die te vereren en Hem daardoor te dienen (b).

(a) Jes. 40:25. (b) Ex 34:17; 23:24; 34:13; Num. 33:52.

Vraag 98: Mogen wij beelden als "boeken van de leken" in het kerkgebouw toelaten?

Antwoord: Nee, want wij moeten niet wijzer dan God willen zijn. Hij wil zijn Christenen niet door stomme beelden (a), maar door de levende verkondiging van zijn Woord laten onderrichten g (b).

(a) Jer. 10:8; Hab. 2:18, 19. (b) Rom. 10:14, 15, 17; 2 Pet 1:19; 2 Tim 3:16, 17.

### **Vraag 96**

**EEN VERGELIJKING TUSSEN HET EERSTE EN HET TWEEDE GEBOD**



Een vergelijkende tabel tussen het eerste en het tweede gebod zal u laten verstaan wat elk gebiedt en verbiedt:

| Eerste gebod                                           | Tweede gebod                                                                 |
|--------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Wie</b> wij moeten aanbidden, namelijk God.         | <b>Hoe</b> wij God moeten aanbidden.                                         |
| Het eerste gebod gaat tegen de <b>vreemde goden</b> .  | Het tweede gebod verbiedt de <b>vreemde dienst</b> .                         |
| Het eerste zegt: net de <b>ware God</b> .              | Het tweede leert: net de <b>ware godsdienst</b> .                            |
| Wij moeten <b>alleen</b> de enige, ware God aanbidden. | Wij moeten Hem <b>alleen</b> zo aanbidden zoals Hij ons in zijn Woord leert. |

## Antwoord 96

### DROGBEELDEN

Wij maken geen beelden meer van God. Ik bedoel maar: wij mensen van de een-en-twintigste eeuw hebben geen beeld van een kalf in onze tuin of in onze zitkamer waardoor wij de levende God proberen af te beelden. Wie deze afgodsbeelden vandaag wil zien, moet naar de musea gaan.

Dit betekent echter niet dat we geen beelden hebben en ons niet schuldig maken aan beeldendienst. Weet u welke beelden **wij** hebben? **Denkbeelden**. In ons denken, d.w.z. in onze gedachten, maken we voor onszelf een voorstelling van God zoals **wij** Hem willen hebben. Wijs houden niet van het beeld dat in de Bijbel aan ons van God voorgehouden wordt en hoe Hij daar voor ons getekend wordt.

- Wij houden niet van **een God die zegt dat wij niet kunnen doen**, maar dat wij net door Christus alleen gered kunnen worden.
- Wij houden niet van **een God die straft**. Wij houden meer van een lieve-Jezus en een God-is-liefde.

## **GOD GEEFT ONS EEN BEELD: ZIJN ZOON**

God is de grote en enige Beeldmaker.

Ik bedoel niet dat de HERE echt een beeld van rots en steen van Zichzelf maakt. Wat ik wel wil zeggen, is: Hij vertelt ons hoe Hij is en wat Hij doet. Dat doet Hij in de Bijbel in *zijn Zoon* heeft Hij aan ons *een beeld van Zichzelf* gegeven. Hebreëën 1:3 noemt Christus het afschijnsel van Gods heerlijkheid en de afdruk van zijn wezen. In Kolossenzen 1:15 zegt de apostel: Christus is het Beeld van de onzienlijke God.

***Zó lijkt het Beeld:*** Christus is gekomen niet om vrome, goede, lieve mensen zalig te maken, maar om zondaars te redden. Kunt u aan een mooier beeld als dit denken? Dit is het beeld van een God die genadig en barmhartig, lankmoedig en groot van goedertierenheid is. Dit zegt Mozes zelf na de vreselijke zonde met het gouden kalf (Ex 34:6, 7). Maar Mozes zegt ook meer, namelijk dat de HERE de zonde niet ongestraft laat. En uit het Nieuwe Testament weten we: Eerder dan onze zonden ongestraft te laten, heeft God de straf laten neerkomen op zijn Zoon. Maar daarbij moeten wij meer zeggen: de Zoon heeft de straf niet voor allen gedragen, maar alleen voor hen die zich tot Hem bekeren en in Hem geloven.

***Het Woord is een grote tekening van dit Beeld van God,*** van Christus Jezus. Immers, Christus is het Woord (Joh 1:1).

Met dit Beeld (d.w.z. met dit Woord, met de Bijbel) moeten wij tevreden zijn.

## **GOD MAAKT ONS TOT ZIJN BEELD IN EN DOOR ZIJN ZOON**

God is de grote en enige Beeldmaker.

Wij moeten *beelddragers* van God zijn, onderkoningen die God *dienen* zoals Hij wil (tweede gebod). Zo heeft God ons geschapen (Gen 1:26). Door de zondeval zijn wij dat echter niet meer.

Maar God heeft een wonder gedaan: Hij maakt ons weer tot zijn beeld. Dat doet Hij net als daar aan het begin: In het begin heeft Hij de mens door zijn Woord geschapen naar zijn beeld. Met de herschepping gaat het net zo. De Here alleen herschept ons en Hij doet dat door zijn Woord, namelijk Christus. Christus vernieuwt ons door zijn Heilige Geest tot zijn

evenbeeld (v/a 86). Wij zijn geschapen in Christus Jezus tot goede werken (Ef 2:10), tot dienst (tweede gebod).

### ONZE KERKZANG EN HET BEELD VAN CHRISTUS

In de Bijbel zegt God tegen ons wat we moeten zingen: Spreek onder elkaar met **psalmen** en **lofzangen** en **geestelijke liederen** (Ef 5:19; Kol 3:16). Met al deze drie woorden, psalmen en lofzangen en geestelijke liederen, worden de Psalmen bedoeld.

De Psalmen zijn Gods liedboek voor ons. Daarin leert onze Here Jezus Christus zelf ons door zijn Heilige Geest wat we moeten zingen. Wij mogen er niets van weglaten of eraan veranderen (Deut. 4:2 en 12:32; Op 22:18, 19).

In de Psalmen is de grote Beeldhouwer, Christus, aan het werk. Het beeld dat Hij in het beeldwerk van de Psalmen opricht is – Hij zelf. In de Psalmen zien wij het beeld van de onzienlijke God voor ons geestesooch verrijzen: Christus.

### EEN JALOERSE GOD

Het tweede gebod zegt dat de HERE een jaloerse God is. Het beeld in het woord **jaloers** is dat van een man die jaloers is, die het niet verdraagt dat zijn vrouw aan een andere man aandacht geeft. De HERE is die Man en zijn kerk is zijn vrouw. Het vertoont God als zijn bruidsgemeente achter andere “mannen”, andere goden, aanloopt.

### BEZOEKEN AAN DE KINDEREN

Eigenwillige godsdienst is voor ons gevaarlijk. Maar niet alleen **ons eigen** geestelijke welzijn staat op het spel. **Ook onze kinderen** worden geraakt. Want het tweede gebod zegt dat de HERE de misdaad van de vaders zal **bezoeken** aan de kinderen. Dit "bezoeken" betekent: De HERE zal bezoek afleggen bij onze kinderen en kleinkinderen dan zal Hij ook bij ons nageslacht onze eigenwillige godsdienst ontdekken en die straffen. Welk een invloed ten kwade kunnen wij als ouders niet hebben!

Om de woorden dat de HERE “de misdaad van de vaders bezoekt aan de kinderen” goed te verstaan, moeten wij die in hun verband lezen. Deze woorden staan niet los van de woorden “zij die Mij haten”. Twee dingen komen in deze laatste woorden naar voren:

- Met deze woorden “zij die Mij haten” zegt de HERE welke **een ernstige zonde** de zonde tegen het tweede gebod in zijn ogen is. Die wordt ook beschreven als een “misdad”.
- Met deze woorden “hen die Mij haten” wordt **een beperking** opgelegd. De HERE bezoekt **niet alle kinderen** van de vaders die dit gebod overtreden. Het gaat alleen om die vaders en kinderen “die Mij haten”. Een goddeloze vader kan ook door Gods genade een vroom kind hebben. Een voorbeeld is de goddeloze koning Achas (2 Kon 16) en zijn vrome zoon, Hizkia (2 Kon 18:1-7).

Uit deze verklaring moet het voor u ook duidelijk zijn dat de HERE de kinderen niet straft voor de zonden van hun vaders. Hij straft de kinderen omdat de kinderen zélf deze zonde doen en God haten. In Ezechiël 18:2 spreekt de profeet de Israëlieten in Babel aan: “Wat is het met u dat u dit spreekwoord gebruikt aangaande het land van Israël, namelijk: De vaders hebben onrijpe druiven gegeten, en de tanden van de kinderen zijn stomp geworden?” Met dit spreekwoord zeiden de Israëlieten: Het is de schuld van onze vaderen dat wij in ballingschap zijn. De profeet zegt echter dat de kinderen voor hun eigen zonden gestraft worden (Ezech. 18:20).

#### DE VLOEK VAN DE HERE OVER BEELDENDIENST EN BEELDVERNIELERS

In 1 Koningen 12 en 13 vinden we de geschiedenis van Jerobeams oprichting van beelden, gouden kalveren. Het was niet Jerobeams bedoeling om daarmee een andere god te vereren. Hij wilde dus niet het eerste gebod (geen andere goden) overtreden. Hij maakt zich wel schuldig aan beeldendienst. Hij was niet tevreden met het Woord alleen, d.w.z. met het beeld van Christus alleen. Een profeet van de HERE kwam sprak het oordeel van God over die eigenwillige godsdienst uit.

Daarop volgt een stuk geschiedenis waarmee de HERE Jerobeam op nog een tweede, zichtbare manier waarschuwt en liet zien hoe gevaarlijk het is om het Woord te verlaten.

De profeet die in Bet-el het oordeel van de HERE over de kalverdienst van Bet-El uitsprak, moest, nadat hij zijn taak uitgevoerd had, onmiddellijk teruggaan. Het uitdrukkelijke **woord van de HERE** aan hem was: "Je mag daar geen brood eten of water drinken; je mag niet terugkeren over de weg waarover je gekomen bent" (13:17). Een oude profeet zei echter tegen hem: "Ik ben ook een profeet net als jij, en **een engel** heeft met mij gesproken door het woord van de HERE en heeft gezegd: Breng hem terug samen met jou naar jouw huis, dat hij brood kan eten en water kan drinken" (vers 18). Als gevolg van zijn ongehoorzaamheid aan het Woord werd de ongehoorzame profeet door een leeuw verscheurd. Het lot van de man van God moest voor Jerobeam een ernstige waarschuwing zijn. Eigenwillige godsdienst, afwijken van het Woord, is levensgevaarlijk.

**Een engel** van de Here heeft met mij gesproken, zei de oude profeet. Juist hiernaar grijpt Paulus in Galaten 1:8 terug, wanneer hij schrijft: "Maar al zouden wij of **een engel** uit de hemel u een evangelie verkondigen in strijd met date wat wij u verkondigd hebben, laat hem een vervloeking zijns!" Paulus waarschuwt juist de Galaten tegen dwaalleraars die met Christus (het Woord) alleen niet tevreden waren. Bij Christus' werk moet nog ons werk komen. Wij kunnen maar zeggen: Zij waren niet tevreden met het beeld van God, met Christus alleen. Over zulke beeldvernielers spreekt Paulus Gods oordeel uit: Laat hem een vervloeking zijn!

Galaten laat ons precies zien wat de zonde van Jerobeam was.

Eigenwillige godsdienst is een ernstige zaak.

### **EEN BARMHARTIGE GOD**

De HERE **waarschuwt** niet net in het tweede gebod. Hij **lokt** ook. Hoor maar: Hij bewijst barmhartigheid aan duizenden van hen die Hem liefhebben en zijn geboden onderhouden. Wie naar Jezus en Jezus alleen vlucht met al zij of haar zondenood, wie beseft dat alleen Jezus kan redden en dat zijn of haar overtredingen menigvuldig zijn, die zal ervaren dat God rijk is in barmhartigheid en genade.

### **LIEFHEBBEN EN ZIJN GEBODENE ONDERHOUDEN**

Het “liefhebben” staat tegenover het “haten”. Het “liefhebben” vindt gestalte in het “zijn geboden onderhoudt”. Een liefde zonder onderhouden van Gods geboden is geen liefde.

### Vraag 97

**Mogen wij dan helemaal geen beelden maken?** Mogen wij bijvoorbeeld geen standbeeld van een volksheld oprichten?

### Antwoord 97

Daarop antwoordt de Catechismus:

- **God kan en mag op geen enkele manier afgebeeld worden.**

Dat geldt ook van Christus. Hij is ook God. Daarom **mag** Hij **niet** afgebeeld worden. Films en toneelstukken die Christus afbeelden, overtreden het tweede gebod. Wij moeten goed luisteren: Dat is niet alleen een geval van **mogen**, maar ook een geval van **niet kunnen**. Het is verboden en het is onmogelijk. De belijdenis is radicaal: Het kan niet en mag niet **op geen enkele manier**.

- **De schepselen mogen wel afgebeeld worden, maar God verbiedt dat wij van hen afbeeldingen maken en bezitten om die te vereren en Hem daardoor te dienen.**

Wij mogen een foto hebben van een sportheld of een volksheld, maar als wij zo 'n afbeelding vereren, overtreden wij het tweede gebod.

### Vraag 98

Onze belijdenis richt zich in vraag en antwoord 98 tegen de beeldendienst van de Roomse Kerk. Rome wil graag voorgeven dat hun praktijk van beeldendienst onschuldig is en eigenlijk een heel nuttig doel dienen. Zij beschouwen ze als de **boeken van de leken**. Om dat te verstaan, moet u weten dat de Roomse Kerk onderscheid maakt tussen de zogenaamde **geestelijken** aan de ene kant en de **leken** aan de andere kant. De geestelijken zijn de bisschoppen die de Bijbel bestudeerd hebben. De leken daartegenover zijn de gewone lidmaten, de mensen die geen godsdienstige of theologische opleiding gehad

hebben. Zij zijn dus van een lagere klasse en zijn nog geestelijk onvolwassen. Zij kunnen daarom ook de Bijbel niet verstaan. Voor hen moet er dus van beelden gebruik gemaakt worden zoals van plaatjes voor kinderen.

### **Antwoord 98**

Daartegenover antwoordt de Catechismus: **Wij moeten niet wijzer dan God proberen te zijn. Hij wil zijn Christenen niet door stomme beelden, maar door de levende verkondiging van zijn Woord onderrichten.**

**De levende verkondiging van zijn Woord** is bedoeld voor groot én klein, geleerd én ongeleerd.

#### **HET VOLGENDE GAAT HIERTEGEN IN:**

- ***Kinderbijbels met plaatjes van Jezus erin.*** Het argument ten gunste van deze plaatjes is dat die de kinderen helpen om het evangelie te verstaan. Daarom geven wij hen plaatjes. Of zullen wij het maar rechtuit zeggen: beelden.
- ***Kinderdiensten.*** Gemeenten die deze voorstaan, argumenteren dat kinderen de preken toch niet kunnen verstaan. Daarom worden zij uit de dienst genomen en iemand anders, een juffrouw of zo, vertelt hen een eenvoudig verhaal uit de Bijbel, terwijl de volwassenen naar de preek van de dominee luisteren. Dat klinkt vroom, maar is het niet.
- ***Rolprenten en opvoeringen.***

#### **ONS ANTWOORD OP KINDERBIJBELS, KINDERDIENSTEN, ROLPRENTEN, ENZOVOORTS**

- Met ***kinderdiensten*** worden kinderen weggenomen van de gezant van de Here, de dominee, die door God zelf gestuurd is om ook voor de kinderen te preken.
- ***Kinderdiensten en plaatjes*** komen neer op een onderschatting van het werk van de Heilige Geest, want de Geest is de almachtige God die door die middel van de prediking ook kleine kinderhartjes kan bereiken.

- Wij lezen nergens in de Bijbel van zo iets als **kinderdiensten en plaatjes** om de kinderen te bereiken. Wij moeten dus niet slimmer dan God proberen te wezen die door de prediking ook de jeugd van zijn volk wil bereiken.
- Wij mogen Christus niet afbeelden, want Hij is ook God.
- Een film, plaatje of (toneel)opvoering kan dat wat het hart van het evangelie is, het helse lijden van Christus, niet afbeelden. Hoe beeld je de toorn van God af?

### DE WIJSHEID VAN GOD: HET WOORD ALLEEN

In Deuteronomium 4:10-19 krijgen we een verklaring van het tweede gebod. In dat gedeelte zegt de HERE tegen zijn volk: Toen Hij zijn Wet bij Horeb aan hen gegeven had, hebben ze **geen verschijning** gezien. Ze hebben **alleen de stem van de HERE, zijn woorden**, uit het vuur gehoord. Daarom waarschuwt de HERE hen om voor hen geen gesneden beeld te maken.

In Handelingen zien wij dat ook: net het Woord alleen. Als er ooit mensen waren die de lijdensgeschiedenis uitgebeeld konden hebben, waren dat zeker de apostelen. Zij waren immers oor- en ooggetuigen van alles. Wie zou – als men net dit in aanmerking neemt – het daarom beter kunnen doen als zij? Toch doen zij het niet. Zij spelen geen toneel. Integendeel, zij preken en preken en preken. Het hele boek Handelingen is er vol van: Christus die zijn kerk **door de levende verkondiging van zijn Woord laat onderrichten**; Christus die zijn kerk **door de levende verkondiging van zijn Woord** vergadert.

De discipelen hebben net gepreekt. Dat moet de kerk van alle eeuwen ook doen, omdat God het zo bevolen heeft (Jer. 10:8; Hab. 2:18, 19; Rom. 10:14, 15, 17; 2 Pet 1:19; 2 Tim 3:16, 17).

Het is op grond van Gods eigen Woord dat onze Catechismus belijdt: “... **wij moeten niet wijzer als God willen zijn. Hij wil zijn Christenen niet door stomme beelden, maar door de levende verkondiging van zijn Woord laten onderrichten.**” In deze belijdenis klinkt de slagspreuk van de Reformatie door: **het Woord alleen (sola Scriptura)**.



## Zondag 36

### Het Derde Gebod: De Naam van de HERE

Vraag 99: Wat eist het derde gebod?

Antwoord: Wij mogen de Naam van God niet lasteren of misbruiken door te vloeken (a), door een valse eed (b) of door onnodig te zweren (c). Verder mogen wij niet door stil te blijven of het toe te laten ons aan zulke verschrikkelijke zonden schuldig maken (d). Kortom, wij mogen de heilige Naam van God niet anders dan met vrees en eerbied gebruiken (e), zodat Hij door ons recht beleden (f), aangeroepen (g) en in al onze woorden en werken geprezen wordt (h).

(a) Lev 24:15, 16. (b) Lev 19:12. (c) Math. 5:37; Jak 5:12. (d) Lev 5:1; Spr. 29:24. (e) Jer. 4:2; Jes. 45:23. (f) Math. 10:32; Rom. 10:9, 10. (g) Ps. 50:15; 1 Tim 2:8. (h) Kol 3:17; Rom. 2:24; 1 Tim 6:1.

Vraag 100: Is het dan zo'n grote zonde om de Naam van God te lasteren door te zweren en te vloeken dat God Zich ook over ieder vertoornt die deze zonde niet zover mogelijk tegengaat en verbiedt?

Antwoord: Ja, zeker (a), want geen zonde is groter en vertoornt God meer dan de lastering van zijn Naam. Daarom heeft Hij ook bevolen om die met de dood te straffen (b).

(a) Spr. 29:24; Lev 5:1. (b) Lev 24:16.

### Vraag 99

#### DE NAAM VAN DE HERE

Voor ons Westerlingen zegt een naam niet zoveel. Onze namen zeggen niet iets van ons uiterlijk of ons karakter. Misschien komen onze bijnamen er het naaste aan. Wij spreken bijvoorbeeld van Rode Jan. Daarmee bedoelen we die Jan met de rode haren. De bijnaam zegt dus iets van de persoon zelf. Maar wat gewone namen betreft, is dat niet het geval. In

de Bijbel was het echter anders. Een naam zei iets van de persoon, van zijn karakter en van wat hij deed.

Ons 1953-vertaling vertaalt de Hebreeuwse Naam Jahwe met HERE (vier hoofdletters).

Uit verschillende Schriftgedeelten kan gezien worden hoe belangrijk de Naam HERE voor de Heilige Geest Zelf is.

Toe Mozes het kleinvee voor zijn schoonvader, Jetro, verzorgde verscheen de **Engel van de HERE** in een brandende braambos aan hem en gaf aan hem de opdracht: Ga naar de Israëlieten in Egypte en leidt hen uit het slavenhuis uit (Ex 3:1-10). Deze Engel van de HERE was niemand anders dan de Zoon van God in zijn Oudtestamentische gedaante. In Exodus 3:4 wordt deze Engel ook HERE en God genoemd.

In antwoord op de opdracht van God (de Engel van de HERE, Christus) vroeg het Mozes (Ex 3:13) aan Hem: "Maar als ik bij de kinderen van Israël kom en aan hen zeg: De God van uw vaders heeft mij naar u gestuurd, en zij mij vragen: Hoe is zijn naam?—wat moet ik hen antwoorden?" Daarop antwoordde God Mozes: **"IK BEN DIE IK BEN**. Ook zei Hij: Zo moet je de kinderen van Israël antwoorden: **IK BEN** heeft mij naar u gestuurd. Toen zei God verder tegen Mozes: Dit moet je aan de kinderen van Israël medelen: De HERE, de God van uw vaders, de God van Abraham, de God van Isak en de God van Jakob, heeft mij naar u gestuurd. Dit is mijn Naam voor eeuwig, en dit is mijn gedenknaam van geslacht tot geslacht" (Ex 3:13-15).

Dit is dus de betekenis van de Naam HERE: IK BEN. Om deze woorden goed te verklaren, moeten wij die lezen in het verband waarin ze staan. Aan het eind van Exodus 2 (vers 23 tot 25) lezen we: "En de kinderen van Israël zuchtten en weeklaagden door de slavernij. En hun geroep om hulp over hun slavernij het klom op tot God. En God hoorde hun gekerm, **en God dacht aan zijn verbond** met Abraham, met Isak en met Jakob. En God zag de kinderen van Israël aan, en God kende hen". De Naam IK BEN betekent: IK BEN actief bij mijn volk tegenwoordig om hen te verlossen en mijn eeuwenoude belofte aan Abraham (Gen 15:13, 14: "Weet voorzeker dat uw nageslacht vreemdelingen zullen zijn in een land dat niet aan hen behoort; daar zullen ze dienstbaar zijn en verdrukt worden vierhonderd jaar lang. Maar Ik zal ook die natie oordelen aan wie ze dienstbaar moeten zijn, en daarna zullen ze uittrekken met veel goed"), namelijk dat Ik hen in het beloofde land Kanaän zal

brengen, gestand te doen. De Naam HERE zegt dus Wie en Wat de HERE voor zijn volk is. De Naam spreekt van zijn verbondstrouw. De Naam verkondigt dat God een waar-maker is van zijn verbondsbeloftes aan zijn verbondsvolk.

De Naam HERE zegt: Hij blijft bij zijn Woord. Dat geldt natuurlijk niet alleen zijn beloftewoorden, maar ook zijn woorden van strafdreiging. Hij is actief tegenwoordig om **al** zijn woorden waar te maken.

In Johannes 17:6, vele eeuwen na de geschiedenis van de brandende braambos, zei Jezus in zijn Hogepriesterlijke gebed: "Ik heb uw Naam geopenbaard ...". In zijn werken en in zijn woorden hebben wij Here Jezus Christus de Naam van de HERE geopenbaard. In het hele leven van de Here Jezus is het gebleken: De HERE is inderdaad IK BEN. Hij is actief tegenwoordig om zijn beloften waar te maken en zijn kerk te redden. Immers, in Jezus Christus heeft God zijn volk verlost uit het slavenhuis van de zonde, zoals Hij al aan Abraham beloofd had.

Het is veelzeggend dat de Naam Jezus betekent **de HERE verlost**. In Johannes spelt Jezus het IK BEN uit en leert ons wat het betekent, wanneer Hij zegt: "**Ik ben** het brood van het leven" (6:35,48), "**Ik ben** het licht van de wereld" (8:12), "**Ik ben** de deur" (10:7,9), "**Ik ben** de goede herder" (10:11,14), "**Ik ben** de opstanding en het leven" (11:25), "**Ik ben** de weg en de waarheid en het leven" (14:6), "**Ik ben** de ware wijnstok" (15:1,5).

In de geschiedenis van onze Here Jezus leren wij de Naam van de HERE kennen en leren we verstaan Wie en Wat de HERE voor zijn kerk wil zijn. Ja, het héle Woord, van Genesis tot Openbaring, is een openbaring en een uitleg van de Naam van de HERE. Wilt u daarom weten hoe men de Naam HERE? B-IJ-B-E-L. In de Naam HERE is het hele evangelie samengevat en in het hele Woord wordt zijn Naam geopenbaard en uitgespeld.

Misschien vraagt u zich af: Waarom deze lange verduidelijking van de betekenis van de Naam van de HERE? Maar daarmee wilde ik u laten zien dat het derde gebod niet alleen tegen u zegt: Pas op dat je de Naam van de HERE niet als vloekwoord of stopwoord gebruikt. Het gaat er ook om: Pas op hoe je met **de Bijbel (=de Naam van de HERE)** omgaat en wat je met de Schrift doet in jouw leven. Gebruik je het Woord of misbruik je het Woord?

## Antwoord 99

### MISBRUIK VAN DE NAAM VAN DE HERE

- Wij overtreden **eerst** het derde gebod als we Gods Naam als **vloek- of stopwoord** gebruiken. Dit is inclusief woorden als "goh" en "jeetje ", dat maar vervormingen van die Naam Jezus zijn, en ook "bloedje", dat verwijst naar het bloed van Christus. Hoeveel wordt Gods Naam niet ijdel gebruikt in gesprekken en ook in onze letterkunde, films, TV en video's! Het moet ons laten sidderen als we bedenken hoe serieus God het opneemt.
- **Tweede:** de valse of zogenaamd **valse eed**. Om te zweren betekent om God in te roepen als getuige om in te staan voor de waarheid van onze woorden. Wie daarom onder ede liegt, wil God medeplichtig maken aan zijn leugens. Zulke mensen maken zijn Naam tot instrument in dienst van de leugen.
- Maar wij komen ook als **derde** in strijd met het derde gebod als we de **Bijbel misbruiken**. Wie een tekst uit zijn verband rukt om zijn eigen verkeerde zaak ermee te staven, of het Woord gebruikt om een on-Bijbelse politieke stelsel mee goed te praten, lastert Gods Naam.

Ook **dwaalleer** valt hieronder, want die doet het Woord, d.w.z. de openbaring van Gods Naam, geweld aan. Het is verder tot oneer van de Naam van Christus als we Hem niet erkennen als volkomen Verlosser, maar bij zijn kruis nog onze goede werken voegen. Zo serieus neemt de Here Jezus deze aantasting van zijn Naam, dat Hij van de Jezus-plus-mijn-goede-werken-leer in de Galatenbrief zegt: "Maar al zouden wij of een engel uit de hemel u een evangelie verkondigen in strijd met dat wat u ontvangen hebt, laat hem een **vervloeking** zijn" (Gal 1:8). Nemen wij dwaalleer nog serieus?

- **Ten vierde** komt de Naam van de HERE ook door ons **levensgedrag** in het gedrang. Laat mij verduidelijk. Wij horen soms bijvoorbeeld dat een scholier de **naam** van zijn school door de modder gesleept heeft. Hij heeft namelijk, terwijl hij zijn

schooluniform aanhad, dronken op straat gelopen of gevloekt. Daarop was de reactie van de mensen: zie net hoe de kinderen van die school doen.

Toegepast op ons: Wij dragen als gelovigen geen bepaalde kleur jasje om aan te duiden dat wij tot de kerk behoren. Maar wij dragen wel iets anders: een naam, de naam Christen. Wij dragen dus de Naam van onze Koning en Heiland, Christus. En als we ons dan slecht en liefdeloos gedragen, zeggen de mensen: Kijk hoe de Christenen het doen! Dit is nu hoe een Christen, een volgeling van Jezus Christus het doet! Door ons optreden komt de Naam van Christus dus in het gedrang en doen wij zijn Naam oneer aan.

- Maar ik kom bij het **vijfde** voorbeeld van misbruik van Gods Naam. Dit is **stilzwijgen en neutraliteit**.

Als ik hoor dat iemand vloekt of dat iemand de Schrift verdraait en ik zwijg, ben ik medeschuldig aan het ontteren van zijn Naam. En als de predikant op de preekstoel stil blijft over dwaalleer, laat hij stilzwijgend toe dat aan het verlossingswerk van Christus, d.w.z. aan zijn Naam, tekort gedaan wordt. Wij moeten beseffen: het gaat op de kansel om meer dan net om **ons heil** en onze troost. Het gaat boven alles om de **eer van Gods Naam**. En het gaat erom dat lidmaten toegerust kunnen worden om de eer van zijn Naam te verdedigen ook tegenover andersdenkenden.

Neutraliteit is eveneens zonde. Veel mensen denken dat Gods Naam niet past bij zekere terreinen van het leven: in het onderwijs, in de sport, in de politiek, in de kunst. Daarom wordt zijn Naam vermeden en niet in dat verband gebruikt. Daar gelend zijn beginselen niet. Voor ons als Gereformeerden is er echter geen terrein van het leven waar Gods Naam in onbruik gelaten kan worden.

- Het **zesde** voorbeeld dat ik hier wil noemen, is **ongeloof**. Wat een oneer doen wij de Naam van de HERE niet aan door ons klein geloof en ons ongeloof! Als u denkt of zegt: de HERE kan mij niet helpen of verlossen uit deze nood of die zorg, weet u wat doet u dan? Dan zegt u eigenlijk: HERE, uw Naam, uw Woord, is niet waar, want U noemt Uzelf nu wel IK BEN (= Ik ben tegenwoordig om mijn volk te helpen en te redden) en U openbaart Uzelf nu wel zo in uw Woord, maar ik geloof het niet.

## HET GOEDE GEBRUIK VAN DE NAAM VAN DE HERE

De Wet leert ons niet alleen wat we **niet** mogen doen, maar ook wat we **wel** moeten doen: Wij mogen niet Naam en Woord van de HERE **misbruiken**, maar we moeten ze wel **gebruiken**.

Wij moeten zijn Naam **met vrees en eerbied** gebruiken. Wij moeten beseffen met Wie we te maken hebben en wie wijzelf zijn: de HERE is de hoge, heilige God en wij zijn kleine, nietige zondaar-mensjes. In de Bijbel wordt er dikwijls gesproken van “**de vrees van de HERE**” (Spr. 1:7; Ps. 111:10; Ps. 112:1). Deze **vrees** betekent kennen geen angst, maar wijst in de richting van **ontzag en ware liefde voor ie HERE en zijn Woord**.

De Catechismus noemt drie voorbeelden waarin **onze vrees en eerbied** gestalte moet vinden:

- **Eerst** moeten wij zijn Naam **recht belijden**.

**Belijden** betekent in het openbaar voor een zaak of voor iemand uitkomen. Dat moeten we doen in ons gezin, in de kerk en in de wereld. Wij moeten aan onze vrienden en aan alle mensen vertellen welk een grote en wonderlijke God we hebben. Wij zullen dat ook inderdaad doen als we onder de indruk zijn van zijn heerlijke openbaring in Christus.

Het gaat verder ook niet om enige belijdenis, maar onze Catechismus spreekt van het **recht** belijden. Wij mogen van de HERE niet zeggen wat wij willen. Wij moeten alleen belijden wat in de Bijbel staat. Dit houdt in dat wij Hem in de wereld zullen verkondigen als de aller-barmhartigste God, maar ook de belijdenis dat Hij rechtvaardig is en de zonde niet ongestraft laat. Wij moeten van zijn genade durven spreken, maar ook van zijn oordeel. Wij moeten de *hele* Bijbel aan mensen overdragen en niet alleen die delen waarvan we houden. Het derde gebod gebiedt ons dat.

- Het **tweede** wat wij moeten doen, is Hem **aan roepen**, d.w.z. bidden.

De HERE wil hebben dat wij Hem moeten erkennen als Gever van alle dingen. En dat doen wij wanneer we Hem vragen om en danken voor geloof en liefde, maar ook om voedsel en gezondheid. Ook bij het aanroepen hoort het woord **recht**: Wij moeten bidden zoals de Here het in zijn Woord beveelt.

- ***Als derde*** leert het derde gebod: Hij moet **in al onze woorden en werken geprezen worden**.

In onze gehoorzaamheid aan zijn Woord en in onze liefde voor zijn Naam wordt Hij geprezen. Door de zondeval is het mensenleven tot een rouwe vloek geworden. Maar door de verlossing van Christus wordt ons hele leven, niet alleen **onze woorden**, maar ook **onze werken** of daden, omgevormd tot een lied, een symfonie tot eer van zijn Naam.

Bij de lofprijzing moeten ook ingesloten worden ons Psalmgezang bij de huisgodsdienst en in de kerk. Die zijn deel van onze gehoorzaamheid aan het derde gebod: dat wij lofliederen zullen laten opstijgen tot zijn eer. En het spreekt vanzelf: dat kunnen we nooit traag of half-half doen. Wij moeten dit van harte doen en met overgave.

Ook bij de lofprijzing hoort het woord **recht**: Wij moeten de Here prijzen zoals Hij dat in zijn Woord beveelt.

## Vraag 100

De grootheid, de ernst van deze zonde komt nu ter sprake.

## Antwoord 100

De heiliging van zijn Naam is voor de HERE zo'n serieuze zaak dat Hij aan dit gebod een strafdreiging toevoegt: "Want de HERE zal degene die zijn Naam ijdel gebruikt, niet ongestraft laten blijven". En dat de Naam van de HERE is: IK BEN, Ik ben een Waarmaker van mijn Woord, dat heeft de HERE getoond in de geschiedenis van Leviticus 24. Want toen een Egyptenaar in het kamp van de Israëlieten de Naam van de HERE lasterde werd hij in opdracht van de HERE gedood. Daarin zien we dat de HERE een Waar-maker is van

zijn **hele** Woord. Hij maakt ook zijn strafwoorden waar. Bij deze geschiedenis sluit de Catechismus ook aan wanneer hij zegt dat geen zonde groter is en God meer vertoornd dan de lastering van zijn Naam. Daarom heeft Hij ook bevolen dat die met de dood gestraft moet worden.



## Zondag 37

### Het Derde Gebod: De Godvrezende eed

Vraag 101: Mag men ook godvrezend bij de Naam van God een eed zweren?

Antwoord: Ja, als de overheid dit van zijn onderdanen eist of als de nood het vereist om daardoor trouw en waarheid te bevestigen. Het moet dan tot eer van God en tot heil van onze naaste gedaan worden. Zodanig een eed zweren is op het Woord van God gegrond (a), en de gelovigen in het Oude en Nieuwe Verbond hebben het recht gebruikt (b).

(a) Deut. 6:13; 10:20; Jes. 48:1; Heb 6:16. (b) Gen 21:24; 31:53; Jos 9:15; 1 Sam 24:23; 2 Sam 3:35; 1 Kon 1:29; Rom. 1:9; 9:1; 2 Kor 1:23.

Vraag 102: Mag men ook bij de heiligen of bij andere schepsels zweren?

Antwoord: Nee, want een rechte eed zweren, betekent dat ik God aanroep als de enige Kenner van het hart om voor de waarheid getuigenis te geven en mij te straffen als ik vals zweer (a). Deze eer komt geen schepsel toe (b).

(a) 2 Kor. 1:23; Rom. 9:1.(b) Math. 5:34-36; Jak 5:12.

### Vraag 101

**Mag men ook godvrezend bij de Naam van God een eed zweren?**

Mag men soms wel zweren, **godvrezend zweren?**

### Antwoord 101

#### DE GODVREZENDE EED

Om godvrezende bij de Naam van God te zweren, is wel toelaatbaar.

In verband met de **godvrezende eed** worden *drie dingen* gezegd:

- **Wanneer** we wel mogen zweren,
- de **vereisten** waaraan zo'n eed moet voldoen, en
- dat de rechte eed **op het Woord gegrond** is.

#### WANNEER WIJ WEL MOGEN ZWEREN

Die Catechismus noemt **twee gevallen wanneer** wij wel mogen zweren:

- **Als de overheid het van zijn onderdanen eist, of**
- **als de nood het vereist.**

Het **doel** van zo'n eed wordt ook aangegeven:

**om daardoor trouw en waarheid te bevestigen.**

Laat ons kijken naar **de twee gevallen** wanneer we wel mogen zweren:

#### 1. Als de overheid het van zijn onderdanen eist

Twee voorbeelden:

- In een hof eist de rechter (overheid) dat we moeten zweren. Dat is nodig om zeker te maken wat de waarheid is.
- Als de overheid zeker moet maken of een document dat we willen waarmerken, wel echt is, vraagt de politie dat we moeten zweren.

#### 2. Als de nood het vereist

In een oorlogssituatie kan het nodig zijn dat we iemand moeten laten zweren, als het bijvoorbeeld levens kan redden.

#### DE VEREISTEN WAARAAN ZO'N GODVREZENDE EED MOET VOLDOEN

De eed moet aan twee vereisten voldoen:

- **Hij moet dan tot eer van God, en**
- **tot heil van de naaste gedaan worden.**

Ook hier gaat het om

- *liefde tot God* en
- *liefde tot onze naaste.*

#### **DE RECHTE EED IS OP HET WOORD GEGROND**

Een zodanige eed zweren is **op het Woord van God gegrond en de gelovigen in het Oude en Nieuwe Verbond hebben die recht gebruikt.**

De Schrift leert dat de gelovige wel een eed mag zweren als dat nodig is. In Deuteronomium 6:13 wordt gezegd: " U moet de HERE uw God vrezen en Hem dienen; en bij zijn Naam moet u zweren." En als Paulus zegt: "Ik roep God als getuide ..." dan legt hij in werkelijkheid ook een eed af (2 Kor 1:23).

Als Christus zegt: "Leg helemaal geen eed af" (Math. 5:34; vgl. Jak 5:12), bedoelde Hij met die uitspraak niet dat de gelovige nooit mag zweren. Omdat de Joden destijds de eed onnodig en op een verkeerde wijze gebruikten (Math. 23:16-22), overdrijft Jezus hier doelbewust om het verkeerde in hun optreden te beklemtonen. Dit was een spreekwijze die de *masjaal* genoemd werd. Die komt bij ons ook in gesprekken voor, bijvoorbeeld: Er ligt een berg zand in de straat. Dat Christus niet bedoelde dat de mens nooit mag zweren blijkt eruit dat Hij zelf een eed voor de Joodse Raad afgelegd heeft toen het nodig was (Math. 26:63, 64).

#### **Vraag 102**

Mogen wij ook bij de gestorven **heiligen** (bv Maria en Augustinus) **of bij andere schepsels** zweren?

## Antwoord 102

Om deze vraag te kunnen beantwoorden, moeten wij weten wat een eed is.

### WAT EED ZWEREN IS. EEN DEFINITIE

Onze Catechismus geeft een mooie definitie: en eed goed zweren betekent **dat wij God aanroepen als de enige Kenner van het hart om van de waarheid getuigenis te geven en mij te straffen als ik vals zweer.**

De HERE weet alles van ons af. Hij kan zien waar mensen niet kunnen zien: tot in ons hart. Hij weet wat in onze gedachten omgaat. Hij is de **Kenner van het hart**, *zegt* onze belijdenis.

- Zweren, betekent dus: Ik roep God, als Kenner van mijn hart, op **om van de waarheid getuigenis te geven**, om als Getuige op te treden dat ik de waarheid spreek. Zweren, betekent dus dat ik zeg: God is mijn Getuige.
- Maar zweren betekent ook dat ik zeg dat Hij mij mag **straffen** als ik vals zweer.

Deze definitie trekt echter ook een streep door de mogelijkheid dat er bij schepselen gezworen kan worden. Immers, geen schepsel kan in mijn hart kijken en zien of ik de waarheid spreek. God alleen kan dat doen. Hij is, zegt onze belijdenis, **de enige Kenner van het hart** en deze **eer komt geen schepsel toe.**

## Zondag 38

### Het Vierde Gebod: De dag van de HERE

Vraag 103: Wat gebiedt God in het vierde gebod?

Antwoord: God wil ten eerste dat de Woordbediening en de scholen in stand gehouden worden (a). Ook moet ik m.n. op de rustdag ijverig met de gemeente van God samenkomen (b) om het Woord van God te horen (c), de sacramenten te gebruiken (d), de Here openlijk aan te roepen (e) en de Christelijke liefdegaven te geven (f). Ten tweede moet ik elke dag van mijn leven van mijn boze werken rusten en de Here door zijn Geest in mij laten werken. Zo begin ik de eeuwige sabbat reeds in dit leven (g).

(a) Tit. 1:5; 2 Tim 3:14; 1 Kor 9:13, 14; 2 Tim 2:2; 3:15. (b) Ps. 40:10, 11; 68:27; Hand 2:42. (c) 1 Tim 4:13; 1 Kor 14:29. (d) 1 Kor 11:33. (e) 1 Tim 2:1; 1 Kor:14:16. (f) 1 Kor 16:2. (g) Jes. 66:23.

### Vraag 103

In deze vraag en antwoord gaat het over de zondag.

#### DE ZONDAG IN DE PLAATS VAN DI SABBAT

In het Oude Testament kwam de kerk op de Sabbatdag, de zevende dag van de week (zaterdag), bij elkaar.

Wij komen op de zondag bij elkaar. Daarvoor kunnen de volgende redenen genoemd worden:

- Christus is op de zondag opgestaan (Math, 28:1).
- Christus verscheen na zijn opstanding op de zondag aan zijn discipelen (Joh 20:19, 26).
- De uitstorting van de Heilige Geest vond plaats op de zondag (Hand 2:1, 41).

- Uit Handelingen 20:7 weten wij ook dat de kerk van het Nieuwe Testament op de zondag bijeenkwam.
- Op de zondag moesten gaven voor de armen opzij gezet worden (1 Kor 16:2).
- De zondag wordt genoemd "de dag van de Here" (Op 1:10).

## Antwoord 103

### 1. GOD MAAKT DE FEESTDAG

Mensen hebben niet bepaald dat de zondag een feestdag moet zijn, maar de HERE zelf heeft deze dag gemaakt.

Door twee dingen heeft God deze vreugdedag tot stand gebracht:

- **Eerst** is deze dag tot stand gekomen door zijn **bevel**, want in Exodus 20 en in Deuteronomium 5 geeft de HERE in zijn Wet opdracht dat wij de sabbat moeten vieren.
- **Ten tweede** is deze dag tot stand gekomen door zijn **werken**. Door zijn daden groot en machtig en heerlijk heeft God deze dag een jubel-dag, een feestdag gemaakt. Daarover gaat het op de rustdag: over **zijn** daden tot verlossing van zijn volk. Deze reddingsdaden van God geven ons stof tot vreugde en reden om feest te vieren.

#### ***De zondag draait om de werken van de HERE:***

- In Exodus 20:11 wordt de sabbat gekoppeld aan het **scheppingswerk** van de HERE: "Gedenk de sabbatdag ... Want in zes dagen heeft de HERE de hemel en de aarde gemaakt, de zee en alles wat daarin is, en op de zevende dag heeft Hij gerust ...". Deze rust van de HERE op de zevende dag was niet een niets doen, maar Hij verheugde Zich in het werk van zijn handen. Hij heeft Zich verheugd in zijn scheppingswerk. Daarbij heeft de HERE de mens gekozen om samen met Hem op deze dag te delen in zijn blijdschap. Op de rustdag moeten wij eraan denken hoe mooi God alles gemaakt heeft en hoe goed Hij daarin voor de mens gezorgd heeft.

- In Deuteronomium 5:15 wordt de sabbat ook gekoppeld aan zijn ***herschepingswerk***, d.w.z. zijn verlossingswerk. Daar horen we: "Onderhoudt de sabbatdag ... En je moet eraan denken dat je in Egypteland slaaf was, en de HERE jouw God jou daarvandaan uitgeleid heeft door een sterke hand en een uitgestrekte arm ...". Dus: Op de sabbat moest Israël verlossingsfeest vieren. Op die dag moesten zij overdenken hoe de HERE hen verlost had uit de slavenbanden en hoe Hij door zijn machtige reddingswerken hen gebracht had in het land van rust, in Kanaän. ***Wij als Nieuwtestamentische Kerk denken aan de verlossing uit het slavenhuis van ie zonde.***

## 2. GOD MAAKT HET FEESTPROGRAMMA

Bij feesten wordt een feestprogramma uitgedeeld waarin men kan zien wat op het feest gaat gebeuren. Dat doet de HERE ook ten opzichte van het feest van de sabbat.

In zondag 38 ontvangen we het feestprogramma, met ***vier items erop***:

- *eerste* gaan wij **om het Woord van God te horen**,
- *ten tweede* **om de sacramenten te gebruiken**,
- *ten derde* **om de Here openlijk aan te roepen**, en
- *ten vierde* **om de Christelijke liefdegaven te geven**.

Als u nu goed gaat kijken naar de verschillende items op het feestprogramma, zult u zien:

- In de ***eerste twee items*** gaat het over ***Gods werken: Woord en sacramenten***,
- in de ***laatste twee*** gaat het over ***de werken van de mens: gebeden en liefdegaven*** of barmhartigheid.

U moet erop letten: Gods werken gaan voorop. De prediking van het Woord en de bediening van doop en avondmaal staan eerst. De werken van de HERE zijn het belangrijkste van de rustdag. In de laatste twee items, in de gebeden en in de barmhartigheid, gaat de mens aan het werk. Maar ook deze items moet u niet losmaken van

Woord en sacramenten, d.w.z. van de werken van God, want onze gebeden en onze barmhartigheidsoffers zijn dankoffers. Daarmee danken wij de HERE voor zijn scheppings- en verlossingswerken. Met onze werken antwoorden wij op Gods werken.

Op dit feestprogramma kunt u precies zien wat een **eredienst** is: ***Het is een ontmoeting tussen God en zijn volk.*** De HERE komt met ons samen. Hij gaat aan het werk in de eredienst. Dat doet Hij in het werk van Woordverkondiging en in het werk van sacramentsbediening, en wij antwoorden met onze werken van gebed en barmhartigheid.

### 3. ONZE VERANTWOORDELIJKHEID TEN OPZICHTE VAN HET FEEST

Het is zo dat **God** deze feestdag maakt. Daarbij hebben **wij** echter ook een **verantwoordelijkheid**. Wij moeten dit feest mogelijk maken. Het is deel van onze gehoorzaamheid aan het vierde gebod.

Hoe moeten wij deze feestvieringen mogelijk maken? Dat zegt onze Catechismus: God wil hebben **dat de Woordbediening en het godsdienstondericht in stand gehouden wordt**. Of zoals het in de oude vertaling van de Catechismus staat: **Wij moeten de kerkdienst of predikambt en de scholen onderhouden**.

Dat doen we **door onze kerkelijke bijdragen**. Door onze kerkelijke bijdragen moeten we zorgen dat er een dominee kan zijn en dat de scholen (de theologische scholen, waar dominees opgeleid worden) in stand gehouden worden.

### 4. GOD MAAKT ONS EEUWIGE FEESTGENOTEN

De Catechismus zegt: **Ik moet elke dag van mijn boze werken rusten en de Here door zijn Geest in mij laten werken**.

Zondagen zijn voor ons een feest. Dan rusten we. Deze rust bestaat er m.n. in dat we mogen horen dat Christus door zijn werk aan het kruis de zonde overwonnen heeft. **Wij rusten in zijn overwinning**. Door de kracht van zijn Woord en Geest worden wij verlost van de zonde en mogen we genieten van Gods heerlijke nabijheid. Dat is de waarachtige sabbatsrust.



Het feestvieren houdt echter niet op op zondag. Het vierde gebod gebiedt dat ik **elke dag van mijn leven** van mijn boze werken rust, en de Here door zijn Geest in mij laat werken. Maandag moet het doorgaan, tot zaterdag. Het zondagsfeest maakt onze hele week een feest. Immers, ik mag en moet elke dag leven vanuit de werken van God en elke dag moet ik zijn Heilige Geest in mij laten werken. Wie zo leeft vanuit het werk van God in Christus zal ook elke weekdag rusten van zijn boze werken. Gods werk op zondag in Woord en sacramenten is het geheim van mijn overwinning in de week over mijn zondewerken.

Ik moet **de Here** (Jezus) **door zijn Geest** (en Woord) **in mij laten werken**. Hoe doe ik dat? Door op zondag naar de kerk toe te gaan en daar te luisteren naar het Woord van de Geest. Dat Woord vertelt ons van het werk van God in de schepping en herschepping. ***Door de werken van God werkt de Geest van Christus in mij en laat mij rusten van mijn boze werken.*** Het **werk van Here door zijn Geest** staat tegenover **mijn boze werken**.

**Zo** – door het werk van de Geest van Christus in mij – **begin ik de eeuwige sabbat reeds in dit leven**. Het feest van rust gaat door van zondag tot zaterdag. Het feest gaat echter nog verder: het duurt tot in eeuwigheid. Wie leeft vanuit de overwinning van Christus, voor hem is de **eeuwige sabbat** (rustdag) al een aanvang genomen **in dit leven**. Het **begint** hier al, maar de rust bereikt zijn volkomenheid in het leven hierna. Er blijft een sabbatsrust over voor het volk van God (Heb 4:9).

Om in te gaan in deze rust waarvan Hebreeën 4:9 spreekt, moeten wij echter geloven en gehoorzamen (Heb 3:18,19). Dat geloof en gehoorzaamheid komen door het werk van de Geest van Christus in mij. Christus en zijn Geest laten mij rusten van mijn boze werken van ongeloof en ongehoorzaamheid.

#### TEN SLOTTE

Als we weten waarover het gaat op de zondag, zullen we niet meer vragen wat mogen we doen en wat mogen we niet doen. Het is een heerlijke, maar ook een noodzakelijke dag.

- Het is **heerlijk** om mij te kunnen verlustigen in de werken van God.
- Het is **noodzakelijk** om Christus door zijn Geest in mij te laten werken, want anders kan ik niet ingaan in de rust.

## Zondag 39

### Het Vijfde Gebod: Gezag

Vraag 104: Wat eist God in het vijfde gebod?

Antwoord: Ik moet mijn vader en moeder en allen die over mij gesteld zijn, alle eer, liefde en trouw bewijzen. Aan hun goede leer en tucht moet ik mij met de verschuldigde gehoorzaamheid onderwerpen (a). Ook moet ik met hun gebreken geduld hebben (b), omdat God ons door hen wil regeren (c).

(a) Ef. 6:1, 2, 5; Kol 3:18, 20, 22; Ef. 5:22; Spr. 1:8; 4:1; 15:20; 20:20; Ex 21:17; Rom. 13:1. (b) Spr. 23:22; Gen 9:24; 1 Pet 2:18. (c) Ef 6:4, 9; Kol 3:20; Rom. 13:2, 3; Math. 22:21.

#### Vraag 104

In dit gebod gaat het over gezag.

#### GEEN GEZAG MEER

**WIJ** kunnen de een-en-twintigste eeuw ook met een andere naam beschrijven: de eeuw van de gezagloosheid. Er is geen gezag meer.

De schuld daarvoor ligt aan twee kanten:

- Enerzijds willen de mensen die onder gezag staan, er niet meer onder buigen. Onze eeuw is een eeuw van opstand. Kinderen komen in opstand tegen hun ouders, onderdanen betogen tegen de regering en met stakingen verwoesten werknemers de ondernemingen van hun werkgevers.
- Anderzijds ligt de oorzaak voor de gezagloosheid van onze dagen ook bij degenen die gezag moeten uitoefenen: Ouders zijn bang en dikwijls onwillig om hun

kinderen te straffen, overheden ondergraven tucht of treden niet sterk tegen misdadigers op, enzovoorts.

#### DE DIEPSTE OORZAAK VOOR GEBREK AAN GEZAGSUITOEFENING EN GEZAGS-ERKENNING

De diepste oorzaak voor de weigering om gezag uit te oefenen en om te luisteren naar gezag is **ongeloof en ongehoorzaamheid**. Anders gezegd: **Het gezag van God wordt aangetast**. De mens wil zich niet meer buigen onder Gods gezagvolle Woord. Dat geldt ook van het vijfde gebod, het gebod dat gaat over gezag en gehoorzaamheid aan gezag. Omdat de mens niet meer naar Gods Woord luistert en dus ook niet naar het Woord van het vijfde gebod, is er geen gezagsuitoefening en gezags-erkenning meer.

### Antwoord 104

#### 1. WIE WIJ MOETEN GEHOORZAMEN

Het vijfde gebod zegt: Eert **uw vader en uw moeder**. Dat mag bij ons de indruk scheppen alsof het in dit gebod net over het ouderlijke gezag gaat. Toch is dat niet waar. **Alle** gezagsinstanties zijn hierbij ingesloten.

Laat mij verduidelijken: De Tien Geboden zijn zo opgesteld dat bij elk gebod niet alle mogelijke voorbeelden van overtreding van dat gebod opgenoemd zijn. Neem nu maar het zesde gebod, dat over die doodslag: niet alle mogelijke vormen van overtreding worden genoemd, bijvoorbeeld haat of kwetsende woorden of wraakgedachten. Alleen het ergste voorbeeld van verbreking van dit gebod wordt genoemd: moord, doodslag.

Dat geldt eveneens van het vijfde gebod: De HERE noemt net één voorbeeld, namelijk vader en moeder. Er zijn dus nog vele andere gezagsinstanties, maar het ouderhuis is wel het **belangrijkste**.

Wij moeten verstaan: Door het ouderlijke gezag zo uit te lichten als **het voorbeeld** bij het vijfde gebod, wil de HERE tegen ons zeggen hoe belangrijk het ouderhuis in zijn ogen is. Het ouderhuis is het fundament van kerk en samenleving. Het is de leerschool van God, waar Hij ons wil leren om alle ander gezagsinstanties te respecteren. Waar ouders hun

gezag uitoefenen en waar Pa en Ma hun kinderen leren om eerbied voor gezag te hebben, daar worden ook gehoorzame staatsburgers gekweekt en lidmaten die hun voorgangers respecteren. Lopen dingen echter hier verkeerd, dan wordt het ouderhuis een kweekhuis van rebellen.

Ik noem voor u nog enkele gezagsinstanties: de school, de overheid, de kerkenraad, werkgevers.

## 2. DE VERANTWOORDELIJKHEID VAN HEN DIE ONDER GEZAG STAAN

*Kinderen, onderdanen en werknemers* hebben een *verantwoordelijkheid* krachtens het vijfde gebod.

1. Ik moet allen mal die over mij gesteld zijn, **alle eer, liefde en trouw bewijzen.**

**Eert** uw vader en uw moeder, zegt de HERE in zijn Wet. Eert hen. Weet u, dit woord wordt ook in het Oude Testament gebruikt als het over God gaat. U kent zeker de uitdrukking: de heerlijkheid van de HERE. In de wolkkolom en in de vuurkolom heeft de HERE zijn heerlijkheid geopenbaard. In het oorspronkelijke Hebreeuws staat er voor heerlijkheid ***kabood***, wat betekent: gewicht, aks gewichtig erkennen. Nu ja, dat woord gebruikt God nu zelf m.b.t. onze ouders. Eer hen, erken hun heerlijkheid. Wij moeten hen als gewichtig erkennen. Want de HERE heeft zijn heerlijkheid, zijn eer, op hen gelegd. God heeft in het vijfde gebod onze ouders een kroon op het hoofd gezet. God heeft hen gekroond met gezag. God zelf staat achter hen en Hij wil ons regeren door hun hand.

2. Wij moeten ons **aan hun goede leer en tucht met de verschuldigde gehoorzaamheid onderwerpen.**

Wij moeten ons met de **verschuldigde gehoorzaamheid** eraan onderwerpen. Wij zijn dat aan God verschuldigd. Hij en niet maar net onze ouders eist dat van ons.

3. Wij moeten **geduld hebben met hun gebreken.**

Onze ouders, onze onderwijzers, onze kerkenraden zijn mensen en mensen zijn zondaars. Ze maken fouten. Dat geeft ons echter nog niet het recht om tegen hen in

opstand te komen. Wij worden opgeroepen om geduld met hun zwakheden te hebben. Wij hebben soms veel kritiek op de mensen die over ons aangesteld zijn. De vraag is echter. Bid u voor de mensen die God zelf over u aangesteld heeft?

### 3. DE VERANTWOORDELIJKHEID VAN HEN DIE GEZAG UITOEFENEN

*Ouders, onderwijzers en kerkenraden* hebben een *verantwoordelijkheid* krachtens het vijfde gebod.

1. Ouders, onderwijzers, ouderlingen, moeten leiden met de Schrift in de hand en in het hart. Dat is de **goede leer** waarvan de belijdenis spreekt.
2. Gezagsdragers hebben de roeping om te **tuchtigen**. Op verschillende plaatsen roept het Spreukenboek ons als ouders op om de tuchtroede niet te weerhouden. Tucht is heilzaam, zegt het Woord. Dat geldt ook de tucht in de kerk. God heeft daarmee het goede met ons op het oog. Daarom is het niet goed om tegen tucht in verzet te komen en om tucht als ouderwets te verwerpen. De alwetende God zelf heeft die voorgeschreven in zijn Woord en Hij weet meer dan de psycholoog en de opvoedkundigen. Vanzelfsprekend moet deze tucht gedragen worden door de liefde. Het gaat hier niet om enige tucht, maar om de tucht die in lijn is met de Heilige Schrift.

### 4. WAAROM MOETEN WIJ GEHOORZAMEN?

*Waarom* moeten wij gehoorzamen? Omdat God het wil hebben. Omdat God achter onze ouders en onze ouderlingen en onze overheid staat. **Omdat** (reden) **God ons door hen wil regeren**, zegt onze belijdenis.

Wij moeten dus niet zeggen dat het vijfde gebod over de regering van mensen gaat. Het gaat over de regering van God, de heerschappij van de **HERE door** mensen. Hij maakt van mensen gebruik om mij te regeren, om mij op te voeden, om mij te leiden. Dat betekent: Kom ik in *opstand tegen deze gezags-lichamen*, dan kom ik niet enkel tegen mensen in verzet, maar ik kom in *opstand tegen de HERE zelf* die achter hen staat.

In Efeziërs 6:1 schrijft Paulus: “Kinderen, u moet uw ouders gehoorzaam zijn **in de Here**, want dat is **goed**.”

- Met het **in de Here** bedoelt de apostel: Wij zijn verbonden aan de Here en we staan onder de heerschappij van onze Here Jezus. Daarom moeten wij ons aan onze ouders onderwerpen, omdat Hij dat beveelt. Gehoorzaamheid aan onze ouders is tegelijk gehoorzaamheid aan onze Here.
- Om onze ouders te gehoorzamen, is **goed**, d.w.z. in overeenstemming met de wil van de Here.

## 5. HET EERSTE GEBOD MET EEN BELOFTE

In Efeziërs 6:2 zegt Paulus het vijfde gebod is het eerste gebod met een belofte. Met het woord **eerste** bedoelt Paulus: Hier is een gebod van groot gewicht en waarde. Vanwege het grote belang van het vijfde gebod heeft de Here er een **belofte** aan gekoppeld: zodat het met u goed mag gaan en u lang mag leven op de aarde (v 3).

God drijft ons niet net met de kracht van zijn **bevel**, maar Hij lokt ons ook met zijn **belofte** om dit gebod van Hem te gehoorzamen.

## 6. GEEN GEZAG ZONDER GRENZEN

Dit wil natuurlijk niet zeggen dat het gezag van de overheid en de kerkenraad en onze ouders onbegrensd is en dat zij maar kunnen doen wat ze willen. Alle gezagsinstanties moeten zich houden aan het Woord. De Bijbel is de grens. Met de Schrift in de hand moeten gezagsdragers regeren. Dan staat de HERE achter hen en is Hij de ene die door hen regeert. Kinderen, scholieren, onderdanen en lidmaten moeten gehoorzaam zijn. Maar als de regering of onze ouders of wie ook iets van ons eist dat tegen het Woord van God indruist, mogen wij niet luisteren. Dan geldt het woord van Petrus in Handelingen 5:29: "Wij moeten aan God meer gehoorzaam zijn dan aan de mensen".

## 7. CHRISTUS EN GEZAG

Ook ten opzichte van het vijfde gebod hebben wij Christus zo nodig:

- Waar Hij in mensenharten regeert en verlossend aan het werk is door zijn Woord, daar wordt gezag met liefde uitgeoefend. Daar laten gezagsdragers zich in hun gezag en wetten en regulaties leiden door de Bijbel en dan wordt het gezag mooi.
- Waar Christus heerst in de harten van onderdanen en kinderen en scholieren – daar zien ze Gods hand achter Pa en Ma en achter de ouderling, enzovoorts, en ze respecteren het gezag.

## Zondag 40

### Het Zesde Gebod: Respect voor leven

Vraag 105: Wat eist God in het zesde gebod?

Antwoord: Ik mag niet zelf en ook niet door iemand anders mijn naaste onteren, haten, beledigen of doden. Ik mag dat niet met mijn gedachten, woorden of gebaren doen en nog minder met de daad (a). Ik moet alle wraakzucht laten varen (b). Ik mag ook mijzelf geen kwaad aandoen of moedwillig in gevaar begeven (c). Daarom draagt de overheid het zwaard om doodslag te weren (d).

(a) Math. 5:21, 22; 26:52; Gen 9:6. (b) Ef 4:26; Rom. 12:19; Math. 5:25; 18:35. (c) Rom. 13:14; Kol 2:23; Math. 4:7. (d) Gen 9:6; Ex 21:14; Math. 26:52; Rom. 13:4.

Vraag 106: Spreekt dit gebod alleen van doden?

Antwoord: Door doodslag te verbieden, leert God ons dat Hij di wortel ervan, zoals afgunst (a), haat (b), woede (c) en wraaklust verafschuwt. Dit alles is voor Hem heimelijke moord (d).

(a) Spr. 14:30; Rom. 1:29. (b) 1 Joh 2:11. (c) Jak 1:20; Gal 5:19-21. (d) 1 Joh 3:15.

Vraag 107: Hebben we het gebod gehoorzaamd als we maar net onze naaste niet doden, zoals hier gezegd wordt?

Antwoord: Nee, terwijl God afgunst, haat en woede verbiedt, gebiedt Hij dat wij onze naaste moeten liefhebben als onszelf (a). Wij moeten tegen hem geduldig, vredelievend, zachtmoedig, barmhartig en vriendelijk zijn (b), alles wat hem kan benadelen, zover mogelijk proberen te voorkomen (c) en zelfs aan onze vijanden goed doen (d).

(a) Math. 22:39; 7:12; Rom. 12:10. (b) Ef 4:2; Gal 6:1, 2; Math. 5:5; Rom. 12:18; Luk 6:36; Math. 5:7; 1 Pet 3:8; Kol 3:12. (c) Ex 23:5. (d) Math. 5:44, 45; Rom. 12:20.



## Vraag 105

In het **zesde gebod** gaat het over het **leven** van de mens: **het leven van mijn naaste en mijn eigen leven**. We moeten respect hebben voor het leven van onze naaste en voor ons eigen leven.

Vraag 105 gaat over wat God **verbiedt** in het zesde gebod.

Ter inleiding gaan we hier bij twee belangrijke zaken stilstaan:

### 1. DE ZONDEVAL EN DOODSLAG

De zondeval in Genesis 3 heeft alles te maken met het gebrek aan respect voor leven: Toen de mens in zonde viel, is niet alleen zijn verhouding met God verbroken, maar ook zijn verhouding met zijn naaste lag aan scherven.

Waar liefde tot God daarmee heen is, is ook geen liefde tot de naaste. Dat zien we in wat er gebeurde direct na Genesis 3:

- **De eerste zonde** die gepleegd is nadat de mens uit het paradijs verdreven was, was **moord**. Kain sloeg Abel dood (Gen 4).
- **Het eerste lied** dat gedicht is nadat de mens uit het paradijs verdreven was, was een **moordlied**, en lied van wraak: "En Lamech zei tegen zijn vrouwen: Ada en Zilla, hoor naar mijn stem! Vrouwen van Lamech, luister naar mijn woord! Voorwaar, ik sla een man dood die mij verwondt en een jongen die mij kwetst. Want Kain zal zeven maal gewroken worden, maar Lamech zeven en zeventig maal" (Gen 4:23, 24).

Onthoud: Onze liefde tot God heeft alles te maken met hoe wij met onze medemens omgaan. Onze liefde tot God krijgt ook gestalte in onze liefde voor onze medemens.

### 2. WAAROM DOODSLAG VERBODEN WORDT

*Twee redenen* moeten genoemd worden:

**1. *De mens is geschapen naar het beeld van God***

Tegen Noach zei God: "Hij die het bloed van een mens vergiet, zijn bloed moet door de mensen vergoten worden". Bij dit bevel geeft God ook uitdrukkelijk de reden: "**want** God heeft de mens **naar zijn beeld** gemaakt." (Gen 9:6)

Om beeld van God te zijn, betekent: onderkoning in dienst van de HERE zijn, God eren als onderkoning. Wie een mens vermoordt, berooft God van zijn eer, want hij voorkomt dat een medemens God als beelddrager te dienen.

**2. *Leven behoort aan God***

God heeft leven geschapen. Dat geldt van ons zelf en het leven van onze naaste. Wij hebben niet het recht om te beschikken over leven. Het leven behoort aan God. Daarom zijn alle vormen van eigenmachtig doden van mensen verboden.

- Daarom moeten praktijken als de vernietiging van embryo's en de uitvoering van **abortus** onder normale omstandigheden ten sterkste afgewezen worden als in strijd met het zesde gebod, want het leven van de mens begin reeds bij de bevruchting (Ps. 139:13-16).
- Daarom kan ook **euthanasie** voor een Christen niet aanvaardbaar zijn.

## **Antwoord 105**

### **1. HET LEVEN VAN MIJN NAASTE**

**Ik mag niet zelf en ook niet door iemand anders mijn naaste onteren, haten, beledigen of doden. Ik mag dat niet met mijn gedachten, woorden of gebaren doen en nog minder met de daad. Ik moet alle wraakzucht laten varen.**

Het gaat in het zesde gebod niet alleen over moord. Ook als ik **mijn naaste onteer, haat** of **beledig** overtreed ik dit gebod.

Ik kan iemand pijn doen (=doodslaan) **met mijn gedachten, woorden of gebaren.**

- **Gedachten** van wraak zijn al moord.

- Kwetsende **woorden** hebben alles met doodslag te maken. Karaktermoord (iemand met woorden afkraken in een gesprek of in een krant) is moord.
- De vuist voor iemand ballen (**gebaren**) is overtreding van het zesde gebod.

## 2. MIJN EIGEN LEVEN

### **Ik mag ook mijzelf geen kwaad aandoen of moedwillig in gevaar begeven.**

Wij kunnen ons leven op verschillende manieren in gevaar brengen: door roekeloos bestuur, een slechte levensstijl (eet- en drinkgewoontes), druggebruik en zelfmoord.

Mij leven is niet van mijzelf. Ik mag niet met mijn lichaam doen wat ik wil.

## 3. DE ZWAARDMACHT VAN DE OVERHEID EN

### **De overheid draagt het zwaard om doodslag te weren.**

Al in Genesis 9:6 lezen we dat moord met de doodstraf gestraft moet worden: "Hij die het bloed van een mens vergiet, zijn bloed zal door de mens vergoten worden."

Om het leven van de mens te beschermen, heeft God niet alleen het gebod gegeven dat moord en doodslag verbiedt. Hij heeft de overheid de macht gegeven om met de dood te straffen. Daarom moet de overheid ook degene het leven te ontnemen die het leven van anderen, niet per ongeluk, maar moedwillig en met voorbedachten rade ontnomen heeft. Dat horen we in Romeinen 13:4: "Want hij (de overheid) is een dienaar van God, u ten goede. Maar als je kwaad doet, vrees dan; want hij draagt het zwaard niet tevergeefs, want hij is een dienaar van God, een wreker om degene die kwaad doet, te straffen."

Op deze wijze beschermt God het leven van de mens, want het feit dat de overheid de moordenaar met de dood straft, houdt de mens die door Satan als de mensenmoordenaar aangehitst wordt in zijn bloeddorstigheid in bedwang, al is het net uit vrees dat hij zijn eigen leven kan verliezen (Rom. 13:3,4). Dit betekent dat de verantwoordelijke toepassing van de doodstraf door de overheid absoluut noodzakelijk en een Schriftuurlijke eis is.

### Vraag 106

Het gaat in het zesde gebod om ***meer dan alleen maar moord met de daad***. Aan de hand van de Schrift wil de Catechismus ons leren dat dit gebod **niet alleen van doden spreekt**.

### Antwoord 106

God **verbiedt** niet alleen moord met de daad. In deze vraag en antwoord wordt aan ons getoond dat het in het zesde gebod om meer dan alleen maar moord met de daad, daadwerkelijke doodslag, gaat. De Catechismus dringt door tot de **wortel** van het probleem: **afgunst, haat, woede en wraaklust**. God verafschuwt deze dingen. Dit alles is voor Hem **heimelijke moord**.

De Catechismus vindt zijn antwoord in de Schrift: "Ieder die zijn broeder haat, is een moordenaar; en u weet dat geen moordenaar het eeuwige leven als iets blijvends in zich heeft" (1 Joh 3:15).

### Vraag 107

Het gaat in vraag 107 over wat God **gebiedt** in het zesde gebod.

### Antwoord 107

Veel mensen denken: Als ik niet haat en moord, heb ik het zesde gebod gevolgd.

De belijdenis laat ons echter zien dat het zesde gebod niet alleen **verbiedt**, maar ook **gebiedt**. Anders gezegd:

- Enerzijds zijn er dingen die we moeten nalaten: **God verbiedt afgunst, haat en woede**.
- Anderzijds zijn er dingen die we moeten doen: **God gebiedt dat wij onze naaste moeten liefhebben als onszelf**.

*Deze liefde wordt gespeld:*

- **Wij moeten tegen hem geduldig, vredelievend, zachtmoedig, barmhartig en vriendelijk zijn, alles wat hem kan benadelen, zover mogelijk proberen te voorkomen, en zelfs aan onze vijanden goed doen.**

Naastenliefde is niet alleen woorden of gevoel. We moeten ook met onze daden tonen dat wij van elkaar houden.

#### **DE WERKEN VAN HET VLEES EN DE VRUCHT VAN DE GEEST**

In Galaten 5 horen we van de werken van het vlees (vv 19-21) en de vrucht van de Geest (v 22).

- ***De werken van het vlees***

Met **vlees** bedoelt Paulus: de mens zoals hij geworden is door de zondeval, d.w.z. de mens onder de macht en de heerschappij van de duivel en de zonde.

De werken die het vlees produceert, zijn onder andere: vijandschap, toorn, afgunst, moord – allemaal dingen die door de Catechismus **verboden** worden als overtredingen van het zesde gebod.

- ***De vrucht van de Geest***

Met de vrucht van de Geest bedoelt Galaten 5: de vruchten die wij opleveren als de Here Jezus Christus door zijn Geest in ons woont.

De vruchten van de Geest zijn onder andere: vrede, lankmoedigheid (geduld), vriendelijkheid, zachtmoedigheid, zelfbeheersing – al dingen die volgens de Catechismus **geboden** worden als vervulling van het zesde gebod.

#### **DE DOOD VAN DE MOORDENAAR IN ONS EN HET KRUIS VAN JEZUS**

In Galaten 5:22 leren we dat wij door de Geest van Christus weer het zesde gebod na kunnen komen. Door de Heilige Geest word de moordenaar in ons gedood.

Dit werk van de Geest heeft alles met Christus te maken. De Geest brengt Christus naar ons toe en zo brengt de Geest zijn vrucht in ons leven. Precies dat leren wij in Galaten 5:24:

Hen die aan Christus behoren, "hebben het vlees met zijn hartstochten en begeerlijkheden gekruisigd" (Gal.5:24). Met het "gekruisigd" wordt het kruis van Golgotha bedoeld. Op de plaats van de hoofdschedel is **het vlees met zijn hartstochten en begeerlijkheden gekruisigd**. Paulus gebruikt het woord **kruisigingen** om aan te duiden dat het doden van het vlees vrucht (gevolg) is van het kruis van Christus en geen mensenwerk (Calvijn). Het kruis is het geheim. Het werk van de Geest wordt niet losgemaakt van het werk van Christus aan het kruis. De gelovige is door Gods Geest in Christus ingelijfd. Daardoor is de oude mens, **het vlees**, aan het kruis gestorven. Als de Geest ons door het geloof aan Christus verbindt, ontvangt de oude mens in ons (de moordenaar) de doodsteek. Door de Geest en de kracht van Christus' kruis wordt de gelovige van harte gewillig en bereid gemaakt om de strijd tegen hun boze lusten aan te binden. Hier in Galaten 5 wordt de werkwijze van de Geest geopenbaard: ons vlees wordt gekruisigd door en in het kruis van Christus. Het kruis is het sterfbed van onze oude mens en het geboorte-bed van onze nieuwe mens. De Geest is de Geest van de **sola's: sola Christo** (door Christus alleen), **sola Scriptura** (door het Woord alleen), **sola fide** (door het geloof alleen), **sola gratia** (door genade alleen), **solī Deo gloria** (aan God alleen de eer). Het is de Geest alleen (**sola**) door Christus alleen (**sola**).

In Lukas 23:33 lezen wij: Aan beide zijden van Jezus werden twee moordenaars gehangen; één aan zijn linkerkant en één aan zijn rechterkant. In Romeinen 6:6 horen wij van **nog een moordenaar** op Golgotha: **onze oude mens**. Wij weten, zegt Romeinen 6, dat onze oude mens samen met Christus gekruisigd is. Door het kruis van Christus wordt de oude mens van ons, de moordenaar in ons, gedood (Rom. 6).

## Zondag 41

### Het Zevende Gebod: Kuisheid binnen én buiten het huwelijk

Vraag 108: Wat leert het zevende gebod ons?

Antwoord: Alle onkuisheid is door God vervloekt (a), en daarom moeten wij die hartgrondig haten (b). Daarentegen moeten wij kuis en ingetogen leven (c) zowel binnen als buiten het huwelijk (d).

(a) Lev 18:28. (b) Jud. :23. (c) 1 Tess 4:3-5. (d) Heb 13:4; 1 Kor 7:7.

Vraag 109: Verbiedt God in dit gebod niets meer dan alleen echtbreuk en zulke schande?

Antwoord: Omdat beiden, ons lichaam en ziel, een tempel van de Heilige Geest zijn, wil God dat wij beiden rein en heilig bewaren. Daarom verbiedt hij alle onkuise daden, gebaren, woorden (a), gedachten, lusten (b) en alles wat een mens daartoe kan verleiden (c).

(a) Ef 5:3, 4; 1 Kor 6:18, 19. (b) Math.t 5:27, 28. (c) Ef. 5:18; 1 Kor 15:33.

#### Vraag 108

Het **zevende gebod** luidt: Gij zult niet echtbreken. Met **echt** wordt **het huwelijk** bedoeld. Wij horen het woord echt ook in het woord **echt**-scheiding. Het huwelijk of echt mag niet gebroken worden. “Wat God dan samengevoegd heeft, mag geen mens scheiden.” (Math. 19:6) We zullen echter zien dat het in dit gebod over veel meer dan net het huwelijk gaat (vgl ook v/a 109).

#### Antwoord 108

**ONKUISHEID VERBODEN, KUISHEID GEËIST**

**Alle onkuisheid** is door God vervloekt.

Dat het niet alleen over kuisheid in het huwelijk en dingen als echtscheiding gaat, kan gezien worden in de woorden: Wij moeten kuis en ingetogen leven **zowel binnen als buiten het huwelijk**. Dit gebod heeft dus ook iets te zeggen aan mensen die nog niet getrouwd zijn, die **buiten het huwelijk** zijn.

Bij **alle onkuisheid** kunnen we denken aan huwelijksontrouw, echtscheiding en voorhuwelijkse seks, maar ook vulgaire gedachten, woorden, grappen, pornografie, TV-programma's en films waarin seks buiten het huwelijk als iets normaal voorgesteld wordt, enzovoorts (zie antwoord 109).

Ook homofilie is inbegrepen bij **alle onkuisheid**. In Leviticus 18:22 wordt dit uitdrukkelijk verboden. Romeinen 1:26, 27 noemt het “schandelijke hartstochten” en “schandelikheden”, dingen die “tegen de natuur zijn”.

#### **GOD VERVLOEKT ONKUISHEID**

- De Catechismus begint met ***Gods oordeel over onkuisheid***: God **vervloekt** onkuisheid.

Daarin kinnen wij zien hoe ernstig God overtreding van dit gebod opneemt.

Al in het Oude Testament, in Leviticus 18:6-30, horen we dat God zijn oordeel (vloek) uitspreekt over verschillende seksuele daden. Israël, de kerk, wordt gewaarschuwd: “Laat het land (Kanaän) u dan niet uitspuwen als u het verontreinigt, zoals het de natie uitgespuwd heeft die er voor u was.” (v.28) ***Hun erfdeel, het beloofde land, komt dus door deze zonde in gedrang.***

Het is echter niet alleen het Oude Testament dat zo scherp tegen deze overtreding ingaat. Ook in het Nieuwe Testament horen we: “Want dit moet u weten dat geen ***hoereerder*** of onreine of gierigaard, die een afgodendienaar is, een erfdeel heeft in het koninkrijk van Christus en van God.” (Ef 5:5) ***Ons erfdeel, het beloofde land, komt door deze zonde in gedrang.***

De Here is een wreker van dingen als hoererij (1 Tess 4:1-6).



## WIJ MOETEN ONKUISHEID HATEN

- De Catechismus toont ook aan wat *de houding van de gelovige tegenover onkuisheid* moet zijn: Wij moeten onkuisheid **hartgrondig haten**.

In de oorspronkelijke tekst van de Catechismus staat het nog scherper: dat wij er ons daarom **van harte vijanden van moeten zijn**.

In deze woorden horen wij de woorden van vraag en antwoord 89 terug: De ware bekering is er een **hartelijk** berouw over dat wij God door onze zonden vertoornd hebben en daarom hoe langer hoe meer de zonde **haten** en ervan wegvluchten

God vervloekt onkuisheid en **daarom**, omdat het Hem zo vertoornt, moeten wij er van harte vijanden van zijn. David beleed dat hij met zijn overspel met Bátseba tegen de HERE gezondigd ad (Ps. 51:6).

## DE HEILIGE HUWELIJSSTAAT EEN INSTELLING VAN GOD

In de oorspronkelijke tekst van de Catechismus staat er niet alleen **huwelijk**, maar de **heilige huwelijksstaat**.

Van het huwelijk wordt nadrukkelijk beleden: Het is **heilig**. Anders gezegd: Het huwelijk is door God ingesteld en geheilgd (afgezonderd) voor zijn dienst.

Ons huwelijksformulier zegt God heeft het huwelijk met deze woorden ingesteld: "Het is niet goed dat de mens alleen is. Ik zal voor hem een hulp maken die bij hem past." (Gen 2:18). God brengt (voegt) mensen samen in het huwelijk (Math. 19:4-6). Net zo leidt God vandaag nog elke man en vrouw naar elkaar toe

## HET DOEL VAN HET HUWELIJK

In ons huwelijksformulier wordt tegen ons gezegd wat het doel van het huwelijk is:

- De een moet namelijk de ander getrouw helpen en bijstaan in alles wat tot het tijdelijke en eeuwige leven behoort.

- Het menselijke geslacht moet ook door het huwelijk gebouwd worden (Gen 1:28), en ouders moeten hun kinderen opvoeden in de ware kennis en vrees van God tot zijn eer en tot hun zaligheid.
- Verder dient het huwelijk om de mens alle onkuisheid te laten vermijden. Daarom moet elke man zijn eigen vrouw hebben en elke vrouw haar eigen man (1 Thess. 4:3-5).

### **HET HUWELIJK EN DE ZONDEVAL**

De zondeval heeft ook het huwelijk geraakt. Direct na de zondeval zien we de eerste huwelijksoneenigheid. Adam beschuldigt Eva: “De vrouw die U gegeven hebt om bij mij te zijn, zij heeft mij van de boom gegeven, en ik het gegeten.” (Gen 3:12)

### **HET HERSTEL VAN HET HUWELIJK EN CHRISTUS EN ZIJN GEEST**

Christus herstelt met zijn verlossingswerk ook het huwelijk.

- **Johannes 2:1-11**

In ons huwelijksformulier staat dat Jezus het huwelijk zo hoog eerde door zijn tegenwoordigheid en zijn wondertekens op de bruiloft in Kana (Joh 2:1-11).

Johannes schrijft niet zonder reden dat Jezus het begin van zijn wonderwerken verrichtte op een bruiloft. Christus is met het begin van de tekens van zijn Koninkrijk daar begonnen waar de zonde begonnen is, namelijk in het huwelijk.

Er is een bijzondere overeenkomst tussen Johannes en Genesis. **Genesis** begint door te vertellen dat God in het begin door zijn Woord alles gemaakt heeft (Gen 1) en hoe Hij man en vrouw gemaakt heeft en de vrouw als hulp aan de man gegeven heeft (Gen 1 en 2). **Johannes** begint ook door te vertellen dat alles door het Woord ontstaan is (Joh 2) en dan het huwelijk of bruiloft te Kana (Joh 2).

- **Efeziërs 5:18-33**

In dit gedeelte gaat het over het huwelijk. Onze Here Jezus Christus geeft door zijn Heilige Geest opdracht hoe man en vrouw zich jegens elkaar moeten gedragen.

"Vrouwen, wees aan uw eigen man onderdanig" (v 22). Krachtens Gods bevel moet de vrouw zich onderwerpen aan de leiding van de man. Daarbij voegt Jezus de woorden "zoals aan de Here (Jezus)". Daarmee bedoelt de apostel: Vrouwen, uw onderdanigheid aan uw man is deel van uw plicht tegenover de Here Jezus Christus. In uw onderdanigheid aan uw man eert u niet alleen maar een mens, maar de Koning van de kerk.

De man moet de leiding nemen, het hoofd zijn, maar de man moet op een heel bijzondere manier leiden: "Mannen, u moet uw eigen vrouwen liefhebben" (v 25). Met deze woorden zegt Paulus **wat voor soort hoofd** de man moet zijn. Een Christen-man heerst op een andere manier over zijn vrouw dan een ongelovige man dat doet. In de heidense wereld van die tijd was de man niets anders dan een tiran en de vrouw niets meer dan een slavin. De Heilige Geest leert ons echter: Mannen, jullie heerschappij moet gedragen en gestempeld worden door de liefde. Paulus gebruikt hier een heel bijzonder woord (*agape*), wanneer hij de mannen oproept tot liefde. Het is hetzelfde woord als dat in de Bijbel altijd gebruikt wordt voor de liefde van God voor zijn kinderen. Zo, zegt Paulus, zo moeten uw, mannen, hun vrouwen liefhebben. Jullie moeten je vrouwen liefhebben zoals God zijn volk lief heeft.

Dan verduidelijkt Paulus precies wat hij bedoelt met deze liefde. Hij wijst de mannen op de liefde van Christus: "Mannen, jullie moeten je eigen vrouwen liefhebben, zoals Christus ook de gemeente liefgehad ... heeft." Waarin bleek de liefde van Christus voor zijn bruid, voor zijn gemeente? Daarin dat Hij Zichzelf geofferd heeft voor zijn bruid. Christus' liefde was een zelfopofferende liefde. Zo is de ware liefde: ze wordt niet gedreven door zelfliefde, maar ze wordt gekenmerkt door offervaardigheid.

Maar hoe kunnen man en vrouw nu deze opdrachten nakomen? God zelf stelt ons in staat om deze opdrachten na te komen. Het zit in de woorden van vers 18: "Wordt voortdurend met de Heilige Geest vervuld".

**Vervuld** betekent: om geheel en al daardoor in beslag genomen te worden en erdoor beheerst te worden. Neem nu bijvoorbeeld het beeld dat Paulus gebruikt: "Word niet

dronken van wijn." Wat zeggen wij van iemand die dronken is? Wij zeggen : Hij is onder de **invloed van drank**. Die beïnvloed zijn hele doen en laten.

Wij als gelovigen mogen niet onder de invloed van wijn zijn. Wij moeten onder een andere invloed zijn: wij moeten vervuld worden met de Heilige Geest. Word vervuld met de Heilige Geest: word vol van de Heilige Geest. Wees onder zijn invloed. Waar wij door de Geest beheerst worden en onder zijn invloed zijn, daar heerst ook de liefde. Eén van de vruchten van de Heilige Geest is, volgens Galaten 5, de liefde, deze ware Goddelijke liefde. Waar deze liefde ons beheerst, bloeit het huwelijk op, komt er een waar omzien naar elkaar. Deze liefde van de Geest is de vrucht van het kruis en de opstanding van Christus, het afsterven van de oude mens en de opstanding van de nieuwe mens. Vervulling met de Heilige Geest heeft alles met vervulling met het Woord te maken. De Geest is de Geest van het Woord. Hij vervult ons met Christus en zijn verlossingswerk.

### Vraag 109

In deze vraag en antwoord wil de Catechismus ons nu laten zien dat het over **meer dan net de daad** van echtscheiding en de daad van huwelijksontrouw gaat.

### Antwoord 109

#### BEIDE LICHAAM EN ZIEL TEMPELS VAN DE HEILIGE GEEST ... DAAROM

Onze Catechismus begint met te zeggen: **Onze lichaam en ziel zijn tempel van de Heilige Geest. Daarom wil God dat wij beiden rein en heilig bewaren.**

Deze woorden komen uit 1 Korintheërs 6:13-20, waar gewaarschuwd wordt tegen de zonde van hoererij.

In 1 Korintheërs 6 wil Paulus bij de gemeente thuisbrengen: Niet alleen onze ziel, maar **ook ons lichaam is voor Hem belangrijk**. Het lichaam is niet bedoeld voor hoererij, maar **bedoeld om de Here ermee te dienen** (v 13). Ook dit lichaam van ons zal eenmaal opgewekt worden (v 14), en heeft dus eeuwigheidswaarde.

Daarbij moeten we onthouden: **Onze lichamen zijn leden van Christus**: Hij is het hoofd en wij zijn lichaam (leden). Wie hoererij bedrijft, moet daarom beseffen wat hij doet: Hij neemt een deel van Christus en maakt het deel van een hoer (v 15). Immers, wie met 'n hoer omgaat, is met haar één lichaam, één vlees (v 16).

Dan komt de apostel in vers 19 bij het beeld dat **ons lichaam een tempel is van de Heilige Geest die in ons is**. De apostel benadrukt het dat **wij ons lichaam van God ontvangen hebben**, en **dat wij niet aan onszelf behoren** en dus met ons lichaam kunnen doen wat we willen. In vers 20 zegt hij hoe het gebeurd is dat wij niet aan onszelf behoren: **Want u bent duur gekocht**. Daarmee grijpt hij terug op de dure prijs die Christus voor ons betaald heeft en dat wij daarom nu niet aan onszelf behoren, maar ook ten opzichte van ons lichaam eigendom van de Here zijn (vgl HC 13:34). “Verheerlijk God dan in uw lichaam en in uw geest die aan God behoort”, zegt Paulus.

#### **MEER DAN ALLEEN DE DAAD**

God verbiedt niet alleen **alle onkuise daden**. Hij verbiedt ook **alle onkuise gebaren, woorden, gedachten, lusten en alles wat een mens daartoe kan verleiden**.

**En alles wat een mens daartoe kan verleiden**. Dit sluit in dingen als films, TV-programma's en tijdschriften, waarin sekstonelen vertoond worden. Wij mogen onszelf niet blootstellen aan de dingen die ons tot onkuisheid kunnen verleiden. Wij mogen onszelf niet overschatten en wij mogen God niet verzoeken.

#### **VERLOSSING VAN ONKUISHEID: DOOR CHRISTUS EN ZIJN GEEST**

In 1 Korinthiërs 6:10 schrijft Paulus dat geen “hoereerders of afgodendienaar of echtbrekers of wellusteling of sodomiet of dief of gierigaards of dronkaard of kwaadspreker of rover het koninkrijk van God zal beërven.” Wat hij in het volgende vers zegt, is van bijzonder belang in verband met de verlossing ook van deze zonde. Hij zegt tegen de Korinthiërs: En dat **waren** sommigen van u. Dit staan in de verleden tijd. Er is een einde aan gekomen. Hoe dat gebeurde, lezen we in het vervolg van vers 11: “maar u heb u laten afwassen maar u bent geheiligd, maar u bent gerechtvaardigd in de Naam van de Here Jezus en door de Geest van onze God.”

## Zondag 42

### Het Achtste Gebod: Wij en de bezittingen van onze naaste

Vraag 110: Wat verbiedt God in het achtste gebod?

Antwoord: God verbiedt niet slechts dé diefstal (a) en roof (b) die de overheid straft, maar Hij beschouwt ook als diefstal alle schelmenstreken en listen waardoor wij proberen om de bezittingen van onze naaste in handen te krijgen (c). Dat kan gebeuren met geweld of een schijn van recht, zoals door de vervalsing van gewicht, lengtemaat, inhoudsmaat, goederen (d), geld, door woeker (e) of enig middel wat God verbiedt. Hij verbiedt ook alle gierigheid (f) en alle misbruik en verkwisting van zijn gaven (g).

(a) 1 Kor 6:10. (b) 1 Kor 5:10; Jes. 33:1. (c) Luk 3:14; 1 Tess 4:6. (d) Spr. 11:1; 16:11; Ezech. 45:9, 10; Deut. 25:13. (e) Ps. 15:5; Luk 6:35. (f) 1 Kor 6:10. (g) Spr. 23:20, 21; 21:20.

Vraag 111: Maar wat gebiedt God u in dit gebod?

Antwoord: Ik moet de belangen van mijn naaste, waar ik kan en mag, bevorderen en hem zo behandelen zoals ik wil hebben dat hij mij moet behandelen (a). Daarbij moet ik ook mijn werk getrouw doen, zodat ik de behoeftigen in hun nood kan helpen (b).

(a) Math. 7:12. (b) Ef 4:28.

### Vraag 110

Vraag en antwoord 110 gaat over wat God **verbiedt** in het gebod "*Gij zilt niet stelen*"

### Antwoord 110

#### 1. DE HERE IS DE EIGENAAR EN KONING VAN ALLES

De Here is Eigenaar van alles. Dat spreekt vanzelf, want Hij heeft alles geschapen. Psalm 24:1, 2 zingt ervan: “De aarde behoort aan de HERE en de volheid ervan, de wereld en zij die erin wonen; **want** Hij heeft die gegrond op de zeeën en die vastgesteld op de stromen.” Ook in Psalm 50:1-12 verklaart de HERE het uitdrukkelijk: “Want al de wilde dieren van het bos zijn van mijn, het vee op bergen bij duizenden ... want de wereld is van mij en zijn volheid.”

## 2. WIJ ZIJN SLECHTS ONDERKONINGEN OF RENTMEESTERS

God heeft de mens geschapen naar zijn beeld en naar zijn gelijkenis (Gen 1:26). Dat betekent dat wij **onderkoningen** zijn. Als onderkoningen moeten wij heersen over Gods scheppingswerk, zijn eigendom. Dat blijft echter het eigendom van de grote Koning. Wij zijn slechts **rentmeesters**.

In Lukas 16:1-9 wordt het beeld van **rentmeester** gebruikt. Een rentmeester was iemand die door de eigenaar aangesteld is over zijn bezittingen. Het blijft echter het goed van de eigenaar. De rentmeester moet de bezittingen van de eigenaar zo beheren en gebruiken dat de eigenaar, en niet hij zelf, daardoor verrijkt wordt. Op een stadium moet de rentmeester ook rekenschap afleggen van dat wat hij met het goed van de eigenaar gedaan heeft. Daarvan lezen we ook in de gelijkenissen van de talenten en de ponden (Math. 25:14-30; Luk 19:11-27). Deze gelijkenissen slaan op de wederkomst: Er komt een dag dat de Eigenaar terug zal komen op de wolken van de hemel en van ons rekenschap zal eisen oor wat wij met zijn goed gedaan hebben.

## 3. DE ZONDEVAL EN ONS RENTMEESTERSCHAP

Die mens was e niet tevreden mee om net onderkoning en rentmeester te zijn. Hij wilde zelf God, eigenaar, koning zijn (Gen 3:5, 6). Door de zondeval zag hij niet meer zijn aardse goederen als Gods eigendom, maar als zijn persoonlijke eigendom. Hij wilde God en zijn naaste er niet meer mee dienen, maar ze gebruiken in eigen dienst of belang. Uiteindelijk zijn deze aardse goederen voor veel mensen een god geworden.

Dat was ook het geval met Zacheüs (Luk 19:1-10). Ook hij stond in de door de zonde verstoorde verhouding tot zijn aardse bezittingen. Daarom perste hij af en stal onder de schijn van recht.

#### 4. WAT DE MENS ALS RENTMEESTER NIET MAG DOEN

##### *a) De verkeerde verwerving van aardse middelen*

Niemand zal er zeker aan twijfelen: deze **diefstal en roof die de overheid straft**, wordt door God verboden. Het is voor ons duidelijk dat bankroof, winkeldiefstal en bedrog zonde is.

Wij kunnen echter ook zo stelen dat niemand ervan weet, of goed van mijn naaste krijgen op een manier die niet door de overheid gestraft wordt. De Catechismus spreekt in dit verband van **al de schelmenstreken en listen waardoor wij proberen om de bezittingen van onze naaste in handen te krijgen ... met geweld of en schijn van recht**. De Catechismus noemt de volgende voorbeelden: **door de vervalsing van gewicht, lengtemaat, inhoudsmaat, goederen, geld, door woeker of enige middel dat God verbiedt**.

Wij horen in deze laatste woorden onder andere Leviticus 19:35-36 terug: "U mag geen onrecht doen in het gerecht, in lengtemaat, gewicht of inhoudsmaat. U moet een goede weegschaal hebben, goede weegstenen, een goede efa en een goede hin. Ik ben de HERE uw God die u uit Egypteland uitgeleid heb". In het Oude Oosten is het gebeurd dat iemand een weegschaal of gewichten gebruikte waaraan "gedoktert" was.

Wij kunnen bij dit antwoord ook denken aan zonden zoals dobbelen en loterij. Daardoor krijgt onze naaste se geld zonder dat ervoor gewerkt is. In de ogen van de wereld en voor de overheid is er niets verkeerd aan. Dit heeft een **schijn van recht**.

##### *b) Het verkeerd bezitten van aardse middelen*

**God verbiedt ook alle gierigheid.**



Een gierigaard is iemand die zijn naaste niets gunt, maar alles wat hij van de Here ontvangt net voor zichzelf wil houden.

Daartegenover zegt 1 Johannes 3:17: "Maar wie het goed van de wereld heeft en zijn broeder gebrek ziet lijden en zijn hart voor hem toesluit, hoe blijft de liefde van God in hem?"

De gierigaard bezit eigenlijk niet zijn goed, maar hij wordt bezeten door zijn goed, zijn god Mammon. Daarom noemt Kolossensen 3:5 gierigheid **afgodendienst**.

### ***c) Die verkeerde besteding van aardse middelen***

#### **God verbiedt ook alle misbruik en verkwisting van zijn gaven.**

De Bijbel waarschuwt ons tegen **verkwisting** of vermorsing: "Wie van vrolijkheid houdt, is een man van gebrek; hij die van wijn en olie houdt, zal niet rijk worden" (Spr. 21:17). En: "Wees niet onder de wijnzuipers, onder hen die als veelvraten hun hart ophalen. Want een drinker en een veelvraat zullen arm worden, en slaperigheid laat stukkende klere dragen" (Spr. 23:20,21).

Ook de verkwister beseft niet dat hij een rentmeester van Gods bezittingen – **zijn gaven** – is die eenmaal aan Hem rekenschap moet geven wat hij daarmee gedaan heeft .

De mens van vandaag zegt makkelijk: Het is **mijn** geld en **mijn** goed en ik zal ermee doen wat ik wil. Onze belijdenis verklaart echter: Het zijn **zijn gaven**, Gods gaven, die **Hij** aan mij geeft en die ik moet aanwenden zoals **Hij** wil.

## **5. CHRISTUS' WEDERKOMST: REKENSCHAP GEVRAAGD VAN ZIJN RENTMEESTERS**

Er komt een dag dat de Eigenaar zal terugkomen op de wolken van de hemel en van ons rekenschap zal eisen over wat wij met zijn goed gedaan hebben.

In Lukas 19:1-10 krijgen wij de geschiedenis van Zacheüs, die zich eerst vergreep het aan de bezittingen van zijn naaste, maar die deur de genade van de Here verlost werd van de zonde tegen het achtste gebod. Direct na deze geschiedenis krijgen wij de gelijkenis van de ponden (vv 11-27). In Mattheüs 25:14-30 weer staat de gelijkenis van de talenten. Deze

gelijkenissen slaan op de wederkomst van Christus en dat wij dan verantwoording zullen moeten afleggen van wat wij met zijn gaven aan ons gedaan hebben.

## 6. GOD SE OORDEEL OVER GODDELOZE RENTMEESTERS

In onder andere 1 Corintheërs 6:10 spreekt God zijn oordeel uit over zonde onder andere tegen het achtste gebod: Ook dieven, gierigaards en rovers zullen het koninkrijk van God niet beërven.

Met betrekking tot de man die één talent ontving en ging begraven, wordt in de gelijkenis gezegd: “En werp de nutteloze dienstknecht uit in de buitenste duisternis; daar zal geweent zijn en gekners van de tanden.” (Matt 25:30)

Direct na de gelijkenis over de talenten volgt in Mattheüs 25:31-46 de profetie van Christus' wederkomst en hoe Hij scheiding zal maken tussen de schapen en de bokken. Opvallend is dat die aan de linkerhand van de Rechter, de bokken, juist veroordeeld worden vanwege hun optreden tegenover hun naaste: “Ga weg van Mij, vervloekten, in het eeuwige vuur dat bereid is voor de duivel en zijn engelen. Want Ik had honger, en u hebt Mij niet te eten gegeven; Ik had dorst gehad, en u hebt Mij niet te drinken gegeven. Ik was een vreemdeling, en u hebt aan Mij geen herberg gegeven; naakt, en u hebt Mij niet gekleed; ziek en in de gevangenis, en u hebt Mij niet bezocht. Dan zullen zij Hem ook antwoorden en zeggen: Here, wanneer hebben wij U hongerig gezien of dorstig of een vreemdeling of naakt of ziek of in die gevangenis, en U niet gediend? Dan zal Hij hen antwoorden en zeggen: Voorwaar Ik zeg u, voor zover u dit niet gedaan hebt aan één van deze geringsten, hebt u het aan Mij ook niet gedaan.” (Math. 25:41-45)

Wat in Christus' oordeel in Mattheüs 25:41-45 opvalt, is dat Hij dat wat wij aan onze naaste doen zo uitlegt dat wij dat aan Hem doen. Zonde tegen onze naaste is zonde tegen God.

In onze **boekhouding** (hoe wij omgaan met ons geld) kan God zien of wij ons houden aan zijn **Boek** (Floor). Wij kunnen de tweede tafel van de wet (liefde voor onze naaste) niet losmaken van de eerste (liefde voor God). In onze liefde voor onze naaste blijkt onze liefde voor God. Onze liefde voor God blijkt ook in ons gebruik van Gods gaven in dienst van onze naaste.

## 7. DOOR CHRISTUS WEER GOEDE RENTMEESTERS

1 Corinthiërs 6 vers 10 laat ons Gods oordeel over overtreding onder anderen van het achtste gebod horen. Vers 11 wijst echter ook de weg tot verlossing, want er staat: “En dit (dieven, gierigaards en rovers) waren sommigen van jullie; maar jullie hebben je laten afwassen, maar jullie zijn geheiligd, maar jullie zijn gerechtvaardigd in de Naam van de Here Jezus en door de Geest van onze God.”

Christus is gekomen om ons weer rentmeesters te maken. Als Christus werkelijk door het geloof in onze levens binnenkomt, verandert onze verhouding tot onze aardse goederen dadelijk. Dia kan duidelijk bij Zacheüs gezien worden. In plaats van rentmeester van God te zijn, was hij een dienaar van Mammon. Wanneer Jezus in zijn leven komt, horen wij woorden die in de mond van een tollenaar heel vreemd klinken: "Here, zie, de helft van mijn goed geef ik aan de armen; en als ik van iemand iets afgeperst het, geef ik het viervoudig terug." (Luk 19:8)

Christus heeft deze man verlost van zijn zondige verhouding tot en zondige gebondenheid aan aardse bezittingen. Het resultaat was: Zacjeüs zag zichzelf weer als rentmeester en besteedde zijn aardse bezittingen, niet tot eigen voordeel en eer maar tot eer van de Eigenaar. In plaats van stelen, begon hij ie belangen van zijn naaste te bevorderen waar hij kon en mocht.

## 7. GENADEGAVEN

Onze bezittingen, de gaven van God, zijn **genadegaven**. Wij verdienen niets, maar om Christus wil schenkt God die aan ons.

Terecht zegt L Floor: “De dominee moet wel in zijn preek munt slaan uit het goud van genade (het evangelie van genade – AHB), maar de gemeente weigert dikwijls om het goud (de bezittingen – AHB) te zien als munt van genade (bezittingen die wij uit genade ontvangen – AHB).”

## Vraag 111

*Elk gebod heeft twee kanten:* wat **verboden** wordt en wat **geboden** wordt. In vraag en antwoord 111 gaat het over wat **geboden** wordt in het achtste gebod.

## Antwoord 111

### 1. DE BELANGEN VAN MIJN NAASTE BEVORDEREN

**Ik moet de belangen van mijn naaste, waar ik kan en mag, bevorderen.**

In Deuteronomium 22:1-4 beveelt de HERE zijn kerk: “U mag het rund van uw broer of zijn stuk kleinvee niet zien ronddwalen en u voor hen verbergen; u moet hen zeker naar uw broeder terugbrengen. En als uw broeder niet bij u is en u hem niet kent, moet u het in uw huis nemen, en het moet bij u zijn totdat uw broeder het zoekt; dan moet u het aan hem teruggeven. Zo moet u ook doen met zijn ezel, en zo moet u doen met zijn kleeft, ja, zo moet u doen met alles wat van uw broeder wegraakt, wat hij verliest en wat u vindt; u mag u niet verbergen. U mag de ezel van uw broeder of zijn rund niet zien vallen op de weg en u voor hen verbergen; samen met hem moet u hen zeker helpen.”

**Ik moet mijn naaste zo behandelen zoals ik wil hebben dat hok mij moet behandelen.**

Daarmee grijpt onze Catechismus terug naar Mattheüs 7:12: "Alles wat u dan wilt hebben dat de mensen aan u moeten doen, net zo moet u aan hen ook doen; want dit is de wet en de profeten."

Wij moeten de woorden van Mattheüs 7:12 niet losmaken van het voorafgaande vers. Daarbij moeten we ook niet de laatste woorden van vers 12 (“want dat is de wet en de profeten”) uit het oog verliezen. In vers 11 zegt Jezus: “Als u die slecht bent, dan weet om goede gaven aan uw kinderen te geven, hoeveel te meer zal uw Vader die in de hemelen is, goede dingen geven aan hen die Hem bidden!” Daarop volgen die woorden "Alles wat u **dan** (daarom – AHB) wilt hebben dat de mensen aan u moeten doen, net zo moet u aan hen ook doen; want dit is de wet en de profeten." In vers 11 (onze Vader en de goede dingen die Hij ons geeft op ons gebed) en in de woorden “want dit is de wet en de profeten” wordt de motivering gegeven waarom **ik mijn naaste zo moet behandelen zoals ik wil hebben dat hij mij moet behandelen** God eist dat van mij in de Bijbel (de wet en de profeten) en zijn goede gaven (Math. 7:11) dringt mij. Ik doen geen goed aan mijn naaste omdat hij aan

mij goed doet, maar ik doen aan hem goed omdat God aan mij goed doet en dit van mij eist in zijn Woord.

## 2. MIJN DAGELIJKSE WERK EN DE NOOD VAN MIJN NAASTE

**Daarbij moet ik ook mijn werk getrouw doen, zodat ik de behoeftigen in hun nood kan helpen.**

Wie lui is en niet wil werken, benadeelt niet alleen zichzelf, maar ook zijn naaste.

Wij werken niet maar net voor onszelf en om onszelf te verrijken, maar **zodat ik de behoeftigen in hun nood kan helpen**. Dat is wat Efeziërs 4:28 ons leert: "Laat degene die steelt, niet meer stelen; maar laat hem liever arbeiden door met zijn handen te werken wat goed is, *zodat hij iets kan hebben om mee te delen aan degene die gebrek heeft.*"

## Zondag 43

### Het Negende Gebod: Ons woord en de goede naam van onze naaste

Vraag 112: Wat eist het negende gebod?

Antwoord: Ik mag tegen niemand vals getuigenis afleggen (a), niemands woorden verdraaien (b), geen kwaadsteker of lasteraar zijn (c), niemand onverhoord en lichtelijk helpen veroordelen (d). Alle vormen van liegen en bedriegen moet ik als eigen werken van de duivel (e) vermijden als ik niet de zware toorn van God over mij wil brengen (f). In rechtszaken en in alle andere handelingen moet ik de waarheid liefhebben, en oprecht zijn in wat ik zeg en belijd (g). De eer van mijn naaste en goede naam moet ik naar mij vermogen verdedigen en bevorderen (h).

(a) Spr. 19:5, 9; 21:28. (b) Ps. 15:3; 50:19, 20. (c) Rom. 1:30. (d) Math. 7:1; Luk 6:37. (e) Joh 8:44. (f) Spr. 12:22; 13:5. (g) 1 Kor 13:6; Ef 4:25. (h) 1 Pet 4:8.

#### Vraag 112

In het negende gebod gaat het over **vals getuigenis** en over **waarheid**.

De twee kanten van het gebod zijn: Je mag niet liegen, maar je moet de waarheid spreken.

#### Antwoord 112

##### 1. DE NEGATIEVE KANT VAN HET GEBOD: JE MAG NIET LIEGEN

In dit gebod gaat het in de eerste plaats om ons getuigenis in het hof: **Ik mag tegen niemand vals getuigenis afleggen.**

Het gaat echter over nog meer:

- **Ik mag niemands woorden verdraaien.** Wij kunnen iemands woorden zo overdragen dat ze iets anders zeggen dan hij eigenlijk bedoelde.

- **Ik mag geen kwaadstoker zijn.** Een kwaadstoker is *geen leugenaar*, maar iemand die liefdeloos de zonde van zijn naaste uitbazuint en aan de grote klok hangt. Roddel kan hieronder vallen. In plaats dat wij liefdevol *met* iemand spreken, spreken wij liefdeloos *over* hem.
- **Ik mag geen lasteraar zijn.** Anders dan de kwaadstoker is de lasteraar *wél een leugenaar*. Hij vertelt dingen die niet waar zijn van zijn naaste. Hij wil de naam van zijn medemens verachtelijk maken. Een roddelaar kan ook een lasteraar zijn.
- **Ik mag niemand onverhoord en lichtelijk helpen veroordelen.** Bij een rechtbank wordt iemand eerst behoorlijk verhoord. Hij krijgt kans om gehoord te worden en zijn kant te geven. Wij zullen het als uiterst onrechtvaardig beschouwen als een rechter iemand veroordeelt zonder dat hij verhoord is. Hetzelfde verwacht de Here ook van ons. Wij moeten eerst luisteren en niet iemand veroordelen voordat wij zijn kant van de zaak gehoord hebben.

## 2. DE MACHT VAN HET WOORD VAN DE MENS

Jakobus 3:5, 6 leert ons de macht van de tong of het woord van de mens zien: "Zie hoe een grote hoop hout wordt door een klein vuurtje in brand gestoken. De tong is ook een vuur, de wereld van ongerechtigheid. Net zo'n plaats neemt de tong onder onze leden in; hij besmet het hele lichaam en steekt de hele levensloop in brand en wordt door de hel aangestoken".

In deze wereld heeft het woord dat gesproken wordt grote kracht. Het kan de naaste lateb leven of hem vernietigen.

Iedereen van ons kent toch de geschiedenis van de wijngaard van Nabot (1 Kon 21). Daar hebben wij een sprekend voorbeeld van de macht die de leugen in de samenleving heeft of, nog beter gezegd, in de kerk: Twee gewetenloze mannen zeiden in de volksvergadering van Samaria dat Nabot God en de koning gevloekt had (v 10). Daarop hebben ze Nabot gestenigd.

Wat een verschrikkelijke rol heeft de leugen ook in het proces tegen onze Heiland gespeeld! Toen Jezus voor Kajafas stond, brachten de hogepriesters twee valse getuigen naar noren

die zeiden: "Deze man heeft gezegd: Ik kan de tempel van God afbreken en die in drie dagen opbouwen." (Math 26: 61) Hier is het alweer Israël, het verbondsvolk, dat het negende gebod schendt! Deze schending bracht de eigen Zoon van God, de Messias van Israël, aan het kruis.

Stéfanus werd op grond van vals getuigenis gestenigd. "Zij lieten valse getuigen optreden om te zeggen: Die man houdt niet op om lasterlijke dingen tegen deze heilige plaats en de wet te spreken. Want wij hebben hem horen zeggen: Deze Jezus, de Nazoneeër, zal deze plaats afbreken en de zeden die Mozes aan ons overgeleverd heeft, veranderen." (Hand 6:13, 14)

Onthoud: Valse lippen zijn voor de HERE een gruwel (Spr. 12:22), en: De rechtvaardige haat leugentaal ( Spr.13:5).

### 3. DE POSITIEVE KANT VAN HET GEBOD: JE MOET DE WAARHEID SPREKEN

- **In rechtszaken en in alle andere handelingen moet ik de waarheid liefhebben en oprecht zijn in wat ik zeg en belijd.**

De ware liefde is blij samen met de **waarheid** (1 Kor 13:6). Deze ware liefde is een gave van de Heilige Geest (1 Kor 12:1-13:13).

- **De eer van mijn naaste en zijn goede naam moet ik naar mijn vermogen verdedigen en bevorderen.**

In het **derde gebod** gaat het over de **Naam van God**. In het **negende gebod** gaat het over de **naam van mijn naaste**.

Ik de naam van mijn naaste niet door het slijk halen. Ik moet niet alleen leugentaal vermijden. Ik moet die ook **daadwerkelijk** tegengaan door de eer van mijn naaste en de goede naam naar mijn vermogen **verdedigen en bevorderen**. Als ik zwijg als de naam van mijn naaste in het gedrang komt, overtreed ik het negende gebod.

### 4. DE WERKEN VAN DE DUIVEL



**Alle vormen van liegen en bedriegen moet ik als de eigen werken van de duivel vermijden.**

Zondag 43 is de enige zondag waarin bij de verklaring van de Tien Geboden de duivel genoemd wordt. Liegen en bedriegen wordt duivelswerk genoemd. Liegen is geen kleinigheid. Het is satanisch.

In Genesis 2:16, 17 komt **de HERE** met zijn **Woord** naar de mens: "En de HERE God gag aan de mens bevel en zei: Van al de bomen van de tuin mag je vrij eten, maar van de boom van kennis van goed en kwaad, daarvan mag je niet eten; want de dag dat je daarvan eet, zal je zeker sterven." In Genesis 3:1 komt **de duivel** met **de leugen** naar de mens: "Is het ook zo dat God gezegd heeft: U mag niet eten van al de bomen van de tuin?" Terwijl Satan goed wist dat de HERE net van één boom gesproken had, spreekt hij nou van alle bomen. Door het overdrijven gaf hij een verkeerde voorstelling van het gebod. **Het Woord van de HERE** werd **verdraaid**. Ook kwam **de goede naam van de HERE in het gedrang**, want Hij werd als onbillijk en hard voorgesteld. In Genesis 3:4, 5 gaat Satan nog een stap verder. Terwijl de HERE uitdrukkelijk gezegd had dat de mens **zeker** zou sterven als hij van de boom van kennis van goed en kwaad at, zegt de duivel: "Je zult **gewis niet** sterven; maar God weet dat als je daarvan eet, je ogen geopend zullen worden, zodat je als God zult zijn wees door goed en kwaad te kennen". **Weer** wordt Gods **Woord verdraaid en zijn Naam komt in gedrang**, want Hij werd voorgesteld als onbetrouwbaar in zijn Woord.

Op de geschiedenis van Genesis 3 grijpt Jezus terug wanneer hij in Johannes 8:44 tegen de Joden zegt: "Jullie hebben de duivel als vader, en de begeerten van jullie vader willen jullie doen. Hij was een mensenmoordenaar van den beginne en staat niet in de waarheid, omdat er in hem geen waarheid is. Wanneer hij leugentaal spreekt, spreekt hij uit zichzelf, omdat hij een leugenaar is en de vader ervan."

## 5. DE TOORN VAN GOD

**Alle vormen van liegen en bedriegen moet ik als de eigen werken van de duivel vermijden als ik niet de zware toorn van God over mij wil brengen.**

Een valse getuige blijft niet ongestraft, en hij die leugens verspreid, komt om”, zegt Spreuken 19:9.

Wij zullen eenmaal rekenschap af moeten leggen van onze woorden. Dat leert Jezus ons in Mattheüs 12:36-37: "Maar Ik zeg u dat van elk ijdel woord dat de mensen spreken, daarvan moeten zij rekenschap geven in de oordeelsdag. Want uit uw woorden zult u gerechtvaardigd worden, en uit uw woorden zult u veroordeeld worden."

## 6. VERLOSSING IN CHRISTUS

De **oude mens** (zoals wij geworden zijn door de zondeval) is **een leugenaar**.

Zo mag een Christen niet zijn. Wij moeten ons bekeren. Deze bekering bestaat uit het afsterven van de oude mens en de opstanding van de nieuwe mens. Daarop wijst Paulus de Efeziërs, wanneer hij tegen hen zegt: Zij moeten, wat de vorige levenswandel betreft de oude mens afleggen en dat zij zich met de nieuwe mens moeten bekleden die naar God geschapen is in ware gerechtigheid en heiligheid (4:22-24), en dan voegt hij daarbij: **“Daarom, leg de leugen af en spreek de waarheid**, ieder met zijn naaste, want wij zijn elkaars leden.” (v 25) In Kolossenzen 3:9, 10 vinden we precies dezelfde gedachte: **“Lieg niet tegen elkaar, omdat** u de oude mens met zijn werken afgelegd hebt jullie je met de nieuwe mens bekleed hebben die vernieuwd wordt tot kennis naar het beeld van zijn Schepper ...”

In zowel Efeziërs 4 als in Kolossenzen 3 komt telkens het beeld van God ter sprake. Wij zijn beeld van God als we de leugen afleggen en de waarheid spreken.

In Romeinen 6:6 zien we hoe het wonder van het afleggen van de oude mens plaatsvindt: door de kracht van het kruis. Wij weten dat onze oude mens samen met Christus gekruisigd is. Daarom roept Paulus de Efeziërs en de Kolossenzen ook op om de oude mens af te leggen.

## Zondag 44

### Het Tiende Gebod en een terugblik op de Wet

Vraag 113: Wat eist het tiende gebod van ons?

Antwoord: Zelfs de geringste begeerte of gedachte tegen enig gebod van God mag nooit in ons hart opkomen. Wij moeten altijd en heel-hartig vijanden van alle zonde zijn en een begeerte tot alle gerechtigheid hebben (a).

(a) Rom. 7:7.

Vraag 114: Maar kunnen zij die tot God bekeerd zijn, deze geboden volmaakt gehoorzamen?

Antwoord: Nee, want zelfs de allerheiligsten hebben, zolang zij in dit leven zijn (a), nog maar een gering begin van deze gehoorzaamheid, maar toch zo dat zij met een ernstig voornemen beginnen om niet alleen volgens sommige, maar volgens alle geboden van God te leven (b).

(a) 1 Joh 1:8; Rom. 7:14, 15; Pred. 7:20; 1 Kor 13:9. (b) Rom. 7:22; Ps. 1:2.

Vraag 115: Waarom laat God de Tien Geboden dan zo streng aan ons voorhouden als niemand ze toch in dit leven kan onderhouden?

Antwoord: Ten eerste zodat wij gedurende ons hele leven onze zondige natuur hoe langer hoe beter kunnen leren kennen (a), en met groter verlangen naar de vergeving van zonden en naar de gerechtigheid in Christus kunnen zoeken (b). Ten tweede moeten wij ons zonder ophouden beijveren en God om de genade van de Heilige Geest bidden, zodat wij altijd meer en meer naar het evenbeeld van God vernieuwd mogen worden totdat wij na dit leven de volmaaktheid als doel bereiken (c).

(a) Rom. 3:20; 1 Joh 1:9; Ps. 32:5. (b) Math. 5:6; Rom. 7:24, 25. (c) 1 Kor 9:24; Fil 3:12-14.

## Vraag 113

In het tiende gebod gaat het om ons innerlijk, ons begeerteleven.

## Antwoord 113

### SLECHTE EN GOEDE BEGEERTEN

Het woord **begeerte** wordt twee maal in deze zondag gebruikt. In beide gevallen horen we ook het woord **hart**:

- Zelfs de geringste **begeerte** of gedachte tegen enig gebod van God mag nooit in ons **hart** opkomen. Wij kunnen het zo samenvatten: Het gaat om *een hartelijk verzet tegen verkeerde begeerten*.
- Wij moeten altijd en **heelhartig** (met ons hele hart) vijanden van alle zonde zijn en 'ee **begeerte** tot alle gerechtigheid hebben. Wij kunnen het zo samenvatten: Het gaat om *een hartelijke begeerte om de wil van God te doen*.

### VERBODEN GEBIED

Zoals bij al de andere geboden krijgen wij ook hier:

- Wat God **verbiedt**: slechte begeerten, begeerten tegen enig gebod van God.
- Wat God **gebiedt**: een begeerte tot alle gerechtigheid (= al de geboden).

### EEN IN DIEPTE TERUGBLIK OP AL DE GEBODEN

Het gaat om **enig** gebod en **alle** gerechtigheid (**gerechtigheid** = alles wat God gebied in zijn verbond). Antwoord 113 kijkt dus terug op al de geboden en zegt dan aangaande de eerste negen tegen ons: Het gaat in gebod 1 tot 9 *niet alleen over onze daden*, maar *ook over onze begeerten*. Het gaat niet alleen over wat wij met onze **hand** doen, maar het gaat ook over ons **hart**. Er mag geen verkeerde begeerte tegen enig gebod in ons opkomen, maar er moet wel bij ons een hartelijke begeerte zijn om alle geboden te vervullen

## Vraag 114

Wij moeten goed kijken *over wie het hier gaat*:

Het gaat over de gelovigen. Luister maar: Maar kunnen **zij die tot God bekeerd zijn**, deze gebodene volmaakt gehoorzamen?

Het gaat ook niet alleen maar over gehoorzamen, maar **volmaakt gehoorzamen**.

## Antwoord 114

### NOG MAAR EEN KLEIN BEGIN VAN DEZE GEHOORZAAMHEID

Zijn gelovigen tot volmaakte gehoorzaamheid in staat? Er zijn sektes die dit wel leren.

Het antwoord van onze belijdenis daartegen is duidelijk: **Nee, want zelfs de allerheiligsten** (de beste gelovigen) **hebben, zolang zij in dit leven zijn, nog maar een gering** (klein) **begin van deze gehoorzaamheid**.

Tal van voorbeelden kunnen uit de Bijbel aangehaald worden om dat te bewijzen:

- David, de man naar Gods hart, pleegde overspel en moord.
- Paulus, deze grote apostel, riep als gelovige uit: “Het goede dat ik wil, doe ik niet, maar het kwaad dat ik niet wil, dat doe ik.” (Rom. 7:19)
- Jakobus 3:2 luidt: “Want wij allen struikelen dikwijls.”
- 1 Johannes 1:8 zegt: “Als wij zeggen dat wij geen zonde hebben, misleiden wij onszelf en de waarheid is in ons niet.”

### MAAR TOCH EEN ERNSTIG VOORNEMEN

Maar al heeft een ware gelovige nog maar net een klein begin van de nieuwe gehoorzaamheid, **toch beginnen ze met een ernstig voornemen om niet alleen volgens sommige, maar volgens alle gebodene van God te leven**.

Ook dat zien we bij onder andere Paulus. Enerzijds zegt hij wel: “Het goede dat ik wil, doe ik niet.” (Rom. 7:19) Anderzijds, net een paar verzen verder (v 22), verklaart Paulus echter: “Ik **verlustig** mij in de wet van God naar de innerlijke mens.” Deze laatste woorden

zijn een aanhaling uit Psalm 1:2, waar er van de rechtvaardige (gelovige) gezegd wordt: “maar zijn **behagen** is in de wet van de HERE, en hij overdenkt zijn wet dag en nacht.”

## Vraag 115

**Maar als niemand deze geboden toch in dit leven kan onderhouden, waarom laat de Here de Tien Geboden dan zo scherp preken?**

Wat is het nut, **het doel** daarvan? Dit is de grote vraag.

## Antwoord 115

### EEN DRIELEDIG DOEL

Het doel is drieledig:

1. Zodat wij **onze zondige natuur hoe langer hoe beter kunnen leren kennen.**
2. Zodat wij **de vergeving van zonden en de gerechtigheid in Christus kunnen zoeken.**
3. Zodat wij **altijd meer en meer naar het evenbeeld van God vernieuwd mogen worden.**

Wij vinden hier dus weer de driedeling van de Catechismus:

- Zondekennis
- Verlossingskennis
- Dankbaarheidskennis

### EERSTE DOEL: ZONDEKENNIS

Zodat wij **gedurende ons hele leven onze zondige natuur hoe langer hoe beter kunnen leren kennen.**

Door de wet komt Paulus tot de ontdekking: “Het goede dat ik wil, doe ik niet.” (Rom. 7:19)

**TWEDE DOEL: VERLOSSINGSKENNIS**

Zodat wij **met groter verlangen naar de vergeving van zonden en naar de gerechtigheid in Christus kunnen zoeken.**

De zondekennis brengt Paulus ook bij het tweede, bij het **verlangen** naar verlossing: “Ik, ellendig mens! Wie zal mij verlossen van het lichaam van deze dood? Ik dank God door Jezus Christus, onze Here!” (Rom. 7:24, 25)

Twee dingen worden genoemd:

- **vergeving van zonden in Christus** (dat onze overtreding van de gebodene door Christus’ schuldbetaling uitgewist mag worden), en
- **de gerechtigheid in Christus** (dat Christus’ gehoorzaamheid aan de geboden, zijn gerechtigheid, ons toegerekend mag worden).

Kijk het **in Christus** niet mis. In Hem ligt het geheim van verlossing van zondeschuld en onze volkomen gerechtigheid (gehoorzaamheid).

**DERDE DOEL: DANKBAARHEIDSKENNIS**

Zodat wij **ons zonder ophouden beijveren en God om de genade van de Heilige Geest bidden, zodat wij altijd meer en meer naar het evenbeeld van God vernieuwd mogen worden totdat wij na dit leven de volmaaktheid als doel bereiken.**

Als wij onze eigen onvolmaaktheid leren kennen in de spiegel van de Wet, bidden wij **God** (de Vader) **om de genade van de Heilige Geest**. Zondekennis brengt ons op onze knieën.

**De Heilige Geest** is immers Degene die ons door het geloof in Christus inlijft, zodat wij door de kracht van zijn kruis onze zonden hoe langer hoe meer afsterven en zodat wij door de kracht van zijn opstanding **altijd meer en meer naar het evenbeeld van God vernieuwd mogen worden.**

Onze dankbaarheid is niet ons eigen werk, maar het is God die in ons werkt om te willen en te werken (Fil 2:13).

**ONS DOOPFORMULIER OVER CHRISTUS EN ZIJN HEILIGE GEEST**

Ook ons doopsformulier legt het verband tussen het werk van de Heilige Geest en Christus:

"Als wij in de Naam van de Heilige Geest gedoopt worden, verzekert de Heilige Geest ons door dit heilige sacrament dat Hij in ons wil wonen en ons tot lidmaten van Christus wil heiligen (1 Kor 12:13) door tot ons eigendom te maken wat wij in Christus hebben, namelijk *de afwassing van onze zonden* en *de dagelijkse vernieuwing van ons leven*, totdat wij eindelijk onder de gemeente van de uitverkorenen in het eeuwige leven vlekkeloos gesteld zullen worden." (Rom. 8:9, 15, 16 )

#### **ZONDAG 45 EN DE GENADE VAN DE HEILIGE GEEST**

Zondag 45 (v/a 116) komt weer terug op het **om de genade van de Heilige Geest bidden** van antwoord 115 in de verklaring: Het gebed is noodzakelijk, omdat "God zijn genade en Heilige Geest alleen aan hen wil geven die Hem met hartelijke verzuchtingen zonder ophouden daarom bidden en daarvoor danken."



## Zondag 45

### Het gebed

Vraag 116: Waarom is het gebed voor de Christenen nodig?

Antwoord: Omdat dat het voornaamste deel van de dankbaarheid is dat God van ons eist (a), en omdat God zijn genade en Heilige Geest alleen aan hen wil geven die Hem met hartelijke verzuchtingen zonder ophouden daarom bidden en daarvoor danken (b).

(a) Ps. 50:14. (b) Math. 7:7; Luk 11:9, 13; 1 Tess 5:17.

Vraag 117: Hoe moet een gebed zijn dat God behaagt en door Hem verhoord wordt?

Antwoord: Ten eerste moeten wij alleen de enige ware God die Zich in zijn Woord geopenbaard heeft (a), van harte aanroepen (b) voor alles waarvoor Hij ons bevolen heeft om te bidden(c). Ten tweede moeten wij onze nood en ellende recht en grondig kennen (d) zodat wij ons voor zijn majesteit kunnen verootmoedigen (e). Ten derde hebben wij deze vaste grond (f) dat Hij ons gebed, hoewel wij het niet verdienen, toch ter wille van de Here Christus zeker wil verhoren (g) zoals Hij dat voor ons in zijn Woord beloofd heeft (h).

(a) Op 19:10; Joh 4:22-24. (b) Rom. 8:26; 1 Joh 5:14; Jak 1:5. (c) Joh 4:24; Ps. 145:18. (d) 2 Kron. 20:12. (e) Ps. 2:11; 34:19; Jes. 66:2. (f) Rom. 10:14; Jak 1:6. (g) Joh 14:13; 16:23; Dan 9:18. (h) Math. 7:8; Ps 27:8.

Vraag 118: Wat heeft God ons bevolen om van Hem te bidden?

Antwoord: Alle geestelijke en lichamelijke behoeften die Christus samengevat heeft in het gebed dat Hij zelf aan ons geleerd heeft (a).

(a) Jak 1:17; Math. 6:33.

Vraag 119: Hoe luidt dit gebed?

Antwoord: *Onze Vader die in de hemel is, laat uw Naam geheiligd worden, laat uw koninkrijk komen, laat uw wil geschieden, zoals in de hemel net zo ook op de aarde. Geef ons heden ons dagelijkse brood, en vergeef ons onze schulden, zoals wij ook onze schuldenaren vergeven; en leidt ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de Boze. Want aan U behoort het koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid tot in eeuwigheid. Amen.*

(a) Math. 6:9-13; Luk 11:2-4.

#### **HET VERBAND TUSSEN DE TWAALF ARTIKELEN EN DE TIEN GEBODEN ENERZIJD EN HET GEBED ANDERZIJD**

Er is een nauw verband tussen de ***Twaalf Artikelen*** en de ***Tien Geboden*** aan de ene kant en het ***Onze Vader*** aan de andere kant.

In de ***Twaalf Artikelen*** zijn Gods ***verbondsbeloften*** samengevat en in de ***Tien Geboden*** geeft de HERE zijn ***verbondseisen***.

In het ***gebed*** komen beiden (de verbondsbeloften en verbondseisen) ter sprake. Wij bidden:

1. dat God zal geven wat Hij aan ons beloofd heeft: zijn ***verbondsbeloften*** (samengevat in de ***Twaalf Artikelen***)
2. dat Hij ons gehoorzaam zal maken aan zijn ***verbondseisen*** (samengevat in de ***Tien Geboden***)

Precies dat krijgen wij in ***het Onze Vader***:

1. de bede om gehoorzaamheid aan zijn ***eisen***: Laat uw Naam geheiligd worden, laat uw koninkrijk komen, laat uw wil geschieden.
2. de bede om vervulling van zijn ***beloften***: Geef ons vandaag ons dagelijkse brood, vergeef ons onze schulden, leid ons niet in verzoeking.

Gebed, zegt Luther, is de zak van Gods beloften voor het aangezicht van God houden.

## Vraag 116

Vraag en antwoord 116 behandelen *de noodzaak van het gebed*.

## Antwoord 116

**DE DRIE REDENEN WAAROM HET GEBED VOOR CHRISTENEN NOODZAKELIJK IS:**

Er zijn drie redenen waarom het gebed voor Christenen nodig is:

**1. Omdat God het van ons eist.**

In 1 Thessalonicenzen 5:17 wordt ons bevolen: “Bid zonder ophouden.”

**2. Omdat dit het voornaamste deel van de dankbaarheid is die God van ons eist.**

Offer dank aan God, beveelt Psalm 50:14.

**3. Omdat God zijn genade en Heilige Geest alleen aan hen wil geven die Hem met hartelijke verzuchtingen zonder ophouden daarom bidden en daarvoor danken.**

In Lukas 11:9-13 (vgl. ook Math. 7:7-11) zegt Jezus tegen zijn discipelen: “Bid, en aan u zal gegeven worden; zoek, en u zult vinden; klop, en voor u zal opengemaakt worden.” In vers 13 laat Jezus dan zien waarover het in het betrokken gebed gaat: “Als u dan die slecht bent, weet om goede gaven aan uw kinderen te geven, hoeveel te meer zal de hemelse Vader **de Heilige Geest** geven aan hen die Hem bidden?” Het gaat in dit gebed over het ontvangen van de Heilige Geest. God belooft aan ons zijn Heilige Geest (vgl. ons doopformulier), maar Hij wil ook hebben dat wij zullen bidden om de belofte van de Heilige Geest. Kijk ook met hoeveel zekerheid onze Here Jezus de ontvangst van de gave van de Heilige Geest stelt: “Bid, en aan u **zal** gegeven worden; zoek, en u **zult** vinden; klop, en u **zal** opengemaakt worden.” (Math. 7:11)

Bij het woord **genade** moeten wij denken aan dat wat ons doopformulier in verband met de Heilige Geest zegt: dat Hij "tot ons eigendom ... maakt wat wij in Christus hebben, namelijk de afwassing van onze zonden en de dagelijkse vernieuwing van ons leven." De Heilige Geest draagt Gods genade in Christus in onze harten binnen. Dat doet de Heilige Geest door aan ons de gave van het geloof te geven.

Deel van het gebed is **dank**. Dit is *een noodzakelijk deel* van ons gebed. Het gebed is immers ook het **voornaamste deel van de dankbaarheid**, die God van ons eist. In Filippenzen 4:6 schrijft Paulus: “Wees over niets bezorgd, maar laat uw begeerten in alles door gebed en smeking met dankzegging bekend worden bij God.” Het woordje “met” geeft een onlosmakelijke verbondenheid aan. Dankzegging is een onlosmakelijk deel van het gebed.

## Vraag 117

Deze vraag gaat om de **vereisten** waaraan ons gebed moet voldoen.

## Antwoord 117

### EERSTE VEREISTE: WIJ MOETEN GOD KENNEN

**Ten eerste moeten wij alleen de enige ware God, die Zich in zijn Woord geopenbaard heeft, van harte aanroepen voor alles waarvoor Hij ons bevolen heeft om te bidden.**

Wij moeten **alleen de enige ware God** aanroepen en geen afgoden.

Hij heeft Zich **in zijn Woord geopenbaard**. Deze woorden zijn heel belangrijk. In zijn Woord leren wij Hem kennen als de getrouwe Verbondsgod en Vader van zijn kinderen. Als wij echter tot Hem bidden en denken dat Hij toch niet zal luisteren, of dat Hij ons toch niet kan helpen, dan aanbidden wij niet de enige ware God van de Bijbel, maar ons eigen beeld van Hem. Zo leren wij Hem immers niet kennen in de Bijbel.

Wij leren de enige ware God in zijn Woord kennen. Daarom is het **van levensbelang voor ons gebedsleven dat wij niet zullen vergeten om onze Bijbel te lezen wanneer we bidden!** Immers, “... want wij weten niet goed wat we moeten bidden”. (Rom. 8:26) De Bijbel is de gebedsschool van de Heilige Geest.

Wij moeten Hem **van harte** aanroepen.

Wij mogen niet iets vragen, maar wij moeten bidden om **alles waarvoor Hij ons bevolen heeft te bidden**. "En het is de vrijmoedigheid die wij tegenover Hem hebben, dat Hij ons

verhoort als wij iets vragen **volgens zijn wil.**" (1 Joh 5:14) In zijn Woord hebben wij zijn wil.

#### **TWEEDE VEREISTE: WIJ MOETEN ONSZELF KENNEN**

**Ten tweede moeten wij onze nood en ellende goed en grondig kennen zodat wij ons voor zijn majesteit kunnen verootmoedigen.**

**Nood** heeft hier de betekenis van gebrek, tekort. Zonder God zouden we niets gehad hebben. Om onze nood te kennen betekent dus: onze totale **afhankelijkheid** van God erkennen.

Met onze **ellende** wordt bedoeld: onze **zondigheid** en dat wij het **oordeel** van God verdienen.

Als wij onze nood en ellende werkelijk kennen, **verootmoedigen** wij ons voor de majesteit van God, d.w.z. dan worden we **klein** voor Hem. Dit is wat ootmoed betekent.

#### **DERDE VEREISTE: WIJ MOETEN CHRISTUS KENNEN**

**Ten derde hebben wij deze vaste grond dat Hij ons gebed, hoewel wij het niet verdienen, toch ter wille van de Here Christus zeker wil verhoren, zoals Hij dat aan ons in zijn Woord beloofd heeft.**

Wij moeten weten dat er maar één Weg naar de Vader is: **de Here Christus**, door zijn bloed. "Ik ben de weg en de waarheid en het leven; niemand komt naar de Vader behalve door Mij." (Joh 14:6)

Onze Here Jezus Christus is de enige weg, maar ook de zekere weg naar Gods Vaderhart en zijn genadetroon. Het gebed in Christus is nooit een waagstuk of een slag in de lucht, maar in Hem hebben wij **de vaste grond**, dit wil zeggen de zekerheid, **dat God ons gebed zeker** zonder enige twijfel, **wil verhoren.**

De zekerheid van verhoring ligt niet in onszelf (**hoewel wij het niet verdienen** ), maar alleen in de Here Christus (**toch ter wille van de Here Christus**).

Hij wil ons ter wille van Christus verhoren **zoals Hij dit aan ons in zijn Woord beloofd heeft**. In zijn Woord in Efeziërs 3:12 lezen we immers de **belofte**: Door het geloof in Christus mogen wij met vrijmoedigheid en vol vertrouwen tot de Vader naderen.

### **Vraag 118**

Wat heeft God ons bevolen om van Hem te bidden?

### **Antwoord 118**

Wij mogen bidden om **alle geestelijke en lichamelijke behoeften**.

**In het gebed dat Christus zelf aan ons geleerd heeft**, het Onze Vader, geeft Hij ons **een samenvatting** van deze lichamelijke en geestelijke behoeften.

### **Vraag en antwoord 119**

In deze zondag zegt de Catechismus wat hij bedoelt met de woorden van antwoord 118, **het gebed dat Hij zelf aan ons geleerd heeft**. Dat is het **Onze Vader**.

Wij vinden het Onze Vader op twee plaatsen in het Nieuwe Testament, namelijk in Mattheüs 6:9-13 en Lukas 11:2-4.

Het Onze Vader is voor ons het modelgebed, het grote **voorbeeldgebed**.

Wij weten niet hoe en wat wij moeten bidden. Christus moet het ons leren. Dat doet Hij in het Onze Vader.

### **DE INDELING VAN HET VOLMAAKTE GEBED**

Het Onze Vader kan in drie delen verdeeld worden:

- De aanhef (Onze Vader die in de hemel is)
- Zes beden (Laat uw Naam geheiligd worden, enz.)
- Een lofprijzing (Want aan U behoort het koninkrijk, enz.)

De zes beden kunnen ook weer in twee verdeeld worden:

- In de eerste drie horen we steeds uw, uw, uw: uw Naam, uw koninkrijk, uw wil. God staat vooraan.
- In de laatste drie beden is het ons, ons, ons: ons brood, onze schulden, onze verlossing van de boze. Maar ook hier staat God in het middelpunt: Hij wordt gevraagd en Hij moet geven.

## Zondag 46

### Het Onze Vader: De aanhef

Vraag 120: Waarom heeft Christus ons bevolen om God als *onze Vader* aan te spreken?

Antwoord: Zodat Hij heel aan het begin van ons gebed in ons kinderlijke vrees en vertrouwen op God zal wekken. Dit moet de grond van ons gebed zijn, namelijk dat God door Christus onze Vader geworden is, en dat Hij ons veel minder dat wat wij van Hem in het geloof bidden, zal weigeren dan onze vaders aardse dingen ons ontzeggen (a).

(a) Math. 7:9-11; Luk 11:11-13.

Vraag 121: Waarom wordt hier bijgevoegd: *die in de hemel is*?

Antwoord: Zodat wij van de hemelse majesteit van God niet aards moeten denken (a) en van zijn almacht alles verwachten wat wij voor lichaam en ziel nodig hebben (b).

(a) Jer. 23:23, 24; Hand 17:24, 25, 27. (b) Rom. 10:12.

### Vraag 120

De heerlijke beginwoorden van ons gebed, de woorden **Onze Vader**, gaan hier besproken worden.

**Christus** heeft ons **bevolen** om God zo aan te spreken (Math. 6:9).

De kerkvader Tertullianus heeft gezegd: "In alle godsdiensten wordt gebeden, maar Christenen bidden anders. Gelovigen bidden namelijk uit het hart en tot hun lieve Vader."

### Antwoord 120

#### DE GROND VAN ONS GEBED: GOD IS ONZE VADER DOOR CHRISTUS

Wat is de **grond** van ons gebed? Anders gezegd: Wat geeft ons **zekerheid** dat God ons zeker zal verhoren?



Daarop antwoordt de Catechismus: Dit moet de grond van ons gebed zijn, namelijk **dat God door Christus onze Vader geworden is.**

Dan verduidelijkt de belijdenis *welk een Vader* Hij is: een Vader die **ons veel minder dat wat wij van Hem in het geloof bidden, zal weigeren dan wat onze vaders ons aardse dingen ontzeggen.** Wij als aardse vaders zijn onvolmaakt. Wij maken vele fouten in ons optreden tegenover onze kinderen. Heel dikwijls weigeren wij hen dingen die ze werkelijk nodig hebben. Maar zo is onze hemelse Vader niet. "Want uw Vader weet wat u nodig hebt voordat u Hem vraagt." (Math. 6:8) Zo'n Vader hebben wij: een alwijze en alwetende Vader die weet wat wij nodig hebben. Dit nodige zal Hij ons nog minder ontzeggen dan een goede aardse vader het goede aan zijn kinderen zal onthouden.

Het gaat om een **in het geloof bidden.** "Maar hij moet in het geloof bidden, zonder te twijfelen; want hij die twijfelt, is als een golf van de zee die door de wind gedreven en voortgezweept wordt. Want dé mens moet niet denken dat hij iets van de Here zal ontvangen – zo'n dubbelhartige man, onbestendig in al zijn wegen." (Jak 1:6-8)

### **DOOR CHRISTUS**

In deze twee woordjes **door Christus** ligt het geheim van en de reden voor Gods Vaderschap. ***Door Christus is God onze Vader geworden.***

Het is een wonder, als we denken aan onze eigen geschiedenis, de geschiedenis van onze zondeval in het paradijs. Geschapen als kinderen van God zijn wij door onze zonde in Adam kinderen van de duivel geworden, leden van zijn huisgezin. Daar in het paradijs hebben wij de deur van het hemelse Vaderhuis willens en wetens, moedwillig achter ons dichtgeslagen. Wij gingen een ander huis: dat van Satan, de grote tegenstander van God. Daardoor hebben wij ons kindschap van God verbeurd. Wij zij slaven van Satan geworden met geen enkele recht of aanspraak op kindschap van God.

Hoe op aarde is het mogelijk dat God ons weer tot zijn kinderen kon maken? Door Christus. Door zijn bloed zijn wij vrijgekocht van de heerschappij van de duivel en "...allen die Hem aangenomen hebben, aan hen heeft Hij macht (recht) gegeven om kinderen van God te worden, aan hen die in zijn Naam geloven." (Joh.1:12)

Zullen wij er altijd aan denken wat het God gekost heeft om ons weer zijn kinderen te maken? Ter wille van Christus wil de Vader ons zeker verhoren (vgl. HC, a 117).

# **MET DE VADERNAAM WEKT CHRISTUS KINDERLIJKE VREES EN VERTROUWEN OP GOD IN ONS**

Met di Vadersnaam wil Christus heel aan het begin van ons gebed *twee dingen* in ons wekken:

- **Kinderlijke vrees.** Dit moet u niet verkeerd verstaan. Daarmee wordt geen *angst* bedoeld. Het woordje **vrees** dat hier gebruikt wordt, is een echt Bijbels woord. Spreuken (o.a. 1:7) spreekt bijvoorbeeld van de vrees van de HERE, of beter gezegd: de vrees voor de HERE. Dat wil niet zeggen dat wij bang moeten zijn voor de HERE. De vrees voor de HERE en de **kinderlijke vrees** waarvan de Catechismus spreekt, wijst eerder in de richting van de volmaakte eerbied en liefde. Een kind heeft respect voor zijn vader. Nu ja, als dat al in onze aardse kind-vaderverhouding zo is, hoeveel te meer moet het niet het geval zijn met onze verhouding met onze hemelse Vader? Het betaamt ons om met **kinderlijke eerbied** tot Hem te naderen: Immers, onze hemelse Vader is de allerhoogste God. Het past ons om met **kinderlijke liefde** tot Hem te komen: Want, hoeveel heeft Hij ons niet gegeven? Ja, Hij heeft zelfs zijn eigen Zoon niet gespaard.
- **Kinderlijk vertrouwen.** Aan zijn vader durft een kind alles te vragen. Het is immers zijn vader met wie hij te maken heeft, zijn vader die hem liefheeft en die om hem geeft. Daarom kan een kind ook met zoveel vertrouwen iets van zijn vader vragen. Onze hemelse Vader is volmaakt. Zijn liefde overtreft die van aardse vaders verre. Dat zien we op Golgotha. Als wij dat dan weten, hoe kunnen we dan ooit twijfelen of ooit zonder vertrouwen tot dé aller-liefdevolste Vader gaan als we iets nodig hebben?

Maar ons vertrouwen op onze Vader sluit ook in: Hij weet beter dan ik wat goed is voor mij. Ik ben immers maar net kind. Daarom vertrouw ik het aan mijn alwetende Vader toe om te besluiten wat ik nodig heb.

## WIE IS DE "ONZE"?

Waarom bidden wij niet "mijn" Vader"? Waarom het meervoud **onze** Vader? Wie is deze ons?

- Dit is in de eerste plaats **ons en ons voornaamste familielid, Jezus Christus**. Hij is onze oudste Broeder (Joh 20:17). Zonder Hem hebben wij geen toegang tot het Vaderhuis, want "niemand komt tot de Vader behalve door mij" (Joh 14:6). Wanneer wij daarom bidden **onze** Vader, dan bedoelen we daarmee: Vader, wij komen aan de hand van onze oudste Broeder, door zijn offer, naar u toe.
- Bij het **ons** zijn ook in de tweede plaats inbegrepen: **onze broeders en zusters!** Wij mogen nooit zelfzuchtig zijn in onze gebeden. Wij mogen nooit vergeten dat we veel broers en zusters in de Here hebben. Als we dit gebed bidden, bidden we voor elkaar. En aangezien het Onze Vader als model, als voorbeeld voor al onze gebeden dient, moeten al onze gebeden zo zijn dat we denken aan onze broeders en zusters.

## Vraag 121

Nu gaan de woorden **die in de hemel is** verduidelijkt worden.

## Antwoord 121

Deze woorden worden om twee redenen bijgevoegd:

- Ze worden eerst bijgevoegd **zodat wij van de hemelse majesteit van God niet aards zullen denken**.

Wij denken aards van de hemelse majesteit als we klein denken van God, als we denken dat onze problemen te groot zijn voor Hem om opgelost te worden. Met ons ongeloof en ons klein geloof beledigen wij God.

- Ze worden inde tweede plaats bijgevoegd zodat wij **van zijn almacht alles verwachten wat we voor lichaam en ziel nodig hebben**.

Door bij te voegen **die in de hemel is**, leert de Schrift ons dat wij **niet alleen** een Vader hebben die ons graag te hulp wil komen, maar ons inderdaad **ook kan** helpen. Immers, Hij is **de Almachtige**. Hij heeft zijn troon in de hemel. **Hij heerst over alles en alenl**. Alle machten zijn aan Hem onderworpen en ondergeschikt. Dat zeggen de woorden **die in de hemel is** tegen ons. Hij hoeft maar net te bevelen en het geschied. Eén woord is voldoende, en zelfs de vijanden van God moeten Hem gehoorzamen, of ze willen of niet. Voor zijn almacht is niets te groot en niets te wonderlijk. Nooit kan het geloof te veel verwachten van zijn almacht. **Van zijn almacht** kunnen wij **alles verwachten wat wij voor lichaam en ziel nodig hebben**.

*Hij kan en wil en zal in nood,  
zelfs bij het naderen van de dood,  
volkomen uitkomst geven. (Ps. 68:9, Totius-berijming).*

Zijn Vaderzorg gaat over **ziel en lichaam**.

## Zondag 47

### De eerste bede: Laat uw Naam geheiligd worden

Vraag 122: Wat is de eerste bede?

Antwoord: *Laat uw Naam geheiligd worden*. Dat is: Geef allereerst dat wij U recht kennen (a) en dat wij U heiligen, roemen en prijzen in al uw werken waarin uw almacht, wijsheid, goedheid, gerechtigheid, barmhartigheid en waarheid zo schittert (b). Geef verder dat wij ons hele leven, gedachten, woorden en werken erop zullen richten dat uw Naam niet om onzentwil wordt gelasterd, maar geëerd en geprezen wordt (c).

(a) Joh 17:3; Jer. 9:24; 31:33, 34; Math. 16:17; Jak 1:5; Ps. 119:105. (b) Ps. 119:137; Luk 1:46, 47, 68, 69; Rom. 11:33. (c) Ps. 71:8; 115:1.

### Vraag 122

De eerste bede, **laat uw Naam geheiligd worden**, gaat verklaard worden.

#### GOD EERST

Het allereerste wat de Here Jezus Christus ons van God leert vragen, is niet iets voor onszelf, maar iets enkel en alleen voor de Here: "Laat uw Naam geheiligd worden."

Gewoonlijk, als wij beginnen te bidden, denken wij in de eerste plaats aan onszelf: wat w begeren en wat onze behoeften zijn. Jezus wil echter in dit volmaakte gebed bij ons thuisbrengen dat wij niet in deze wereld zijn voor onszelf, maar voor God, om Hem te dienen en lief te hebben. Dat geldt ook ten opzichte van onze gebeden. Zijn belangen staan voorop en die moeten in ons gebed voor ons de allerbelangrijkste zaak zijn: de eer van zijn Naam.

#### EEN NAAM IN DE BIJBEL

Zoals verduidelijkt bij de verklaring van antwoord 29 (zon 11) en vraag 99 (zon 36), weten wij dat ***een naam in de Bijbel zegt geweldig over een persoon: over zijn karakter of over zijn werk, over wat hij is en wat hij doet.***

Dat geldt ook ten opzichte van de Namen van God in het Woord. In zijn Namen horen we ***wat Hij is en wat Hij doet.***

Ik vat net heel kort samen wat in antwoord 29 en vraag 99 over de Namen HERE en Jezus gezegd is:

- De Naam ***HERE*** wordt in Exodus 3 verklaard. De Naam betekent IK BEN. Uit het verband kunnen we het zo verduidelijken: IK BEN actief bij mijn volk tegenwoordig om hen te verlossen en mijn eeuwenoude beloftewoord aan Abraham dat ik hen in het beloofde land Kanaän zal brengen, gestand te doen. In zijn Naam openbaart de HERE dus wie en wat Hij voor zijn volk is. Zijn Naam spreekt van zijn verbondstrouw. De Naam HERE zegt: Hij blijft bij zijn Woord. Dat geldt niet alleen zijn beloftewoorden, maar ook zijn woorden van strafdreiging. Hij is actief tegenwoordig om ***al*** zijn woorden waar te maken.
- De Naam ***Jezus*** wordt zo door de engel verklaard: "Want het is Hij die zijn volk van hun zonden zal verlossen" (Math. 1:21). De Naam Jezus zegt dus wie en wat Jezus is, wat Hij voor ons kwam doen: Hij is degene door Wie de HERE zijn volk uit het slavenhuis van de zonde zal verlossen. Zijn taak wordt in de Naam aan ons geopenbaard.

Dus:

Wanneer wij bidden ***laat uw Naam geheiligd worden***, dan gaat het niet net over de Naam, maar over dat wat die Here van Zichzelf zegt in zijn Naam, over de openbaring van de Here in de Naam: ***dat wij Hem als Persoon, en voor wat Hij is en doet, zullen roemen en prijzen.***

Wie zijn liefde, zijn genade, zijn rechtvaardigheid roemt en prijst, wie zijn werken in Christus groot maakt – hij heiligt Gods Naam.

## Antwoord 122

### HOE DE NAAM AAN ONS BEKENDGEMAAKT WORDT

Om iemand te kunnen kennen, moeten we bijvoorbeeld. met hem omgaan: Uit ervaring leren we de persoon dan kennen.

Wij kunnen echter ook op ander manieren bekend raken met iemand: Hij kan zichzelf aan ons voorstellen, of dat door iets of iemand anders (laten) laat doen. Dat geldt ook van God. Hij heeft Zich aan ons bekendgemaakt door middel van  **twee boeken**, het boek van de algemene openbaring en het boek van de bijzondere openbaring.

De Catechismus geeft een lijst van dingen die wij uit deze beide boeken over God kunnen leren: zijn **almacht, wijsheid, goedheid, gerechtigheid, barmhartigheid en waarheid**. Er zijn er natuurlijk nog meer, maar de Catechismus beperkt zich tot deze zes.

#### 1. Het boek van de Algemene Openbaring

Dat is de schepping, de natuur en de geschiedenis.

De Nederlandse Geloofsbelijdenis (Art 2) zegt van dit boek: Het is voor onze ogen zoals een mooi boek waarin alle schepselen, groot en klein, de letters zijn die ons de onzichtbare dingen van God duidelijk laten zien, namelijk zijn eeuwige kracht en Goddelijkheid (Rom. 1:20).

Hoe getuigen het machtige zonnestelsel en de majestueuze bergen niet van de **almacht** van God! Als men kijkt hoe mooi het menselijke lichaam in elkaar zit, hoe verkondigt het niet zijn ontzaglijke grote **wijsheid** aan ons! Bedenk ons verder hoe God het laat regenen zelfs over goddelozen, hoe leren we daarin dan niet de **goedheid** van de Here kennen en zijn **barmhartigheid** over zondaren die alles verbeurd hebben!

#### 2. Het boek van de Bijzondere Openbaring

In de Bijbel hebben wij **net een deel** van de Bijzondere Openbaring. Niet alles wat geopenbaard is, heeft God op Schrift gesteld. De apostel Johannes schrijft: "Nog vele andere tekens heeft Jezus voor zijn discipelen gedaan die in dit boek niet beschreven zijn" (Joh 20:30) en in Johannes 21:25 staat: "En er zijn nog veel andere dingen die Jezus alles gedaan heeft; maar als zij één voor één beschreven moesten worden, zou de wereld zelf, denk ik, de geschreven boeken niet kunnen bevatten."

In de Bijbel leert God ons in zijn **almacht** kennen: Slechts door te spreken, heeft Hij alles gemaakt. In het Woord schittert Gods **rechtvaardigheid** ons toe, want eerder dan de zonde ongestraft te laten, heeft Hij die op zijn Zoon laten neerkomen door de dood aan het kruis. De Bijbel verkondigt ook Gods oneindige **barmhartigheid** of genade: God heeft zijn Zoon gestuurd om zondaars te verlossen.

#### ONZE REACTIE OP DEZE OPENBARING VAN GODS NAAM

De Catechismus noemt **twee dingen** die de Vader ons moet **geven** en waardoor de Naam van God door ons geheiligd wordt:

##### 1. Geef dat wijs U recht zullen kennen

Als wij Hem recht willen **kennen**, dan moeten we kennis nemen van zijn twee boeken aan ons. Wij moeten onze Bijbels lezen. Wij moeten ook met verwondering de grootheid van onze God naspeuren in het boek van de natuur.

Wij moeten God **recht** kennen, dat wil zeggen niet alleen als de God van liefde, maar ook als de God die Zich vreselijk vertoornt over onze zonden.

**Kennen** is zo'n echt Bijbelse term. **Kennen** in het Woord is nooit maar net een kennen net met het verstand. Het gaat ook om een kennen met het hart, een liefdevol kennen.

De Catechismus toont ons wat het gevolg, **de vrucht van zo'n kennen** is: De kennis brengt ons tot een **heilig, roemen en prijzen van God**.

##### 2. Geef dat wij ons hele leven erop zullen richten dat uw Naam niet om onzentwil gelasterd, maar geëerd en geprezen wort



**Geef dat wij ons ons hele leven erop zullen richten.** Hier hebben we een prachtig beeld: dat van een pijl en boog. Een boogschutter schiet zijn pijl niet zomaar in het wilde weg af. Hij richt eerst goed en hij spant zich degelijk in om de pijl goed in het doel te krijgen.

Zo moeten onze levens zijn: **gericht** op de eer van Gods Naam, **dat uw Naam om onzentwil geëerd en geprezen wordt.** De twee boeken van God leren ons hoe wij het doel kunnen treffen. Daarom zal elke gelovige boogschutter degelijk kennis nemen van deze geschriften van God.

Het gaat om **ons hele leven**, onze **gedachten, woorden en werken.**

Wij **eren en prijzen** Gods Naam als we op Hem vertrouwen, als we geloven in zijn almacht, dat Hij ons kan verzorgen. Wij schieten de pijl van ons leven in het doel als wij onze verlossing net van zijn genade in Christus verwachten.

Daartegenover wordt zijn Naam **om onzentwil gelasterd** als wij ons niet als gelovigen gedragen.

### **GEEF, GEEF**

Niet één van ons is in staat om de boeken van God goed te lezen en om daaruit te leven. God moet deze kennis en het geloof aan ons **geven.** Daarom gebruikt de Catechismus **tweemaal** het woordje geven: **Geef** dat wij u recht zullen kennen en **geef** dat wij ons leven goed zullen inrichten.

Neem nu maar het boek van de Algemene Openbaring. Al de schepselen zijn letters die getuigen van de grootheid van God. Maar wij zijn bijziende, om het nu maar zo te stellen. Onze geestesogen zijn te zwak om de heerlijkheid van God daarin te zien. Daarom **geeft** God ons een bril: de Schrift. Door de Bijbel leren we weer Gods hand in de schepping op te merken, dat Hij dit alles zo mooi gemaakt heeft.

Maar ook wat de Bijbel betreft zijn wij geestelijk blind. Wij geloven en begrijpen het Woord niet. Daarom moet God ons zijn Geest **geven.** God de Heilige Geest moet ons de ogen van het geloof **geven** om te zien en te verstaan. Hij moet het ons **geven** om onze levens zo in te richten dat ze doel treffen: dat wij in ons hele leven God zullen prijzen.

Ja, Here, **geef** ons dat wat we nodig hebben, zodat uw Naam in onze levens geheiligd zal worden.

#### **DEZE BEDE EN HET DERDE GEBOD**

In het derde gebod beveelt God ons: “Je mag de Naam van de HERE jouw God niet ijdel gebruiken ...” (Ex 20:7). In het Onze Vader bidden wij dat we dat niet zullen doen, maar dat onze Vader ons zal helpen om zijn Naam te heiligen.

God geeft ons wat Hij van ons eist. Hij wil echter ook hebben dat wij Hem daarom bidden.

## Zondag 48

### De tweede bede: Laat uw koninkrijk komen

Vraag 123: Wat is de tweede bede?

Antwoord: *Laat uw koninkrijk komen*. Dit is: Regeer ons zo door uw Woord en Geest dat wij ons hoe langer hoe meer aan U onderwerpen (a). Bewaar uw kerk en laat die groeien (b). Vernietig de werken van de duivel, elke macht die tegen U opstaat, en alle kwaadwillige plannen die tegen uw heilige Woord bedacht worden (c), totdat de volkomenheid van uw rijk komt (d), waarin U alles in allen zult zijn (e).

(a) Ps. 143:10; 119:5; Math. 6:33. (b) Ps. 51:20; 112:6. (c) 1 Joh 3:8; Rom. 16:20. (d) Op 22:20; Rom. 8:22, 23. (e) 1 Kor 15:28.

### Vraag 123

De tweede bede, **laat uw koninkrijk komen**, gaat verklaard worden.

Met **koninkrijk** wordt bedoeld: Gods koningsheerschappij. Help ons om uw koningsheerschappij te erkennen en om ons daaraan te onderwerpen.

### Antwoord 123

#### 1. ONZE VADER, ONDERWERP UW KERK

In deze bede vragen wij eerst: Onze Vader, **onderwerp** uw kerk.

In het begin heeft God hemel en aarde geschapen. Dit waren, kunnen we maar zeggen, de twee provincies van zijn koninkrijk. Over de ene provincie, de aarde, stelde de HERE God de mens als zijn **beeld**, zijn onderkoning, aan. Als goede onderkoning moest de mens luisteren naar het **Woord** van Genesis 2:17 dat hij niet mocht eten van de boom van kennis van goed en kwaad.

Gods onderkoning luisterde echter niet naar **het Woord van de HERE** in Genesis 2:17. Integendeel, de mens luisterde naar **het woord van Satan**: “U zult gewis niet sterven; maar God weet dat als u ervan eet.” (Gen 3:4,5) De Boze is de overste van deze wereld geworden. Van de heerlijke positie van **onderkoningen** zijn wij vervallen tot **slaven** van de duivel, de zonde en de dood.

Toch is God nog Koning over alles en allen gebleven. Al wat gebeurd is, is dat de in zonde gevallen mens zijn koningsheerschappij niet meer erkent.

Daarom behaagde het de Here om zijn koningsheerschappij weer te herstellen: onwillige onderdanen moesten weer gewillig gemaakt worden. Daartoe stuurde God zijn |Zoon naar de wereld om de mens te verlossen van de macht van de Boze, om van rebellen loyale koninkrijks-burgers te maken.

Door het geloof in Jezus Christus en door zijn verlossing zijn wij dus burgers van het koninkrijk van de hemel, mensen die luisteren naar zijn Woord.

Waarom is het dan nog nodig dat wij moeten bidden: Laat uw koninkrijk komen? Het antwoord is diep beschamend: De kerk bestaat uit nog zulke zwakke koninkrijksburgers. Er is nog zoveel opstand in ons. Elke zondedaad is rebellie tegen onze Koning.

## 2. ONZE VADER, BEWAAR EN VERMEERDER UW KERK

In deze bede bidden wij als tweede: Onze Vader, **bewaar uw kerk en laat die groeien** (vermeerder).

Wij moeten bidden voor de **kerk**. De kerk zijn dé mensen die het koningschap van Christus erkennen en er onder willen buigen. De kerk is hete leger van dat koninkrijk dat vecht voor de Koning.

De kerk is een strijdend leger dat oorlog moet voeren. Wij vechten echter tegen een overmacht: tegen Satan en zijn machten. Het is een strijd die wij niet kunnen winnen. Daarom bidden wij: Onze Vader, doet U he. Bewaar en vermeerder U uw Kerk.

- **Bewaar uw kerk.**

Dat bidden we, omdat de kerk vanuit twee fronten bedreigd wordt door de legermachten van de Satan: van buiten en van binnen.

**Van buiten** is er de vervolging van de wereld. Hoe worden we niet gehoond en bespot over onze Christelijke beginsels? Er is ook de aanslag **van binnen**: de duivel probeert ons ongehoorzaam te maken aan het Woord. Door dwaalleer en door ongeloof en ongehoorzaamheid wil Satan de kerk afbreken. Er zijn zoveel gevaren die ons bedreigen.

- **Laat uw kerk groeien.**

De vermeerdering van de kerk is Gods werk. Wij kunnen onze kinderen en andere mensen het geloof niet geven. Wij kunnen net zaaien, maar God moet het zaad van het Woord laten ontkiemen en laten groeien, zoals Paulus ook zegt: "Ik heb geplant, Apollos heeft begoten, **maar God heeft laten groeien**" (1 Kor 3:6). De uitbreiding van Gods koninkrijk is geen mensenwerk. Daarom voegt Paulus er bij: "Zo is dan hij die plant of hij die begiet **niets**, maar God die laat groeien." (1 Kor 3:7)

Dat neemt natuurlijk **onze verantwoordelijkheid** niet weg om het Woord uit te dragen en dagelijks te vechten met het zwaard van de Geest. Wij moeten zending en evangelisatie doen. Wij moeten proberen om andere mensen te winnen voor het koninkrijk van Christus. Dit is de taak van een leger. Deze bede betekent ook: Here, maak mij een gewillige soldaat in uw legere.

### **3. ONZE VADER, VERLOS UW KERK**

Wij bidden om de vernietiging van drie dingen:

#### **1. Vernietig de werken van de duivel.**

Tegenover het rijk van God staat het rijk van Satan. Tussen deze twee rijken is er een voortdurende strijd. Zonder ophouden werkt de duivel aan de afbraak van het rijk van God. Wie waarlijk burger van het Godsrijk is, zal aan deze oorlog niet ontkomen. Als wij werkelijk Christen zijn, zullen we in het spervuur van Satans aanslag staan. Dan zullen wij zijn haat en woede ondervinden.

Ach, er zijn natuurlijk vandaag Christenen die helemaal niet de haat en de gramschap van de wereld ondervinden. Als kerkmensen als wereldlingen leven en niet als gelovigen, zullen zij vanzelfsprekend niet de woede van de duivel ervaren. Dit kan daarom nooit een goed teken zijn als wij nog nooit in deze wereld tegenstand ondervonden hebben.

In zo'n oorlog is het belangrijk dat men zijn tegenstander kent. Het is fataal voor enig leger om zijn vijand niet te kennen. Wij moeten de kracht van de duivel terdege beseffen. Wie weet hoe machtig hij is, zal met overgave bidden: Onze Vader, verbreekt **U** de werken van de duivel, want wij kunnen het niet doen. Verbreekt U de macht van de zonde in mijn leven, verlost U mij van deze liefdeloosheid of van die slechte gewoonte. Zelf kan ik het niet, want de duivel is veel te sterk voor mij.

## 2. Vernietig elke macht die tegen U opstaat.

De duivel is niet de enige tegenstander waarmee we te maken hebben en waarvan we verlost moeten worden. Met **elke macht die tegen U opstaat** wordt bedoeld: onze oude, zondige natuur die tegen de Geest strijd voert, en ook de verleidingen en die verlokkingen van de wereld.

## 3. Vernietig alle kwaadwillige plannen die tegen uw heilige Woord bedacht worden.

Dit kunnen we gerust de **hoofdaanval** van Satan noemen. Immers, het Woord is het fundament van de kerk, het Woord van het kruis is de kracht van God tot redding. Als het de vijand gelukt om dit fundament te ondergraven, dan zou dat de ondergang van de kerk betekenen.

In onze tijd wint de theologie van de Schriftkritiek aan alle kanten veld. Deze mensen leren bijvoorbeeld dat het scheppingsverhaal maar net een sprookje is. Volgens die theologen is Jezus niet waarlijk opgestaan, maar net in het hart van zijn discipelen. Zo worden hele stukken uit de Bijbel gescheurd.

Dat doen wij niet, zou u zeggen. Maar dan maken we toch een grote fout, want ook wij scheuren hele stukken uit de Bijbel. Dat doen we als we naar bepaalde dingen in de Bijbel niet luisteren. Dat is even erg als de zogenaamde Schriftkritiek.

### HOE HET KONINKRIJK KOMT: DOOR WOORD EN GEEST

Hoe maakt de Vader ons goede koninkrijks-burgers? Door zijn **Woord en Geest**: Onze Vader ... regeer ons zo door uw Woord en Geest ....

Het **Woord** van De HEER is scheppingsmchtig, dat leven uit de dood gebied. Door de kracht van het Woord van het kruis worden wij weer loyale koninkrijks-burgers die luisteren naar het Woord.

Zelf komen we niet zo ver om ons gewillig aan het Woord te **onderwerpen**. Daarom bidden wij. Door en in het gebed steken wij onze handen hulpbehoevend naar God toe uit en smeken we om de werking van zijn **Geest** in onze harten. Eerst moet de Geest zijn Woord tot in onze harten dragen.

Door Woord en Geest worden we goede onderdanen van onze Here Jezus, maar we worden niet eensklaps volmaakte burgers van zijn rijk. Dat is een groeiproces. Daarom verklaart de Catechismus deze bede zo: Regeer ons zo door uw Woord en Geest dat wij ons **hoe langer hoe meer** aan U onderwerpen. Dit is een groeiproces dat pas tot volkomenheid komt wanneer wij de dag door de doodsjordaan trekken. Dan pas sterven voor ons de laatste resten van onze opstandigheid en onze disloyaliteit af.

### HOE LANG DEZE BEDE GEBEDEN MOET WORDEN

De uitleg van de bede eindigt met de woorden: **totdat de volkomenheid van uw rijk komt, waarin U alles in allen zult zijn**. Zo lang moet deze bede weerklinken: tot de dag wanneer Jezus weer komt en allen – vriend en vijand – voor Hem de knie zullen moeten buigen en zullen moeten erkennen dat Hij de Here, de Koning, is.

Naar die dag verlangt elke gelovige, omdat onze Koning, die wij zo innig liefhebben, dan van ons de eer en de eerbied zal ontvangen die wij aan Hem verschuldigd zijn.

### DE BEDE OM DE KOMST VAN HET KONINKRIJK EN HET KERKWERK VAN CHRISTUS

Deze bede om de komst van het koninkrijk en het kerkwerk van Christus hebben alles met elkaar te maken. Er is het nauwste verband tussen zondag 48 en 21:

- In zondag 21 horen we van de kerk. Daar belijden we: de Zoon van God vergadert, beschermt en onderhoudt zijn kerk. Deze kerkvergadering, kerkbescherming en kerkonderhoud doet Hij door zijn Woord en Geest.
- In zondag 48 horen we eveneens van de kerk. De Vader wordt gebeden om door zijn Woord en Geest de kerk te vergaderen (te laten groeien), te beschermen (te bewaren) en te onderhouden.

Wij moeten het verband zo zien:

- De bede dat onze Vader zijn koninkrijk zal laten komen, is een gebed om het werk van Christus: Onze Vader, laat uw Zoon ons (zijn kerk) door zijn Geest en Woord vergaderen, beschermen en onderhouden.



## Zondag 49

### De derde bede: Laat uw wil geschieden

Vraag 124: Wat is de derde bede?

Antwoord: *Laat uw wil geschieden, zoals in de hemel net zo ook op de aarde.* Dit is: Geef dat wij en alle mensen onze eigen wil prijsgeven (a) om aan uw wil, die alleen goed is, zonder enige tegenspraak gehoorzaam te zijn (b), zodat ieder zijn ambt en beroep net zo gewillig en getrouw kan beoefenen en uitvoeren (c) zoals de engelen in de hemel (d).

(a) Math. 16:24; Tit. 2:11, 12. (b) Luk 22:42; Ef. 5:10; Rom. 12:2. (c) 1 Kor 7:24. (d) Ps. 103:20, 21.

#### Vraag 124

**Laat uw wil geschieden, zoals in de hemel net zo ook op de aarde.**

Dit gaat om het gebed dat Gods konings-wil zal geschieden in ons leven, en niet onze wil.

#### Antwoord 124

##### DE NOODZAAK VAN DEZE BEDE

Om te doen wat iemand anders wil hebben dat we moeten doen, dit is niet zo gemakkelijk. Wij doen veel liever wat we zelf graag willen, onze eigen wil. Dat geldt ook ten opzichte van onze verhouding met God. Van nature willen wij ons niet onderwerpen aan Gods wil en is het voor ons **onmogelijk** om ons aan de wil van onze God en Koning te onderwerpen. Wij zijn immers dood in de misdaden en de zonde. Maar zelfs na onze wedergeboorte, na onze opstanding uit het graf van de zonde, moeten wij dit met schaamte samen met Paulus uitkermen: "Want het goede dat ik wil, doe ik niet, maar het kwaad dat ik niet wil, dat doe ik."(Rom. 7:19)

### ONZE VADER, MAAKT U ONS GEWILLIG OM UW KONINGSWIL TE DOEN

Wij kunnen en willen onszelf niet aan de wil van God onderwerpen. Daarom is deze derde bede een noodroep tot God: Onze Vader, maakt **U** ons u gewillige onderdanen.

Hoe diep beschamend is de verklaring van de Catechismus ook bij deze bede niet voor ons, want de Catechismus legt de bede zo uit: **Geef** dat wij onze eigen wil prijsgeven om aan uw wil gehoorzaam te zijn. **Geeft** U ons de gewilligheid en de gehoorzaamheid, want anders hebben wij die niet.

Deze bede is daarom een smeking om de dagelijkse, reddende nabijheid van onze Verlosser, Jezus Christus. Hierin pleiten wij dat de Zoon van God door zijn Geest aan ons een nieuw hart en een gewillige geest zal geven. Geen ogenblik kunnen wij zonder Hem leven.

### ONZE EIGEN WIL EN GODS WIL

Geef dat wij **onze eigen wil** prijsgeven. Wij hebben allen **onze eigen wil**. Zelfs een klein kind dat in zijn wiegje ligt, heeft een eigen willetje. En hoe kan zo'n kind niet schreeuwen totdat hij zijn zin krijgt! En dat willen wij allen graag: onze zin krijgen, dat dit wat wij willen, zal geschieden.

Tegenover onze zondige eigen wil, staat **uw wil**, de wil van God. Zijn wil moet geschieden in onze levens. Het leven draait immers niet om ons en ons willetje, maar om de wil van onze Maker en onze Koning. Wat Hij graag wil hebben en wat Hij van ons eist moet bij ons in het middelpunt staan. Wat meer is: alleen die wil is goed voor ons. De belijdenis spreekt van de wil van God **die alleen goed is**. Toen de mens in het paradijs zijn eigen wil volgde, zijn zonde, ziekte en dood in de wereld gekomen, en overal waar de mens zijn eigen wil volgt, daar zien we een spoor van ellende, liefdeloosheid en twist.

Wij moeten onze eigen wil prijsgeven, bovenal daarom dat alleen in de navolging van Gods wil God zijn eer krijgt.

## PRIJSGEVEN

Wij moeten onze eigen wil **prijsgiven**. Wij moeten de eigen wil verloochenen en, afzweren. Ik wil u in dit verband een mooi voorbeeld geven. Dat is het verhaal van één van de grote reformatoren, Johannes Calvijn. Toen hij nog maar 27 jaar oud was, moest hij uit zijn eigen land, uit Frankrijk, vluchten, omdat hij daar vervolgd werd vanwege zijn geloof. Calvijn hiel veel van studeren en hij dacht bij zichzelf: Ik wil nog veel uit de Bijbel leren; ik wil graag mooie en goede boeken voor de mensen schrijven; als ik daarvoor maar net een klein kamertje heb waar ik kan studeren, dan zal ik doodgelukkig zijn.

Maar God wilde iets anders met hem. Op een avond kwam Calvijn in Genève en de volgende dag wilde hij verder reizen. Maar toen werd hij opgezocht door een klein mannetje met flikkerende ogen, die al een paar jaar bezig was om het evangelie in Genève te verkondigen, maar het grote werk was te veel voor hem alleen. Zijn naam was Farel en hij die: "Calvijn, God heeft u hierheen gebracht hier is veel werk voor u te doen; u moet hier blijven." Calvijn wilde dat echter niet. Hij zag hoeveel werk er was en dat er niet veel van zijn studie-ideale terecht zou komen. Daarop stond Farel op en riep Calvijn met een donderende stem toe: "In de Naam van de almachtige God verklaar ik dat uw studies net een voorwendsel zijn; indien u weigert om u met ons aan het werk van God te geven, God zal u vervloeken, want u zoekt uzelf en niet Christus."

Voor Calvijn voelde het alsof hij de stem van God zelf hoorde. En waagde het niet om aan die stem ongehoorzaam te zijn. Hij heeft zijn eigen wil prijsgegeven en bleef in Genève.

## WIJ EN ALLE MENSEN

Wij moeten erop letten dat de Catechismus zegt dat wij bidden dat **wij en alle mensen** onze eigen wil moeten verzaken. Ook in deze bede is geen zweem van egoïsme. Het **ons** – dat ben ik én mijnmedegelovige. Maar wij bidden ook voor **alle mensen**, ook hen die buiten de kerk zijn. Omdat wij zoveel geven om de eer van Gods Naam, daarom bidden wij vol verlangen dit gebed en is het onze innige begeerte dat alle mensen zich zullen onderwerpen aan de wil van de Here.

### ZONDER TEGENSPRAAK

Het is niet genoeg om ons aan de wil van de Here te onderwerpen. Wij moeten dat ook doen **zonder tegenspraak**. Wij moeten ons gewillig – en niet met tegenzin – buigen onder zijn Woord.

### ZODAT WIJ GOEDE KONINKRIJKBURGERS KUNNEN ZIJN

Onze Vader, geef dat wij aan uw wil gehoorzaam zullen zijn, zegt de Catechismus, **zodat** ieder zijn ambt en beroep net zo gewillig en getrouw kan uitvoeren als de engelen in de hemel. **Onze getrouwheid** in ons ambt en beroep is **een gave van God**. Hij moet en Hij wil ook op ons gebed ons onderdanig maken aan zijn wil, **zodat** wij als gevolg van het genadewerk van Hem ons ambt en beroep met gehoorzaamheid aan zijn rijkswet vervullen.

### ONS AMBT EN ONS BEROEP

Hier is sprake van  **twee dingen**:

- Eerst **ons ambt**.

Dat is ons ambt van profeet, priester en koning (Vgl. zondag 12, v/a 32).

Als **profeten** moeten wij gewillig en met vreugde het Woord van onze Koning uitdragen in de wereld.

Als **priesters** moet ons leven een liefdesoffer zijn: liefde voor God en liefde voor onze naaste.

Als **koningen** moeten wij heersen over de zonde.

- Tweede ons **beroep**.

Een Fabrikswerker heeft een beroep, maar ook een huisvrouw. Beroep betekent: om geroepen te zijn. Wij zijn door God geroepen om deze of gene taak te doen en om Hem daarin te dienen. Nooit mogen we denken dat onze roeping minderwaardig is in vergelijking met dat van iemand anders. Daar waar Hij ons geplaatst heeft, wil Hij door ons gediend worden. Wij werken daarom niet in de eerste plaats voor brood en boter of om onze baas ermee te plezieren. Wij vervullen onze Godgegeven roeping met getrouwheid en ernst om God daarmee en daarin te eren.

#### **AMBTSEKWAAMHEID: BELOFTE EN GEBED**

De naam Christen betekent gezalfde. Wij zijn gezalfd in het **ambt** van profeet, priester en koning (vgl. HC 12:32).

- Voor deze taak wil God ons ook toerusten door de zalving met zijn Heilige Geest. *Toen wij gedoopt werden*, zijn we gedoopt in de Naam van de Vader en de Zoon *én de Heilige Geest*. In het uur van onze doop is de Heilige Geest die bekwaam maakt, aan ons *beloofd*.
- Wij hebben dus de belofte van bekwaammaking, maar nu leert deze zondag ons ook om te bidden om de belofte van de Geest, om de Geest van bekwaammaking. Immers, God de Vader wil zijn genade en zijn Heilige Geest alleen aan hen geven die Hem met hartelijk verzuchtingen zonder ophouden daarom bidden en daarvoor danken (HC 45:116).

#### **HET VOORBEELD VAN DE ENGELN**

In de derde bede wordt ten slotte aan ons een voorbeeld voorgehouden hoe wij ons ons ambt en beroep moeten vervullen: Onze Vader ... laat uw wil geschieden, zoals **in de hemel** net zo ook op aarde. Vader, help ons om onze roeping net zo getrouw als de engelen in de hemel te vervullen. In de hemel is er geen opstand tegen God. De engelen doen met vreugde het werk van God en daarbij zingen zij: Eer aan God.

## Zondag 50

### De vierde bede: Geef ons ons dagelijks brood

Vraag 125: Wat is de vierde bede?

Antwoord: *Geef ons vandaag ons dagelijks brood.* Dat is: Verzorg ons met alles wat voor het lichaam nodig is (a), zodat wij daardoor erkennen dat U de enige Bron bent van alles wat goed is (b), en dat al onze zorgen en arbeid en ook uw gaven zonder uw zegen ons niet kunnen baten (c). Geef daarom dat wij ons vertrouwen van alle schepselen aftrekken, en op U alleen stellen (d).

(a) Ps. 145:15; 104:27; Math. 6:26. (b) Jak 1:17; Hand 14:17; 17:27. (c) 1 Kor 15:58; Deut. 8:3; Ps. 37:16; 127:1, 2. (d) Ps. 55:23; 62:11; 146:3; Jer. 17:5, 7.

### Vraag 125

In deze vraag gaat het over de bede dat onze Vader ons ons dagelijkse brood zal geven.

De grootste dwaasheid van de mens van de een-en-twintigste eeuw is dat wij, wat onze dagelijkse behoeften betreft, leven alsof God niet bestaat:

- Hebben we meer geld nodig, dan bedingen wij zelf een beter salaris. Op onze knieën gaan we echter niet.
- Is het droog, smacht het veld naar regen en smachten de dieren naar voedsel, dan kijken wij naarstig naar de weervoorspelling en hopen we dat de wind gaat draaien. Bidden tot God, dat doen we echter niet.
- Zijn we ziek, dan gaan we naar de dokter. Dat God de medicijnen moet zegenen, dat vragen we echter niet.

O, wanneer het gaat om ons **zielen**heil, beseffen wij nog dat wij God niet kunnen missen?. Wanneer het echter bij ons **lichamelijk** welzijn komt, bij ons dagelijks brood en boter, dan

leven we alsof we zelfverzorgend zijn, alsof dat iets is waarin wij zelf moeten en kunnen voorzien.

Dit onderscheid kent de Bijbel echter niet. God zorgt voor onze ziel, maar ook voor ons lichaam. Hij is de Gever van onze geestelijke spijs, maar ook van ons dagelijkse brood. Dat leert Jezus ons in het Onze Vader, wanneer Hij ons leert om aldus te bidden: "Onze Vader, geef ons vandaag ons dagelijkse brood."

## Antwoord 125

### IN DEZE VIERDE BEDE VAN HET ONZE VADER BELIJDEN WIJ DRIE DINGEN:

#### 1. Dat onze hemelse Vader **de enige Bron is van alles wat goed is**

Toe u vanochtend uw ontbijt nuttigde, hebt u toen nagedacht waar het vandaan komt? O, misschien denkt u: Mijn vrouw heeft het bij die kruidenierswinkel gekocht en hi heeft het meel weer bij de molenaar gekregen en die heeft het koren weer bij de boer gekregen. Maar Wie liet het koren op het land groeien? De Here heeft dat gedaan. Als Hij geen regen gegeven had en als Hij de plantjes niet liet groeien, dan had de molenaar geen koren gehad om te malen en dan had de kruidenierswinkel geen meel gehad en dan zou u vanochtend geen brood op tafel gehad hebben. U hebt dus uw ontbijt van vanochtend aan de Here te danken. Hij is de Gever ervan.

Dat horen wij ook in Psalm 145:15, 16: "De ogen van allen wachten op U, en U geeft hen hun spijs op de goede tijd. U opent uw hand en verzadigt alles wat leeft met welbehagen." Dit wonder is ook vanochtend aan uw ontbijttafel gebeurd: di HERE heeft zijn handen geopend en u verzadigd.

Maar wanneer wij bidden "Geef ons ons dagelijks brood", bidden wij niet alleen om spijs en drank. Het woordje **brood** sluit veel meer in. Daarmee vragen we: Wilt U ons verzorgen met **alles wat nodig is voor het lichaam**. Dat sluit ook dingen in zoals onze kleren en onze woning, onze gezondheid en onze lust en moed om te werken.

Wij moeten er verder op letten dat er ook in deze bede geen sprake is van egoïsme. Immers, wij bidden niet "Geef mij mijn dagelijkse brood",. Nee, het is **ons**. Geef **ons** ons dagelijkse

brood. Dit gebed leert ons daarom om in onze dagelijkse gebeden ook aan **onze medemens** te denken. Hoeveel mensen zijn er vandaag niet die honger lijden? Hier in ons eigen land zijn er duizenden mensen, ook gelovigen, die werkloos zijn. Wij moeten aan hen denken in onze gebeden. Christus eist dat van ons, want het Onze Vader is een modelgebed, een voorschrift van hoe al onze gebeden er uit moeten zien. Ook in ons gebed moet het blijken dat wij buigen onder het gebod van naastenliefde.

**Geef** ons ons dagelijkse brood. Maar hoe geeft de Here het aan ons? Doet Hij dat zoals bij de Israëlieten in de woestijn, waar Hij manna liet regenen uit de lucht? O, het spreekt vanzelf, de Here kan het vandaag nog op die manier doen. Het behaagt de Here echter om het nu **langs de weg van getrouwe arbeid** te doen. Wij moeten werken voor ons dagelijkse brood. De Bijbel zegt immers: "In het zweet van uw aangezicht zult u brood eten.." (Gen 3:19) En: "...als iemand niet wil werken, moet hij ook niet eten." (2 Tess 3:10) Deze bede is daarom geen excuus om niet te werken, maar de Here wil op dit gebed aan ons werkgelegenheid geven en de kracht om ons dagelijkse brood te kunnen verdienen. Zo wil Hij ons gebed verhoren: Geef ons ons dagelijkse brood.

## **2. Dat onze zorg en arbeid, zowel als Gods gaven kunnen zonder zijn zegen ons niet tot voordeel kunnen strekken**

Wij moeten dagelijks getrouw arbeiden, anders hebben we geen brood op tafel. Dit is de duidelijke boodschap van het Woord van God. Wij moeten ook voorzorgen treffen voor de dag van morgen. Dit leert onder andere Spreuken 6:6-8: "Ga naar de mier, luiaard, zie zijn wegen en wordt wijs! Hij die geen aanvoerder, opzichter of heerser heeft, maakt zijn brood klaar in de zomer, bergt zijn voedsel op in de oogsttijd. " Zo leert de Bijbel ons uit de natuur, naar het voorbeeld van de mier, om getrouw ons werk te doen en voorzorgen te treffen voor de dag wanneer wij niet meer kunnen werken, wanneer de winter van ons leven aanbreekt en wij oud geworden zijn. Door pensioenschema's en polissen moeten wij dus ook voorzieningen treffen voor onze oudedag.

Werk en voorzorg, zijn dus echt Bijbelse gedachten. Maar nu voegt de Catechismus er ook nog deze Schriftlering bij: dat al onze zorg en arbeid **zonder uw (Gods) zegen ons niet tot voordeel kan strekken**. Dat zegt Salomo in Psalm 127:1, 2: "Als de HERE het huis niet



bouwt, tevergeefs werken die eraan bouwen; als de HERE de stad niet bewaard, tevergeefs waakt de wachter. Tevergeefs dat u vroeg opstaat, laat opblijft, brood van smarten eet – net zo goed geeft Hij het aan zijn beminde in de slaap!" Zonder de zegen van de HERE is al onze arbeid en al onze moeite tevergeefs.

Denk eraan als je morgen naar school gaat: Als de Here er niet zijn zegen over gebiedt, kun je geen succes van je werk maken. Denk ook aan deze bede wanneer je naar de dokter gaat, want ook zijn werk en zijn medicijnen zijn zonder de zegen van de Here van geen nut.

### **3. Dat wij ons vertrouwen van alle schepselen moeten aftrekken en op God alleen moeten stellen**

Het geloofsweten dat onze Vader de **enige Bron** is van **alles wat goed is**, en dat al onze zorgen en arbeid en ook zijn gaven zonder zijn zegen ons niet kunnen baten, brengt ons tot de bede: **Geef daarom dat wij ons vertrouwen van alle schepselen aftrekken en op U alleen stellen.**

Vertrouw niet op prinsen, op het menskenkind, bij wie geen heil is, zegt Psalm 146:3-4. Zijn geest gaat uit, hij keer terug na de aarde op die dag is het met zijn plannen gedaan. Vertrouw op de HERE, zegt de dichter (v.5): “Welgelukzalig is hij die de God van Jakob heeft als zijn hulp, wiens hoop is op de HERE zijn God.”

**Aan God alleen de eer**, ook wat betreft ons dagelijkse brood. Geef aan God alleen de eer door Hem alleen te vertrouwen voor brood en succes. Let op de woorden **enige** (enige Bron) en **alles** (alles wat goed is) en **alleen** (ons vertrouwen op God alleen stellen).

Mensen verwachten zoveel van de techniek en wetenschap in onze tijd. De mens heeft ook al zo ontzaglijk veel bereikt. Denk maar net aan de medische wetenschap, welke wonderlijke operaties worden er vandaag niet gedaan! En toch – als God ons oproept naar ons eeuwige huis, kan geen dokter, hoe briljant ook, Hem keren. Geneesheren staan dikwijls machteloos – maar bij de Here is uitkomst, ja zelfs uit de dood.

Geef ons **ons** brood. Met dat woordje **ons** zeggen we: **Wijs hebben recht op dat brood**. Wij zijn immers kinderen van God en bij onze doop heeft onze Vader beloofd: Hij wil ons als onze Vader met alle goede dingen verzorgen. Zoals onze kinderen er recht op hebben dat wij hen voedsel zullen geven, zo mogen wij onze hemelse Vader om ons dagelijkse brood vragen. Eén ding mogen we nooit vergeten: het zijn **genaderechten**. Door onze moedwillige zondeval in Adam hebben wij alle recht op kindschap van God en daarmee samen al onze aanspraken op ons kinderrechten verbeurd. Dankzij Jezus Christus alleen zijn wij hersteld in onze positie als kinderen van God. Daarom zegt Johannes: "Maar allen die Hem (d.i. Jezus) aangenomen hebben, aan hen heeft Hij macht (recht) gegeven om kinderen van God te worden, aan hen die in zijn Naam geloven." (Joh 1:12)

Christus moest alle kinderrechten ontberen zodat wij weer onze kinderrechten konden terugkrijgen. Hij moest een woning ontberen en op een stadium verklaren: de jakhalzen hebben hollen en de vogels van de hemel hebben nesten, maar de Zoon van de mens heeft geen plaats waar Hij zijn hoofd kan neerleggen. Hij moest zonder woning zijn, zodat wij weer een dak boven ons hoofd kunnen hebben. Hij moest het aan het kruis uitroepen: Ik heb dorst – Hij moest water ontberen, zodat wij weer brood en drank kunnen ontvangen uit de handen van onze hemelse Vader. Hij heeft door zijn lijden alles voor ons terug verdiend. Dankzij Hem, dankzij Gods genade in Christus, hebben wij weer rechten, kinderrechten. Maar het zijn genaderechten, want eigenlijk hebben wij ze verbeurd. Alleen in de Naam van Jezus Christus kunnen we aanspraak maken op spijs en drank.

Jezus, de Zoon van God en zelf ook God, is **de enige Bron van alles wat goed is**. Alleen door Hem zijn er weer brood, boter, kleren en onderdak voor ons.

## Zondag 51

### De vijfde bede: Vergeef ons onze schulden

Vraag 126: Wat is de vijfde bede?

Antwoord: *Vergeef ons onze schulden, zoals wij ook onze schuldenaren vergeven.* Dit is: Reken ons, arme zondaars, al onze misdaden en ook de boosheid die ons nog aankleeft, ter wille van het bloed van Christus, niet toe (a). Wij bidden dit van U omdat wij dit bewijs van uw genade in ons vinden: dat wij het ernstige voornemen hebben om onze naaste van harte te vergeven (b).

(a) Ps. 51:3; 143:2; 1 Joh 2:1; Rom. 8:1. (b) Math 6:14.

#### Vraag 126

Vraag en antwoord 126 behandelt de vijfde bede: **Vergeef ons onze schulden zoals wij ook onze schuldenaars vergeven.**

#### HET VERBAND TUSSEN DE VIERDE EN DE VIJFDE BEDE

De vijfde bede van het Onze Vader begint met het woordje **en**: En vergeef ons onze schulden. Daarmee wordt deze bede ten nauwste verbinden aan de vierde bede, waarin wij vragen om ons dagelijks brood.

Waarom zouden de twee beden toch zo op de meest nauwe manier aan elkaar gekoppeld worden? Laat mij het zo verduidelijken: in de bede om brood vragen we om **leven**. Maar nu het zo dat wij meer dan genoeg voedsel kunnen hebben en een buitengewoon goede gezondheid kunnen genieten – en toch niet **leven**, maar in werkelijkheid **dood** zijn! Hoe kan dat? Wel, als onze verhouding met de Here niet goed is, d.w.z. als onze zondesschuld nog als een muur tussen ons en Hem staat, dan zijn we eigenlijk levend dood. Daarom volgt op de bede om ons dagelijkse brood de bede om schuldvergeving. Want dan leven wij

waarlijk, in de volle zin van het woord: als onze berg-hoge schuld voor God uitgedelgd is, als we weer mogen leven in het licht van Gods vriendelijke aangezicht.

## Antwoord 126

*In dit antwoord gaat de gelijkenis van de onbarmhartige schuldeiser (Math. 18:23-35) behandeld worden, omdat die deze vraag zo duidelijk toelicht.*

In deze bede doen we **drie dingen**:

### 1. WIJ BELIJDEN ONZE SCHULD

Eens vertelde de Here Jezus aan zijn discipelen een prachtige gelijkenis:

Er was eens een slaaf die diep in de schuld zat bij zijn heer, de koning. Deze man had een heel lelijk ding gedaan. Hij had geld verduisterd: de enorme som van 10 000 talenten. Net om u een idee te geven hoeveel geld er mee gemoeid was: Dat zou een arbeider in die tijd 1 000 werkweken gekost hebben om slechts 1 talent te sparen. Zo onmogelijk groot was de schuld van deze man.

Hij werd voor de koning gedaagd en de eis werd aan hem gesteld: Betaal. Natuurlijk kon die man dat niet. Daarom sprak de koning het verdoemende vonnis over hem uit: "Verkoop die man maar, met zijn vrouw en kinderen erbij, en alles wat hij had!"

Luister nu na wat Jezus van onze zondeschuld bij God zegt in de vijfde bede: Om de **omvang** van onze schuld bij de Here te benadrukken, spreekt Jezus hier in de vijfde bede niet van schuld, maar van **schulden**. Zo ontzaglijk groot en zoveel is onze zonde dat Jezus die niet in het enkelvoud, maar in het meervoud aanduidt.

Met de woorden **Vergeef ons onze schulden** belijden wij onze **misdaden** (d.w.z. de zonden die wij **dagelijks** doen) en **de boosheid die ons altijd aankleeft** (d.w.z. onze **erfzonde**, onze zondige aard).

Wij staan diep bij God in de schuld. Wij zijn **arme zondaars**, straatarme schuldenaars, die geen cent van onze schuld kunnen betalen. Wij maken zelfs de schuld nog dagelijks groter (HC 5:13).

Ook ons vonnis kan niet uitblijven: Wij zijn de eeuwige dood schuldig. De Rechter vertoont Zich verschrikkelijk over de aangeboren zonden (**de boosheid die ons altijd aankleeft**) zowel als de werkelijke zonden (**misdaden**), en wil die door een rechtvaardig oordeel tijdelijk en eeuwig straffen; zoals Hij gezegd heeft: *“Vervloekt is ieder die niet blijft in het boek van de wet om dat te doen”*. (HC 4:10)

## 2. ONS VRAGEN OOK OM SCHULDVERGIFFENIS

Bij het aanhoren van het vreselijke oordeel viel de man in de gelijkenis op zijn knieën en smeekte de koning om genade: "Heer, wees geduldig met mij, en ik zal u alles betalen." Toen gebeurde er iets zo verbijsterend wonderlijks, ja eigenlijk ongehoord, dat zijn medeslaven het zeker bijna niet konden geloven: "En de heer van die dienstknecht kreeg medelijden en schold hem de schuld kwijt." Hij hoefde **niets** terug te betalen, want dat is wat het woord "kwijschelden" betekent.

Dat is nu precies wat God met ons doet wanneer wij deze bede bidden. Onze schuld is onmeetbaar groot en toch zegt Hij: "Ik zal er nooit meer aan denken." (Heb 10:17) Het is een onbegrijpelijk heerlijk wonder.

Maak echter niet de grote fout om te denken dat gebed maar een goedkope manier is om bij God uit de schuld te komen. Het heeft God de hoogste prijs gekost om ons te kunnen vergeven. "U bent duur gekocht." (1Kor 6:20) Het heeft Hem zijn Zoon gekost.

Deze bede brengt ons bij het kruis van Golgotha. Daar riep Christus dit uit: "Het is volbracht!" (Joh 19:30). Het Griekse woord dat Jezus daar gebruikte, **tetelesthai** (het is volbracht), is hetzelfde woord dat in de toenmalige wereld van op kwitanties geschreven werd is als de schuld helemaal gedelgd en afbetaald wass. God heeft met zijn Zoon betaald. Dat is voorwaar geen goedkope genade. Het koste Jezus de bittere en smadelijke dood van het kruis om onze rekening bij God weer schoon te krijgen.

Zelf kunnen wij nooit onze rekening bij God vereffenen, net zo min als de slaaf in de gelijkenis. Wat meer is: wij maken onze schuld net dagelijks meer. Daarom vragen wij in deze bede: Wil ons onze schuld niet toerekenen **ter wille van het bloed van Christus**.

Maar wanneer wij zo bidden om vergeving, bidden wij niet net voor onszelf. Wij bidden immers in opdracht van Jezus: Vergeef **ons**! Wij verrichten in ons gebed **priesterlijk werk** door niet alleen voor onszelf te bidden, maar ook voor anderen. We bidden voor ons gezin, voor onze gemeente, voor onze naaste, ja zelfs voor onze vijanden. Zo is ook deze bede vol liefde voor onze medemens.

### 3. WIJ BIDDEN IN DE VIJFDE BEDE OM DANKBAARHEID

**Dankbaarheid** – daarop komen de woorden zoals **wij ook onze schuldenaren vergeven** neer

Laat mij dat weer toelichten met de gelijkenis die Jezus verteld heeft:

De slaaf die zo diep bij zijn heer in de schuld was, ervoer het ontzaggenlijke grote wonder dat zijn koning zijn torenhoge schuld zomaar kwijtschold.

Maar dan, toen hij op weg naar huis was, gebeurde er iets schokkends. Op zijn terugweg ontmoette hij een collega die hem het karige bedragje van honderd penningen schuldig was. Dat is 0.016% van de 10 000 talenten die hij zelf aan de koning schuldig was.

Dit is dus nirtss in vergelijking met wat hem kwijtgescholden was door de koning. Hij moest zo dankbaar geweest zijn over de grote schuld die hem kwijtgescholden was dat hij het kleine bedragje dat zijn collega hem schuldig was zomaar makkelijk over het hoofd kon zien. Maar iets vreselijks gebeurde: Hij greep zijn mededienstknecht bij de keel en zei tegen hem: "Betaal mij wat je schuldig bent." De man viel op zijn knieën en smeekte om uitstel, maar het hart van zijn schuldeiser was zo hard als steen. Hij liet de man summier in de gevangenis gooien.

Toen de koning hiervan hoorde, was hij heel kwaad. Zo'n verschrikkelijke ondankbaarheid! **Alles** is dé man vergeven, maar hijzelf kan **niets** vergeven. **Maar nu is er voor hem ook geen vergeving meer**. Opnieuw wordt hij voor de rechtbank van de koning gebracht en zijn vonnis wordt geveld: Hij is overgegeven in de handen van de pijnigers.

En dan zegt Jezus wat Hij met de hele gelijkenis bij ons wil thuisbrengen: "Zo zal mijn hemelse Vader ook aan u doen als u niet iedereen zijn broeder van harte vergeeft."

## ZOALS WIJ OOK ONZE SCHULDENAARS VERGEVEN

Wij moeten deze woorden goed verstaan.

- Ze betekenen zeker **niet** dat onze vergeving **een voorbeeld voor God** is: dat God ons in gelijke mate moet vergeven waarin wij onze schuldenaars vergeven. Dan zou het maar slecht met ons gegaan zijn, want wij zijn ook in dit werk van vergeving nog onvolmaakt.
- Het is beslist ook **niet** zo bedoeld dat wij Gods vergiffenis **verdienen**, omdat wij onze schuldenaars vergeven. De slaaf die zijn heer 10 000 talenten schuldig was, kreeg juist kwijtschelding nog voordat bleek dat hij geen genade voor zijn medeslaaf had. Ook wat onze vergevinggezindheid betreft, geldt het woord: “Want het is God die in u werkt om te willen zowel als om te werken naar zijn welbehagen.” (Fil 2:13)
- Toch is er **een onlosmakelijk verband** tussen Gods vergiffenis van ons en onze vergeving van onze schuldenaars. Dat laat de gelijkenis duidelijk zien. God schenkt ons net vergiffenis als wij bereid zijn om elkaar te vergeven. Waar wij niet bereid zijn om te vergeven, blokkeren wij het gebed om vergeving.
- Onze Catechismus wijst ons de weg naar **de goede verklaring**. In onze bereidheid om elkaar ook te vergeven, zien we een **bewijs van Gods genade in ons** aan het werk. God maakt ons in zijn genade en door zijn genade vergevingsgezind. Van nature zijn wij niet vergevingsgezind. Wij haten en we zweren wraak en we vervolgen elkaar. Als we echter aangegrepen zijn door het wonder van Gods schuldvergiftenis, zijn **genade** aan ons, en als Hij met zijn **genade** in ons hart werkt, dan worden we vergevingsgezind.

## Zondag 52

### De zesde bede en slot van ons gebed

Vraag 127: Wat is de zesde bede?

Antwoord: *En leidt ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de Boze.* Dit is: Wij zijn in onszelf zo zwak dat wij niet één ogenblik staande kunnen blijven (a). Daarbij houden onze doodsvijanden, de duivel (b), de wereld (c) en onze eigen zondige natuur (d), niet op om ons aan te vallen. Wilt U ons toch door de kracht van uw Heilige Geest staande houden en versterken, zodat wij tegen hen sterke tegenstand kunnen bieden en in deze geestelijke strijd (e) niet bezwijken, totdat wij eindelijk de overwinning volkomen behalen (f).

(a) Joh 15:5; Ps. 103:14. (b) 1 Pet 5:8; Ef. 6:12. (c) Joh 15:19. (d) Rom. 7:23; Gal 5:17. (e) Math. 26:41; Mark 13:33. (f) 1 Tess 3:13; 5:23.

Vraag 128: Hoe sluit o uw gebed af?

Antwoord: *Want aan U behoort het koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid tot in eeuwigheid.* Dit is: Wij bidden dit alles van U omdat U als onze Koning, die macht over alles heeft, ons alle goede dingen wil en kunt geven (a) zodat daardoor niet wij, maar uw heilige Naam eeuwig geprezen zal worden (b).

(a) Rom. 10:12; 2 Pet 2:9. (b) Joh 14:13; Jer. 33:8, 9; Ps. 115:1.

Vraag 129: Wat betekent het woord *Amen*?

Antwoord: Amen wil zeggen: Het is waar en zeker. Want mijn gebed is veel zekerder door God verhoord dan ik in mijn hart voel dat ik dat van Hem begeer (a).

(a) 2 Kor 1:20; 2 Tim 2:13.



## Vraag 127

Vraag en antwoord 127 behandelt de zesde bede: **En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de Boze.**

## Antwoord 127

### KET VERBAND TUSSEN DE VIJFDE EN DE ZESDE BEDE

De vorige keer hebben we de vijfde bede van het Onze Vader behandeld: Vergeef ons onze schulden. In deze zondag gaat het over de zesde bede: **Leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de Boze.**

Er is een heel nauw verband tussen de twee beden. Beiden gaan over onze **zonde**. Onze zonde bestaat namelijk uit twee delen: **zondeschuld** en **zondesmet of -macht**:

- Er is eerst de **zondeschuld**. Laat mij zo verduidelijken: Onze zonde stelt ons schuldig voor de Rechter van hemel en aarde; dat maakt dat wij veroordeeld zullen worden tot de straf van de eeuwige dood. In de **vijfde bede** "Vergeef ons onze schulden", vragen wij onze hemelse Vader dat Hij onze schuld zal uitdelgen om Christus wil en dat Hij ons zo zal verlossen van de straf van de eeuwige dood.
- Maar de zonde bestaat niet alleen uit schuld. Er is ook nog in de tweede plaats de **zondemacht of -smet**: De zonde is een macht in onze levens; onze natuur is besmet, zodat wij van nature niets anders dan zonde kunnen doen. En daarvoor bidden wij nu in de **zesde bede**: om verlossing van de zondemacht in ons leven. "Here, verlos ons van onze zondige gedachten, woorden en daden."

Dit is zo'n belangrijk onderscheid, zondeschuld en zondemacht, dat ik dit met een beeld nog duidelijker bij u wil thuisbrengen, met het beeld van een misdadiger die voor een rechter staat:

- Eerst kunnen wij zeggen: Als zo'n man voor de rechter verschijnt, wordt hij, als gevolg van zijn misdaden – of noem het maar zonden – **schuldig** bevonden. Dan wordt hij gevonnisd tot een straf, bijvoorbeeld gevangenisstraf, om te betalen voor zijn zondeschuld en te boeten voor zijn misdaad.

- Maar ten tweede is er nog iets: zijn **misdadige neigingen**, zijn boze karakter. En daarvoor wordt hij ook naar de gevangenis gestuurd, om gerehabiliteerd te worden van zijn slechte natuur en van hem een beter mens te maken.

Dit is nu precies wat met ons het geval is:

- Wij zijn misdadigers voor God. Een Godswonder is echter gebeurd. Iemand anders, nl. Christus, heeft de **zondeschuld** op Zich genomen en di straf voor ons gedragen. En daarvoor bidden wij ook telkens wanneer we gezondigd hebben: Vergeef ons! En het wordt ons vergeven. Dit is **de vijfde bede**.
- Maar met het wegnemen van onze zondeschuld zijn wij nog geen betere mensen. Wij blijven nog zondaars die dagelijks misdaden plegen. Wij zitten nog met die misdadige aard en, zoals een gewone misdadiger gerehabiliteerd moet worden in een gevangenis, zo moeten wij ook gerehabiliteerd worden. Wij moeten ontslagen raken van de **zondige neigingen** en de misdadige trekken in ons. Daarvoor vragen wij in de **zesde bede**: "Leid ons niet in verzoeking ...", d.w.z. : "Bevrijd ons van onze boze natuur."

Om maar weer terug te komen bij het beeld van de misdadiger met zijn zwakke karakter: als hij uit de gevangenis komt, zijn er zoveel verzoeking. Hij heeft zo'n strijd tegen zichzelf en de verzoeking die op hem afkomen. Een Diamantdief zei eenmaal in de gevangenis tegen mij: Een ding wat hij niet **kan** doen, is om aan een mooie diamant voorbij lopen. Zijn natuur is te zwak en de verzoeking is te sterk!

Zo zijn wij allemaal! Onze natuur is zo zwak en de verzoeking stormen dagelijks van alle kanten op ons af. En wij **kunnen er geen weerstand** tegen bieden. Wij kunnen niet aan de verlokkingen voorbijlopen. Ze trekken ons als een magneet aan.

## VERZOEKINGEN

### 1. **God verzoekt ons niet**

Zo'n stelling klinkt toch vreemd. Waarom moeten we dan bidden: "Onze Vader ... leid ons niet in verzoeking ..."?

Wij zullen het antwoord op onze vragen in de Bijbel moeten gaan zoeken. In Jakobus 1:13: "Laat niemand, als hij in verzoeking komt, zeggen: Ik word door God verzocht, Want God kan door het kwaad niet verzocht worden, **en zelf verzoekt Hij niemand.**"

Wij moeten onthouden: er is een groot verschil tussen **beproeven** en **verzoeken**.

- **beproeven**, geschied met een goed doel. beproeven betekent iemand op de proef stellen, om hem te toetsen of hij getrouw is of niet. Dat deed God met Abraham toen Hij hem beval om Isak te gaan offeren: Hij toetste Abrahams geloofsgehoorzaamheid.
- **verzoeken**, daarentegen, betekent iemand verlokken tot het kwaad. Dat doet Satan met ons.

Kan God dan nooit verzoeken? O, Hij kan met wijze oogmerken ons in de verzoeking leiden. Er staat van de Here Jezus dat Hij "... door de Geest weggeleid (is) de woestijn in om verzocht te worden door de duivel" (Matt 4:1). Maar de bedoeling van de Geest was niet om Hem te verzoeken en te verlokken tot de zonde. Gods oogmerk was om de gehoorzaamheid van zijn Zoon te beproeven en voor een toets te stellen.

Dat kan de Here vandaag nog met ons doen: zijn kinderen in de verzoeking leiden. De bedoeling van de Here daarmee is echter niet om ons tot een val in de zonde te brengen. Nee, Hij beproeft ons geloof om te zien of wij in zulke situaties aan Hem gehoorzaam zullen blijven en of wij in zulke gevaarsituaties in het geloof naar Hem zullen grijpen om hulp. **Dit is dus de bedoeling van de woorden "leid ons niet in verzoeking"**: Indien U het in uw wijsheid nodig acht, helpt U mij dan om staande te kunnen blijven en om in de toets te slagen. Onze Vader, verlost U mij dan van de Boze, die van de beproeving een verzoeking wil maken.

## **2. Satan en zijn trawanten verzoeken ons**

God verzoekt ons dus niet tot de zonde. Maar wie is dan de vijand?

Wij hebben drie vijanden, zegt de Catechismus. Onze belijdenis spreekt van **doods-**vijanden, want zij leiden ons na arde eeuwige dood.

Deze drie zijn de **duivel**, de **wereld** en **onze eigen zondige natuur**.

**Vijand nummer 1** is de **duivel**: Hij "loopt rond als een brullende leeuw en zoekt wie hij kan verslinden", zegt 1 Petrus 5:8. Voortdurend ligt hij op de loer voor zijn prooi of hij geen kans heeft om u in zijn klauwen te krijgen.

Hij heeft ook twee handlangers: vijand nummer 2 en nummer 3.

**Vijand nummer 2** is **de wereld** waarin wij leven. Dat is de wereld met al zijn prikkelende verzoekingingen tot seks, rijkdom en eer. O, de wereld kent de kunst om de zonde zo aangenaam en zo aanlokkelijk mogelijk voor te stellen!

Maar dan is er nog **vijand nummer 3: onze eigen zondige natuur**. Het gaat met ons zoals met alle legers: Er is altijd een verrader in uw midden, een hensopper in eigen gelederen. En hoe gevaarlijk is het niet als de vijand zo, op die manier, naast (binnenin) je zit! Als hij samen met je in het fort zit, want wanneer je het het heel minste verwacht, gooit hij de poorten open voor de vijand om binnen te komen!

Zo gaat het ook geestelijk met ons. De vijand zit binnenin ons, in ons hart. Onze **eigen** zondige natuur is de verrader! Houdt goed rekening met hem!

### 3. *Onze overwinning over onze verzoekingingen*

Wij staan voor drie uitermate geduchte tegenstanders. Zijn wij opgewassen tegen deze zo machtige vijanden? Nee, zegt de Catechismus, **wij zijn in onszelf zo zwak dat we niet één ogenblik staande kunnen blijven**. Onze eigen krachteloosheid belijden wij dus in deze bede.

Maar als we dan weten hoe zwak we zijn en als we de overmacht tegen ons kennen, dan moeten we een **Bondgenoot** zoeken, en dat doen we wanneer we bidden "Onze Vader ... verlos ons van de Boze." Daarmee zeggen we: **Wilt U, o Vader, ons toch door de kracht van uw Heilige Geest staande houden en versterken**.

Al in antwoord 49 kwam de kracht van de Heilige Geest ter sprake. Lees weer wat daar over zijn werk gezegd is. De Heilige Geest **verbindt ons door het geloof aan onze Here Jezus Christus**, en in Hem, onze Here Jezus, zijn wij meer dan overwinnaars en zullen we triomferen. Daarom roept Paulus de Efeziërs op: "Eindelijk, mijn broeders, wordt krachtig in de Here en in de kracht van zijn sterkte." (Ef 6:10) En in Filippenzen 4:13 zegt de apostel: "Ik ben tot alles in staat door Christus die mij kracht geeft."

Met de zesde bede roepen wij tot de Here Jezus en zijn Geest om toe te treden tot de doodstrijd die we hebben te strijden. Met de zesde bede mobiliseren wij het machtigste leger en de krachtigste weermacht die er is: God Drie-enig.

Samen met hen strijden wij **totdat we eindelijk de overwinning volkomen behalen**. Dat **totdat** is totdat wij bij Christus zijn of totdat Christus weer komt.

## Vraag 128

Het Onze Vader eindigt met een lofprijzing:

**Want aan U behoort het koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid tot in eeuwigheid.**

## Antwoord 128

### ONZE GEBEDSCRISIS

Het gebedsleven van tal van gelovigen verkeert dikwijls in een crisis. Wij bidden en bidden, maar zo vele keren lijkt het alsof er helemaal niets gebeurt. Onze omstandigheden blijven onveranderd.

Onder zulke omstandigheden zijn wij geneigd om te vragen: **Wil** de Here ons ooit helpen? Of nog erger: **Kan** Hij ons ooit helpen? Heeft het nog enige zin om te bidden?

Wij zijn zeker niet de eerste gelovigen die de crisis van het gebed ervaren. Hoor Job (30:20) bidden op de ashoop: "Ik roep U aan om hulp, maar U antwoordt mij niet; ik sta er, en U staart mij aan". En luister naar David in Psalm 22:3: "Mijn God, ik roep des daags, maar U antwoordt niet ...".

### ONZE GEBEDSGRONDEN: WANT ...

**Want** aan u behoort het koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid. Met dit ene woordje **want** wordt tegen ons gezegd wat **de vaste grond onder onze voeten** is. Met dit **want** wordt

aan ons de **redenen** gegeven **waarom wij zo zeker kunnen zijn** dat de Vader ons **kan** en **wil** en **zal** helpen:

- Want **aan u behoort het koninkrijk**

De Here is Koning. Hij is in beheer. Daarom kan Hij ook schenken wat ik in het Onze Vader van Hem vraag.

Dat moet ons gebedszekerheid geven.

- Want **aan u behoort de kracht**

Daarmee spreken wij uit dat Hij niet alleen wil helpen, maar dat Hij dat ook inderdaad kan doen. Hij heeft de kracht om onze gebeden te verhooren. Hij is de Almachtige.

Dat moet ons gebedszekerheid geven.

- Want **aan u behoort de heerlijkheid**

De eer, kunnen we ook zeggen. Het gaat om de eer van zijn Naam. Ter wille van zijn heerlijke Naam zal Hij zijn beloften aan ons ook waar maken. Zijn Naam is immers HERE, getrouwe Verbondsgod.

Dat moet ons gebedszekerheid geven.

#### **GEBEDSVERHORING IS EEN ZAAK VAN GELOOF**

Inderdaad, nu, op het oog, lijkt het alsof er van Gods koninkrijk hier op aarde niets terecht komt. Ja, voor het lichamelijke oog lijkt het alsof de Here de bede "Laat uw koninkrijk komen" helemaal niet verhoort. De goddeloosheid neemt hand over hand toe. Het lijkt eerder dat de duivel koning is. Door het geloof weten wij echter: Op Golgotha is de duivel verslagen en de Here Jezus regeert. Dat was de grote doorbraak van het koninkrijk van God. Nu zien we uit naar de komst van het koninkrijk in volheid en volkomenheid.

Nu is die vreselijke ziekte nog aan het werk en nu lijkt het alsof God niet verhoort als wij om genezing bidden. Maar luister wat de Here van de nieuwe aarde zegt: "En God zal al de tranen van hun ogen afwissen, en er zal geen dood meer zijn; ook droefheid en geweend

en moeite zullen er niet meer zijne, want de eerste dingen zijn voorbijgegaan." (Op 21:4)  
Ook dit is deel van de verhoring van het Onze Vader-gebed.

## Vraag 129

We komen bij het laatste woord van ons gebed: **Amen**.

## Antwoord 129

### ONS GEBEDSVERTROUWEN

Voor de meeste mensen zegt het woordje **Amen** niet veel meer. Voor velen betekent het eigenlijk maar net: punt, klaar.

Daarom is het belangrijk dat wij bijzondere aandacht aan het woord "Amen" zullen geven.

In de oorspronkelijke tekst van de Heidelbergse Catechismus staat letterlijk: "Wat betekent het **woordje**: Amen?" Woordje (verkleinwoord). Inderdaad is het een woord-**je**, Het is een klein oud woordje, maar wel is het een woord groot en rijk in betekenis.

Het is een Aramees woord, een woord uit het Oude Testament, en het betekent **vast, zeker, waarachtig**. Daarmee spreken wij ons gebedsvertrouwen uit. Daarmee verklaren wijs: Het staat vast, het is verzekerd: God **zál** mij ook verhoren in alles wat ik van Hem gevraagd heb in dit volmaakte gebed. Daaraan twijfel ik niet.

Hoe kunnen wij er zo zeker van zijn? Ach, als wij naar onszelf kijken hebben we geen reden om te denken dat God naar ons zal luisteren. Door onze zonden hebben wij al zijn gunst en liefde verbeurd.

Maar in het Nieuwe Testament (Op 3:14) word ons Here Jezus Christus "de Amen, de getrouwe en waarachtige Getuige" genoemd. En, zegt Paulus (2 Kor 1:20): "... hoeveel beloften van God er ook mogen zijn, in Hem zijn ze ja en in Hem amen, tot heerlijkheid van God door ons." In Hem zijn al Gods beloften vast en zeker.

Onze Here Jezus Christus is de grond van ons gebedsvertrouwen. Zijn offer is het fundament van onze zekerheid.

Met ons **Amen** slaan we dus onze ogen op naar het Amen van God, naar onze Here Jezus, in Wie de verhoring van onze gebeden gewaarborgd en verzekerd is.



## Enkele geraadpleegde bronnen

BLOK, MJC. 1969. Beleden beloften. Groningen : De Vuurbaak.

BREMMER, RH. 1991. 52 open vensters. 52 catechismuspreken. Niezijl : Boekhandel Dijksterhuis

DEDDENS, K. 1982. Dit is uw leven. 54 Catechismuspreken. Terneuzen : Bareman.

DIJK, K. 19?. De Catechismuspreek in haar verscheidenheid. Franeker : Wever.

FEENSTRA, JG. 19?. Het eigendom des HEEREN. Korte verklaring van den Heidelbergschen Catechismus. Kampen : Kok.

HAITJEMA, Th L. 1962. De Heidelbergse Catechismus als klankbodem en inhoud van het actuele belijden onzer kerk. Wageningen : H Veenman en zonen.

HOLWERDA, B. 1975. De dingen die ons van God geschonken zijn. Goes : Oosterbaan & Le Cointre.

KOHLBRUGGE, HF. 19?. De eenvoudige Heidelberger. Catechismuspreken. Franeker : Wever.

OORTHUYS, G. 1948. De eeuwige jeugd van Heidelberg. Amsterdam : Uitgeversmaatschappij Holland

PRAAMSMA, L. 1959. Lerende hen onderhouden. I Zondag 1-24. Kampen : Kok.

PRAAMSMA, L. 1960. Lerende hen onderhouden. II Zondag 25-52. Kampen : Kok.

TUNDERMAN, JW. 1949. 't Beginsel der eeuwige vreeugde. Deel I. Goes : Oosterbaan & Le Cointre.

TUNDERMAN, JW. 1949. 't Beginsel der eeuwige vreeugde. Deel II. Goes : Oosterbaan & Le Cointre.

URSINUS, Z. 1977. Het schatboek der verklaringen over de Heidelbergse Catechismus. Deel 1. Nu in hedendaags Nederlands herschreven en van een inleiding voorzien door J van der Haar. Dordrecht : JP van den Tol.

URSINUS, Z. 1978. Het schatboek der verklaringen over de Heidelbergse Catechismus. Deel 2. Nu in hedendaags Nederlands herschreven en van een inleiding voorzien door J van der Haar. Dordrecht : JP van den Tol.

VAN ANDEL, H. 1934. De eenige troost. Deel I. Franeker : Wever.

VAN ANDEL, H. 1935. De eenige troost. Tweede deel. Franeker : Wever.

VAN BRUGGEN, J. 1991. Annotations to the Heidelberg Catechism. Neerlandia : Inheritance Publications.

VAN DER BANK, JH, BOS, G, IMMINK, FG, NOORDEGRAAF, A, VAN DER VELDE, MJG, VERBOOM, W. 1993. Kennen en vertrouwen. Zoetermeer : Boekencentrum.

VAN KOOTEN, R, e.a. 1981. Naar zij reine leer. 64 preken over de 52 zondagen van de Heidelbergse Catechismus. Utrecht : Den Hertog's Uitgeverij.

VAN KOOTEN, R. 1996. Aan zijn voeten. Onderwijs en verdieping in de geloofsleer. Leiden : JJ Groen en Zoon.

VAN SLIEDREGT, J. 1980. Adam en Christus. Uw enige troost. Zondag 1-7. Huizen (NH) : J Bout en Zonen.

VAN SLIEDREGT, J. 1983. Vaderschap en kindschap. Uw enige troost. Zondag 8-16. Huizen (NH) : J Bout en Zonen.

VAN SLIEDREGT, J. 1985. De bazuin zal klinken. Uw enige troost. Zondag 17-24. Huizen (NH) : J Bout en Zonen.

VAN SLIEDREGT, J. 1986. Waartekenen en zegelen. Uw enige troost. Zondag 25-33. Huizen (NH) : J Bout en Zonen.

VAN SLIEDREGT, J. 1988. Mijn wet in uw binnenste. Uw enige troost. Zondag 34-44. Huizen (NH) : J Bout en Zonen.

VAN SLIEDREGT, J. 1989. Het gebed als ademtocht. Uw enige troost. Zondag 45-52. Huizen (NH) : J Bout en Zonen.

VELDKAMP, H. 1975. Zondagskinderen. Kanttekeningen bij de Heidelbergse Catechismus. Deel 1 en 2. Franeker : Wever.

VENEMA, FF. 19?. Wat is een Christen nodig te geloven? Groningen : Vuurbaak.

VERBOOM, W. 1996. De theologie van de Heidelbergse Catechismus. Twaalf thema's: De context en de latere uitwerking. Zoetermeer : Uitgeverij Boekencentrum.

VERSTEEG, JP. 1978. Het gebed volgens het Nieuwe Testament. Amsterdam : Buijten & Schipperheijn.

VONK, C. 1950. De Voorzeide Leer. Hasekamp : Schiedam.